

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
व्यापाराचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 0६
अ) लघु उद्योगाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवसायाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 0६
अ) आंतरराष्ट्रीय निर्यात, आयात, उद्यम आणि त्यांची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवसाय आणि रोजगाराच्या आर्थिक आणि गैर-आर्थिक क्रियाकलापांचे (activity) स्पष्टीकरण करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Generic Elective
Basics of Commerce – I (G08-0117)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The social responsibility of business is _____.
a) to the customer b) to the government
c) to the shareholder d) to all of them
- 2) _____ is defined as one in which the investment in fixed assets of plant and machinery does not exceed rupees one crore.
a) Small Scale Industry b) Limited Companies
c) Large Scale Industry d) Public Companies
- 3) Which one is the objective of business _____.
a) to provide public service
b) to improve regional imbalances
c) to earn a profit
d) All of the above
- 4) Business Means _____.
a) Commerce b) Industry and Commerce
c) Trade and Commerce d) Selling and buying of goods

B) Write True or False. 02

- 1) Huge capital is required in Small Scale Industries.
- 2) As per the government of India size of small-scale industry can be decided on the basis of number of employees working.

Q.2 Write Short Answers/Short Notes. 06

- a) Explain the challenges of small-scale industry.
- b) Explain the role of profit in business.

Q.3 Answer the following question in detail. 06

Explain the types of trade.

Q.4 Broad Question. (Any One) **06**

a) Explain importance of small-scale industry.

OR

b) Explain the objectives of business.

Q.5 Broad Question. (Any One) **06**

a) Explain international export import and entrepot and its procedure.

OR

b) Explain economic and non economic activity of business profession and employment.

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Principles of Marketing - I (G08-0118)

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) ——— ही भौतिक, आर्थिक, सामाजिक आणि मानसिक फायद्यांची गोळा बेरीज होय.
अ) वस्तू ब) ठिकाण
क) किंमत ड) जाहिरात
- २) ——— म्हणजे पैशाच्या स्वरूपात दर्शवलेले वस्तू किंवा सेवांचे विनिमय मूल्य होय.
अ) नफा ब) किंमत
क) ठिकाण ड) तोटा
- ३) ——— म्हणजे मानवी गरजा आणि इच्छा पूर्ण करणारी व्यावसायिक क्रिया होय.
अ) विपणन ब) नफा कमावणे
क) सामाजिक कार्य ड) यापैकी नाही
- ४) ——— विभाजन म्हणजे बाजारपेठेचे ग्राहकांच्या विशिष्ट आणि एकसमान भागांमध्ये विभाजन करणे होय.
अ) व्यवसाय ब) व्यापार
क) बाजारपेठ ड) नफा

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते लिहा. 02

- १) वृद्धी मिश्रण हे विपणन मिश्रणाच्या ४ पी पैकी एक आहे.
- २) ग्राहकांना वस्तू व सेवांची उपलब्धता उपभोग्य स्थळापर्यंत करून देण्याचे कार्य म्हणजे प्रसिद्धी होय.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (टीपा लिहा) 0६

- अ) विपणनाचे स्वरूप
ब) किरकोळ बाजारपेठ

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (टीपा लिहा) 0६
औद्योगिक वस्तू
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
अ) वितरण मार्गाचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विक्री आणि विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
अ) विपणनाचे कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वृद्धीच्या पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Principles of Marketing - I (G08-0118)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is the sum total of Physical, Economic, social and psychological benefits.

a) Product	b) Place
c) Price	d) Promotion
- 2) _____ is the exchange value of goods or services in terms of money.

a) Profit	b) Price
c) Place	d) Loss
- 3) _____ is that part of business activity which satisfies human needs and wants.

a) Marketing	b) Profit Making
c) Social work	d) None of these
- 4) _____ segmentation is sub-dividing a market into distinct and homogeneous subgroups of customers.

a) Business	b) Trade
c) Market	d) Profit

B) Write True or False. 02

- 1) The promotional mix is one of the 4 Ps of the marketing mix.
- 2) Making available goods and services to the customers at consumption place is the task of Publicity.

Q.2 Answer the following questions. (short notes) 06

- a) Nature of Marketing
- b) Retail Market

Q.3 Answer the following questions. (Short note) 06

Industrial goods

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the Types of Distribution Channel.
- OR**
- b) Differentiate between selling and marketing.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) Explain the Functions of Marketing.

OR

b) Explain the methods of Promotion.

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) ——— बजेटमध्ये, खर्च आणि नियोजित उत्पन्न दोन्ही समान असतात.
अ) समतोल
ब) शिलकी
क) तूट
ड) महसूल
- २) खालीलपैकी ——— भांडवली प्राप्ती आहे.
अ) कर प्राप्ती
ब) लाभांश प्राप्ती
क) निर्गुंतवणूक
ड) बाह्य अनुदान
- ३) भारताचे केंद्रीय अंदाजपत्रक सामान्यतः ——— महिन्यात सादर केले जाते.
अ) जानेवारी
ब) फेब्रुवारी
क) मार्च
ड) एप्रिल
- ४) भारतात वित्तीय उत्तरदायित्व आणि बजेट व्यवस्थापन कायदा (FRBM)
कोणत्या वर्षी संमत केला?
अ) १९९१
ब) २००३
क) २०१०
ड) २०१५

OR

- १) राजकोषीय तूट म्हणजे सरकारचे उत्पन्न खर्चापेक्षा जास्त असणे.
- २) केंद्रीय बजेट प्रथम लोकसभेत सादर केले जाते.

03

- अ) भांडवली खाते
ब) तुटीचे अंदाजपत्रक

03

बजेटचे आर्थिक नियोजनातील महत्त्व सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

अ) बजेट म्हणजे काय? त्याचे प्रमुख घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) FRBM कायदा म्हणजे काय? FRBM कायद्याची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

अ) भारतीय बजेटिंगचा इतिहास सांगून त्यातील महत्त्वाचे टप्पे आणि सुधारणांचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) बजेटची संकल्पना सांगून बजेटचे प्रकार लिहा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Generic Elective
Introduction to Budget (G08-0119)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) In the _____ budget, expenditure and the planned income both are same.

a) Balance	b) Surplus
c) Deficit	d) Revenue
- 2) Which of the following is _____ capital receipt?

a) Tax receipt	b) Dividend receipt
c) Disinvestment	d) External grant
- 3) The Union Budget of India is usually presented in the month of _____.

a) January	b) February
c) March	d) April
- 4) In which year was the Fiscal Responsibility and Budget Management Act (FRBM) passed in India?

a) 1991	b) 2003
c) 2010	d) 2015

B) True or False 02

- 1) In deficit budget government's income exceeds its expenditure.
- 2) The Union Budget is first presented in the Loksabha.

Q.2 Write short notes. 06

- a) Capital Account
- b) Deficit Budget

Q.3 Answer the following. 06

State the importance of budget in Economic Planning.

Q.4 Answer the following. (Any One) 06

- a) What is a budget? Explain its main components.

OR

- b) What is FRBM Act? State the objectives of FRBM Act.

Q.5 Answer the following. (Any One)

06

- a)** Describe the history of Indian budgeting and review its important stages and reforms.

OR

- b)** Explain the concept of budget and types of budget.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Principles of Insurance - I (G08-0122)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६
 वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) विमा म्हणजे ——— पद्धत होय.
 - अ) जोखीम हस्तांतर
 - ब) नफा मिळवणे
 - क) सट्टा लावणे
 - ड) संपत्ती वाढवणे
- २) ——— हे विम्याचे वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) अमर्यादित जोखीम स्वीकारणे
 - ब) निश्चितता प्रदान करणे
 - क) जोखीम निर्मिती
 - ड) अमर्यादित नफा
- ३) रायडर प्रीमियम ——— शी संबंधित आहे.
 - अ) अग्नि विमा
 - ब) जीवन विम्यातील अतिरिक्त संरक्षण
 - क) फक्त सागरी विमा
 - ड) आरोग्य तपासणी
- ४) पुनर्विमा म्हणजे ——— होय.
 - अ) एकाच कंपनीकडून दोनदा विमा घेणे
 - ब) दोन विमा कंपन्यांमधील करार
 - क) विमा करार रद्द करणे
 - ड) पॉलिसी हस्तांतर करणे

ब) चूक कि बरोबर ते लिहा.

०२

- १) दुहेरी विमा म्हणजे एकाच मालमत्तेचा वेगवेगळ्या कंपन्यांकडून विमा घेणे.
- २) सामाजिक सुरक्षेमध्ये विम्याची महत्त्वपूर्ण भूमिका असते.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (टीपा लिहा) 0६
अ) विम्याची गरज
ब) समर्पण मूल्य
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
विमा व आश्वासन यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विम्याची कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) पुनर्विमा म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आर्थिक विकासामध्ये विम्याची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Principles of Insurance - I (G08-0122)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Insurance is a technique of _____.
 - a) Risk transfer
 - b) Profit earning
 - c) Speculation
 - d) Wealth maximization
- 2) _____ is a feature of insurance.
 - a) Accepting unlimited risk
 - b) Providing certainty
 - c) Creating risk
 - d) Unlimited profit
- 3) Rider premium is related to _____.
 - a) Fire insurance
 - b) Additional coverage in life insurance
 - c) Marine insurance only
 - d) Health check-up
- 4) Reinsurance means _____.
 - a) Taking insurance twice from the same company
 - b) Contract between two insurance companies
 - c) Cancellation of insurance contract
 - d) Transfer of policy

B) True or False 02

- 1) Double insurance means insurance of the same subject matter with different insurers.
- 2) Insurance plays an important role in social security.

Q.2 Answer the following questions. (Short Notes) 06

- a) Need of insurance.
- b) surrender value.

Q.3 Answer the following questions. 06

Explain the difference between insurance and assurance.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Discuss the significance of insurance.

OR

b) Explain the functions of insurance.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) What is reinsurance? Explain its importance.

OR

b) Discuss the role of insurance in economic development.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Ability Enhancement
English Communication Skill (G08-0109)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Which type of communication uses body language instead of words?
 - a) Verbal Communication
 - b) Non-Verbal Communication
 - c) Written Communication
 - d) Visual Communication
- 2) What is a common barrier caused by environmental factors?
 - a) Language
 - b) Noise
 - c) Culture
 - d) Attitude
- 3) Which is a common interview mistake?
 - a) Asking insightful questions
 - b) Giving specific examples
 - c) Speaking negatively about past employers
 - d) Listening actively
- 4) What is the main purpose of a Group Discussion?
 - a) To access individual communication skills
 - b) To evaluate one's appearance
 - c) To access teamwork and leadership skills
 - d) To identify the smartest participant

B) State True or False. 02

- 1) Communication is the act of transferring information from one place, person or group to another.
- 2) To identify the smartest participant is the main purpose of group discussion.

Q.2 Answer the following short notes. (Any Two) 06

- a) Why it is important to use simple and clear language in communication?
- b) Explain how cultural differences can impact communication with an Example.
- c) Discuss the role and importance can impact communication.
- d) Write in brief the role of Feedback in the communication process.

Q.3 Write Short Notes. (Any One) 06

a) What is crucial step in preparing for an interview?

OR

b) Write down a short note on the purpose of Group Discussion.

Q.4 Broad Question. (Any One) 06

a) Describe the 7Cs of Communication and explain their importance.

OR

b) What are the major barriers to effective communication and how can they be overcome?

Q.5 Broad Question. (Any One) 06

a) What are the Do's and Don'ts during an interview? Provide examples for both.

OR

b) Write a group discussion on the topic 'Is Technology making us more productive or dependent.'

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Ability Enhancement
Marathi (G08-0110)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

08

- १) महानुभव पंथाच्या तत्त्वज्ञान आणि आचारधर्माच्या दृष्टीने हा ग्रंथ अत्यंत महत्वाचा आहे.
- अ) लीळाचरित्र ब) उपदेशमाला
क) रत्नमाला ड) विचारमाला
- २) 'आपल्या शेतकीची स्थिती' या वैचारिक लेखाचे लेखक कोण?
- अ) महात्मा फुले ब) मुकुंदराव पाटील
क) वि. स. खांडेकर ड) ना. सी. फडके
- ३) 'स्त्री-पुरुष तुलना' हा ग्रंथ कोणत्या साली प्रकाशित झाला?
- अ) १८८२ ब) १८७२
क) १८९२ ड) १९०२
- ४) आ. ह. सांबुखे यांचा जन्म सांगली जिह्यातील या गावी झाला?
- अ) काटेवाडी ब) साकोली
क) खाडेवाडी ड) सरोळे

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

OR

- १) 'दाद' ही कथा नागनाथ कोत्तापल्ले यांची आहे.
- २) 'जमीला जावद आणि इतर कथा' हा कथासंग्रह हमीद हलवाई यांचा आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

03

- अ) दृष्टान्त म्हणजे काय ते सांगा?
ब) मुकुंदराव पाटील शेतकऱ्यांच्या शिक्षणावर भर का देतात?

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
'भाषेतील पुरुषप्रधानता' या लेखाचा आशय स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) ताराबाई शिंदे कोणत्या सामाजिक चळवळीशी संबंधित होत्या?
किंवा
ब) 'रुम्हणेंयाचा सिद्धांत' या दृष्टांताचा आशय स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) नागनाथ कोत्तापल्ले यांच्या साहित्याचा परिचय करून द्या.
किंवा
ब) 'पावसात सूर्य शोधणाऱ्या मुलीची गोष्ट' या कथेत न्याय आणि आत्मविश्वासाचा संघर्ष कसा उलगडतो.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Ability Enhancement
Urdu (G08-0111)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026

Max. Marks: 30

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) غزل۔۔۔۔۔ زبان کا لفظ ہے۔

(B) کنڑ

(A) سنسکرت

(D) پراکرت

(C) عربی

(2) اردو کا پہلا صاحب دیوان شاعر۔۔۔۔۔ ہے۔

(B) قلی قطب شاہ

(A) سعدی شیرازی

(D) مرزا غالب

(C) مظہر علی جاناں

(3) قصیدوں میں۔۔۔۔۔ اور ان کے انتظامیہ کی تعریف کی جاتی ہے۔

(B) بادشاہوں

(A) ولیوں

(D) صحابہ کرام

(C) صوفیوں

(4) قصیدہ تنغیک روزگار کے شاعر کا نام۔۔۔۔۔ ہے۔

(B) غالب

(A) سودا

(D) مومن

(C) اقبال

02

سوال نمبر 1. (B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

(1) میر تقی میر آگرہ میں پیدا ہوئے۔

(B) غلط

(A) صحیح

(2) دور حاضر میں کثرت سے قصیدے لکھے جا رہے ہیں۔

(B) غلط

(A) صحیح

06

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔

- (1) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے آتش غم میں دل پھٹا شاید دیر سے بوکباب کی سی ہے
- (2) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے میں جو بولا کہا کہ یہ آواز اسی خانہ خراب کی سی ہے

06

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔
قصیدہ تضحیک روزگار کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

(A) میر تقی میر کی غزل گوئی کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

OR

(B) غزل کی تعریف ہیت اور آغاز کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

(A) قصیدہ کے آغاز و ارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیے۔

OR

(B) سودا کی قصیدہ نگاری پر نقد و تبصرہ کیجیے۔

Seat No.	

Page 1 of 4

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
संध्यानसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) साधनसंपत्तीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) साधनसंपत्ती संवर्धनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
ब) व्यापारी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Ability Enhancement
Commercial Geography (G08-0112)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) The use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Commercial Geography is a sub branch of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Political
 - c) Cultural
 - d) Physical
- 2) _____ is one of the importance of Commercial Geography.
 - a) Cost of transportation
 - b) Beginning of trade
 - c) Development of services
 - d) Consumer
- 3) Man satisfies his needs with things are known as _____.
 - a) Transportation
 - b) Trade
 - c) Things
 - d) Resources
- 4) Petroleum is a _____ type of resources.
 - a) Renewable
 - b) Non Renewable
 - c) Exhaustible
 - d) Local

B) True or False. 02

- 1) Wind energy is the renewable resource.
- 2) On the basis of origin, resources can be classified as Biotic and abiotic resources.

Q.2 Write short note/Short answer/Short problem 06

- a) Solar Energy
- b) Explain the significance of commercial Geography

Q.3 Answer the following question. 06

Explain the classification of resources.

- Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06**
- a)** Explain the importance of Resources.
 - b)** Explain the nature of Commercial Geography.
- Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06**
- a)** Explain the different methods of conservation of resources.
 - b)** Describe the scope of Commercial Geography.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Value Education Course
Indian Constitution (ICD)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) भारतीय घटना परिषदेचे अध्यक्ष ——— हे होते.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
क) डॉ. बाबू राजेन्द्रप्रसाद ड) डॉ. जॉन मथाई
- २) भारताने ——— शासनपद्धती स्वीकारलेली आहे.
अ) संसदीय ब) अध्यक्षीय
क) संमिश्र ड) सर्वकष
- ३) भारत हे ——— राज्य आहे.
अ) धार्मिक ब) धर्मनिरपेक्ष
क) धर्मबाह्य ड) धर्माधिष्ठीत
- ४) भारतीय घटना मसुदा समितीचे अध्यक्ष ——— हे होते.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
क) डॉ. बाबू राजेन्द्रप्रसाद ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- ब) चूक कि बरोबर ते लिहा. ०२**
- १) भारतीय राज्यघटनेनुसार २५ वर्षे पूर्ण झालेल्या सर्व नागरिकांना मतदानाचा अधिकार दिला आहे.
२) भारताने प्रत्यक्ष लोकशाहीची पद्धत स्वीकारलेली आहे.
- प्र.२ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ०६**
- अ) धर्मनिरपेक्ष राज्य
ब) राज्यघटनेतील समता

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
भारतीय निवडणूक आयोगाची रचना व अधिकार सांगा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्याचे स्वरूप व महत्त्व सांगा.
किंवा
ब) लोकशाहीची व्याख्या सांगून लोकशाहीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) भारतीय राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय निवडणुका व मतदार जागृती कार्यक्रमावर भाष्य करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Value Education Course
Indian Constitution (ICD)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) The Chairman of the Indian Constituent Assembly was _____.
 a) Pandit Jawaharlal Nehru
 b) Sardar Vallabhbhai Patel
 c) Dr. Babu Rajendra Prasad
 d) Dr. John Mathai
- 2) India has adopted the _____ system of government.
 a) Parliamentary
 b) Presidential
 c) Mixed
 d) Comprehensive
- 3) India is a _____ state.
 a) Religious
 b) Secular
 c) Irreligious
 d) Theocratic
- 4) The Chairman of the Drafting Committee of the Indian Constitution was _____.
 a) Pandit Jawaharlal Nehru
 b) Sardar Vallabhbhai Patel
 c) Dr. Babu Rajendra Prasad
 d) Dr. Babasaheb Ambedkar

B) True or False. 02

- 1) According to the Indian Constitution, all citizens who have completed 25 years of age have been given the right to vote.
- 2) India has adopted the system of direct democracy.

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Secular State
- b) Equality in the Constitution

Q.3 Answer the following questions. 06

Explain the structure and powers of the Election Commission of India.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the nature and importance of the Preamble of the Indian Constitution.

OR

b) Define democracy and explain the types of democracy.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the major features of the Indian Constitution.

OR

b) Write a note on Indian elections and voter awareness programmes.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Indian Knowledge System
Ancient Indian Taxation System (G08-0113)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
 वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) कौटिल्याने ——— कर प्रशासनाच्या व्यवस्थेचे तपशीलवार वर्णन केले आहे.
 अ) मौर्य साम्राज्यातील ब) गुप्त युग
 क) मुघल काळ ड) ब्रिटिश राजवट
- २) प्राचीन भारतीय कर प्रणालीमध्ये उत्पन्नाचा मुख्य स्रोत कोणता होता?
 अ) सीमा शुल्क ब) व्यापार कर
 क) जमीन महसूल ड) पाणी कर
- ३) प्राचीन भारतात करांमधून मिळणारा महसूल प्रामुख्याने ——— गोष्टींसाठी वापरला जात असे.
 अ) राजाची खाजगी संपत्ती वाढवण्यासाठी
 ब) सार्वजनिक कल्याण, सैन्य आणि पायाभूत सुविधांसाठी
 क) एकट्याने व्यापार करणे
 ड) फक्त मंदिराच्या देखभालीसाठी
- ४) प्राचीन भारतात आणीबाणीच्या काळात अतिरिक्त करांचा उद्देश ——— होता.
 अ) नागरीकांना शिक्षा करण्यासाठी
 ब) राजाची संपत्ती वाढवण्यासाठी
 क) फक्त धार्मिक समारंभांना पाठिंबा देण्यासाठी
 ड) तातडीच्या राज्य खर्चाची पूर्तता करण्यासाठी

ब) चूक कि बरोबर ते लिहा. ०२

- १) मौर्य साम्राज्यात करप्रणाली प्रगतीशील नव्हती तर चढ-उतार होणाऱ्या उत्पन्नाच्या प्रमाणात होती.
- २) प्राचीन भारतात कर फक्त रोख स्वरूपात वसूल केले जात होते.

- प्र.२ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
अ) गुप्त काळातील करप्रणाली
ब) मौर्य साम्राज्यातील करप्रणाली
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
भारतातील कर आकारणीचे ऐतिहासिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) प्राचीन भारतातील करांचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्राचीन भारतातील कर वसुलीच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) मराठा साम्राज्यातील करप्रणाली स्पष्ट करा.
किंवा
ब) ब्रिटिश राजवटीतील करप्रणाली स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Indian Knowledge System
Ancient Indian Taxation System (G08-0113)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Kautilya has described in great detail the system of tax administration in the _____.
 a) Mauryan Empire b) Gupta Era
 c) Mughal Era d) British Rule
- 2) What is the primary source of revenue in ancient Indian taxation?
 a) Custom duty b) Trade Tax
 c) Land Revenue d) Water Tax
- 3) In ancient India the revenue from taxes was mainly used for _____.
 a) Private wealth of king
 b) Public welfare, army and infrastructure
 c) Trade alone
 d) Temple maintenance only
- 4) In ancient India _____ was the purpose of additional taxes during emergencies.
 a) to punish citizens
 b) to increase king's wealth
 c) to support religious ceremonies only
 d) to meet urgent state expenses

B) True or False. 02

- 1) In the Mauryan Empire, taxation was not progressive but proportional to the fluctuating income.
- 2) In ancient India taxes were collected only in cash.

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Taxation System Under Gupta Era
- b) Taxation System Under Mauryan Empire

Q.3 Answer the following questions. 06

Explain the Historical perspective of Taxation in India.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the Types of Taxation in Ancient India.

OR

b) Explain the Methods of tax collection in Ancient India.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the Taxation System Under Maratha Empire.

OR

b) Explain the Taxation System Under British Rule.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६
 वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) प्राचीन भारतात नांगराचा वापर शेतीसाठी सुरु झाला ----.
 अ) इ.स.पू. २६०० ब) इ.स.पू. १५००
 क) इ.स.पू. ६०० ड) इ.स. २००
- २) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेतील "राजकीय नियंत्रणाचा कालखंड" होता ----.
 अ) इ.स.पू. ६०० – ३२२ ब) इ.स.पू. ३२२ – २००
 क) इ.स.पू. २०० – इ.स. २०० ड) इ.स. २०० – ५००
- ३) भारताबरोबरचा रोमन व्यापार फुलला ----.
 अ) इ.स.पू. २६०० – १५०० ब) इ.स.पू. ३२२ – २००
 क) इ.स.पू. २०० – इ.स. २०० ड) इ.स. २०० – ५००
- ४) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेत सामंतशाहीची सुरुवात झाली.
 अ) इ.स. २०० – ५०० ब) इ.स.पू. १००० – ६००
 क) इ.स.पू. १५०० – १००० ड) इ.स.पू. ६०० – ३२२

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०२

- १) प्राचीन भारतात लोखंडाचा वापर इ.स.पू. १००० मध्ये सुरु झाला.
- २) इ.स. २०० नंतर जमीन अनुदान प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेचा प्रमुख भाग बनला.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०६

- अ) शेतीसाठी नांगराच्या वापराचे (इ.स.पू. १५००–१०००) आर्थिक महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) प्राचीन भारतातील नगरविकास (इ.स.पू. ६००–३२२) यावर थोडक्यात लिहा.
- क) भारत–रोमन व्यापाराची वैशिष्ट्ये (इ.स.पू. २००–इ.स. २००) स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेतील स्थिरीकरण व विस्तार (इ.स.पू. १०००-६००)
- ब) अनुदान व नाणेप्रणालीचे प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेतील स्थान
- क) प्राचीन भारतातील सामंतशाहीची सुरुवात (इ.स. २००-५००)
-
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 0६
- अ) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेतील राजकीय नियंत्रणाचा कालखंड
(इ.स.पू. ३२२-२००) व त्याचा अर्थव्यवस्थेवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) लोखंडाच्या वापरामुळे शेती व नगरविकासास (इ.स.पू. ६००-३२२) कसा
हातभार लागला हे स्पष्ट करा.
-
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 0६
- अ) प्राचीन भारतातील नाणेप्रणालीच्या विकासावर निबंध लिहा.
किंवा
- ब) प्राचीन भारतीय अर्थव्यवस्थेतील जमीनअनुदान प्रणाली व तिचे परिणाम स्पष्ट
करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Indian Knowledge System
Ancient Indian Economic System (G08-0114)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Use of plow for agriculture in Ancient India began around _____.
 - a) 2600 BC
 - b) 1500 BC
 - c) 600 BC
 - d) 200 AD
- 2) The Regime Control period in Ancient Indian Economy was _____.
 - a) 600-322 BC
 - b) 322-200 BC
 - c) 200 BC-200 AD
 - d) 200AD-500 AD
- 3) Roman trade with India flourished during _____.
 - a) 2600-1500 BC
 - b) 322-200 BC
 - c) 200 BC-200 AD
 - d) 200 AD-500 AD
- 4) Beginning of feudalism in Ancient Indian Economy is traced to _____.
 - a) 200 AD-500 AD
 - b) 1000-600 BC
 - c) 1500-1000 BC
 - d) 600-322 BC

B) True or False. **02**

- 1) Use of iron in Ancient India began around 1000 BC.
- 2) Land grants became a prominent feature of Ancient Indian economy after 200 AD.

Q.2 Answer the following. (Short Answer) (Any Two) 06

- Explain the economic significance of the use of plow in agriculture (1500-1000 BC).
- Write a short note on the growth of cities during 600-322 BC.
- Explain the features of Roman trade with India (200 BC-200 AD).

Q.3 Answer the following. (Short Note) (Any Two) 06

- Stabilization and expansion of Ancient Indian economy (1000-600 BC).
- Role of grants and use of coins in Ancient Indian economy.
- Beginning of feudalism in Ancient India (200-500 AD).

Q.4 Broad Question. (Any One) **06**

a) Discuss the regime control (322-200 BC) and its impact on economy.

OR

b) Examine the importance of iron in the growth of agriculture and urban centres (600-322 BC).

Q.5 Broad Question. **06**

a) Write an essay on the development of coinage system in Ancient India.

OR

b) Explain the system of land grants and its impact on Ancient Indian economy.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**Indian Knowledge System
Ancient Indian Management (G08-0115)**

कमाल गुणः ३०

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 04

अ) ऋग्वेद ब) सामवेद
क) यजुर्वेद ड) अथर्ववेद

अ) समाजातील काही घटकांना अधिक सुविधा देणे
ब) फक्त आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या लोकांना मदत करणे
क) सर्वाना समान संधी व आदर देणे
ड) समाजातील बहुसंख्य लोकांना प्राधान्य देणे

३) श्रीकृष्णाच्या नेतृत्वाच्या धडयांमध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश आहे?

अ) केवळ नेतृत्व
ब) अनुकरणीय नेतृत्व, उत्कृष्ट निर्णय क्षमता आणि भावनात्मक बुद्धिमत्ता
क) फक्त आर्थिक व्यवस्थापन
ड) यापैकी नाही

अ) १ स्तंभावर आधारित व्यवसाय
ब) ३ स्तंभावर आधारित व्यवसाय
क) ५ स्तंभावर आधारित व्यवसाय
ड) ७ स्तंभावर आधारित व्यवसाय

ब) सत्य कि असत्य ते लिहा.

0२

- १) वैदिक काळामधील वित्तीय व्यवस्थापनात संसाधनांचा कार्यक्षम वापर हा महत्त्वाचा घटक होता.
- २) चाणक्याच्या अर्थशास्त्रामधील नेतृत्वाचे धडे केवळ वित्तीय व्यवस्थापनावर केंद्रित आहेत.

प्र.२ टिपा लिहा.

0६

- अ) वैदिक काळातील विपणन व्यवस्थापन
- ब) श्रीकृष्णाच्या काळातील 'वेळेचे व्यवस्थापन'

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

0६

वैदिक काळातील नेतृत्व गुणाचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

- अ) वैदिक काळामध्ये 'उत्पादन व्यवस्थापन' कसे केले जात होते ते स्पष्ट करा.
किंवा

- ब) चाणक्याच्या अर्थशास्त्रामध्ये वित्तव्यवस्थापनाबद्दल काय सांगितले आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक)

0६

- अ) वैदिक काळातील 'अधीनस्थ व प्रतिस्पर्ध्यांचे व्यवस्थापन' यावर लिहा.
किंवा

- ब) श्रीकृष्णाकडून मिळणाऱ्या नेतृत्वाच्या धड्यांपैकी 'गोंधळाच्या परिस्थितीत व्यवस्थापनाची कला' याचे वर्णन करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Indian Knowledge System
Ancient Indian Management (G08-0115)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Information about economics is given in _____.
 - a) Rigveda
 - b) Samaveda
 - c) Yajurveda
 - d) Atharvaveda
- 2) According to Vedic principles, to establish true social justice in society, emphasis is mainly placed on _____.
 - a) Providing more facilities to certain sections of society
 - b) Supporting only the economically backward
 - c) Giving equal opportunities and rights to all
 - d) Giving preference to the majority section of society
- 3) In Shri Krishna's leadership style, which of the following is included?
 - a) Only leadership
 - b) Exemplary leadership, excellent decision-making ability, and emotional intelligence
 - c) Only economic management
 - d) None of these
- 4) According to Chanakya's Arthashastra, business leadership is based on _____.
 - a) 1 pillar
 - b) 3 pillars
 - c) 5 pillars
 - d) 7 pillars

B) True or False **02**

- 1) In financial management during the Vedic period, efficient use of resources was an important factor.
- 2) In Chanakya's Arthashastra, the focus of leadership is only on In Chanakya's Arthashastra, the focus of leadership is only on financial management.

0.2 Write Short Notes. 06

- a) Marketing management during the Vedic period.
- b) 'Time management' in the era of Shri Krishna.

Q.3 Attempt the following question. 06

Describe the qualities of leadership during the Vedic period.

Q.4 Attempt the following question. (Any One) 06

a) Explain how 'production management' was carried out during the Vedic period.

OR

b) What is stated about 'financial management' in Chanakya's Arthashastra? Explain.

Q.5 Attempt the following question. (Any One) 06

a) Write about 'management of subordinates and rivals' during the Vedic period.

OR

b) Describe the 'art of managing through chaos' as demonstrated by Shri Krishna's leadership style.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Indian Knowledge System
History of Indian Economic Thoughts (G08-0116)

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) बहुपर्यायी प्रश्न.**०४**

१) भारतात दारिद्र्याची संकल्पना सर्व प्रथम — यांनी मांडली.

अ) दादाभाई नौरोजी	ब) महात्मा फुले
क) एम.जी. रानडे	ड) महात्मा गांधी

२) 'कोरल' हा ग्रंथ — यांनी लिहिला.

अ) कौटिल्या	ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) तिरुवल्लवर	ड) आर. सी. दत्त

३) 'स्वदेशी चळवळ' या कार्यक्रमास — यांनी सुरुवात केली.

अ) दादाभाई नौरोजी	ब) महात्मा फुले
क) कौटिल्या	ड) महात्मा गांधी

४) 'राज्य समाजवाद' ही संकल्पना — यांनी मांडली.

अ) दादाभाई नौरोजी	ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) महात्मा गांधी	ड) महात्मा फुले

ब) चूक कि बरोबर ते लिहा.**०२**

१) 'अर्थशास्त्र' हा ग्रंथ कौटिल्य यांनी लिहिला.

२) 'द प्रॉब्लम ऑफ द रुपी' हा ग्रंथ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लिहिला.

प्र.२ टिपा लिहा.**०६**

अ) कल्याणकारी राज्य आणि सार्वजनिक आयव्यय या बाबत कौटिल्या यांचे विचार

ब) स्वयंपूर्ण खेडी याबाबत महात्मा गांधी यांचे विचार

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) दारिद्र्याचा अर्थ सांगा.
- ब) जमिन कर आणि सार्वजनिक आयव्यय याबाबतचे आर. सी. दत्त यांचे विचार स्पष्ट करा.
- क) एम. जी. रानडे यांचे दारिद्र्य आणि भारतीय कृषी अर्थव्यवस्था याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
-
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) शेती आणि शेतकरी यांच्याबाबतचे महात्मा फुले यांचे विचार स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) महात्मा गांधी यांचे प्रमुख आर्थिक विचार स्पष्ट करा.
-
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) दादाभाई नौरोजी यांचा आर्थिक निस्सारण सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे प्रमुख आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Indian Knowledge System
History of Indian Economic Thoughts (G08-0116)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) The concept of poverty firstly introduced by _____ in India.

a) Dadabhai Naoroji	b) Mahatma Phule
c) M. G. Ranade	d) Mahatma Gandhi
- 2) The book 'Kural' is written by _____.

a) Kautilya	b) Dr. B. R. Ambedkar
c) Thiruvalluvar	d) R. C. Datt
- 3) The programme 'Swadeshi movement' was started by _____.

a) Dadabhai Naoroji	b) Mahatma Phule
c) Kautilya	d) Mahatma Gandhi
- 4) The concept of 'Stage Socialism' is put forth by _____.

a) Dadabhai Naoroji	b) Dr. B. R. Ambedkar
c) Mahatma Gandhi	d) Mahatma Phule

B) True or False. 02

- 1) The book 'Arthashastra' is written by Kautilya.
- 2) The book 'The problem of the Rupee' is written by Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q.2 Write short Notes. 06

- a) Kautilya's views on welfare state and public finance.
- b) Mahatma Gandhi's views on self-sufficient village.

Q.3 Write short answers. (Any Two) 06

- a) State the meaning of poverty.
- b) Explain the R.C. Dutt's views on land taxation and public finance.
- c) Explain the M.G. Ranade's views on poverty and the Indian agricultural economy.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the Mahatma Phule's views on Agriculture and farmers.

OR

b) Explain the main economic ideas of Mahatma Gandhi.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Explain the Economic Drain Theory of Dadabhai Naoroji.

OR

b) Explain the main economic ideas of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Set

P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2026
Financial Accounting (G08-0101)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of calculator is allowed.

Q.1 A) Multiple Choice Questions.

08

- 1) A commodity in which a trader deals is known as _____.
a) Property b) Goods
c) Expenditure d) Income
- 2) _____ accounting determines the profit and loss of business.
a) Financial b) Cost
c) Management d) Social
- 3) Receipt and Payment A/c is a _____.
a) Personal A/c b) Real A/c
c) Nominal A/c d) Purchase A/c
- 4) _____ shows financial position of a Business on a particular day.
a) Trading A/c b) Profit & Loss A/c
c) Income & Expenditure A/c d) Balance Sheet
- 5) _____ is known as secondary books of accounts.
a) Journal Proper b) Subsidiary
c) Ledger d) Purchase
- 6) Debit balance of Realisation Account shows _____.
a) Receipts b) Payments
c) Profit d) Loss
- 7) Purchase price payable by purchasing company to partnership firm is known as _____.
a) Goodwill b) Expenditure
c) Purchase Consideration d) Income
- 8) Excess of income over expenditure is a _____.
a) Surplus b) Deficit
c) Abnormal profit d) Abnormal loss

B) State whether the following statements are True or False. 04

- 1) Non monetary transactions are recorded in the books of accounts.
- 2) Bank of India is example of real accounts.
- 3) Income & Expenditure A/c is a nominal A/c.
- 4) If cash balance of partnership firm is taken over by purchasing company, it is not transferred to Realisation A/c.

Q.2 Answer the following. 12

- a) Accounting Cycle
- b) Mercantile System of Accounting
- c) The opening balances of assets and liabilities of Social Club on 1st April 2023 are as follows –
Building Rs. 200000, Motor Van Rs. 125000, Furniture Rs. 35000, Equipment Rs. 90000 and outstanding expenses Rs. 7500
You are required to find out Capital Fund of Social Club on 1st April 2023.
- d) Ashoka Limited agreed to take over the assets and liabilities of partnership firms. Ashoka Limited agreed to take over Machinery at Rs. 345000, Furniture at Rs. 15000, Stock at Rs. 240000, Goodwill at Rs. 150000, Debtors of Rs. 30000 subjects to provision for bad debts at 5% and Creditors Rs. 25000.
Calculate Purchase Consideration.

Q.3 Answer the following. 12

- a) From the following ledger balance prepare Trail Balance as on 31st March 2025 of Mr. Damodar

Particulars	Rs.
Stock (01-04-2024)	100000
Motor Van	222000
Plant & Machinery	180000
Creditor	90000
Bills Payable	12000
Debtors	39000
Cash at Bank	120000
Sales	339000
Purchase	204000
Stationery	6000
Capital	450000
Insurance	20000

- b) From the following transactions prepare Sita's A/c in the books of Geeta.

2025 April 1 Sita's A/c shows debit balance Rs. 150000
 2 Sold goods on credit to Sita Rs. 90000
 3 Sita paid cash Rs. 120000
 8 Sita returned goods of Rs. 9000
 10 Bills Receivable received from Sita Rs. 10000
 15 Credit sales to Sita Rs. 75000
 21 Cheque of Rs. 18000 received from Sita
 25 Received cash from Sita Rs 78000

Q.4 Answer the following. (Any One)

12

- a) Journalise the following transaction in the books of Mr. Pratik
- 1, April 2025, Mr. Pratik started business with cash Rs. 600000 and Machinery Rs. 90000.
 - 3, April 2025, Purchased goods in cash Rs 30000.
 - 4, April 2025, Purchased goods on credit from Jaya Rs. 24000.
 - 6, April 2025, Sold goods for cash Rs. 21000.
 - 8, April 2025, Sold goods to Sarita Rs. 135000 on credit.
 - 14, April 2025, Paid cash Rs. 24000 to Jaya.
 - 18, April 2025, Received cash of Rs. 34000 from Sarita.
 - 25, April 2025, Received commission Rs. 5000
 - 29, April 2025, Paid salary by cheque Rs. 39000.
 - 30, April 2025, Received rent Rs. 3000 from Amar

- b) Ram and Sham were in partnership sharing profit and losses in the ratio of 4:3. Their Balance sheet as no 31st December 2024 was as follows:

Balance sheet as on 31st December, 2024

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry Creditors	75000	Cash	6000
Bills Payable	30000	Sundry Debtors	66000
Bank Overdraft	27000	Les R.D. D.	<u>3000</u> 63000
Reserve Fund	21000	Bills Receivable	24000
<u>Capital A/c</u>		Stock	102000
Ram - 120000		Fixed Assets	168000
Sham - 90000			
	210000		
	363000		363000

On 1st January 2025, the firm was converted into a Ltd. company called as R & S Co. Ltd. The agreement with the company and other matters were as follows:

The company agreed to take over all assets and liabilities at book value. Purchase consideration was agreed at Rs. 340000, payable as Rs. 280000 in shares of Rs. 100 each and balance in cash. The firm paid the realization expenses amounting to Rs. 18000

Prepare necessary ledger accounts to close the books of the firm.

Q.5 Answer the following. (Any One)**12**

- a) The Accountant of Solapur Gymkhana gives the following Receipts and Payments Account for the year ended on 31st March 2025

Receipt and Payments Account

Receipt	Rs.	Payments	Rs.
To Cash in Hand (1.4.2024)	109200	By Salaries	264000
To Subscriptions	336000	By Equipment	570000
To Donations	600000	By Sundry Expenses	60000
		By Investment	108000
		By Cash in Hand (31.3.2025)	43200
	1045200		1045200

Additional Information:

- Subscription Rs. 84000 is outstanding on 31st March, 2025 and subscriptions of Rs. 24000 are received in advance.
- Rs. 60000 to be provided for depreciation on leasehold premises.
- As on 31st March 2024 the book values of fixed assets were leasehold premises Rs. 1440000 and equipment Rs. 480000.
- Capitalise half of the Donations.

You are required to prepare Income and Expenditure A/c for the year ended 31st March 2025 and a Balance Sheet as on that date.

OR

- b) What is Subsidiary Book? Explain various types of subsidiary books?

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals Insurance- I (G08-0107)

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

20

१) काही लोकांचे नुकसान अनेक लोकांमध्ये विभागण्याचे साधन म्हणजे ---
होय.

अ) सहकार्य
क) कॉर्पोरेट

બ) વ્યવસાય
 ડ) વિમા

२) ——— वर्षासाठी यशस्वीरित्या विमा हप्ता भरल्यानंतर विमा पत्रास अर्पण मूल्य प्राप्त होते.

अ) ४
क) ५

ਬ) ੩
 ਡ) ੭

३) जीवन विमा ---- च्या जीवनाशी संबंधित आहे.

अ) मानव
क) वनस्पती

ब) प्राणी
ड) वरील सर्व

४) जन्म प्रमाणपत्र जीवन विमा कंपनीद्वारे ——— चा पुरावा म्हणून स्वीकारले जाते.

अ) विमा हप्ता पावती
क) अहवाल

ब) वय
ड) परवाना

५) अदा मूल्य = भरलेले विमा हप्ते/एकूण विमा हप्ते × ---.

अ) अर्पण मूल्य
क) विम्याची रक्कम

ब) बोनस
ड) पॉलिसीवरील कर्ज

६) ---- विमा हा नुकसान भरपाईचा करार नाही.

અ) આગ
ક) જીવન

બ) સાગરી
 ડ) અપઘાત

- ७) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ — विभागीय कार्यालयांद्वारे कार्य करते.
अ) ५ ब) ७
क) ८ ड) ९
- ८) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे मुख्य कार्यालय — येथे आहे.
अ) हैदराबाद ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) नवी दिल्ली

ब) चूक की बरोबर सांगा.

08

- १) विमा कराराचा कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर समर्पण मूल्य देय आहे
- २) विमेय हित तत्त्व जीवन विम्यास लागू होत नाही.
- ३) जीवन विमापत्राचे हस्तांतरण करता येते.
- ४) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ खाजगी प्रमंडळ आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (टिपा लिहा)

१२

- अ) हयातीतील विम्याची वैशिष्ट्ये
ब) अदा मूल्याची संकल्पना
क) जीवन विम्याची संकल्पना
ड) वयाचा पुरावा

પ્ર.૩ ખાલીલ પ્રશ્ન સોડવા. (ટિપા લિહા)

१२

- अ) विमेय हित तत्त्व
ब) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाची संघटन रचना

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विम्याची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आजीवन विमा म्हणजे काय? आजीवन विम्याची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) जीवन विमा पत्रातील अटी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासात भारतीय आयुर्विमा महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Fundamentals Insurance- I (G08-0107)**

Day & Date: Tuesday, 28-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) A tool which shares loss of few people into many people is known as _____.
a) Cooperation b) Business
c) Corporate d) Insurance
- 2) Policy gets surrender value after successfully payment of premium for _____ years.
a) 4 b) 3
c) 5 d) 7
- 3) Life insurance deals with life of _____.
a) Human b) Animals
c) Plants d) All of these
- 4) A birth certificate is accepted as proof of _____ by a life insurance company.
a) Premium receipt b) Age
c) Report d) License
- 5) Paid up value = Premium paid/Premium payable × _____.
a) Surrender value b) Bonus
c) Sum assured d) Loan on policy
- 6) _____ insurance is not a contract of indemnity.
a) Fire b) Marine
c) Life d) Accident
- 7) Life Insurance Corporation of India operates _____ Zonal Offices.
a) 5 b) 7
c) 8 d) 9
- 8) Head office of LIC located at _____.
a) Hyderabad b) Mumbai
c) Chennai d) New Delhi

B) True or false. 04

- 1) Surrender value is payable after completion of the period of contract.
- 2) The principle of indemnity is not applicable to life insurance.
- 3) Life insurance policy is Assignable.
- 4) The LIC is Private Company.

Q.2 Answer the Following. (short note) 12

- a) Features of Endowment Policy
- b) Concept of Paid-up Value
- c) Concept of Life Insurance
- d) Proof of age

Q.3 Attempt the following. (Short note) 12

- a) Principle of Insurable Interest
- b) Organized Structure of LIC

Q.4 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the need and significance of Insurance.

OR

- b) What is Whole life policy? Explain the features and types of Whole Life policy.

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the Conditions of life insurance policy.

OR

- b) Explain the role of LIC in development of Indian economy.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals of Business Management - I (G08-0104)

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **०८**

- १) व्यवसायाची उद्दिष्ट्ये गाठण्यासाठी विविध क्रियांचे निर्देशन व नियंत्रण यांच्याशी संबंधित असलेले व्यवसायाचे कार्य म्हणजे ——— होय.

अ) संघटन	ब) प्रशासन
क) नियोजन	ड) व्यवस्थापन
- २) निष्कर्ष व निवाड्याप्रत येण्यासाठी व्यवस्थापक करित असलेले कार्य म्हणजे ——— होय.

अ) नियोजन	ब) नियंत्रण
क) संघटन	ड) निर्णय प्रक्रिया
- ३) उत्पादन व्यवस्थापन, विपणन व्यवस्थापन, कर्मचारी व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन हे व्यवस्थापनाची ——— आहेत.

अ) तत्त्वे	ब) प्रकार
क) कार्यात्मक क्षेत्रे	ड) स्वरूप
- ४) ——— यांना शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा जनक म्हणतात.

अ) एल्टन मेयो	ब) हेन्री फेयॉल
क) एफ. डब्ल्यू. टेलर	ड) मेक्स वेबर
- ५) विशिष्ट उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी सामुहिकरित्या विशिष्ट धोरणाने काम करणारा व्यक्तीसमूह म्हणजे ——— होय.

अ) निर्णय प्रक्रिया	ब) संघटन
क) रेखा संघटन	ड) केंद्रीकरण
- ६) ——— यांनी व्यवस्थापन सिद्धांतामध्ये गाभाभूत सक्षमता (Core Competency) ही संकल्पना मांडली.

अ) एल्टन मेयो	ब) हेन्री फेयॉल
क) सी. के. प्रल्हाद	ड) मेक्स वेबर

- ७) सर्वसाधारणपणे पाच वर्षाहून अधिक कालावधीसाठी केल्या जाणाऱ्या नियोजनास ——— नियोजन म्हणतात.
अ) सर्वकष	ब) अल्पकालीन
क) निगम	ड) दिर्घकालीन
- ८) निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेतील ही पहिली पायरी होय.
अ) समस्या समजावून घेणे
ब) उपायांचा शोध घेणे
क) पर्यायाचा शोध घेणे
ड) निर्णयाच्या परिणामाचे मुल्यमापन करणे

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

08

- १) नियोजन हे व्यवस्थापनाचे कार्य नाही.
- २) व्यवस्थापन एक कला व शास्त्र आहे.
- ३) व्यवसायाची उद्दिष्टे आणि धोरण ठरविले उच्च व्यवस्थापनाचे कार्य आहे.
- ४) संघटन हा व्यक्तींचा समूह आहे.

प्र.२ टीपा लिहा.

१२

- अ) व्यवसाय व्यवस्थापन
 ब) विकेंद्रीकरण
 क) निगम नियोजन
 ड) पिरॅमिडचा तळ

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) संघटनेचे प्रकार
ब) गाभाभूत सक्षमता

प्र.४ अ) व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.

१२

किंवा

- ब) निर्णयाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ अ) हेन्री फेयोल यांनी मांडलेली व्यवस्थापनाची १४ तत्वे स्पष्ट करा.

१२

किंवा

- ब) नियोजन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Fundamentals of Business Management - I (G08-0104)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The function of the business related to directing and controlling various actions to achieve business objectives is called _____.
a) Organization b) Administration
c) Planning d) Management
- 2) The work that managers do to reach conclusions and decisions is called _____.
a) Planning b) Control
c) Organization d) Decision-making process
- 3) Production management, marketing management, personnel management, and financial management are _____.
a) Principles b) Types
c) Functional areas d) Forms
- 4) _____ is called the father of Scientific management.
a) Elton Mayo b) Henry Fayol
c) F. W. Taylor d) Max Weber
- 5) A group of individuals working collectively with a specific strategy to achieve a specific goal is called _____.
a) Decision-making process
b) Organization
c) Line organization
d) Centralization
- 6) _____ introduced the concept of Core Competency in management theory.
a) Elton Mayo b) Henri Fayol
c) C. K. Prahalad d) Max Weber
- 7) Planning that is generally done for a period exceeding five years is referred to as _____ planning.
a) Comprehensive b) Short-term
c) Corporate d) Long-term

8) This is the first step in the decision-making process.

- a) Understanding the problem
- b) Seeking solutions
- c) Searching for alternatives
- d) Evaluating the consequences of the decision

B) Write the following sentences true or false.

04

- 1) Planning is not a function of management.
- 2) Management is both an art and a science.
- 3) Determining business objectives and strategies is the function of top management.
- 4) Organization is a group of individuals.

Q.2 Write Short Notes.

12

- a) Business Management
- b) Decentralization
- c) Corporate Planning
- d) Base of the Pyramid

Q.3 Answer the following questions.

12

- a) Types of organizations
- b) Core Competency

Q.4 a) Explain the functions of management.

12

OR

- b) Explain the types of decisions.

Q.5 a) Explain the 14 principles of management proposed by Henri Fayol.

12

OR

- b) Explain the planning process.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल — २०२६
Business Micro Economics - I (G08-0105)

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) नफा हेतू हे ——— अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट आहे.
 अ) समाजवादी ब) भांडवलशाही
 क) मिश्र ड) यापैकी नाही
- २) खालीलपैकी कोणता घटक व्यावसायिक अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय नाही?
 अ) मागणी विश्लेषण ब) पुरवठा विश्लेषण
 क) उत्पादन विश्लेषण ड) व्यापार चक्रे
- ३) मिठाची मागणी ——— असते.
 अ) लवचिक ब) अलवचिक
 क) जास्त लवचिक ड) एकक लवचिक
- ४) सामान्यता मागणी वक्राचा उतार ——— असतो.
 अ) डावीकडून उजवीकडे वर जाणारा
 ब) डावीकडून उजवीकडे खाली जाणारा
 क) अक्ष अक्षास समांतर
 ड) अक्ष अक्षास लंबांतर
- ५) अल्फ्रेड मार्शल यांच्या मते पैशाची सीमांत उपयोगिता ——— असते.
 अ) स्थिर ब) बदलते
 क) जास्त ड) कमी
- ६) समवृत्ती वक्र नेहमी आरंभस्थानाशी ——— असतात.
 अ) अंतर्वक्र ब) सरळ
 क) बहिर्वक्र ड) समांतर

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Micro Economics - I (G08-0105)**

Day & Date: Thursday, 30-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Profit motive is a feature of _____ Economy.
 - a) Socialism
 - b) Capitalism
 - c) Mixed
 - d) None of these
- 2) Which of the following is not the scope of Business Economics?
 - a) Demand Analysis
 - b) Supply analysis
 - c) Production Analysis
 - d) Business cycles
- 3) Demand for Salt is _____.
 - a) Elastic
 - b) Inelastic
 - c) More Elastic
 - d) Unitary Elastic
- 4) Usually the slope of demand is _____.
 - a) Upward left to the right
 - b) Downward left to the right
 - c) Vertical to OX axis
 - d) Horizontal to Ox Axis
- 5) According to Marshall, marginal utility of money is _____.
 - a) Constant
 - b) Variable
 - c) High
 - d) Low
- 6) Indifference curves are always _____ to the origin.
 - a) Concave
 - b) Linear
 - c) Convex
 - d) Vertical
- 7) The Demand Forecasting is useful for _____.
 - a) Farmer
 - b) Producer
 - c) Trader
 - d) All of these
- 8) Expert opinion method of demand forecasting is also called as _____ method.
 - a) Sample
 - b) Market survey
 - c) Delphi
 - d) None of these

- B) Write the following sentences are true or false. 04**
- 1) Business Economics is a Prescriptive Science
 - 2) Tea and Coffee is an example of Substitute goods.
 - 3) The slope of supply curve is downward left to right.
 - 4) Indifference curve analysis is one good model.

- Q.2 Answer the following questions. 12**
- a) Explain the difference between Economics and Business Economics.
 - b) Explain the Law of Demand.
 - c) Explain the Defects of utility analysis.
 - d) Explain the Objectives of Demand Forecasting.

- Q.3 Write short notes. 12**
- a) Expenditure methods of measuring elasticity of demand.
 - b) Features of Free Market Economy.

- Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12**
- a) Analyze the types of price elasticity of demand.
- OR**
- b) Elaborate the features of Indifference curve.

- Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12**
- a) Describe the Scope of Business Economics.
- OR**
- b) Discuss the Methods of Demand Forecasting.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamental of Banking (G08-0102)

वार, दिनांक: शनिवार, ०२-०५-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) रिकाम्या जागा भरा.

०८

- १) NEFT चे पूर्ण रूप ----.
 अ) राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण
 ब) राष्ट्रीय निवडणूक निधी हस्तांतरण
 क) राष्ट्रीय फसवणूक निधी हस्तांतरण
 ड) यापैकी नाही
- २) ---- भारतात बँक पद्धत वापरतात.
 अ) शाखा पद्धत ब) सिंगल बँक पद्धत
 क) आंतरराष्ट्रीय बँक पद्धत ड) यापैकी नाही
- ३) ओव्हरड्राफ्ट सुविधा ही ---- खातेसाठी सुविधा आहे.
 अ) बचत ब) चालू
 क) वेळ ठेव ड) यापैकी नाही
- ४) RTGS चे पूर्ण रूप ----.
 अ) रिअल टाईम ग्रॉस सेटलमेंट
 ब) रिअल टाईम ग्रोथ सेटलमेंट
 क) रिअल टाईम जीडीपी सेटलमेंट
 ड) यापैकी काहीही नाही
- ५) RBI ची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?
 अ) १९३५ ब) १९४५
 क) १९९० ड) यापैकी नाही
- ६) ---- ही भारतातील पहिली बँक आहे.
 अ) SBI ब) RBI
 क) हिंदुस्थान बँक ड) यापैकी नाही

- ७) ठेवी स्वीकारणे ——— बँकेचे कार्य.
अ) प्राथमिक	ब) माध्यमिक
क) इतर	ड) यापैकी नाही
- ८) इम्पीरियल बँकेचे ——— या बँकेत रुपांतर झाले.
अ) बँक ऑफ इंडिया	ब) बँक ऑफ बडोदा
क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया	ड) यापैकी नाही

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य सांगा.

08

- १) भारतीय रिझर्व्ह बँक भारतातील वित्तीय प्रणालीचे नियमन आणि पर्यवेक्षण करण्याची जबाबदारी आहे.
- २) स्टेट बँक ऑफ इंडिया (SBI) भारतातील सर्वात मोठी सार्वजनिक क्षेत्राची बँक आहे.
- ३) बँकेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे ठेवी स्वीकारणे आणि कर्ज देणे.
- ४) भारतातील पहिली बँक म्हणून बँक ऑफ हिंदुस्तानला मानले जाते, जी १७७० मध्ये स्थापन झाली.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) भारतीय बँकेचा इतिहास
ब) कर्जाचे प्रकार काय आहेत?
क) भारतातील आधुनिक बँकिंग प्रणालीचा विकास
ड) भारतीय बँकिंग प्रणालीची वैशिष्ट्ये काय आहेत?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

੧੨

- अ) बँकेचे प्रकार काय आहेत?
ब) बँकेच्या ठेवींचे प्रकार काय आहेत?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) RBI चे कार्य काय आहेत?

किंवा

- ब) भारतातील आर्थिक विकासासाठी बँकिंग प्रणालीचा रोल काय आहे?

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकेची व्याख्या सांगा. बँकेच्या प्राथमिक कार्याची चर्चा करा.

किंवा

- ब) भारतातील बँक विकासाच्या टप्प्यांची चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Fundamental of Banking (G08-0102)**

Day & Date: Saturday, 02-05-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Full form of NEFT _____.
 - a) National Electronic Funds Transfer
 - b) National Election Funds Transfer
 - c) National Fraud Funds Transfer
 - d) None of these
- 2) _____ bank Methods are use in India.
 - a) Branch Method
 - b) Single Bank Method
 - c) International Bank Method
 - d) None of These
- 3) Overdraft Facility is facility for _____ Account holder.
 - a) Saving
 - b) Current
 - c) Time Deposit
 - d) None of these
- 4) Full form of RTGS _____.
 - a) Real Time Gross Settlement
 - b) Real Time Growth Settlement
 - c) Real Time GDP Settlement
 - d) None of these
- 5) In which year RBI was established _____.
 - a) 1935
 - b) 1945
 - c) 1990
 - d) None of these
- 6) _____ is first Bank in India.
 - a) SBI
 - b) RBI
 - c) Hindustan Bank
 - d) None of these
- 7) Accepting Deposits _____ Function of Bank.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Other
 - d) None of these

- 8) Imperial Bank was converted into _____ this bank.
a) Bank of India b) Bank of Baroda
c) State Bank of India d) None of these

B) Fill in the blanks/True or False. 04

- i) The Reserve Bank of India is responsible for regulating and supervising the financial system in India.
- ii) State Bank of India (SBI) is the largest public sector bank in India.
- iii) The primary function of a bank is to accept deposits and provide loans.
- iv) The first bank in India is generally considered to be Bank of Hindustan, established in 1770.

Q.2 Answer the following. 12

- a) History of Indian Bank.
- b) What are the types of Loan?
- c) Evolution of modern banking system in India.
- d) Features of Indian Banking System.

Q.3 Attempt the following. 12

- a) What are the types of Bank?
- b) What are the types of Deposits?

Q.4 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One) 12

- a) What is the Function of RBI?

OR

- b) What is the roll of Banking System to Economic Development in India?

Q.5 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One) 12

- a) Give the definition of bank. Discuss the primary function of bank.

OR

- b) Discuss the stages of bank development in India.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल — २०२६
Introductions to Business Administration (G08-0103)

वार, दिनांक: सोमवार, ०४-०५-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **०८**

- १) ——— म्हणजे एखाद्या संस्थेची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी संसाधने, कामकाज आणि कर्मचारी यांचे व्यवस्थापन करण्याची पद्धत.
 अ) व्यवसाय प्रशासन ब) व्यवसाय नियोजन
 क) व्यवसाय वाढ ड) व्यवसाय प्रक्रिय
- २) भागीदारीसाठी कमीत कमी ——— भागीदारांची आवश्यकता असते.
 अ) पाच ब) दोन
 क) एक ड) दहा
- ३) ——— म्हणजे अशा व्यक्तींमधील संबंध ज्यांनी सर्वांनी किंवा त्यांच्यापैकी कोणत्याही एका व्यक्तीने सर्वांसाठी काम करून चालवलेल्या व्यवसायाचा नफा वाटून घेण्यास सहमती दर्शविली आहे.
 अ) भागीदारी ब) वैयक्तिक व्यवसाय
 क) कौटुंबिक व्यवसाय ड) सामाजिक कार्य
- ४) कंपनी सेक्रेटरी ही अशी व्यक्ती असते जी ——— द्वारे नियुक्त केली जाते.
 अ) संचालक ब) राज्य सरकार
 क) केंद्र सरकार ड) स्थानिक सरकार
- ५) कंपनी सेक्रेटरी ——— असावा.
 अ) हुशार ब) प्रामाणिक
 ड) तत्पर ड) हे सर्व
- ६) एकल मालकी हक्कात एकूण भांडवल फक्त ——— व्यक्ती गुंतवते.
 अ) दोन ब) एक
 क) पाच ड) तीन

७) ——— म्हणजे जेव्हा एकाच मालमतेवर दोनपेक्षा जास्त लोकांचा हक्क असतो.

अ) सह-मालकी	ब) एकल मालकी
क) गट	ड) गुंतवणूकदार

८) ——— ही कंपनीच्या सचिवांची गुणवत्ता नाही.

अ) सचोटी	ब) तांत्रिक कौशल्ये
क) कायदेशीर ज्ञान	ड) अप्रमाणिकपणा

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य ते लिहा.

०४

- १) व्यवसाय प्रशासन हे एक व्यापक क्षेत्र आहे.
- २) व्यवसायाचा मुख्य उद्देश भागीदारांमध्ये नफा वाटून घेणे हा असला पाहिजे.
- ३) भागीदारी करार लेखी किंवा तोंडी असू शकतो.
- ४) कंपनी सेक्रेटरीची संस्थेच्या व्यवस्थापनात कोणतीही महत्त्वाची भूमिका नसते.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) भागधारक
- ब) गुंतवणूकदार
- क) व्यवस्थापक
- ड) सह-मालकी

प्र.३ खालील प्रश्नांची लघु उत्तरे लिहा.

१२

- अ) कंपनी सेक्रेटरीचे गुण स्पष्ट करा.
- ब) भागीदारी व्यवसायाची नोंदणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) व्यवसाय प्रशासकाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भागीदारी व्यवसाय समोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) एकल मालकाची कार्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) कंपनी सेक्रेटरीची कर्तव्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Introductions to Business Administration (G08-0103)**

Day & Date: Monday, 04-05-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the practice of managing the resources, operations, and staff of an organization to achieve its goals.
 - a) Business administration
 - b) Business Planning
 - c) Business growth
 - d) Business process
- 2) A partnership requires a minimum of _____ partners.
 - a) Five
 - b) Two
 - c) One
 - d) Ten
- 3) _____ is the relation between persons who have agreed to share the profits of a business carried on by all or any one of them acting for all.
 - a) Partnership
 - b) Individual business
 - c) Family business
 - d) Social work
- 4) A company secretary is the person that appointed by the _____.
 - a) Directors
 - b) State Government
 - c) Central Government
 - d) Local Government
- 5) A Company secretary must be _____.
 - a) Smart
 - b) Honest
 - c) Prompt
 - d) All of these
- 6) In Sole Proprietorship total capital is invested by only _____ person.
 - a) Two
 - b) One
 - c) Five
 - d) Three
- 7) _____ is when more than two people have the right to a single property.
 - a) Co-ownership
 - b) Sole Proprietorship
 - c) Group
 - d) Investor

- 8) _____ is not quality of company secretary.
a) Integrity	b) Technical skills
c) Legal knowledge	d) Dishonesty

B) Write the following sentences true or false. 04

- 1) Business administration is a broad field.
- 2) The core purpose of the business must be to share profits among the partners.
- 3) Partnership agreement may be written or oral.
- 4) The company secretary has nothing critical role in the management of an organization.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Shareholder
- b) Investors
- c) Manager
- d) Co-ownership

Q.3 Write Short Answers. 12

- a) Explain the qualities of company secretary.
- b) Explain registration process of partnership firm.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain the duties and responsibilities of business administrator.
- OR**
- b) Explain the challenges before the Partnership firm.

Q.5 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain the functions and responsibilities of sole proprietor.
- OR**
- b) Explain the duties of company secretary.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistics-I (G08-0106)**

Day & Date: Monday, 04-05-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the given alternatives.

08

- 1) Which of the following is an example of discrete variable?
 - a) Height of individuals
 - b) Temperature in a city
 - c) Number of children in a family
 - d) Time taken to complete a task
- 2) In Histogram, the height of rectangle is proportional to _____.
 - a) Class width
 - b) Mid values
 - c) Class frequencies
 - d) None of these
- 3) Heading of a row in table is called as _____.
 - a) Stub
 - b) Caption
 - c) Source note
 - d) Foot note
- 4) Graphs and charts facilitate _____.
 - a) Comparison of values
 - b) To know the trend
 - c) To know the relationship
 - d) All of these
- 5) Which of the following is an example of primary data?
 - a) Government reports
 - b) Research articles
 - c) Sales records from a company
 - d) Interview responses from participants
- 6) The frequency of variable is always _____.
 - a) In percentage
 - b) An integer
 - c) A fraction
 - d) None of these
- 7) Which of the following is not basis of classification?
 - a) Classical
 - b) Geographical
 - c) Quantitative
 - d) Qualitative

- 8) In a pie chart, sum of angles of all sector is _____.
a) 90 degrees b) 360 degrees
c) 270 degrees d) 180 degrees

B) True or False

04

- 1) Pie chart is always rectangle shape.
- 2) Histogram can be constructed for continuous variable only.
- 3) Data collected by investigator is called secondary data.
- 4) The mid value of class is called Midpoint.

Q.2 Answer the following.

12

- Define Qualitative and Quantitative data.
- Write a note on Histogram.
- Define tabulation. State the objectives of classification
- Draw the simple bar diagram from the following data.

Year	1990	1991	1992	1993	1994
Rainfall (ml)	25	35	10	20	30

Q.3 Answer the following.

12

- a) Following data gives the number of letters in each word of a paragraph. Prepare a frequency distribution of the number of letters in a word.
- 2, 3, 7, 1, 7, 4, 5, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 4, 1, 7, 1, 6, 5, 1, 4, 3, 5, 3, 1, 7, 2, 4, 4, 2, 6, 2, 3, 7, 2, 3, 1, 5, 6
- b) Define Statistics. Explain Primary and Secondary data.

Q.4 Answer he following: (Any One)

12

- a)** Explain in details the scope and importance of Statistics in Commerce.

OR

- b)** The following are the weights in kgs. Of a group of 32 workers. Construct a frequency distribution. (Given: $\log(32) = 1.50051$)
- 42 74 76 80 96 51 83 53 69 90 75 65 49 79 67 78
77 63 61 80 66 50 60 54 73 59 70 72 40 84 76 64

Q.5 Attempt the following: (Any One)

12

- a) What is Classification? Explain the bases of classification.**

OR

- b)** Draw Histogram, Frequency polygon and frequency curve of the following data.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Students	4	10	20	12	8	2

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Skill Enhancement
Basics of Tally (G08-SEC-101)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ refers to recording financial transactions of a business.

a) Auditing	b) Marketing
c) Bookkeeping	d) Budgeting
- 2) _____ accounting software is used to manage goods available for sale.

a) Payroll	b) Inventory management
c) Taxation	d) Quotation
- 3) _____ is primarily used to organize, analyze, and store data in tabular form.

a) Word Processor	b) Spreadsheet Software
c) Presentation Software	d) Database Software
- 4) _____ function of the "Payroll Accounting" module in computerized accounting.

a) Inventory tracking	b) Employee salary management
c) Sales invoicing	d) Asset depreciation

B) True or False. 02

- 1) Computerized accounting systems do not require human intervention.
- 2) Quotation and estimation help businesses provide price information to customers before actual sales.

Q.2 Answer the following. 06

- a) Bookkeeping Accounting.
- b) Importance of Multiple Currency features in business accounting software.

Q.3 Attempt the following. 06

Explain the key components and benefits of using Computerized Accounting in modern businesses.

Q.4 Answer the following question. (Any One) 06

a) Discuss the various features of accounting software that support Inventory Management and Taxation Handling in detail.

OR

b) Explain how Billing and Invoicing and Quotation and Estimation features help streamline business operations.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 06

a) Define Payroll Accounting. Explain how Human Resource and Payroll modules are integrated in accounting software.

OR

b) Describe the step-by-step process of Billing and Payment Handling using any accounting software you are familiar with.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Skill Enhancement
Managerial Skills (G08-SEC-102)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०५-०५-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) रिकाम्या जागा भरा.

०४

- १) स्वतःला जाणून घेण्याची प्रक्रिया मुख्यतः — समाविष्ट करते.
 अ) तथ्ये स्मरण करणे ब) आत्म पुनरावलोकन
 क) नेटवर्किंग ड) इतरांकडून शिकणे
- २) समर्थनात्मक संवादाचे एक मुख्य तत्त्व म्हणजे — होय.
 अ) सक्रिय ऐकणे ब) टीका
 क) संभाषणात वर्चस्व मिळवणे ड) संघर्ष टाळणे
- ३) — मध्ये विश्वास निर्माण करण्यासाठी खुला आणि पारदर्शक संवाद हा महत्त्वाचा घटक आहे.
 अ) टीम ब) कोचिंग
 क) समुपदेशन ड) यापैकी नाही
- ४) — हे समुपदेशनासाठी आवश्यक असलेले मुख्य कौशल्य आहे.
 अ) तांत्रिक कौशल्य ब) विश्लेषणात्मक तर्क
 क) सक्रिय ऐकणे ड) डेटा

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०२

- १) व्यवस्थापनाच्या क्षेत्रामध्ये यशस्वी होण्यासाठी फक्त बुद्धिमत्ता गुणांक आवश्यकता असते.
- २) कोचिंग म्हणजे कार्यसंघातील सदस्यांना त्यांच्या क्षमतांचा आणि कौशल्यांचा विकास करण्यास मदत करणे होय.

प्र.२ खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे द्या.

०६

- अ) स्वतःला ओळखण्याची प्रक्रिया
- ब) संघ सदस्यत्व

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
समस्या सोडवणे म्हणजे काय? विश्लेषणात्मक समस्या सोडवण्याचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) आत्मशिक्षण शैली स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सहाय्यक संवादाचे महत्त्व लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) SWOC विश्लेषण स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संघ विकसित करणे आणि संघकार्य म्हणजे काय?

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Skill Enhancement
Managerial Skills (G08-SEC-102)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) The process of knowing oneself mainly involves _____.
 - a) Memorizing facts
 - b) Self-reflection
 - c) Networking
 - d) Learning from others
- 2) A key principle of supportive communication is _____.
 - a) Active listening
 - b) Criticism
 - c) Dominating the conversation
 - d) Avoiding conflict
- 3) Open and transparent communication is a key element in building trust in _____.
 - a) Team
 - b) Coaching
 - c) Counseling
 - d) None of these
- 4) _____ is a core skill required for counseling.
 - a) Technical expertise
 - b) Analytical reasoning
 - c) Active listening
 - d) Data

B) Write the following statements are true or false. 02

- 1) To succeed in the field of management, only an IQ is required.
- 2) Coaching is about helping team members develop their abilities and skills.

Q.2 Write Short notes. 06

- a) Process of knowing oneself
- b) Team Membership

Q.3 Attempt the following question. 06

What is Problem solving? Explain the steps of analytical problem solving.

Q.4 Attempt the following. (Any One)

06

a) Explain the self learning styles.

OR

b) Write the importance of supportive communication.

Q.5 Attempt the following. (Any One)

06

a) Explain SWOC Analysis.

OR

b) What is team development & teamwork?

Set

P

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Skill Enhancement
Introduction to Share Market (G08-SEC-103)

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) भारतात म्युच्युअल फंड योजना — यांनी सुरू केली.
अ) यु. टी. आय ब) आय. डी. बी. आय
क) एस. बी. आय ड) एल. आय. सी
- २) सेबीची स्थापना — यावर्षी झाली.
अ) १९८८ ब) १९९६
क) २००१ ड) २००५
- ३) शेअर बाजारावर — चे नियंत्रण असते.
अ) आय. आर. डी. आय ब) आर. बी. आय
क) राज्य शासन ड) सेबी
- ४) सेन्सेक्स — शी संबंधित आहे.
अ) एन. एस. ई ब) बी. एस. ई
क) एन. सी. डी. सी ड) नाफेड

०२

- १) गुंतवणूकदारांनी कळप मानसिकता टाळली पाहिजे.
- २) भांडवल बाजार अल्पकालीन कर्ज पुरवते.

03

- अ) निव्वळ मालमत्ता मूल्य (NAV)
ब) बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंज

03

- अ) शेअर्सचे प्रकार
ब) इक्विटी लिंकड सेव्हिंग स्किम (ELSS) म्हणजे काय?

क) म्युच्युअल फंड म्हणजे काय?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

अ) सेबीची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राथमिक आणि दुय्यम बाजार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

अ) शेअर बाजाराचा अर्थ आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भांडवली बाजाराचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Skill Enhancement
Introduction to Share Market (G08-SEC-103)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative: **04**

- 1) Mutual fund scheme in India was started by _____.
a) UTI
b) IDBI
c) SBI
d) LIC
- 2) SEBI was established in the year _____.
a) 1988
b) 1996
c) 2001
d) 2005
- 3) Stock market is regulated by _____.
a) IRDI
b) RBI
c) State Government
d) SEBI
- 4) Sensex is Related to _____.
a) N.S.E.
b) B.S.E.
c) N.C.D.C
d) NAFED

B) Answer the following: True or False **02**

- 1) Investors should avoid herd mentality while investing in share market.
- 2) Capital market provides short term loans.

Q.2 Answer the following in short. **06**

- a)** Net Asset Value (NAV)
b) Bombay Stock Exchange

Q.3 Write the Short Notes. (Any Two) 06

- Types of Shares
- What is ELSS?
- What is Mutual Fund?

Q.4 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) Explain the Role of SEBI.

OR

b) Explain the Primary Market and Secondary Market.

Q.5 Attempt the following Question in detail. (Any One) 06

a) Explain the meaning and functions of Stock market.

OR

b) Explain meaning and features of Capital Market.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Skill Enhancement
Business Mathematics - I (G08-SEC-104)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which of the following matrix has no inverse exist?
 a) Orthogonal matrix b) Identity matrix
 c) Diagonal matrix d) Singular matrix
- 2) A sequence in which the ratio of any term to its preceding term is constant is called _____.
 a) Sequence b) Geometric Progression
 c) Arithmetic Progression d) None of these
- 3) What is the order of a matrix with 3 rows and 4 columns?
 a) 3×3 b) 4×3
 c) 3×4 d) 4×4
- 4) If the first payment is due at the end of the first year, the annuity is known as _____ annuity.
 a) Deferred b) Annuity due
 c) Immediate d) None of these

B) True or False. 02

- 1) Annuities can only be paid yearly.
- 2) Every square matrix has a determinant.

Q.2 Answer the following. 06

- a) For an A.P. find S_{23} if $T_1 = 5$ and $T_{25} = 101$
- b) Find the amount of an annuity due of Rs. 100 at 5% p.a. compound interest payable for 5 years.

Q.3 Answer the following. 06

Solve the following equations by using Cramer's rule

$$3x + 3y - z = 11, \quad 2x - y + 2z = 9, \quad 4x + 3y + 2z = 25$$

Q.4 Answer the following. (Any One)**06**

- a) The terms in the G. P. are 3, 6, 12, 24,... find 5th and the sum of upto 5th term.

OR

- b) Define Simple Interest, Compound Interest, Present Value, Time Value of Money, Compounding and Discounting.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**06**

- a) If $A = \begin{bmatrix} 3 & 1 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$, find $A^2 - 9A + 7I$.

OR

- b) Solve the following L.P.P. by graphical method.
Maximize $Z = 5x_1 + 3x_2$
Subject to,
 $3x_1 + 5x_2 \leq 15$ $5x_1 + 2x_2 \leq 10$ and
 $x_1 \geq 0, x_2 \geq 0$

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Marathi (G08-SEC-105)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०५-०५-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) ——— ही एक महत्वपूर्ण गोष्ट आहे.
अ) मुद्रितशोधन ब) मुद्रितशोधक
क) मुद्रक ड) प्रकाशक
- २) ——— हा लेखक व मुद्रक यांच्यामधील दुवा आहे.
अ) मुद्रितशोधक ब) संपादक
क) मजकूर ड) जुळारी
- ३) अलिकडील काळात अक्षरजुळवणी कशाच्या साहाय्याने करतात.
अ) टाईपरायटर ब) टॅब
क) संगणक ड) हस्तलिखित
- ४) कार्यक्रम व्यवस्थापनात प्रथम टप्पा कोणता आहे?
अ) मूल्यांकन ब) नियोजन
क) अंमलबजावणी ड) नियंत्रण
- ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. ०२**
- १) सूत्रसंचालकाची भाषा ओधवती असावी.
२) कार्यक्रम पत्रिका तयार करताना ती सुटसुटीत असावी.
- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. ०६**
- अ) मुद्रित शोधन म्हणजे काय?
ब) कार्यक्रम व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ०६**
- मुद्रित शोधन करताना कोणकोणते घटक तपासले जातात?

प्र.४ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक)

0६

अ) मुद्रित शोधनाचे उद्दिष्ट काय आहे?

किंवा

ब) कार्यक्रमासाठी वेळेचे व्यवस्थापन कसे करावे?

प्र.५ खालील प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक)

0६

अ) मुद्रित शोधकाची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कार्यक्रम मूल्यांकनाचे प्रकार व फायदे सांगा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Skill Enhancement
Business Communication Skills- I (G08-SEC-106)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answers and rewrite the following. 04

- 1) _____ communication is the transmission of information up and down the hierarchical structure of an organization.
 - a) Structured
 - b) Lateral
 - c) Grapevine
 - d) Vertical
- 2) _____ communication is time consuming.
 - a) Written
 - b) Spoken
 - c) Non-verbal
 - d) Lateral
- 3) The sender is the person who _____ the message.
 - a) Encodes
 - b) Decodes
 - c) Changes
 - d) Transmits
- 4) The flow of information in _____ communication is between people of the same rank in the company.
 - a) Upward
 - b) Downward
 - c) External
 - d) Horizontal

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Business communication never helps in building the positive image of the firm.
- 2) The sender must care for the prompt response in business communication.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any two) 06

- a) What does mean by formal business communication?
- b) What is the importance of good communication at workplace?
- c) How do E-mails and social media help in business communication?
- d) What does mean by vertical communication?

Q.3 Write short answers the following. (Any One) 06

- a) Comment on the process of communication
- b) Comment on the emergence of business communication

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) What are the types of business communication?

OR

b) Comment on the impact of modern technology on communication.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) Comment on the physical and linguistic barriers to Business Communication.

OR

b) Comment on the channels of communication.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Skill Enhancement
Enhancing Skills for Competitive Examinations I (G08-SEC-107)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Rewrite the following sentence by choosing the correct alternative: **04**

- 1) The children _____ laughing at the funny story.
a) is b) were
c) has been d) has
- 2) The correct antonym for the word, *Optimistic* is _____.
a) Sadistic b) Futuristic
c) Pessimistic d) Perfectionist
- 3) They _____ visit their grandparents next week.
a) Will b) Were
c) Shall be d) Are
- 4) She sat _____ her classmates during the ceremony.
a) through b) of
c) from d) amongst

Q.1 B) State whether the following statements are true or false. 02

- 1) The future tense is used to express actions that are yet to happen.
- 2) Prefixes are added to the end of words to change their meaning.

Q.2 Answer the questions in brief. **06**

- Discuss the kinds of past tense with proper examples.
- Describe the role of suffixes and provide examples.

Q.3 Answer the following questions in short. 06

Write a note on Subject-Verb Agreement with suitable examples.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

- a) Bring out the difference between Prefix and Suffix
OR
b) Explain the terms *synonym* and *antonym* with suitable examples.

Q.5 Attempt the following. (Any One)

06

a) Write a brief note on idioms and phrases.

OR

b) Discuss vocabulary- building exercises in detail.

Seat No.	

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
English for Specific Purpose - I (G08-SEC-108)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answers and rewrite the following. 04

- 1) Which of the following is an example of a basic conversational phrase used when handling a customer inquiry via phone?
 - a) "Wait for your turn."
 - b) "There's nothing i can do."
 - c) "Thanks for bringing this to our attention!"
 - d) "I don't know"
- 2) Which vocabulary phrase is not suitable when addressing a customer complaint in person?
 - a) "Calm down, it's not a big deal."
 - b) "This is not our responsibility."
 - c) "We are sorry for the inconvenience caused."
 - d) "I will make sure this gets resolved quickly."
- 3) Which of the following is not appropriate phrase for initiating business meetings?
 - a) "Good morning/afternoon/evening everyone."
 - b) "Thank you all for coming."
 - c) "Let's get the meeting started."
 - d) "What do you do?"
- 4) Which of the following should be avoided (Don'ts) while closing business conversations?

a) Allow time for questions	b) Ignore final questions
c) Thank participants	d) Summarize decisions

B) Identify True or False 02

- 1) In customer service, it is better to ignore email rather than sending reply.
 - a) True
 - b) False
- 2) In professional telephone conversations, actively listening without interrupting the customer is considered a good practice.
 - a) True
 - b) False

- Q.2 Answer the following.** **06**
- a) Discuss the need and importance of using basic conversational phrases in dealing with customer inquiries. Give suitable practical examples.
 - b) Write simple responses to common customer questions and requests.
- Q.3 Attempt the following.** **06**
- Describe useful phrases for initiating and closing business conversations with their importance in professional communication.
- Q.4 Attempt the following. (Any One)** **06**
- a) What is recommended for effective professional telephone conversations? Explain their importance with suitable examples.
- OR**
- b) Imagine you are a customer service representative. Write a sample dialogue between you and a customer who has received a defective product. Show how you would respond politely and offer a solution.
- Q.5 Attempt the following. (Any One)** **06**
- a) Imagine that you are attending a business meeting with a new client. Write a sample dialogue between you and the client showing step by step process of engaging the client during the meeting.
- OR**
- b) Imagine that a salesperson meets with a prospective client to present services and charges of his product. Write how a salesperson should engage the client during face-to-face meeting

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Skill Enhancement
Creative Writing in English – I (G08-SEC-109)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which of the following is NOT an example of creative business writing?

a) Advertising copy	b) Balance sheet report
c) Branding content	d) Promotional material
- 2) Storytelling in business writing mainly helps in _____.
 - a) Increasing grammar knowledge
 - b) Enhancing brand image
 - c) Writing poetry
 - d) Drafting office circulars
- 3) Content for LinkedIn is usually written in a _____ style.

a) Formal and professional	b) Casual and humorous
c) Highly poetic	d) Academic
- 4) Which of the following is an example of persuasive writing in business?

a) Research article	b) Product description
c) Office memo	d) Diary entry

B) True or False. 02

- 1) Creative business writing has no role in internal communication.
- 2) Instagram content should always be long and highly detailed.

Q.2 Answer the following. (Any two) 06

- a) Define creative business writing with suitable examples.
- b) Write a short note on the role of persuasion techniques in business writing.
- c) Explain the importance of digital content in branding.
- d) Write a short note on storytelling as a tool for customer engagement.

Q.3 Write Short Notes on following question. (Any One) **06**
a) Importance of creativity in business writing.
b) Internal communication in business organizations.

Q.4 Answer the following question. (Any One) **06**
a) Draft a promotional email for the launch of a new eco-friendly product.
OR
b) Prepare a short Instagram post (with catchy caption) for a fashion brand's festive sale.

Q.5 Attempt the following question. (Any One) **06**
a) Write a LinkedIn post on the topic "Why storytelling matters in modern business."
OR
b) Draft a Facebook promotional post for a start-up cafe highlighting its uniqueness.

Seat No.	

Set	P

**B. Com (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Skill Enhancement
Urdu (G08-SEC-110)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026

Max. Marks: 30

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) ایک زبان کے متن کو دوسری زبان میں معنی برقرار رکھتے ہوئے منتقل کرنا۔۔۔۔۔ کہلاتا ہے۔

(B) ڈراما

(A) افسانہ

(D) انشائیہ

(C) ترجمہ

2) ترجمہ کی۔۔۔۔۔ بڑی اقسام ہیں۔

(B) چار

(A) دو

(D) آٹھ

(C) چھ

3) مضمون کی جمع۔۔۔۔۔ ہے۔

(B) موضوعات

(A) مضامین

(D) مناظر

(C) منظومات

4) انشائیہ کا موجد فرانسیسی ادیب۔۔۔۔۔ کو مانا جاتا ہے۔

(B) مونٹین

(A) شکسپیر

(D) آرنلڈ

(C) رچرڈسن

02

سوال نمبر 1. (B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

1) صحافتی ترجمہ کو کھلا ترجمہ بھی کہا جاتا ہے۔

(B) غلط

(A) صحیح

2) اردو میں انشائیہ علامہ اقبال کی دین ہے۔

(B) غلط

(A) صحیح

06

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔

(1) انشائیہ سے کیا مراد ہے؟

(2) ترجمہ کے اصول پر روشنی ڈالیں۔

06

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل عبارت کا اردو میں ترجمہ کیجیے۔

Commerce involves the large scale buying, selling, and exchange of goods and services between producers and consumers, along with supporting activities like transport, banking and insurance. It creates utility by ensuring products are available at the right time, place and with the correct ownership commerce is vital for economic growth, job creation, and improved living standards, serving as a catalyst for technological advancement and global connection through trade.

06

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔

(A) ترجمہ کی اہمیت و افادیت پر مفصل نوٹ لکھیے۔

OR

(B) ترجمہ کی اقسام پر مفصل نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر 5. مفصل جواب لکھیے۔

(A) مضمون نویسی کے اصول بیان کیجیے۔

OR

(B) مضمون نویسی کے اقسام پر مفصل نوٹ لکھیے۔

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
पर्यटनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) पर्यटनाचे राष्ट्रीयत्वच्या आधारावर वर्गीकरण करा.
ब) पर्यटनाचा आधुनिक कल स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) पर्यटनाच्या विकासावर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Skill Enhancement
Introduction to Tourism (G08-SEC-112)**

Day & Date: Tuesday, 05-05-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) The use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) For longer travel _____ is very important type of transportation.
 - a) Road transport
 - b) Railway transport
 - c) Air transport
 - d) Water transport
- 2) _____ is a nature of Tourism Geography.
 - a) Tour
 - b) Productive
 - c) Commercial
 - d) Non productive
- 3) Tourism done by tourists from their own country to another country is called as _____.
 - a) Domestic
 - b) International
 - c) Religious
 - d) Academic
- 4) Red fort is a _____ type of tourist place.
 - a) Economic
 - b) Geographical
 - c) Cultural
 - d) Historical

B) Fill in the blanks Or True or False. 02

- 1) Adventure is the type of tourism on the basis of purpose. (True or False)
- 2) Jerusalem tourist place is famous for _____ people.

Q.2 Write short notes/Short answer. 06

- a) Importance of tourism
- b) Tourist

Q.3 Answer the following question 06

Explain the scope of tourism.

Q.4 Answer the following question. (Any One) 06

- a) Explain the Classification of tourism on the basis of nationality.
- b) Explain the recent trend of tourism

Q.5 Answer the following question. (Any One)

06

- a)** Explain the nature of tourism.
- b)** Explain the physical factor affecting on development of tourism.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Skill Enhancement
Hindi (G08-SEC-113)

वार, तारीख: मंगलवार, ०५-०५-२०२६
 समय: दोपहर १२:०० से ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **०४**

१) 'किसी एक भाषा की पाठ्य-सामग्री को किसी दूसरी भाषा में उसी रूप में रूपांतरित करना अनुवाद है' यह परिभाषा — की है।

अ) जी. सी. कैटफोर्ड	ब) फॉर्स्टन
क) ए. एच. स्मिथ	ड) यु. ए. नायडा

२) विज्ञापन का मुख्य उद्देश — की बिक्री करना होता है।

अ) शिक्षा	ब) उत्पादन
क) बेरोजगारी	ड) बिमारी

३) विज्ञापन को अंग्रेजी भाषा में — कहा जाता है।

अ) Advertisement	ब) Adveraitment
क) Adverment	ड) Adver

४) जिस भाषा की सामग्री का अनुवाद किया जाता है, उसे — कहते हैं।

अ) लक्ष्य	ब) मानक
क) बोली	ड) स्रोत

ब) निम्नलिखित अवतरण सही है या गलत लिखिए। **०२**

१) "जब स्रोत भाषा की गद्य सामग्री का लक्ष भाषा की सामग्री में अनुदित किया जाता है तब उसे गद्यानुवाद कहा जाता है"।

२) "विज्ञापन वस्तुओं की विशेष रूप से जानकारी देने एक माध्यम है"।

- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। 0६
- अ) विज्ञापन का अर्थ बताकर स्वरूप लिखिए।
- ब) निम्नलिखित अंग्रेजी परिच्छेद का हिंदी भाषा में अनुवाद कीजिए।
 Television, which is popularly as T.V., is widely used in the world. It is very useful for education. It appears that in Chicago in the United States the whole curriculum of colleges is taught through television. The same medium is used by the United states army for teaching the basic military skills. In Japan it is widely used for teaching the curriculum in secondary schools.
- प्र.३ टिप्पणी लिखिए। 0६
- साहित्यिक शैलीयों के आधार पर अनुवाद के प्रकार लिखिए।
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। 0६
- अ) अनुवाद का अर्थ, परिभाषा बताकर महत्त्व लिखिए।
 अथवा
- ब) विज्ञापन की विशेषताएँ लिखिए।
- प्र.५ निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। 0६
- अ) विज्ञापन के तत्त्व लिखिए।
 अथवा
- ब) अनुवाद के गुण लिखिए।

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction to Cost Accounting - I (G08-0108)**

Day & Date: Wednesday, 06-05-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) Factory cost is also known as _____.
 - a) Works cost
 - b) Productive Cost
 - c) Total Cost
 - d) None of these
- 2) Bin card is maintained by _____.
 - a) Personnel manager
 - b) Cost Accountant
 - c) Store keeper
 - d) Account
- 3) Store ledger is maintained in _____.
 - a) Stores department
 - b) Accounts department
 - c) Cost Accounting Department
 - d) Personnel department
- 4) Direct material + Direct Labour + Direct Expenses = _____.
 - a) Labour cost
 - b) Indirect Cost
 - c) Prime cost
 - d) Overheads
- 5) Workers who work outside the factory premises are called as _____ Workers.
 - a) Out
 - b) Casual
 - c) Job
 - d) Badli
- 6) What is referred as to as a technique and process of ascertaining cost?
 - a) Cost accountancy
 - b) Financial Accounting
 - c) Price fixation
 - d) Costing
- 7) Remuneration paid for physical and mental efforts used in production is called _____.
 - a) Salary
 - b) Bonus
 - c) Wages
 - d) Commission
- 8) _____ cost remain constant at various level production.
 - a) Fixed Cost
 - b) Normal Cost
 - c) Variable Cost
 - d) Production Cost

B) True or False.

- i) Cost accounting branch is developed to come the limitation of financial accounting.
- ii) Idle time is caused by waiting for work.
- iii) Cost of sales is also known as office cost.
- iv) Bin card shows the information of material receipt, issues and balance in quantity and price.

Q.2 Write short notes / Solve the problems. (Any Three)**12**

- a) Objectives of cost accounting
- b) Fixed Cost
- c) Cost Centre
- d) From the following details, calculate wages of the Mr. Chaitanya and Atharva from the following details of March 2024.
 Basic wages 2,800 Rs. for Chaitanya and 4,500 Rs. for Atharva for a month.
 Dearness allowance 60% of basic wages.
 Bonus to Chaitanya 260 Rs. and Atharva 320 Rs.

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Difference between Bin card and Store ledger.
- b) Calculate wages of Mr. Pratik from the following for a week.
 - i) Normal working rate per hour Rs. 6
 - ii) Normal working hours per day 8.
 - iii) Overtime rate - 150% of normal rate.
 - iv) Working hours for a week were;
 Monday - 8, Tuesday - 10, Wednesday - 9, Thursday - 10,
 Friday - 11, Saturday - 6 Hours.
 Calculate total wages and also earning rate per hour.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Pratham Company Ltd. produced 100 units of a product during the year ending 31st December 2019. The following information has been extracted from the books of the company.

Particulars	Amount (Rs.)
Direct Materials	45,000
Direct Wages	15,000
Direct Expenses	12,000
Factory Overheads	8,000
Office and Administration Expenses	20,000
Selling and Distribution Overheads	10,000
Sales Value	1,30,000

Prepare Cost Sheet from the above information and show the following.

- i) Prime Cost
- ii) Works Cost
- iii) Cost of Production

- iv) Total Cost
- v) Net Profit
- vi) Cost Per Unit

OR

- b)** Following information relates to Aditya Manufacturing Ltd. for the year ending on 31st December, 2019.

Particulars	Amount (Rs.)
Direct Material	1,00,000
Direct Wages	75,000
Direct Expenses	5,000
Factory Rent, Rates and Taxes	4,000
Coal, Oil, Gas and Water	5,000
Motive Power	6,000
Depreciation of Plant Machinery	5,000
Office Salary	25,000
Office Insurance	2,000
Printing And Stationary	3,000
Postage, Telegram and Stamps	2,000
Office Manager's Salary	3,000
Rent of Warehouse	1,700
Advertising	3,300
Carriage Outwards	1,100
Sales Manager's Salary	3,900
Sales	2,50,000

Prepare Cost Sheet.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a)** The following are the receipts and issues of material X in a factory during December.

Dec 1	Opening stock 200 Kg.
Dec 5	Received from supplier S1 - 400 kg. (GRN No. 448)
Dec 8	Issued to production department 240 Kg. (SR NO.883)
Dec 10	Issued to production department 160 Kg. (SR NO.897)
Dec 12	Received from supplier S2 - 500 kg. (GRN No. 455)
Dec 15	Issued to production department 400 Kg. (SR NO.912)
Dec 16	Received from supplier S3 - 250 kg. (GRN No. 461)
Dec 19	Received from supplier S1 - 500 kg. (GRN No. 462)
Dec 21	Issued to production department 250 Kg. (SR NO.940)
Dec 24	Issued to production department 260 Kg. (SR NO.950)
Dec 27	Issued to production department 340 Kg. (SR NO.974)

The minimum stock level of material X is 200 Kg. Reorder level is 35 Kg. and reorder quantity is 500 Kg.

Prepare a Bin card No. 148 for material X with all necessary details showing transactions in December.

OR

- b)** Difference between Financial Accounting, Management Accounting and Cost Accounting.

Seat No.	

Set

P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Generic Elective
Accounting for Everyone (G08-0209)**

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative: 04

- 1) _____ is an account which gives the overall preview of all trading activities.

a) Balance Sheet	b) Trading Account
c) Profit and Loss Account	d) Capital Account
- 2) Depreciation is charged only on _____ assets.

a) Fixed	b) Current
c) Non-performing	d) Fictitious
- 3) _____ is a statement showing financial position of a business concern.

a) Trading Account	b) Profit and Loss Account
c) Balance Sheet	d) Capital Account
- 4) _____ is an allowance given on catalogue price or list price of goods.

a) Trade Discount	b) Cash Discount
c) Purchase Return	d) Sales Return

B) State whether the following statements are True or False. 02

- i) Exchange of goods and services between two persons or parties for money or money's worth is known as Transactions.
- ii) The total amount invested into the business by the owner is called capital.

Q.2 Write Short Note/Short Answer/Short Problem. 06

- a) Assets
- b) Insolvent

Q.3 Write Short Note/Short Answer/Short Problem.**06**

Followings are the ledger balances opened in the books of Mr. A

Plant and Machinery Account	Sundry Creditors Account	Sundry Debtors Account
Insurance Account	Purchase Account	Sales Account
Salary Account	Cash and Bank Account	Rent Received Account
Capital Account	Interest Received Account	Bills Payable Account

Find and classify the above ledger accounts as Revenue Accounts, Expenses Accounts, Liabilities and Assets.

Q.4 Attempt the following (Long Answer/Long Problem). (Any One)**06**

- a) M/S XYZ gives you the following information of his business for the year ending 31st March 2025.

Particulars	Rs.
Stock (as on 01-04-2024)	1,00,000
Purchases	5,00,000
Sales	10,00,000
Carriage Inward	25,000
Freight	75,000
Stock (as on 31-03-2025)	50,000

Prepare Trading Account for the year ended 31st March 2025.

OR

- b) M/S ABC gives you the following information of his business for the year ending 31st March 2025.

Particulars	Rs.
Salary	50,000
Printing and Stationery	10,000
Carriage Outward	20,000
Selling Expenses	70,000
Depreciation	40,000
Bad Debts	6,000
Gross Profit	2,90,000
Sundry Income	10,000
Postage	4,000

Prepare Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2025.

Q.5 Attempt the following (Long Answer/Long Problem). (Any One)**06**

- a) What is mean by Financial Statements? Explain objectives of Financial Statements.

OR

- b) Mr. Shrikant gives you the following information of his business for the year ending 31st March 2025.

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Mr. Shrikant Capital A/c		2,00,000
Reserve Fund		50,000
Sundry Debtors and Sundry Creditors	50,000	75,000
Bills Receivables and Bills Payable	20,000	25,000
Machinery	1,25,000	
Furniture	30,000	
Investments	60,000	
Stock	30,000	
Cash and Bank Balances	35,000	
Total	3,50,000	3,50,000

Prepare Balance Sheet as on 31st March 2025

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा.

0२

- १) रूपांतर दर (Conversion Rate) हा एक मेट्रिक आहे जो विशिष्ट वेबपेजवरील अभ्यागतापैकी हवे असलेले कृती करणाऱ्या टक्केवारीचे मोजमाप करतो.
- २) सर्वोत्तम कामगिरीसाठी ऑप्टिमायझ करा हे जाहिरात रोटेशन सेटिंग जाहिराती समान प्रमाणात फिरविते.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा/टिपा लिहा.

0६

- अ) जाहिरातीच्या क्रमवारीचे आधार स्पष्ट करा.
- ब) सशुल्क शोध जाहिरातीचे फायदे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा.

0६

सोशियल (सामाजिक) मिडिया मधील नैतिकता/नितीशास्त्र स्पष्ट करा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा.

0६

अ) पे-पर-क्लिक प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामग्री (content) विपणनाचे टप्पे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा.

0६

अ) ई-मेल मार्केटिंग मधील ई-मेल चे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रदर्शन जाहिराती समोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Generic Elective
Digital Marketing (G08-0210)**

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which campaign types are available for a Google Ads campaign?
 - a) Search Campaign b) Performance Max
 - c) Display and Shopping d) All of the Above
- 2) Applause Rate is calculated using _____ of the following formulae.
 - a) $(\text{Share}/\text{Total Followers}) \times 100$
 - b) $(\text{Conversion}/\text{Total Visitors}) \times 100$
 - c) $(\text{Likes or Favorites}/\text{Total Followers}) \times 100$
 - d) $(\text{Clicks}/\text{Impressions}) \times 100$
- 3) _____ of the following is not an advantage of display advertising.
 - a) High brand visibility
 - b) Precise Targeting
 - c) SEO ranking improvement
 - d) Cross-device reach
- 4) How does a Broad Match Keyword work?
 - a) Shows ads only for exact words
 - b) Shows ads for related and synonymous words
 - c) To stop showing ads
 - d) Only for Negative keywords

B) Write True or False. 02

- 1) Conversion Rate is a metric that measures the percentage of vision who take a desired action on a webpage.
- 2) The optimize for Best Performance ad rotation setting rotates ads evenly.

Q.2 Answer the following. (Short Note/Short Answer) 06

- a) Basis of Ranking
- b) Explain benefits of Paid Search

- Q.3 Answer the following. (Long Answer) 06**
Explain Social Media Ethics.
- Q.4 Attempt any one of the following. (Long Answer) 06**
a) Explain the Pay-Per-Click process.
OR
b) Explain the Steps of Content Marketing.
- Q.5 Attempt any one of the following. (Long Answer) 06**
a) Explain types of Email Marketing.
OR
b) Explain the challenges of Display Advertising.

- प्र.३ टीपा लिहा. 0६
अर्थसंकल्पाच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
अ) अर्थसंकल्पाचा अर्थ सांगून अर्थसंकल्प संरचना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भारतीय राज्यघटनेतील अर्थसंकल्पासंबंधी महत्त्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
अ) पुरवणी मागणीचे सविस्तर विश्लेषण करा.
किंवा
ब) अर्थसंकल्प मंजूरी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Generic Elective
Budget Preparation and Approval (G08-0215)**

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Union Budget of India is presented by _____.
a) Prime Minister b) Finance Minister
c) Speaker of Lok Sabha d) Deputy Prime Minister
- 2) Financial year in India starts from _____.
a) June 1 b) January 1
c) December 31 d) April 1
- 3) According to the Article _____ in the Constitution, it is essential to Central Government to present the budget to the Parliament every year.
a) 12 b) 150
c) 112 d) 9
- 4) According to Article 109 of the Constitution, the Union Budget is first presented in the _____.
a) Rajya Sabha b) Lok Sabha
c) Legislative Council d) Legislative Assembly

B) Write True or False. 02

- 1) The Union Budget is first presented in the Rajya Sabha.
- 2) Any budget is divided into two sections namely revenue budget and capital budget.

Q.2 Answer the following in short. 06

- a) Revenue Account
- b) Give information about National Financial Control and Audit.

Q.3 Write a short note. 06

Explain the different stages of budgeting.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 06

a) Explain the meaning and structure of the budget.

OR

b) Explain the important provisions relating to budget in the Constitution of India.

Q.5 Answer the following questions in detail. (Any One) 06

a) Explain supplementary demand in detail.

OR

b) Explain the budget approval process.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Generic Elective
Principles of Insurance - II (G08-0218)

वार, दिनांक: शनिवार, ०४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) विमाधारकाने विमा कंपनीला विम्यासाठी दिलेली रक्कम — असते.

अ) खर्च	ब) किंमत
क) अधिभार	ड) मूल्य

२) — चे तत्त्व हे सुनिश्चित करते की विमाधारकाला एकापेक्षा जास्त विमा कंपन्यांकडून विमा उतरवून फायदा होत नाही.

अ) प्रत्यासन	ब) अंशदान
क) सह-विमा	ड) पुनर्विमा

३) अटी आणि शर्ती निश्चित करणारा विम्याचा करार म्हणजे —.

अ) करारनामा	ब) विमा पॉलिसी
क) विमा करारनामा	ड) वरीलपैकी काहीही नाही

४) विमा — पासून संरक्षण देतो.

अ) नुकसान	ब) उत्पन्न
क) दान	ड) धोके

ब) सत्य कि असत्य ते लिहा.

०२

१) जोखीम व्यवस्थापन ही एक पद्धतशीर प्रक्रिया नाही.

२) विम्याची संकल्पना म्हणजे लोकांच्या समूहामध्ये जोखमीचे वितरण करणे होय.

प्र.२ टिपा लिहा.

०६

अ) जोखीम व्यवस्थापन

ब) कौटुंबिक वैद्यकीय इतिहास

प्र.३ प्रत्यक्ष आणि परिणामी नुकसान स्पष्ट करा.

०६

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (दीर्घ उत्तर). (कोणताही एक)

0६

अ) विम्याची प्राथमिक आणि दुय्यम तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जोखमीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

अ) विमा पॉलिसींशी संबंधित जोखमीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विमा कराराचे आवश्यक घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- 1) The amount paid by the insured to the insurer for insurance is _____.
 - a) Cost
 - b) Price
 - c) Premium
 - d) Value
- 2) The principle of _____ ensures that an insured does not profit by insuring with multiple insurers.
 - a) Subrogation
 - b) Contribution
 - c) Co-insurance
 - d) Re-insurance
- 3) A contract of insurance defining terms and conditions is _____.
 - a) Agreement
 - b) Insurance Policy
 - c) Insurance Contract
 - d) None of the above
- 4) Insurance provides protection against _____.
 - a) Loss
 - b) Income
 - c) Charity
 - d) Risks

- 1) Risk management is not the systematic process.
- 2) The concept of insurance is risk distribution among a group of people.

- a) Risk management
- b) Family medical history

a) Explain the Primary and Secondary principles of insurance.

OR

b) Explain the types of risks.

Q.5 Attempt the following question. (Any One)

06

a) Explain the factors influence the risk associated with insurance policies.

OR

b) Explain the essential elements of an insurance contract.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Ability Enhancement
English Communication Skill (G08-0211)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which listening type focuses on emotions?
 - a) Critical
 - b) Empathic
 - c) Discriminative
 - d) Appreciative
- 2) Which tone is used in yes/no questions?
 - a) Rising
 - b) Falling
 - c) Neutral
 - d) Flat
- 3) What should be avoided in a formal letter?
 - a) Professional tone
 - b) Clear purpose
 - c) Slang and informal language
 - d) Proper salutation
- 4) What does CC stand for in an E-mail?
 - a) Copy contact
 - b) Carbon copy
 - c) Customer care
 - d) Complete content

B) State True or False from the following: 02

- 1) Listening is active/hearing is passive is the main difference between listening and hearing.
- 2) Expressing emotions informally is the key purpose of formal writing.

Q.2 Write Short Answers. (Any Two) 06

- a) What is the role of tone in spoken English?
- b) How does listening improve listening skills?
- c) How can professionals enhance listening skill for better communication?
- d) How do rising and falling tones change the meaning of a sentence?

Q.3 Write Short Answers. (Any One) 06

- a) What are the essential parts of an e-mail?

OR

- b) How should a Blog be structured?

Q.4 Write a broad answer: (Any One) **06**

a) Describe the listening process and its components elements.

OR

b) Why good listening is important?

Q.5 Write a broad answer: (Any One) **06**

a) Describe the different types of formal letters and their uses.

OR

b) What are the key elements of an effective blog posts?

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Ability Enhancement
Marathi (G08-0212)

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) महात्मा बसवेश्वरांनी कशास धर्माचे मूळ म्हटले आहे?
 अ) देव ब) धर्म
 क) दया ड) स्वर्ग
- २) सेनापती बापटांचे प्राथमिक शिक्षण कोठे झाले?
 अ) श्रीरामपूर ब) अहमदनगर
 क) राहुरी ड) पारनेर
- ३) दया पवारांना पद्मश्री पुरस्कार कोणत्या साली मिळाला?
 अ) १९९५ ब) १९९६
 क) १९९७ ड) १९९८
- ४) राजेश जोशी यांनी कोणत्या भाषेत कविता लिहिल्या?
 अ) मराठी ब) इंग्रजी
 क) कन्नड ड) हिंदी

ब) चूक की बरोबर लिहा.

०२

- १) सेनापती बापटांचे नाव पांडुरंग महादेव बापट असे आहे.
- २) किशोर भानुदास कदम हे चित्रपटात काम करतात.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

०६

- अ) 'मुले कामावर जात आहेत' या कवितेचा आशय तुमच्या भाषेत लिहा.
- ब) कवी एकनाथ पाटील माझ्या गावापासून तुटलेला मी असे का म्हणतात ते लिहा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
'माय माझे सरपंच' या कवितेचा आशय सौंदर्य लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) गणेश वसईकरांनी कोणत्याही काळातील कवींचा संताप कसा व्यक्त केला आहे ते लिहा.
किंवा
ब) तुझे नाव काळजावर कोरून ठेवले असे दया पवार का म्हणतात ते लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) महात्मा बसवेश्वरांचे जीवन, कार्य व त्यांचे वचने लिहा.
किंवा
ब) 'मराठी खरी' या गजलेचे आशय सौंदर्य लिहा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2026
Ability Enhancement
Urdu (G08-0213)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) طویل منظوم کہانی کو کیا کہتے ہیں؟

- (A) نظم
(B) مرثیہ
(C) مثنوی
(D) رباعی

(2) واقعات کربلا پر مبنی مرثیے کو کیا کہتے ہیں؟

- (A) شخصی مرثیہ
(B) کربلائی مرثیہ
(C) تاریخی مرثیہ
(D) مذہبی مرثیہ

(3) "مرثیہ حضرت امام حسین علیہ السلام" کے شاعر کون ہیں؟

- (A) میر انیس
(B) مرزا دبیر
(C) جان نثار اختر
(D) غواصی

(4) "امن نامہ" کیا ہے؟

- (A) مرثیہ
(B) قطعہ
(C) مثنوی
(D) آزاد نظم

02

(B) خانہ پری کیجئے / صحیح یا غلط۔

(1) نمک خوان تکلم ہے فصاحت میری = ناطقے بند ہیں سن سن کے بلاغت میر

یہ میر انیس کا شعر ہے۔

- (A) صحیح
(B) غلط

(2) پلاساقیہ بادہ خانہ ساز = کہ ہندوستان پر رہے ہم ناز

یہ جان نثار اختر کا شعر ہے

(B) غلط

(A) صحیح

06

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔

(1) میر انیس کا تعارف لکھیے۔

(2) جان نثار اختر کا تعارف لکھیے۔

06

سوال نمبر 3. مختصر جواب لکھیے۔

مرثیے کے اجزائے ترکیبی کا اجمالی جائزہ لیجیے،

06

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

آپ کے نصاب میں شامل مرثیے کا خلاصہ کیجیے۔

OR

مرثیے کی تعریف ہیئت اور فن پر اظہار خیال کیجیے۔

06

سوال نمبر 5. مفصل جواب لکھیے۔

آپ کے نصاب میں شامل مثنوی کا خلاصہ کیجیے۔

OR

مثنوی کی تعریف اور ہیئت کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
द्वितीयक आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) WTO या व्यापारी संघटनेची रचना आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तृतीय आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) UNCTAD या व्यापारी संघटनेचे कार्य आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) चतुर्थ आर्थिक क्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Ability Enhancement
Commercial Geography (G08-0214)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
4) The use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) Commercial Geography is a sub branch of _____ Geography.
 - a) Economic
 - b) Political
 - c) Cultural
 - d) Physical
- 2) _____ is a primary type of economic activity.
 - a) Transportation
 - b) Scientist
 - c) Trade
 - d) Agriculture
- 3) Secondary sector is also called as _____.
 - a) Service sector
 - b) Manufacturing sector
 - c) Public Sector
 - d) Education sector
- 4) OPEC is established in _____.
 - a) 1960
 - b) 1961
 - c) 1962
 - d) 1963

B) Fill in the blanks. 02

- 1) Quaternary economic activities worker is known as _____ collar worker.
- 2) The WTO organization established in _____ Year.

Q.2 Answer the following in Short. 06

- a) Primary Economic Activities
- b) EEC

Q.3 Answer the following question. 06

Explain the Secondary economic activities.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain the structure and objectives of WTO.

OR

b) Explain the tertiary economic activities.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 06

a) Explain the function and objectives of UNCTAD.

OR

b) Explain the Quaternary economic activities.

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Value Education Course
Environmental Studies (ENS-24)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

३) जिथे आवश्यक असेल तिथे सुबक आकृत्या आणि समीकरणे काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

03

१) ध्वनी कोणत्या एककात मोजतात?

अ) किलोमीटर

ब) पास्कल

क) किलोग्राम

ड) डेसिबल

२) 'सायलेंट व्हॅली' हे राष्ट्रीय उद्यान भारतातील ---- येथे आहे.

अ) केरळ

ब) महाराष्ट्र

ક) ઓડિશા

ड) गुजरात

३) पृथ्वीवरील सर्वात मोठी परिसंस्था कोणती आहे?

अ) वाळवंट

ब) जंगल

क) गवताळ प्रदेश

ड) महासागर

४) ——— म्हणजे पाण्याचा तात्पुरता अतिप्रवाह जो जमिनीला पाण्याखाली बुडवतो, ज्यामुळे सजीव आणि निर्जीव वस्तूंवर लहान किंवा मोठा विनाशकारी परिणाम होऊ शकतो.

अ) भूकंप

ब) ज्वालामुखी

क) पूर

ड) मृदा धूप

५) CNG चा पूर्ण अर्थ काय आहे?

अ) कॉम्प्रेस्ड नॅचरल गॅस (दाबलेला नैसर्गिक वायू)

ब) कोरोसिद्ध नॅचरल गॅस (संक्षारक नैसर्गिक वायू)

क) केमिकल न्यूट्रल गॅस (रासायनिक उदासीन वायू)

ड) चीप नॅचरल गॅस (स्वस्त नैसर्गिक वायू)

६) बिश्नोई, जे शेकडो वर्षांपासून पश्चिम ——— मध्ये राहतात, वनस्पती आणि प्राण्यांचे संरक्षण करतात, यासाठी त्यांनी पर्यावरणाचे रक्षण करण्यासाठी आपल्या प्राणांचे बलिदानही दिले आहे.

अ) राजस्थान

ब) कर्नाटक

क) हिमालय

ड) महाराष्ट्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०६

अ) परिसंस्थेबद्दल लिहा.

ब) मृदा क्षरणाची (soil erosion) कोणतीही दोन कारणे लिहा.

क) जैवविविधता (biodiversity) या शब्दाची व्याख्या लिहा.

ड) अक्षय ऊर्जा स्रोत (renewable energy sources) म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा.

०६

जागतिक तापमान वाढ (global warming) म्हणजे काय? त्याचे परिणाम लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) जैवविविधतेचे 'इन-सिटू' (In-situ) आणि 'एक्स-सिटू' (Ex-situ) संवर्धन याबद्दल सविस्तर वर्णन करा.

ब) जलप्रदूषणाची (water pollution) कारणे आणि त्यावर नियंत्रण कसे मिळवावे हे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set | P

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Value Education Course
Environmental Studies (ENS-24)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams and equations wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

06

- 1) In which unit sound is measured?

a) Kilometer	b) Pascal
c) Kilogram	d) Decibel
- 2) Silent Valley is a national park located _____ in India.

a) Kerala	b) Maharashtra
c) Odisha	d) Gujarat
- 3) Which is the largest ecosystem on Earth?

a) Desert	b) Forest
c) Grassland	d) Oceans
- 4) _____ temporary overflow of water that submerges land, which may have small or large destructive impact on living and non living things.

a) Earthquake	b) Volcano
c) Flood	d) Soil erosion
- 5) CNG stands for?

a) Compressed Natural Gas	b) Corrosive Natural Gas
c) Chemical Neutral Gas	d) Cheap Natural Gas
- 6) The Bishnois, living in western _____ for centuries, have been conserving the flora and fauna to the extent of sacrificing their lives to protect the environment.

a) Rajasthan	b) Karnataka
c) Himalaya	d) Maharashtra

Q.2 Answer the following questions. (Any Two)

06

- Write about ecosystem.
- Write any two causes of soil erosion.
- Define the term biodiversity.
- What are renewable energy sources?

- Q.3 Write short note.** **06**
What is mean of global warming? Write its effects.
- Q.4 Answer the following questions. (Any One)** **12**
- a)** Describe in detail about In-situ and Ex-situ conservation of biodiversity.
 - b)** Explain causes and control of water pollution.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
National Service Scheme (CC-201)

वार, दिनांक: बुधवार, ०८-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) "मी माझ्यासाठी नसून इतरांसाठी" हे घोषवाक्य ——— चे आहे.
 अ) राष्ट्रीय सेवा योजना ब) रोजगार हमी योजना
 क) एनजीओ ड) स्वयं बचत गट
- २) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या एका वर्षात ——— तास काम करणे अपेक्षित असते.
 अ) १०० ब) २४०
 क) ८० ड) १५०
- ३) विशेष शिबिराचे गाव महाविद्यालयापासून ——— असावे.
 अ) जवळ ब) अतिदूर
 क) दूर ड) वरील सर्व
- ४) ——— हा दिवस जागतिक लोकसंख्या दिन म्हणून साजरा केला जातो.
 अ) २४ सप्टेंबर ब) ११ जुलै
 क) १५ ऑगस्ट ड) ०५ जून
- ५) रा.से.यो. चिन्ह चक्र हे ——— रंगाचे आहे.
 अ) हिरवा ब) लाल
 क) पिवळा ड) निळा
- ६) राष्ट्रीय सेवा योजनेची सुरुवात ——— या वर्षी झाली.
 अ) १९७५ ब) १९५०
 क) १९६९ ड) १९४७

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
- अ) राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या डायरी (नोंदवही) ची देखभाल लिहा.
- ब) जनजागृती रॅलीची गरज का आहे?
- क) प्रथमोपचार कौशल्याची माहिती सांगा.
- ड) रा.से.या.कार्यक्रमाचे वर्गीकरण सांगा.
- इ) रक्तदानाची आवश्यकता का आहे?
-
- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) रा.से.यो.चा इतिहास लिहा.
- ब) दत्तक खेड्यामध्ये नियमित उपक्रमावर चर्चा करा.
- क) मतदान जनजागृती आणि नावनोंदणी शिबीर यावर चर्चा करा.
-
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) वृक्षारोपण आणि स्वच्छता मोहीम स्पष्ट करा.
- ब) रा.से.यो. चे महत्व स्पष्ट करा.
-
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
- विशेष शिबिर कार्यक्रमातील नियोजन, पूर्वतयारी, संघटना आणि प्रशासन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
National Service Scheme (CC-201)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) "Not me but you" is a motto of _____.
a) N.S.S.
b) Employment Guarantee Scheme
c) N.G.O.
d) Self-Saving Group
- 2) _____ is the number of hours the N.S.S. volunteers expected to work during the year.
a) 100
b) 240
c) 80
d) 150
- 3) The special camping village should be _____ from college.
a) Near
b) Far away
c) Away
d) All of these
- 4) _____ is celebrated as the World Population Day.
a) 24th September
b) 11th July
c) 15th August
d) 05th June
- 5) The N.S.S. emblem, the chakra bears _____ colour.
a) Green
b) Red
c) Yellow
d) Blue
- 6) The National Service Scheme is started in the year of _____.
a) 1975
b) 1950
c) 1969
d) 1947

Q.2 Write answer of the following questions. (Any Three)

06

- a) Write the maintenance of NSS dairy.
- b) Why need is Awareness of Rallies?
- c) State of First Aid Skill Activity.
- d) State the Classification of NSS Programme.
- e) Why is important of Blood Donation?

- Q.3 Write Short answers to questions. (Any Two) 06**
- a) Write the History of NSS.
 - b) Discuss the Regular activities in Adopted Village.
 - c) Discuss the Voter Awareness and Registration Camp.
- Q.4 Write answers to broad questions. (Any One) 06**
- a) Explain the Tree Plantation and Cleanup drive.
- OR**
- b) Explain the Importance of NSS.
- Q.5 Write answers to broad question. 06**
- Explain the Planning, Preparation, Organization and Administration of Special Camping Programme.

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
National Cadet Corps (CC-202)

कमाल गुणः १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) एखाद्याला ---- मार्फत व्यक्त करता येते.
अ) तोंडी
क) लेखी
ब) हावभाव
ड) यापैकी सर्व
- २) काही गुण बदलता येत नाहीत.
अ) नविन
क) जन्मजात
ब) दत्तक
ड) नैसर्गिक
- ३) स्वतःला खूप वेगळे समजणे म्हणजे ----.
अ) अतिअहंकारी व्यक्तिमत्त्व
क) आनंदी
ब) स्वयःप्रेरित
ड) वास्तव
- ४) व्यक्तिमत्त्व ---- नुसार बदलते.
अ) प्रत्येक व्यक्ती
क) काम
ब) वेळ
ड) यापैकी नाही

08

- अ) व्यक्तिमत्त्व विकासाचे कोणतेही दोन घटक सांगा.
ब) प्रामाणिकपणाची दोन उदाहरणे सांगा.
क) व्यक्तिमत्त्व विकासाचे दोन प्रकार सांगा.
ड) 'समर्थन आणि आदर' ची उदाहरणे सांगा.

03

08

व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये एन.सी.सी. छात्रांची भूमिका स्पष्ट करा.

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
National Cadet Corps (CC-202)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) One can express thought _____.
a) oral
b) gestures
c) written
d) all of the above
- 2) Few _____ traits can not changed.
a) New
b) adopted
c) inborn
d) natural
- 3) Thinking oneself very different is _____.
a) superego
b) self motivation
c) pleasure
d) reality
- 4) The personality vary as per _____.
a) individuals
b) time
c) work
d) none of these

Q.2 Attempt the following questions. (Any Two) 04

- State any two factors for personality development.
- Give examples of honesty.
- Mention any two types of personality development.
- Give examples of support and respect.

Q.3 Write a note on “How to improve character”? **03**

Q.4 Explain importance values for a good leader. **04**

OR

Explain role of NCC cadet in personality development.

Seat No.	

- Page 1 of 2

Set

P

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Sports (CC-203)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative and fill in the blanks 04

- 1)** The total number of players in the game of Kho-Kho is _____.
a) 10 b) 9
c) 12 d) 11
- 2)** Sports is a _____ type of activity.
a) Mental b) Physical
c) Social d) All of the above
- 3)** Neeraj Chopra is a famous player in _____.
a) Shot put b) Javelin throw
c) Cricket d) Long jump
- 4)** Cricket, baseball, and handball are _____ type of games.
a) Individual b) Team
c) Recreational d) Other

Q.2 Write short notes. **06**

- Physical benefits of sports
- Concept of sports
- Mental benefits of sports

Q.3 Board question answer. (Any One) 05

- a) Explain the history of sports.
- b) Explain the different types of sports.

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
Culture (CC-204)

वार, दिनांक: बुधवार, ०८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

03

- १) कायिक अभिनय, ज्याला ——— अभिनय असेही म्हणतात.
अ) आहार्य ब) सात्त्विक
क) वाचिक ड) आंगिक
- २) ——— अभिनय म्हणजे आवाज आणि शब्दांच्या माध्यमातून पात्राची भूमिका साकारणे.
अ) आहार्य ब) सात्त्विक
क) वाचिक ड) आंगिक
- ३) मुक्नाट्य म्हणजे असा नाट्यप्रयोग ज्यामध्ये कोणताही ——— नसतो.
अ) ध्वनि ब) संवाद
क) अभिनय ड) विषय
- ४) रस्त्यावर सादर केल्या जाणाऱ्या कला प्रकाराला ——— म्हणतात.
अ) पथनाट्य ब) वगनाट्य
क) एकांकिका ड) लघुनाटिका
- ५) एकांकिका नाट्यप्रकारात ——— अंक असतात.
अ) एक ब) अनेक
क) दोन ड) तीन
- ६) ——— म्हणजे लिखित मजकूर अर्थपूर्ण आणि प्रभावीपणे वाचणे.
अ) एकांकिका ब) अभिवाचन
क) लघुनाटिका ड) पथनाट्य

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) ०६
- अ) मुकनाट्याचा थोडक्यात परिचय द्या.
- ब) साहित्यकलेच्या सादरीकरणाचे प्रकार लिहा.
- क) कथाकथन कसे करावे? स्पष्ट करा.
- ड) वकृत्व करतांना कोणती तयारी करावी?
- प्र.३ टिप्पणी लिहा. ०६
- काव्यवाचन
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अभिनयाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) साहित्यकलेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester-II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Culture (CC-204)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) Physical acting, also known as _____ acting.
a) Aaharya b) Sattvic
c) Vachik d) Angik
- 2) _____ Acting is the portrayal of a character through voice and words.
a) Aaharya b) Sattvic
c) Vachik d) Angik
- 3) Mime is a theatrical performance in which there is no _____.
a) Sound b) Dialogue
c) Acting d) Subject
- 4) The art form performed on the street is called _____.
a) Street play b) Vagnatya
c) One-act play d) Short play
- 5) One-act drama has _____ numbers.
a) One b) Many
c) Two d) Three
- 6) _____ means reading a written text meaningfully and effectively.
a) One-act play b) Recitation
c) Short play d) Street play

Q.2 Write a short answer. (Any Two)

06

- Give a brief introduction to Mime.
- Write the types of presentation of literary art.
- How to do storytelling? Explain.
- What preparation should be done while giving a speech?

Q.3 Write short note.

06

Poetry Reading

Q.4 Write a detail answer. (Any One)

12

a) Explain the concept of acting.

OR

b) Explain the nature of literary art.

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
Health, Wellness and Fitness (CC-205)

कमाल गुणः १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) एन. आय. एच. ही संस्था ——— संबंधित कार्य करते.
अ) आरोग्य ब) खेळ
क) व्यवसाय ड) यापैकी नाही
- २) ——— हा जीवनसत्त्वाचा प्रकार नाही.
अ) अ ब) ब
क) क ड) टी
- ३) जागतिक आरोग्य संघटनेचे मुख्यालय ——— या ठिकाणी आहे.
अ) दिल्ली ब) रोम
क) जिनेव्हा ड) कतार
- ४) ——— याला वैयक्तिक स्वच्छता म्हणता येईल.
अ) आंघोळ करणे ब) नखे काढणे
क) स्वच्छ कपडे घालणे ड) वरील सर्व

03

- अ) तंदुरुस्ती म्हणजे काय?
ब) व्यायामाचा स्नायूवर होणारा परिणाम सांगा.
क) आरोग्याची व्याख्या लिहा.
ड) समतोल आहार म्हणजे काय?

04

- अ) वैयक्तिक स्वच्छता मधील घटक लिहा आणि सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) जागतिक आरोग्य संघटनेचे कार्य सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Health, Wellness and Fitness (CC-205)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) NIH is an organization that works in the field of _____.
a) Health b) Sports
c) Business d) None of these
- 2) _____ is not type of vitamin.
a) A b) B
c) C d) T
- 3) The headquarter of the World Health Organization is located in _____.
a) Delhi b) Rome
c) Geneva d) Qatar
- 4) _____ can be called as personal hygiene.
a) Washing hands b) Cutting nails
c) Wearing clean clothes d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Three) **06**

- What is mean by fitness?
- Write the effect of exercises on Muscles.
- Write the definition of Health.
- What is mean by Balance diet?

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 05

- Write the components of personal hygiene and explain them in detail.
- Write the detailed work of the World Health Organization.

प्र.३ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

०५

अ) योगाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राणायामाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Co-Curricular Course
Yoga Edu. / Performing Arts (CC-206)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. 04

- 1) _____ is the right time to do Yoga?
 - a) Afternoon session
 - b) Early morning
 - c) Evening session
 - d) Night session
- 2) _____ is the meaning of Yoga word?
 - a) Exercise
 - b) Join & bring together
 - c) Meditation
 - d) Rest
- 3) How should one breathe while performing Anulom Vilom Pranayama?
 - a) Inhale through one nostril and exhale through the other
 - b) Inhale and exhale through both nostrils
 - c) Breathe through the mouth
 - d) Hold your breath
- 4) _____ is Yoga day celebrated?
 - a) 21 June
 - b) 22 June
 - c) 25 June
 - d) 28 June

Q.2 Write short answer. (Any Three) 06

- a) Write any three objectives of yoga.
- b) In what ways can asanas be performed?
- c) What is the need of yoga in human life?
- d) What are the names of the processes of inhalation, holding the breath and exhalation in pranayama?

Q.3 Write the detail answer. (Broad answer type question) (Any One) 05

- a) Explain the importance of yoga.
- OR**
- b) Explain the importance of pranayama.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Financial Accounting (G08-0201)**

Day & Date: Thursday, 09-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative. 08

- 1) Consignor sends a _____ to consignee.

a) Account Sale	b) Proforma Invoice
c) Statement of Affairs	d) Debit Note
- 2) Credit purchases is ascertained by preparing _____.

a) Total Debtors A/c	b) Cash A/c
c) Total Creditors A/c	d) Statement of Affairs
- 3) Departmental account are prepare to find out _____ profit.

a) Organisational	b) Branch
c) Departmental	d) All of the above
- 4) Consignee gets _____ for his work.

a) Commission	b) Salary
c) Profit	d) Remuneration
- 5) If goods are supplied to branch at 50% above cost, then it would be _____ on Invoice price.

a) 33.33%	b) 25%
c) 20%	d) 100%
- 6) Under stock and debtors' method of Branch account, to cancel loading, _____ account is to opened.

a) Profit & Loss A/c	b) Branch Adjustment A/c
c) Branch Debtors A/c	d) Branch Stock A/c
- 7) Selling expenses should be divided among the departments on the basis of _____.

a) Space occupied	b) Purchases
c) Opening stock	d) Sales

8) Discount allowed to customers is credited to _____ account.

- a) Bills Receivable A/c b) Bills Payable A/c
c) Total Creditors A/c d) Total Debtors A/c

B) State whether the following statements are True or False: 04

- i) In consignment transactions ownership in the goods does not pass over to consignee.
ii) Agency branches are work like agents of Head office.
iii) Consignor is principle of consignee.
iv) Departmental accounts are prepared to find out Branch Profit & Loss A/c.

Q.2 Answer the following/Short problem/Short Answer: 12

a) From the following information find out the opening capital of the business:

Stock	Rs. 19,800/-
Creditors	Rs. 31,000/-
Debtors	Rs. 1,18,000/-
Premises	Rs. 1,10,000/-
Air Conditioner	Rs. 15,000/-

b) From the following information calculate total commission of consignee:

- i) Cash Sales – 3000 kgs.@ Rs. 200 per kg.
ii) Credit Sales – 1000 kgs.@ Rs. 240 per kg.
iii) Normal Commission @ 5% on total sales
iv) Del Credere Commission @ 2%

c) Prepare Total Debtors Account and ascertain credit sales:

Particulars		Rs.
i)	Opening Balance of Debtors	500000
ii)	Cash received from Debtors	350000
iii)	Cash Sales	100000
iv)	Bad debts	4000
v)	Discount Allowed	10000
vi)	Return Inward	8000
vii)	Closing Balance of Debtors	200000
viii)	Return Outward	6000

d) What is Proforma Invoice?

Q.3 Attempt the following. 12

a) Prepare Account Sale from the following:

Consignor: M/s Sadhna Tea Industries,
Main Road, Silguri.

Consignee: M/s Top Tea Co,
Shivaji Nagar, Pune.

Date: 16th March 2025

Sale: 100 bags sold at Rs. 3000 each bag.

Expenses of Consignee:

Commission	Rs. 5000/-
Freight	Rs. 15000/-
GST	Rs. 8000/-

The net amount due is remitted by bank draft.

- b) Allocate/Distribute the following Expenses in the Department 'X' and Department 'Y' and prepare Profit and Loss A/c.
- Rent is Rs. 3,00,000/- to be allocated as Department 'X' – 1/3 and Department 'Y' – 2/3.
 - Salary Rs. 1,20,000/- and Telephone expenses Rs. 45,000/- to be allocated equally.
 - Discount Allowed Rs. 50,000/- distribution in the ratio of 3:2.
 - Printing and Stationary Rs. 9,000/- to be allocated in the ratio of 2:1
 - Electricity Charges Rs. 21,600/- and points of electricity in departments are 7 and 8 respectively.
 - Gross Profit of Dept. X Rs. 8,40,000/- and for Dept. Y Rs. 8,25,000/-

Q.4 Answer the following. (Any One)

12

- a) From the following information prepare Trading and Profit & Loss Account for the year ended 31st March 2024 and Balance sheet as on that date:

Receipt & Payments A/c

Receipts	Rs.	Payments	Rs.
To Balance b/d	20,000	By Payment to Creditors	1,90,000
To Sales	70,000	By Salaries	13,000
To Collection from Debtors	2,90,000	By Insurance	6,000
To Sundry Income	20,000	By Wages	21,000
		By Sundry Expenses	20,000
		By Purchases	20,000
		By Drawing	30,000
		By Balance c/d	1,00,000
	4,00,000		4,00,000

The Assets and Liabilities were as follows:

Particulars	1/4/2023 (Rs.)	31/3/2024 (Rs.)
Land & Building	1,00,000	1,00,000
Stock	60,000	80,000
Furniture & fitting	30,000	30,000
Debtors	60,000	76,000
Creditors	30,000	32,000

Adjustment:

- Provide depreciation on Land and Building @ 10% and on Furniture @ 5%.
- Make Provision for doubtful debts @ 5% on debtors.

OR

- b) M/s Laxmi Traders, Solapur has a branch at Barshi. The goods are invoiced to the branch so as to show a profit of 30% invoice price under the strict instructions of selling good's only at invoice price. Following are the particulars relating to the branch:

Particulars	Rs.
Stock on 1/4/2024 (Invoice Price)	24,000
Debtors on 1/4/2024	12,400
Goods sent to branch (Invoice Price)	70,000
Goods Returned by the branch (Invoice Price)	2,000
Credit Sales during the year 2024-25	42,000
Cash Sales during the year 2024-25	40,000
Goods return by customers	1,200
Cash collected from Debtors	38,000
Discount Allowed	600
Allowances made to Debtors	400
Bad debts	1,200
Cheques sent to Branch for – Salary	6,600
– Rent & Electricity	4,000

Ascertain the Profit or Loss made by the branch by preparing.

- Branch Stock A/c
- Branch Adjustment A/c
- Branch Debtors A/c
- Branch Profit and Loss A/c

Q.5 Attempt the following. (Any One)

12

- a) Suyog Coal Traders of Solapur consigned to Kolhapur Coal Trader of 2050 tons of coal costing Rs. 3,07,500/- and paid Lorry Fright thereon was Rs. 82,000/-

After one month, an account sale was received from Kolhapur Coal Trader showing 1000 tons sold at Rs. 320 per ton, Sales expenditure Rs. 23,760, Other expenses Rs. 4,000 and Commission @ 10% on sales.

The consignee enclosed a Bank draft for the proceed less expenses and reported a shortage of 50 tons on the whole consignment.

Show Consignment A/c and Consignee A/c in the book of Suyog Coal Traders.

OR

- b) What Departmental Accounting? State the objectives of preparation of Departmental Account.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction to Cost Accounting – II (G08-0208)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) _____ Incentive plan provides a proportion of the time saved as a bonus to the workers.

a) Halsey Plan	b) Time Rate
c) Rowan Plan	d) Piece Rate
- 2) FIFO _____.

a) First In Front Out	b) First In First Out
c) Front IN Front Out	d) First In Last Out
- 3) _____ method calculates the cost per hour of machine operation to allocate overhead costs.

a) Machine Hour Rate	b) Allocation Rate
c) Absorption Rate	d) All of these
- 4) LIFO _____.

a) Last In Front Out	b) Last In First Out
c) Least In First Out	d) Last In Last Out
- 5) _____ is maintained by storekeeper.

a) Store Ledger	b) Bin Card
c) Pay Roll	d) Inventory Tag
- 6) _____ terms refers to the process of allocating fixed costs to products or service.

a) Absorption	b) Machine Hour Rate
c) Allocation	d) Piece Rate
- 7) Machine Hour rate is calculated by dividing the total overhead cost by _____.

a) Direct labour	b) Machine Hours
c) Units produced	d) Material Cost

- 8) _____ wage system pays employees based on the number of units produced.
a) Time Rate	b) Halsey Plan
c) Piece Rate	d) Rowan Plan

B) True or False.**04**

- 1) Just-in-time (JIT) inventory management aims to minimize storage costs and wastage.
- 2) ABC analysis is also known as the Always Better Control Technique.
- 3) The time rate system rewards workers based on the number of units produced.
- 4) Machine hour rate is a method used to allocate direct labor costs.

Q.2 Write Short Notes/Solve the Problems. (Any Three)**12**

- a) Piece Rate Method
- b) Labour
- c) Always Better Control (ABC) Technique
- d) From the following details, calculate wages of Mr. Kunal and Vikram from the following details of March 2025.
Basic Wages Rs. 4,000 for Kunal and Rs. 3,000 for Vikram for a month.
Dearness allowance 40% of basic wages.
Bonus to Kunal Rs. 160 and Vikram Rs. 120.

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Difference between FIFO and LIFO.
- b) The following information related to a machine.
 - i) Cost of machine Rs. 21,000.
 - ii) Estimated working life Rs. 1,000. (Scrap)
 - iii) Effective working life 20,000 hours.
 - iv) Repairs and maintenance cost estimated for whole life Rs. 10,000.
 - v) Hours worked in a month 250 hours.
 - vi) Standing charges for a month machine a month Rs. 500.
 - vii) Power used by machine 5 units per hour Rs. 0.60 per hours.Compute machine hour rate for a machine.

- Q.4 a)** Standard time allowed for a job is 50 Hours. The hourly rate wages is Rs. 0.40 per hour. The actual time taken by the workers was 40 hours. Calculate wages by Time basis, Piece Basis, Halsey Plan and Rowan Plan. **12**

OR

- b)** Standard time allowed for a job is 70 Hours. The hourly rate wages is Rs. 0.60 per hour. Plus dearness allowance @ Rs. 0.30 per hours. The actual time taken by the workers was 60 hours. Calculate wages by
- i) Time basis
 - ii) Piece Basis
 - iii) Halsey Plan
 - iv) Rowan Plan

- Q.5 a)** The following information you are required to prepare store ledger account by using LIFO.

12

DATE	PARTICULARS	UNITS	RATE
3 Jan	Receipts	1000	1.00
10 Jan	Receipts	260	1.05
25 Jan	Issued	700	-
6 Feb	Receipts	400	1.15
23 Feb	Receipts	300	1.25
10 Mar	Issued	620	-
15 April	Issued	240	-
30 April	Receipts	500	1.10
7 May	Issued	380	-

OR

- b)** The following information is available in respect of Material 'X' from Balaji Pvt. Ltd.

1-2-2024	Purchased	3,50 units @ 3 Rs. Each
3-2-2024	Purchased	500 units @ 7 Rs. Each
5-2-2024	Issued	300 Units
08-2-2024	Purchased	2500 units @ 9 Rs. Each
10-2-2024	Issued	1,500 Units
12-2-2024	Issued	500 Units
15-2-2024	Issued	500 Units
20-2-2024	Purchased	1200 units @ 7 Rs. Each
28-2-2024	Issued	3,000 Units

From the following above information prepare a store ledger account under FIFO method.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals Insurance – II (G08-0207)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १०-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) अग्नि विमा हा ——— प्रकारचा करार असतो.
 - अ) विमाधारकासाठी नफा
 - ब) नुकसानीसाठी भरपाई
 - क) विमा कंपनीकडून भेट
 - ड) सरकारकडून बोनस
- २) सागरी विमा कायदा ———.
 - अ) १९६५
 - ब) १९६४
 - क) १९६३
 - ड) १९३८
- ३) अग्नि विमा पॉलिसी ——— वर्षाच्या कालावधीसाठी आहे.
 - अ) १
 - ब) २
 - क) ३
 - ड) ४
- ४) अग्निविमा खालीलपैकी कोणता धोका झाकत नाही?
 - अ) शॉर्ट-सर्किट
 - ब) युद्धामुळे झालेलं नुकसान
 - क) विजेचा प्रहार
 - ड) अपघातामुळे लागलेली आग
- ५) समुद्री विमा करारामध्ये कोण सामील असतो?
 - अ) फक्त जहाजाचा मालक
 - ब) फक्त खरेदीदार
 - क) विमाधारक, विमा कंपनी आणि मालमत्ता
 - ड) शासन
- ६) भारत सरकारने ——— मध्ये पीक विमा योजना सुरू केली.
 - अ) १९६५
 - ब) १९७५
 - क) १९८५
 - ड) १९५६

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Fundamentals Insurance – II (G08-0207)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Fire insurance is a _____ contract.
 - a) Profit for the insured
 - b) Compensation for loss
 - c) Gift from insurer
 - d) Bonus from government
- 2) Marine Insurance Act _____.
 - a) 1965
 - b) 1964
 - c) 1963
 - d) 1938
- 3) The fire insurance policy is for a period of _____ year.
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) 4
- 4) Fire insurance does not cover _____.
 - a) Short-circuit damage
 - b) Loss due to war
 - c) Lightning strike
 - d) Accidental fire
- 5) A marine insurance contract includes _____.
 - a) Owner of the ship only
 - b) Only the buyer
 - c) Insured, insurer, and subject matter
 - d) Government
- 6) Government of India, introduced crop insurance scheme in the year _____.
 - a) 1965
 - b) 1975
 - c) 1985
 - d) 1956
- 7) Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana started in the year _____.
 - a) 2015
 - b) 2016
 - c) 2017
 - d) 2018
- 8) Marine insurance covers _____.
 - a) Vehicles on road
 - b) Life of sailors
 - c) Goods transported over water
 - d) Agricultural products

B) State whether True or False. 04

- 1) General Insurance Corporation of India is also operating at international level.
- 2) Marine insurance contract is done through General Insurance Corporation of India.
- 3) The significance of Marine insurance is to help international market development and extension.
- 4) In the history of insurance marine insurance is the first and oldest insurance.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Concept of Fire Insurance
- b) Features of Marine Insurance
- c) Concept of Agriculture Insurance
- d) Concept of Cattle Insurance

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) Explain the significance of Crop insurance.
- b) Explain the marine perils.

Q.4 a) Explain the Objectives of General Insurance Corporation of India. 12

OR

- b) Explain the Procedure of taking Fire Insurance.

Q.5 a) Explain the Procedure of taking Marine Insurance. 12

OR

- b) Explain the Objectives of Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals of Business Management – II (G08-0204)

वार, दिनांक: शनिवार, ११-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) अब्राहाम मास्लो यांनी गरजांच्या श्रेणीचा सिद्धांत — मध्ये मांडला.
 अ) १९४३ ब) १९५९
 क) १९६० ड) १९६५
- २) — हे कार्यप्रेरणेसाठी आर्थिक प्रलोभनाचे उदाहरण आहे.
 अ) सहकार्यासाठी कौतुक करणे
 ब) पुरस्कार देणे
 क) बोनस देणे
 ड) जबाबदारी कमी करणे
- ३) — हा निर्देशनाचा घटक नाही.
 अ) आदेश देणे ब) प्रेरणा देणे
 क) माल खरेदी करणे ड) पर्यवेक्षण करणे
- ४) — नेतृत्व शैलीमध्ये निर्णय घेताना सर्वांचे मत विचारात घेतले जाते.
 अ) लोकशाही ब) एकतंत्री
 क) मुक्त ड) रचनात्मक
- ५) — हा नियंत्रण कार्याचा आधार आहे.
 अ) संघटन ब) समन्वय
 क) नियोजन ड) निर्देशन
- ६) — हा नियंत्रण प्रक्रियेतील पहिला टप्पा आहे.
 अ) प्रमाप परिणाम तुलना ब) परिणामकारक उपाययोजन
 क) कामगिरी मोजमाप ड) प्रमाप निश्चिती

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Fundamentals of Business Management – II (G08-0204)**

Day & Date: Saturday, 11-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 08

- 1) Abraham Maslow proposed the hierarchy of needs theory in _____.
a) 1943 b) 1959
c) 1960 d) 1965
- 2) _____ is an example of financial incentives for motivation.
a) Appreciating cooperation b) Giving awards
c) Giving bonuses d) Reducing responsibility
- 3) _____ is not an element of direction.
a) Giving orders b) Motivation
c) Purchasing goods d) Supervision
- 4) In the _____ leadership style, everyone's opinion is considered while making decisions.
a) Democratic b) Autocratic
c) Laissez-faire d) Transformational
- 5) _____ is the basis of the control function.
a) Organizing b) Coordination
c) Planning d) Directing
- 6) _____ is the first step in the control process.
a) Comparing actual performance with standards
b) Taking corrective measures
c) Measuring performance
d) Setting standards
- 7) There are a total of _____ steps in the process of planned change.
a) Three b) Two
c) Five d) Six
- 8) _____ refers to a working method that balances traditional office presence and remote work opportunities.
a) Work from home b) Hybrid work model
c) Work from office d) Working remotely

B) Write True or False. 04

- 1) Motivation is a function of a management.
- 2) Institutional leadership is based on the leader's position.
- 3) Control is required only at the top level of management.
- 4) Physical change is a type of organizational change.

Q.2 Answer the following questions. (short note) 12

- a) Type of motivation
- b) Advantages of the Hybrid Work Model (HWM)
- c) Elements of directing
- d) Need for change

Q.3 Attempt the following questions. (short note) 12

- a) Importance of motivation
- b) Principles of control

Q.4 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Explain financial and non-financial incentives of motivation.

OR

- b) What is charismatic leadership? Explain the characteristics of charismatic leadership.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 12

- a) What is control? Explain the control process.

OR

- b) Define change and explain the types of change.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistic – II (G08-0206)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternative from given alternatives. 08

- 1) If all the values are equal importance, then one should calculate _____ index number.

a) simple	b) Weighted
c) Unweighted	d) Both a) and c)
- 2) Simple random samples can be drawn with the help of _____.

a) random numbers table	b) lottery method
c) Both a) and b)	d) None of these
- 3) In the notations of index numbers, “0” stands for _____.

a) Base period	b) Current period
c) Normal period	d) Abnormal period
- 4) Time series analysis helps to _____.

a) Make predications
b) Compare two or more series
c) Know the behavior of business
d) All of these
- 5) In Index number the base period should be _____.

a) abnormal	b) normal
c) far away	d) Unreliable
- 6) A sample is known to be the subset of _____.

a) Population	b) Data
c) Set	d) Information
- 7) In _____ method, the selected unit is not replaced back in the population.

a) SRSWR	b) SRSWOR
c) Both a) and b)	d) None of these

- 8) In time series data is arranged _____.
 a) Geographically b) Qualitatively
 c) Chronologically d) None of these

B) True or False.**04**

- 1) Index number is called as economic thermometer.
- 2) Correlation is the component of times series.
- 3) In Sampling Population size is denoted by n and sample size is denoted by N.
- 4) Stratified random sampling is appropriate when the population is heterogeneous.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Explain Seasonal Variations.
- b) List the principles steps in sample survey.
- c) Explain requirements of good forecasting.
- d) Use Graphical method to measure the trend values from given time series data.

Year	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Profit	23	21	26	34	30	35	41	47	51

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Calculate Quantity index number by using
 - 1) Simple aggregate method
 - 2) Simple average of relative method from the following data.

Commodity	A	B	C	D	E
Quantity (2008)	5	4	8	11	2
Quantity (2009)	7	6	9	12	2

- b) Define Population with example. Explain the advantages of sampling over census method.

Q.4 Answer the following. (Any One)**12**

- a) Define Price and Quantity index number. Compute Laspeyres's, Paasche's and Fisher's ideal index numbers for the following data.

Commodity	Base Year		Current Year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	6	50	10	56
B	2	100	2	120
C	4	60	6	60
D	10	30	12	24

OR

- b) Define time series. State its uses and explain components of time series.

Q.5 Answer the following. (Any One)**12**

- a) What is sampling? State the methods of sampling. Explain in detail any one method of sampling.

OR

- b) State Additive and Multiplicative model of time series. Calculate five yearly moving averages of number of students studying in Statistics of a college as shown in the following table. Plot original and trend values on same graph.

Year	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Students	20	24	22	26	28	34	32	35

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Micro Economics – II (G08-0205)

वार, दिनांक: सोमवार, १३-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) एकूण प्राप्ती = ——— × नगसंख्या

अ) खर्च	ब) किंमत
क) नफा	ड) पुरवठा

२) ——— हा उत्पादन घटक आहे.

अ) जमीन	ब) श्रम
क) भांडवल	ड) वरील सर्व

३) बाकदार मागणी वक्र हे ——— या बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.

अ) अल्पाधिकार	ब) मक्तेदारी
क) पूर्ण स्पर्धा	ड) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा

४) समबिंदूच्या स्थितीत ——— असते.

अ) एकूण प्राप्ती > एकूण खर्च
ब) एकूण प्राप्ती < एकूण खर्च
क) एकूण प्राप्ती = एकूण खर्च
ड) वरील सर्व

५) ——— या बाजारात सीमांत प्राप्ती आणि सरासरी प्राप्ती समान असते.

अ) पूर्ण स्पर्धा	ब) मक्तेदारी
क) क्रेताधिकार	ड) अल्पाधिकार

६) वस्तुभेद ——— हा बाजारात केला जातो.

अ) पूर्ण स्पर्धा	ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा	ड) वरील सर्व

७) बहिर्गत बचती ही संकल्पना ——— शी संबंधित आहे.

अ) उद्योगसंख्या	ब) उद्योगधंदा
क) सेवा	ड) वरील सर्व

- c) — या बाजारात उत्पादक हा स्वतः किंमत कर्ता असतो.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
क) अल्पाधिकार ड) मक्तेदारी

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

08

- १) स्थिर खर्चाला प्रतिनग खर्च असेही म्हणतात.
- २) बदलत्या प्रमाणाचा नियम दीर्घ कालावधीशी संबंधित आहे.
- ३) मूल्यभेद हे मक्तेदारी बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
- ४) समबिंदूला ना नफा ना तोटा असेही म्हणतात.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) एकूण प्राप्ती, सरासरी प्राप्ती आणि सीमांत प्राप्ती या संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) उत्पादन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
क) अल्पाधिकार बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगा
ड) समबिंदू विश्लेषणाची गृहीते सांगा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा.

१२

- अ) खर्चाचे प्रकार
ब) मुल्यभेदाचे प्रकार

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन खर्चाचे वक्र स्पष्ट करा.
किंवा
ब) समानबिंदू विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) प्रमाण फलाचा नियम स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) पूर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्ट्ये आणि किंमत निश्चिती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Micro Economics – II (G08-0205)**

Day & Date: Monday, 13-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Total revenue = _____ x Quantity.
 - a) Cost
 - b) Price
 - c) Profit
 - d) Supply
- 2) _____ is a factor of production.
 - a) Land
 - b) Labour
 - c) Capital
 - d) All the above
- 3) Kinked demand curve is feature of _____ market.
 - a) Oligopoly
 - b) Monopoly
 - c) Perfect Competition
 - d) Monopolistic Competition
- 4) _____ situation occur in break even point.
 - a) Total Revenue > Total Cost
 - b) Total Revenue < Total Cost
 - c) Total Revenue = Total Cost
 - d) All the above
- 5) In _____ market marginal revenue and average revenue are equal.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopsony
 - d) Oligopoly
- 6) Product differentiation is done in _____ market.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) monopolistic competition
 - d) All the above
- 7) The concept 'External Economies' is related with the _____.
 - a) Firm
 - b) Industry
 - c) Services Sector
 - d) All the above
- 8) In _____ market producer himself is a price maker.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopolistic competition
 - c) Oligopoly
 - d) Monopoly

B) Write following sentences are True or false. 04

- 1) Fixed cost is also called as a per unit cost.
- 2) The law of variable proportions is related with long period.
- 3) Price discrimination is a feature of monopoly market.
- 4) Break–Even point is also called as no profit no loss.

Q.2 Write Short answers. 12

- a) Explain the concepts of Total revenue, Average revenue and Marginal revenue.
- b) Explain the concept of Production.
- c) State the feature of oligopoly market.
- d) State the assumptions of Break–Even point.

Q.3 Write Short notes. 12

- a) Types of Cost.
- b) Types of Price discrimination.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 12

- a) Explain the cost curves in short run and long run.

OR

- b) Explain the importance of Break–Even analysis.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 12

- a) Explain the law of returns to scale.

OR

- b) Explain the characteristics and price determination of perfect competition market.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals of Banking - II (G08-0202)

वार, दिनांक: बुधवार, १५-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०८

- १) PMJDY चे पूर्ण रूप काय आहे?
 - अ) प्रधानमंत्री जन डिजिटल योजना
 - ब) प्रधानमंत्री जन धन योजना
 - क) पब्लिक मनी जन धन योजना
 - ड) प्राइम मिनिस्टर जन धन यात्रा
- २) खालीलपैकी कोणती इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर पद्धत आहे?
 - अ) एटीएम
 - ब) धनादेश (Cheque)
 - क) NEFT
 - ड) पासबुक
- ३) बचत खाते कोण उघडू शकतो?
 - अ) फक्त व्यापारी
 - ब) फक्त सरकारी कर्मचारी
 - क) कोणीही वैयक्तिक व्यक्ती
 - ड) फक्त वृद्ध नागरिक
- ४) भारतात UPI व्यवहार कोण नियंत्रित करते?
 - अ) RBI
 - ब) SEBI
 - क) NPCI
 - ड) SBI
- ५) IMPS चे पूर्ण रूप काय आहे?
 - अ) Instant Money Processing System
 - ब) Immediate Payment Service
 - क) International Money Payment Service
 - ड) Internal Mobile Payment Solution
- ६) बँकेत रोख रक्कम जमा करण्यासाठी काय वापरले जाते?
 - अ) विड्रॉवल स्लिप
 - ब) चेक
 - क) पासबुक
 - ड) पे-इन स्लिप

७) मोबाईल बँकिंगचे वैशिष्ट्य कोणते आहे?

- अ) फक्त एटीएम मध्ये कार्य करते
- ब) २४/७ सेवा
- क) फक्त व्यावसायिक खात्यांसाठी
- ड) चेकची आवश्यकता असते

८) क्रेडिट कार्ड वापरल्यावर काय होते?

- अ) फक्त खात्यातील रक्कम वापरता येते
- ब) उधार रक्कम वापरता येते
- क) केवळ रोख जमा करता येते
- ड) वरीलपैकी काहीही नाही

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) IMPS व्यवहार फक्त बँकेच्या कामकाजाच्या वेळेतच करता येतात.
- २) गिफ्ट कार्ड बचत खात्याशी थेट जोडलेले असते.
- ३) भारतात फक्त सरकारी कर्मचारीच बचत खाते उघडू शकतात.
- ४) RTGS ही मोठ्या रकमेच्या तात्काळ व्यवहारांसाठी वापरली जाते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) आर्थिक समावेशनाचे कोणतेही तीन फायदे सांगा.
- ब) कोअर बँकिंग याबाबत थोडक्यात माहिती द्या.
- क) डेबिट कार्ड आणि क्रेडिट कार्ड यामधील फरक सांगा.
- ड) बँक खाते उघडण्याच्या टप्प्यांची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१२

- अ) बँकिंगमधील तंत्रज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) भारतात आर्थिक समावेशनासाठी राबवलेल्या कोणत्याही तीन योजनांची माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) बँकेतील विविध प्रकारच्या खात्यांची माहिती उदाहरणांसह सांगा.

किंवा

ब) बँक खाते बंद किंवा इतर शाखेत ट्रान्सफर करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) ई-बँकिंग म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये फायदे आणि मर्यादा सांगा.

किंवा

ब) कॅशलेस व्यवहार म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व व अडचणी स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Fundamentals of Banking - II (G08-0202)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) What is the full form of PMJDY?
 - a) Pradhan Mantri Jan Digital Yojana
 - b) Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana
 - c) Public Money Jan Dhan Yojana
 - d) Prime Minister Jan Dhan Yatra
- 2) Which of the following is a method of electronic fund transfer?
 - a) ATM
 - b) Cheque
 - c) NEFT
 - d) Passbook
- 3) Who can open a savings account?
 - a) Only businessmen
 - b) Only government employees
 - c) Any individual
 - d) Only senior citizens
- 4) Which organization manages UPI payments in India?
 - a) RBI
 - b) SEBI
 - c) NPCI
 - d) SBI
- 5) IMPS stands for:
 - a) Instant Money Processing System
 - b) Immediate Payment Service
 - c) International Money Payment Service
 - d) Internal Mobile Payment Solution
- 6) What is used to deposit cash in a bank account?
 - a) Withdrawal slip
 - b) Cheque
 - c) Passbook
 - d) Pay-in slip
- 7) Which of the following is a feature of mobile banking?
 - a) Works only in ATMs
 - b) 24/7 availability
 - c) Only for business accounts
 - d) Requires a cheque

- 8) Credit cards allow:
- a) Spending only available balance
 - b) Spending borrowed money
 - c) Cash deposits
 - d) None of the above

B) True or False. 04

- 1) IMPS transactions are available only during bank working hours.
- 2) A gift card is directly linked to your savings account.
- 3) A debit card is linked directly to a savings or current account.
- 4) RTGS is used for real-time large-value transactions.

Q.2 Write Short Answers. 12

- a) State any three benefits of financial inclusion.
- b) Write a short note on core banking.
- c) Explain the use of debit and credit cards.
- d) What are the steps involved in opening a bank account?

Q.3 Write Short Answers. 12

- a) Explain the role of technology in banking.
- b) Discuss any three major government schemes that support financial inclusion.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain in detail the various types of bank accounts with suitable examples.

OR

- b) Describe the procedure and documents required to transfer or close a bank account.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) What is E-banking? Discuss its features, advantages, and limitations.

OR

- b) Describe the concept of cashless transactions. Explain its importance and challenges in India.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fundamentals of Marketing (G08-0203)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) विपणनाच्या उत्क्रांतीमधील ——— ही पहिली अवस्था होय.
अ) पैशाची उत्क्रांती ब) भांडवलशाहीचा उदय
क) वस्तुविनिमय ड) जागतिकीकरण
 - २) आधुनिक विपणनामध्ये ——— चा वापर करून जाहिरात करण्यात येते.
अ) मासिके ब) रेडिओ
क) ई-मेल ड) टेलिफोन
 - ३) वस्तूच्या विक्री इतिहासातील विभिन्न अवस्था दर्शविणाऱ्या क्रिया म्हणजे ——— होय.
अ) वस्तू जीवनचक्र ब) परिपक्वता
क) वस्तू उच्चाटन ड) यापैकी नाही
 - ४) बाजारातील स्पर्धा हा वस्तूच्या किंमतीवर परिणाम करणारा ——— घटक आहे.
अ) अंतर्गत ब) बाह्य
क) महत्त्वाचा ड) विशेषीकृत
 - ५) जेव्हा दोन किंवा अधिक राज्यांमध्ये विशिष्ट वस्तूंचे खरेदी-विक्रीचे व्यवहार होतात, तेव्हा ती ——— म्हणून ओळखली जाते.
अ) राष्ट्रीय बाजारपेठ ब) जागतिक बाजारपेठ
क) खंडप्राय बाजारपेठ ड) आंतरराज्य बाजारपेठ
 - ६) वयोगटानुसार ग्राहकांची बाजारपेठ हे ——— प्रकारचे विभाजन होय.
अ) लोकसंख्या आधारीत ब) भौगोलिक आधारीत
क) मिश्र घटक आधारीत ड) धर्म आधारीत

- ७) अभिप्रेरणा हा उपभोक्त्याच्या खरेदी वर्तणुकीवर परिणाम करणारा ----
घटक आहे.
- अ) आर्थिक ब) सांस्कृतिक
क) मानसशास्त्रीय ड) आर्थिकेत्तर
- ८) ---- विपणनामुळे नैसर्गिक साधनसामग्रीचा काटकसरीने व कार्यक्षमपणे वापर होत आहे.
- अ) पारंपारिक ब) हरित
क) सामाजिक ड) वरील सर्व

ब) चूक की बरोबर.

04

- १) विपणन ही व्यवसायाला उत्पन्नाचा स्रोत देणारी क्रिया आहे.
- २) उत्पादन → ग्राहक हा सर्वात पहिला व सर्वात जुना वितरण मार्ग आहे.
- ३) जीवनशैलीच्या आधारे तयार केलेले बाजारपेठ विभाजन हे वर्तनपद्धतीचे विभाजन होय.
- ४) ऑनलाईन विपणन ही कमी खर्चीक असणारी विपणनाची पद्धती आहे.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) विपणनाचे स्वरूप
ब) विक्री वृद्धी
क) बाजारपेठ विभाजनाचे महत्त्व
ड) सामाजिक विपणन

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) वस्तू जीवनचक्राच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.
ब) हरित विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विपणन म्हणजे काय ते सांगून विपणनाची विविध कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वितरण मार्ग निवडीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बाजारपेठ विभाजनाचे विविध आधार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) उपभोक्त्याच्या खरेदीच्या निर्णय प्रक्रियेमधील विविध अवस्था स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Fundamentals of Marketing (G08-0203)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) _____ is the first stage in the evolution of marketing.
 - a) Evolution of money
 - b) Rise of capitalism
 - c) Barter system
 - d) Globalization
- 2) In modern marketing, advertisements are made using _____.
 - a) Magazines
 - b) Radio
 - c) E-mail
 - d) Telephone
- 3) The process that represents different stages in the sales history of a product is known as _____.
 - a) Product Life Cycle
 - b) Maturity
 - c) Product elimination
 - d) None of the above
- 4) Market competition is an _____ factor affecting the price of a product.
 - a) internal
 - b) external
 - c) important
 - d) specialized
- 5) When buying and selling transactions of specific products take place between two or more states, it is known as _____.
 - a) National market
 - b) Global market
 - c) Continental market
 - d) Inter-state market
- 6) Market segmentation based on age groups of consumers is classified as _____ segmentation.
 - a) Demographic-based
 - b) Geographic-based
 - c) Mixed factors-based
 - d) Religion-based
- 7) Motivation is a _____ factor that affects consumer buying behaviour.
 - a) economic
 - b) cultural
 - c) psychological
 - d) non-economic
- 8) _____ marketing ensures the efficient and sustainable use of natural resources.
 - a) Traditional
 - b) Green
 - c) Social
 - d) All of the above

B) True or false. 04

- 1) Marketing is an activity that generates revenue for a business.
- 2) The Producer → Consumer is the first and oldest distribution channel.
- 3) Market segmentation based on lifestyle is a behavioural segmentation method.
- 4) Online marketing is a cost-effective marketing method.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Nature of Marketing
- b) Sales Promotion
- c) Importance of Market Segmentation
- d) Social Marketing

Q.3 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Explain the different stages of the Product Life Cycle.
- b) Explain the importance of Green Marketing.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 12

- a) What is Marketing? Explain the various functions of Marketing.
- OR**
- b) Describe the factors affecting the choice of a distribution channel.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 12

- a) Explain the different bases of Market Segmentation.
- OR**
- b) Explain the various stages involved in the Consumer Buying Decision Process.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Operations in Tally (G08-SEC-201)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct option for each question. 04

- 1) If a business pays rent in cash, which voucher should be used in Tally.ERP 9?

a) Receipt voucher	b) Payment voucher
c) Contra voucher	d) Journal voucher
- 2) _____ function key is used to open the Sales Voucher in Tally.ERP 9.

a) F4	b) F5
c) F6	d) F8
- 3) _____ menu option is used to enable multiple currencies in Tally.ERP 9.

a) Gateway of Tally → Accounts Info → Currencies
b) Gateway of Tally → F11: Features → Accounting Features
c) Gateway of Tally → Display → Statements of Accounts
d) Gateway of Tally → Inventory Info → Currencies
- 4) In Tally.ERP 9, reorder levels are set for _____.

a) individual stock items	b) stock categories
c) company level only	d) godowns

B) Write the following statements True or False. 02

- 1) In Tally.ERP 9, a Receipt voucher can only be used to record cash receipts.
- 2) You can generate and print a sales order as quotation in Tally.ERP 9.

Q.2 Write short notes on the following. 06

- a) Receipt Voucher
- b) Cost Centers

Q.3 Answer the following question. 06

Explain 'Backup and Restore' feature in Tally.ERP 9.

Q.4 Answer the following question. (Any One) **06**

a) Explain contra voucher entries in Tally.ERP 9 with example.

OR

b) Explain the 'Reorder levels' in Tally.ERP 9.

Q.5 Answer the following question. (Any One) **06**

a) How can you export different types of reports in Tally.ERP 9, and what file formats are available for export?

OR

b) Explain the concept of 'Bill of Materials' in Tally.ERP 9.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Salesmanship and Sales Management (G08-SEC-202)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

१) सेल्समनशिप ही एक ——— आहे जी सेल्समन वैयक्तिक विक्रीमध्ये वापरतो.

अ) उत्पादन	ब) कौशल्य
क) सेवा	ड) व्यवसाय

२) एका चांगल्या ——— उत्पादन किंवा सेवा पूर्णपणे समजून घेणे आवश्यक आहे.

अ) विक्रेत्याला	ब) उत्पादकाला
क) ग्राहकाला	ड) सल्लागाराला

३) ——— व्यवस्थापन म्हणजे संस्थेतील विक्री ऑपरेशन्सचे नियोजन, अंमलबजावणी आणि नियंत्रण करण्याची प्रक्रिया.

अ) सेवा	ब) देवाणघेवाण
क) विक्री	ड) वस्तू

४) कंपनीची विक्री वाढवण्यासाठी ——— व्यवस्थापकाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या महत्वाच्या आहेत.

अ) उत्पादन	ब) वित्त
क) विक्री	ड) व्यवसाय

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा. ०२

१) विक्रीनंतरची सेवा खरेदीदारांशी दीर्घकालीन संबंध निर्माण करण्यास मदत करत नाही.

२) विक्री व्यवस्थापन विक्री कामगिरी, ग्राहक संबंध आणि महसूल निर्मिती ऑप्टिमायझेशनवर लक्ष केंद्रित करत नाही.

प्र.२ लहान टीपा लिहा. ०६

अ) विक्री कौशल्य

ब) विक्री व्यवस्थापन

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
वैयक्तिक विक्रीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विक्री व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) चांगल्या विक्री कौशल्याचे गुण स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) विक्री व्यवस्थापकाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विक्रीनंतरची सेवा आणि ग्राहक समाधान या संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Salesmanship and Sales Management (G08-SEC-202)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Salesmanship is a _____ used by a salesperson in personal selling.
 - a) Product
 - b) Skill
 - c) Service
 - d) Business
- 2) A good _____ must thoroughly understand the product or service.
 - a) Salesperson
 - b) Producer
 - c) Customer
 - d) Consultative
- 3) _____ management refers to the process of planning, implementing, and controlling sales operations within an organization.
 - a) Service
 - b) Exchange
 - c) Sales
 - d) Goods
- 4) _____ managers duties and responsibilities are important to increase the sales of company.
 - a) Product
 - b) Finance
 - c) Sales
 - d) Business

B) State whether the following statement True or False. 02

- 1) After sales service do not helps to build long term relationship with buyers.
- 2) Sales management does not focus on optimizing sales performance, customer relationships, and revenue generation.

Q.2 Write Short Note. 06

- a) Salesmanship
- b) Sales Management

Q.3 Attempt the following 06

Explain the Features of Personal Selling

Q.4 Attempt the following (Any One) 06

- a) Explain the Significance of Sales Management
- OR**
- b) Explain the Qualities of Good Salesmanship.

Q.5 Attempt the following (Any One)

06

a) Explain the duties and responsibilities of Sales Manager.

OR

b) Explain the concepts of After Sales Service and Customer Satisfaction.

- प्र.३ टीप लिहा. 0६
कार्यालय व्यवस्थापकाची कर्तव्ये
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कार्यालयाच्या कार्यावर सविस्तर उत्तर लिहा.
किंवा
ब) कार्यालयीन वातावरणात अनुक्रमणिकेचे महत्त्व आणि विविध पद्धती समजावून सांगा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कार्यालय व्यवस्थापकाची आवश्यक पात्रता यावर सविस्तर उत्तर लिहा.
किंवा
ब) कार्यालयांमध्ये मेल हँडलिंगचे केंद्रीकरण आणि त्याचे फायदे यावर चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Office Management (G08-SEC-203)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is the primary function of an office.
 - a) Filing
 - b) Communication
 - c) Financial Management
 - d) Primary Management Functions
- 2) _____ is the characteristic of a good office manager.
 - a) Leadership qualities
 - b) Political knowledge
 - c) Financial skills
 - d) Marketing skills
- 3) _____ is the method of filing where records are stored in one central location.
 - a) Decentralized filing
 - b) Centralized filing
 - c) Alphabetical filing
 - d) Numerical filing
- 4) _____ is a key equipment for sorting letters in a mailing room.
 - a) Letter opener
 - b) Sorting table
 - c) Time and date stamp
 - d) Addressing machine

B) State whether the statement is True or False. 02

- 1) Filing and indexing are essential for proper organization and quick retrieval of office records.
- 2) Centralization of mail handling is more efficient compared to decentralized mail handling.

Q.2 Write short notes on the following topics. 06

- a) Meaning of Office
- b) Methods of filing and their benefits

Q.3 Write short notes on the following topics. 06

Duties of office manager

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Write a detailed answer on Functions of Office.
- b) Explain the significance and various methods of indexing in an office environment.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

- a)** Write a detailed note on essential qualification of office manager.
- b)** Discuss the centralization of mail handling in offices and its advantages.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Share Market Trading (G08-SEC-204)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) इंट्राडे ट्रेडिंग मध्ये शेअर्स ची खरेदी विक्री ——— केली जाते.

अ) एक दिवसात	ब) एक महिना
क) एक वर्ष	ड) पाच वर्ष
- २) वेगवेगळ्या बाजारातील किंमतीतील तफावत किंवा परतावा यातून नफा घेणे यास ——— म्हणतात.

अ) द्विपक्षीय विक्री
ब) परिस्थितीचा फायदा घेणे
क) आर्थिक नुकसानापासून संरक्षण
ड) लवाद
- ३) निश्चित किंमतीच्या सिक्युरिटीजच्या खरेदीसाठीची ऑर्डर ——— म्हणून ओळखली जाते.

अ) लिमिट ऑर्डर	ब) ओपन ऑर्डर
क) स्टॉप लॉस ऑर्डर	ड) यापैकी नाही
- ४) SEBI ने ——— मध्ये सब-ब्रोकरसाठी आचारसंहिता विहित केली आहे.

अ) भारतीय करार कायदा, १८७२
ब) सिक्युरिटीज कॉन्ट्रॅक्ट्स (नियमन) कायदा, १९५६
क) कंपनी कायदा, १९५६
ड) SEBI (स्टॉक ब्रोकर्स आणि सब-ब्रोकर्स) नियम, १९९२

ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते सांगा. ०२

- १) स्मार्टफोन च्या सहाय्याने Dmat खाते संचालन करता येत नाही.
- २) जेव्हा कंपनीच्या शेअर्सची पहिल्यांदा खरेदी विक्री होते त्या बाजारास प्राथमिक बाजार म्हणतात.

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे द्या. 0६
 अ) शेअर बाजारातील बुल मार्केट म्हणजे काय?
 ब) शेअर मार्केट ट्रेडिंगसाठी कोणतेही तीन ॲप्स लिहा.
- प्र.३ थोडक्यात टिप लिहा. 0६
 नाणेबाजाराची सविस्तर माहिती विषद करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) प्राथमिक बाजार आणि दुय्यम बाजार यातील फरक स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) इंट्राडे व्यवहाराचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) पोर्टफोलिओ म्हणजे काय? पोर्टफोलिओची मूलतत्त्वे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) डिमॅट खाते काढून त्याद्वारे शेअरर्सची खरेदी विक्री कशा पद्धतीने केली जाते स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Share Market Trading (G08-SEC-204)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) In intraday trading, shares are bought and sold in _____.
 - a) In a day
 - b) A month
 - c) A year
 - d) Five years
- 2) Taking profit from differences in prices or returns in different markets is called _____.
 - a) Two-sided Sells
 - b) Take advantage of the situation
 - c) Protection against financial loss
 - d) Arbitrage
- 3) An order for the purchase of securities of a fixed price is known as _____.
 - a) Limit order
 - b) Open order
 - c) Stop loss order
 - d) None of these
- 4) SEBI has prescribed the Code of Conduct for the sub-brokers in _____.
 - a) Indian Contract Act, 1872
 - b) Securities Contracts (Regulation) Act, 1956
 - c) Companies Act, 1956
 - d) SEBI (Stock Brokers and Sub-Brokers) Regulations, 1992

B) True or False. **02**

- 1) Dmat account cannot be operated using a Smartphone.
- 2) The market where a company's shares are first bought and sold is called the primary market.

Q.2 Answer the following in short. **06**

- a) What is a Bull Market in the stock market?
- b) Any three Share Market trading apps.

- Q.3 Write the following Short Note.** **06**
Explain the Money Market in Detail.
- Q.4 Attempt the following Question in detail. (Any One)** **06**
a) Explain the difference between Primary market and Secondary market.
- OR**
- b)** Explain intraday trading in detail.
- Q.5 Attempt the following Question in detail. (Any One)** **06**
a) What is Portfolio? Explain the basics of Portfolio.
- OR**
- b)** Explain how shares are bought and sold through Dmat account.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Mathematics - II (G08-SEC-205)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The value of $\lim_{x \rightarrow 4} 4x^{-1}$ is _____.
a) 1
b) 16
c) 4
d) 0
- 2) If $y = x^5 + 5^x + 5^5$ then $\frac{dy}{dx} =$ _____.
a) $5x^5 + 4 \log 5$
b) $5x^4 + \log 5$
c) $4x^5 + 5 \log 5$
d) $5x^4 + 5 \log 5$
- 3) $\log\left(\frac{1}{n}\right) =$ _____.
a) $\log n$
b) $\log n - 1$
c) $-\log n$
d) None of these
- 4) The range of the function $f(x) = x^2 + 5$ is _____.
a) $[5, 9]$
b) $[5, 9)$
c) $(5, 9]$
d) None of these

B) True or False. **02**

- 1) $\lim_{x \rightarrow 2} 4x^3 = 16$
- 2) $\log_a(m/n) = \log_a m - \log_a n$

Q.2 Answer the following. **06**

- a) Explain with real example Explicit and Implicit function.
- b) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 5x + 6}{2x^2 - 3x + 9}$

Q.3 Attempt the following. **06**

Explain Parametric, Composite and Algebraic functions.

Q.4 Attempt the following. (Any One)

06

a) Evaluate $\int \log x \, dx$

OR

b) Differentiate the following w. r. t. x ,
 $Y = X^x$

Q.5 Attempt the following. (Any One)

06

a) If $f(x) = x^3 - 3x^2 + 5$ the find $f(0) + f(3)$

OR

b) Determine the cost of 300 video players, if the marginal cost (in rupees per unit is given by)

$$MC(X) = \frac{x^2}{3} - 2x + 700$$

Set

P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Marathi (G08-SEC-206)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

- १) व्यक्तीला समजून घेण्याचे माध्यम कोणते आहे?
अ) स्मरणिका
ब) निबंध
क) मुलाखत
ड) निवेदन
- २) 'माध्यमांतरमीमांसा' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
अ) कल्याण काळे
ब) शकील शेख
क) रवींद्र जोशी
ड) स्नेहल तावरे
- ३) मुलाखत हा शब्द कोणत्या शब्दापासून आला आहे?
अ) मुलाखत
ब) इंटरव्यू
क) मुलाकत
ड) यापैकी नाही
- ४) लालबाग परळ हा मराठी चित्रपट कोणत्या वाङ्मय प्रकारावरून निर्माण केला आहे?
अ) कथा
ब) कादंबरी
क) नाटक
ड) कविता
- ५) मुलाखत म्हणजे काय?
अ) समाजदर्शन
ब) व्यक्तिदर्शन
क) साहित्यदर्शन
ड) वक्तृत्व
- ६) 'नटरंग' हा चित्रपट कोणत्या वाङ्मय प्रकारावरून निर्माण झाला आहे?
अ) नाटक
ब) कथा
क) कादंबरी
ड) कविता

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) ०६
- अ) माध्यमांतराची थोडक्यात ओळख करून द्या.
 ब) मुलाखतीची पूर्वतयारी कशी करावी?
 क) कादंबरीतील माध्यमांतर
 ड) अनौपचारिक मुलाखत व औपचारिक मुलाखत प्रकार विवेचन करा.
- प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा ०६
- माध्यमांतर म्हणजे काय? ते सांगून माध्यमांतराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) मुलाखत म्हणजे काय? ते सांगून मुलाखतीचे प्रकार सांगा.
 किंवा
 ब) माध्यमांतराची कारणे विशद करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Communication Skills - II (G08-SEC-207)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- _____ allows user to send a file with e-mail.
 - draft
 - messenger
 - sent
 - attachment
- _____ is not a medium for sending-mail.
 - Paper
 - Air
 - Ether
 - Date
- Bcc stands for _____ in email.
 - carbon copy
 - credit card
 - blind carbon copy
 - None of these
- A business letter should be _____.
 - like a family letter
 - formal
 - informal
 - None of these

B) Say whether the following sentences are true or false. **02**

- 1) E-mail is the fastest means of communication.
- 2) A business letter is an official letter.

Q.2 Answer the following questions in brief. (Any Two) **06**

- Comment on the business letter writing.
- What are the 7 parts of a business letter?
- Explain what is a sales letter.
- What is the main purpose of a business letter?

Q.3 Write short answers. (Any One) **06**

- Write on the structure of business letter.
- What is a carbon copy in E-mail?
- What is E-mail? How can we send e-mail to others?

Q.4 a) What are the fundamental principles of an effective business letter? **06**

OR

b) Importance of writing E-mail in business sector.

Q.5 Attempt the following. (Any One) **06**

a) You purchased a colour T. V. From Super Electronics, Solapur. The T. V. is not working properly. Write a complaint letter to the company.

OR

b) You are owner of Shanti Garments, Palika Bazar, Solapur. Place an order for various innerwear garments, swim-wear etc. for kids with Kindly Garment factory, Ludhiana.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
English for Competitive Examination – II (G08-SEC-208)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which of the following best describes a conclusion in verbal reasoning?
 - a) A hidden assumption
 - b) The final statement that logically follows from the arguments
 - c) A statement not related to the argument
 - d) A universal fact
- 2) In a syllogism, which of the following is essential?
 - a) Two premises and one conclusion
 - b) Only one assumption
 - c) Cause and effect relationship
 - d) A factual question
- 3) What is scanning in reading comprehension?
 - a) Reading carefully to understand every detail
 - b) Reading to enjoy the language and style
 - c) Quickly locating specific information like numbers or names
 - d) Reading backwards to test memory
- 4) Which of the following is an inferential question?
 - a) Who is the author of the passage?
 - b) What is the opposite of the given word?
 - c) What can be concluded from the given facts?
 - d) What is the title of the book mentioned?

B) Identify True or False. 02

- 1) Logical reasoning questions always have one correct answer.
 - a) True
 - b) False
- 2) Skimming helps the reader to get the overall idea of the passage.
 - a) True
 - b) False

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Define syllogism with an example. How does it test logical reasoning?
- b) What are cause-and-effect reasoning problems? Explain with a suitable example.

Q.3 Answer the following questions. **06**
Explain the strategies for answering factual, inferential, and vocabulary-based comprehension questions.

Q.4 Attempt the following. (Any One) **06**
a) What are arguments in verbal reasoning? How can one identify strong and weak arguments?

OR

b) Explain logical sequences with examples. Why are they important in competitive examinations?

Q.5 Attempt the following. (Any One) **06**
a) Discuss the importance of practicing comprehension passages under time pressure.

OR

b) How do skimming and scanning together improve both speed and accuracy in reading comprehension?

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
English for Specific Purpose – II (G08-SEC-209)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Which of the following is the first step in preparing a business presentation?
 - a) Understanding the topic and audience
 - b) Delivering the speech
 - c) Using difficult vocabulary
 - d) Reading from slides
- 2) Which phrase is suitable for closing a presentation?
 - a) "Let me begin by introducing myself....."
 - b) "Good morning everyone....."
 - c) "I'm here to talk about..."
 - d) "Let me conclude by saying..."
- 3) Which of the following is not an example of a marketing material?
 - a) Business Card
 - b) A brochure or social media post
 - c) A classroom timetable
 - d) Flyer
- 4) What is the best way to handle a client's objection during a sales talk?
 - a) Ignore the client's concern
 - b) Listen carefully and respond with clear information
 - c) End the meeting immediately
 - d) Argue and prove them wrong

B) Identify True or False. 02

- 1) A disorganized presentation is more likely to confuse the audience.
 - a) True
 - b) False
- 2) A follow-up email should always be long and filled with technical details.
 - a) True
 - b) False

- Q.2 Answer the following questions. 06**
a) Define a business presentation and briefly discuss its importance.
b) Discuss the step by step process of preparing an effective business presentation.
- Q.3 Attempt the following question. 06**
Discuss the strategies for answering client questions and addressing objections during a sales conversation?
- Q.4 Attempt the following. (Any One) 06**
a) Explain the importance of using basic sentence structure and vocabulary in business presentation.
OR
b) What are some useful phrases for starting, explaining, and concluding a presentation?
- Q.5 Attempt the following. (Any One) 06**
a) Write a short and engaging social media post promoting a newly opened restaurant.
OR
b) Write a follow-up email to the client after product demonstration.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Creative Writing in English – II (G08-SEC-210)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) A final draft in business writing is meant for _____.
 a) personal achievement b) name and fame
 c) temporary storage d) assessment or sharing
- 2) For presentation of notes, one should _____.
 a) script every word b) write short with clear hints
 c) repeat every sentence d) add unrelated stories
- 3) A powerful business proposal must focus on _____.
 a) self-praise
 b) clear objectives and proper plan
 c) jargon-heavy explanations
 d) unrelated details
- 4) Revising a business portfolio mainly helps to _____.
 a) pinpoint strengths and gaps
 b) stretch the content
 c) grammatical error
 d) focus only on grammar

B) Identify True or False. 02

- 1) Speech Notes always create low confidence in business writing.
- 2) Brevity is the characteristic of an executive summary.

Q.2 Answer the following questions. (Any Two) 06

- a) What aids a confident speech delivery?
- b) What are the vital traits of an effective executive summary?
- c) Why must a business proposal be audience-specific?
- d) How does self-review or a reflection improve business writing?

Q.3 Write Short Notes. (Any One) 06

- a) How to write speech notes that persuade?
- b) Why are clear goals vital in proposals?

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

a) How does building a writing portfolio reveal areas to grow?

OR

b) How can revising business content sharpen clarity and style?

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

a) What makes a script ready for a bold delivery or presentation?

OR

b) Why is a polished portfolio vital for review and career?

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Urdu (G08-SEC-211)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) صوتی مواصلات میں کس کا تبادلہ کیا جاتا ہے؟

(A) صرف آواز کا (B) صرف آنکھ کا

(C) کیمرے کا (D) تصاویر کا

(2) جسمانی حرکات و سکنات کونسی مواصلات میں شمار ہوتی ہیں؟

(A) تحریری (B) صوتی

(C) غیر زبانی (D) زبانی

(3) واٹس ایپ، گوگل، بینک آؤٹ اور ایمو کا استعمال کونسی مواصلات میں کیا جاتا ہے؟

(A) متون کی مواصلات (B) صوتی مواصلات

(C) متحرک تصویری مواصلات (D) ان میں سے کوئی نہیں

(4) ڈاک کی خدمات آج کل کونسی کمپنیاں کرتی ہیں؟

(A) کوریئر (B) ڈاکٹر

(C) سیکوریٹی گارڈ (D) پولس

02

سوال نمبر 1. (B) خانہ پری کیجیے / صحیح ہے یا غلط۔

(1) رموز رمز کی جمع ہے۔

(A) صحیح (B) غلط

(2) اوقاف وقف کی جمع ہے۔

(A) صحیح (B) غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔

(1) صوتی مواصلات سے کیا مراد ہے؟

(2) املا، لہجہ اور تلفظ سے کیا مراد ہے؟

06

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے۔

انٹرویو سے کیا مراد ہے؟

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(A) گفتگو کے آداب پر مفصل نوٹ لکھیے۔

-----OR-----

(B) گفتگو کے اصول بیان کیجیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(A) مواصلات سے کیا مراد ہے؟ لکھیے۔

-----OR-----

(B) مواصلات کی اہمیت و افادیت بیان کیجیے۔

- प्र.२ टिपा लिहा. 0६
 अ) पर्यटन नियोजन
 ब) प्रवास औपचारिकता आणि नियमावली
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
 PATA या आंतरराष्ट्रीय ट्रॅव्हल एजन्सीचे उद्दिष्टे व कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) TAAI या आंतरराष्ट्रीय ट्रॅव्हल एजन्सीची उद्दिष्टे, भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) पर्यटन नियोजनातील अडचणी स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
 अ) पर्यटन नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) पर्यटन नियोजनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Commercial Geography (G08-SEC-213)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
- 4) Use of maps stencils is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) The method of working to achieve the set goal is _____.
 - a) Planning
 - b) Adjustment
 - c) Management
 - d) None of these
- 2) _____ Geography is a sub branch of Economic Geography.
 - a) Human
 - b) Tourism
 - c) Physical
 - d) Social
- 3) _____ Management is a type of tourism planning.
 - a) Local
 - b) Human
 - c) Geographical
 - d) Economic
- 4) TAAI full form _____.
 - a) Travel agency association of India
 - b) Travel agents association of India
 - c) Travel agency association of Indonesia
 - d) Tour agency association of India

B) Write True or False. **02**

- 1) Tourism is a business that provides unemployment.
- 2) Visa and passport are required for international tourism.

O.2 Write Short Notes. **06**

- a)** Tourism planning
- b)** Travel formalities and regulation

Q.3 Write a short answer to the following question. 06

Explain function and work of PATA, an international travel agency.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain the objectives, role and functions of TAAI, an international travel agency.

OR

b) Explain problems in tourism planning.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain types of tourism planning.

OR

b) Explain the process of tourism planning.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Hindi (G08-SEC-214)

वार, तारीख: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
 समय: दोपहर ०३:०० से ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचनाएँ: १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं
 २) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

- प्र.१ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।** **०४**
- १) पटकथा लेखन के ——— तत्त्व हैं।
 अ) दो ब) चार
 क) सात ड) नौ
- २) साक्षात्कार के लिए ——— महत्वपूर्ण है।
 अ) राजनेता ब) फिल्मी सितारे
 क) विद्यार्थी ड) व्यावसायिक
- ३) साक्षात्कार का अर्थ ——— है।
 अ) साक्षी होना ब) साक्षी के रूप में प्रस्तुत होना
 क) सवाल – जवाब ड) उपर्युक्त सभी
- ४) प्रात्यक्षिक कार्य के ——— चरण हैं।
 अ) पाँच ब) चार
 क) सात ड) ग्यारह
- ब) निम्नलिखित अवतरण सही है या गलत लिखिए।** **०२**
- १) “साक्षात्कार आम आदमी का ही लिया जाना चाहिए”।
 २) “जो परदे पर दिखाई जाती है वह पटकथा है”।
- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।** **०६**
- अ) प्रात्यक्षिक कार्य के प्रकार लिखिए।
 ब) साक्षात्कार का उद्देश्य लिखिए।
- प्र.३ टिप्पणियाँ लिखिए।** **०६**
- पटकथा लेखन के तत्त्व।

प्र.४ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए।

0६

अ) प्रेम कथा पर आधारित किसी एक पटकथा को लिखिए।

अथवा

ब) साक्षात्कार का अर्थ बताकर उसकी परिभाषा एवं महत्त्व लिखिए।

प्र.५ निबंधात्मक प्रश्न लिखिए।

0६

अ) आपके महाविद्यालय के प्रधानाचार्य का साक्षात्कार लिजिए।

अथवा

ब) पटकथा का अर्थ परिभाषा एवं स्वरूप लिखिए।

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Accountancy
Company Accounts (Paper - III) (G08-DSC-301)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) When share is issued at a price equal to its face value, it is called issue _____.
 - a) at Par
 - b) at a Premium
 - c) at a Discount
 - d) at Bonus
- 2) When shares are forfeited, the share capital account is debited with _____.
 - a) Called Up Value of Shares
 - b) Nominal Value of Shares
 - c) Market Value of Shares
 - d) Paid-up Value of Shares
- 3) Part I of the Schedule III to the Companies Act, 2013 gives the _____.
 - a) Format of Profit & Loss Account
 - b) General instructions for preparation of Profit & Loss Account
 - c) Format of Balance Sheet
 - d) Format of Comparative Statements
- 4) The liability of shareholders in the public limited joint stock company is _____.
 - a) Limited
 - b) Unlimited
 - c) Collective
 - d) Notional
- 5) A company is _____.
 - a) a human being
 - b) an artificial person created by law
 - c) a natural individual
 - d) All of the above

- 6) _____ is a primary document of the company which contains the aims and objectives of the company.
- a) Memorandum of Association
 - b) Articles of Association
 - c) Prospectus
 - d) Share Certificate
- 7) Profit prior to incorporation is transferred to _____.
- a) General Reserve
 - b) Capital Reserve
 - c) Profit and Loss Account
 - d) Goodwill Account
- 8) Which of the following expenditure is allocated on the basis of time?
- a) Insurance
 - b) Bad Debts
 - c) Discount Allowed
 - d) Advertisement

B) True or False.**04**

- 1) Name clause in the Memorandum of Association contains the details of liability of the members.
- 2) Articles of Association contains rules and regulations for internal management of the company.
- 3) In the Balance Sheet Bank Overdraft will be shown as a liability under the heading short-term borrowings.
- 4) The Net Profit on forfeiture and reissue of equity shares is transferred and credited to Capital Reserve Account.

Q.2 Answer the following.**12****a) Characteristics of a Company****b) Promotion stage of Formation of Company**

- c)** ABC Ltd. was incorporated on 1st August 2024 to take over the running business of M/s Anand with effect from 1st April 2024. The accounts of the company were closed on 31st March 2025.

The total turnover for the year ending 31st March 2025 was Rs. 20,00,000 divided into Rs. 5,00,000 for the period up to 31st July 2024 and Rs. 15,00,000 for the remaining period.

Calculate time ratio and sales ratio for pre and post incorporation periods.

- d)** MNO Ltd. forfeited 500 shares of Rs. 100 each, fully called up, held by Mr. Verma for non-Payment of final call money of Rs. 25 per share. These shares were re-issued to Sharma for Rs. 80 per share as fully paid up.

Pass Journal Entries for Forfeiture and Reissue

Q.3 Answer the following.**12**

- a) PQR Ltd. invited Applications for 5,000 shares of Rs. 100 each issued at par and payable as follows.

On Application Rs. 30

On Allotment Rs. 50

On First and Final Call Rs. 20

The Issue is fully Subscribed and allotted shares to all applicants. All calls were duly received.

Pass necessary journal entries in the books of PQR Ltd.

- b) Distinguish between Private Company and Public Company.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) ABC Ltd. invited Applications for 10,000 shares of Rs. 100 each payable as follows.

On Application - Rs. 25;

On Allotment - Rs. 30;

On First Call - Rs. 25 and

On Final Call - Rs. 20

Applications were received for 10,000 shares. All calls were duly received except Mr. Aniket to whom 150 shares were allotted refuses to pay final call. His shares were forfeited and reissued by auction at Rs. 70 per share fully paid.

Pass necessary journal entries in the books of ABC Ltd.

OR

- b) ABC Ltd. provides to you the following ledger balances after preparing its Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2024.

Particulars	Debit (Rs.)	Particulars	Credit (Rs.)
Land	7,00,000	Equity Share Capital (fully paid shares of Rs. 10 each)	35,00,000
Buildings	10,50,000	General Reserve	6,60,000
Plant and Machinery	20,00,000	Loan from Bank (long term)	4,50,000
Furniture and Fixture	2,00,000	10% Debentures	3,50,000
Calls in Arrears	10,000	Sundry Creditors for goods and expenses	5,50,000
Inventories of Finished Goods	5,00,000	Profit and Loss A/c	8,00,000
Inventories of Raw Material	1,00,000	Provision for Taxation	2,50,000
Trade Receivables	6,00,000		
Patents & Trade Marks	2,50,000		
Advances (short term)	1,50,000		
Cash in Hand	1,00,000		
Balances with Banks	8,50,000		
Preliminary Expenses	50,000		
	65,60,000		65,60,000

Additional Information:

The entire amount of Preliminary expenses to be written off, by adjusting from balance of General Reserve

Prepare Balance Sheet of company as on 31st March 2025 as required by Part I, Schedule III to the Companies Act, 2013

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) PQR Ltd. was incorporated on 1st July 2024 to acquire a running business of M/s Vijay Traders with effect from 1st April 2024. Following information were available for the year 2024-25.

- 1) During the year 2024-25, the total sales were Rs. 40,00,000 of which Rs. 4,00,000 were from 1st April 2024 to 30th June 2024
- 2) The Gross Profit of the company were Rs. 8,00,000
- 3) The expenses charged to the statement of Profit and Loss includes

Particulars	Rs.
Salaries and General Expenses	2,40,000
Advertising (under a contract Rs. 5,000 per month)	60,000
Directors Fees	50,000
Bad Debts	40,000
Preliminary Expenses written off	30,000
Debenture Interest	25,000

Prepare a statement showing pre-incorporation and post-incorporation profit for the year ended 31st March 2025.

OR

- b) What is Memorandum of Association and Articles of Association? Distinguish between Memorandum of Association and Articles of Association.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Banking

Advanced Banking and Finance - III (G08-DSC-303)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) भांडवली बाजारात कोणत्या प्रकारच्या निधीची देवाणघेवाण होते?

अ) अल्पकालीन	ब) दीर्घकालीन
क) अन्न उत्पादने	ड) मुदत ठेवी

२) खालीलपैकी कोणते मालकी हक्काचे साधन आहे?

अ) डिबेंचर	ब) ट्रेझरी बिल
क) इक्विटी शेअर	ड) कॉमर्शियल पेपर

३) खालीलपैकी कोण मनी मार्केटचा नियामक आहे?

अ) LIC	ब) RBI
क) SBI	ड) IRDA

४) SEBI चे संपूर्ण रूप काय आहे?

अ) सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बँक ऑफ इंडिया
ब) सिक्युरिटीज अँड एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया
क) स्टॉक एक्सचेंज बँक ऑफ इंडिया
ड) स्टेट एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया

५) गिल्ड-एज्ड सिक्युरिटीज कोण जारी करतो?

अ) कंपन्या	ब) सहकारी बँका
क) सरकार	ड) व्यापारी

६) FIMMDA चे पूर्ण रूप काय आहे?

अ) Fixed Investment Market Development Agency
ब) Foreign Investment Management and Development Association
क) Fixed Income Money Market and Derivatives Association
ड) Finance India Management and Development Agency

- ७) 'नो-पार स्टॉक' याचा अर्थ काय?
- अ) व्याज नसलेला स्टॉक
 - ब) निश्चित अंकित मूल्य नसलेला स्टॉक
 - क) निश्चित लाभांश असलेला स्टॉक
 - ड) सवलतीत विकला गेलेला स्टॉक
- ८) खालीलपैकी कोणते अल्पकालीन साधन आहे?
- अ) इक्विटी शेअर
 - ब) प्रमाणपत्र ठेवी
 - क) सरकारी बाँड
 - ड) प्रेफरन्स शेअर

ब) योग्य की अयोग्य.

०४

- १) प्रेफरन्स शेअरधारकांना लाभांशासाठी प्राधान्य दिले जाते.
- २) कॉमर्शियल पेपर्स हे दीर्घकालीन साधन आहे.
- ३) डेरिव्हेटिव्ह्स आर्थिक जोखीम कमी करतात.
- ४) STCI हे डेरिव्हेटिव्ह्स मार्केटचा भाग आहे.

प्र.२ लघुत्तरी प्रश्न.

१२

- अ) भांडवली बाजार म्हणजे काय?
- ब) FDI म्हणजे काय?
- क) डिबेंचरचे दोन प्रकार लिहा.
- ड) मनी मार्केटची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (टिपा लिहा)

१२

- अ) सरकारी रोख्यांचे प्रकार
- ब) आर्थिक प्रणालीमध्ये RBI ची भूमिका

प्र.४ पुढीलपैकी कोणतेही एक दीर्घ उत्तर लिहा.

१२

- अ) मालकी व कर्जदार सुरक्षा म्हणजे काय? उदाहरणासह समजावून सांगा.
किंवा
- ब) भारतीय मनी मार्केटची रचना व वैशिष्ट्ये समजावून सांगा.

प्र.५ पुढीलपैकी कोणतेही एक दीर्घ उत्तर लिहा.

१२

- अ) भारतातील डेरिव्हेटिव्ह्स मार्केटचे महत्त्व व प्रकार समजावून सांगा.
किंवा
- ब) जागतिकीकरणाचा आर्थिक बाजारांवर काय परिणाम होतो? समजावून सांगा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Banking
Advanced Banking and Finance - III (G08-DSC-303)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The capital market deals with _____.
 a) Short-term funds b) Long-term funds
 c) Food products d) Fixed deposits
- 2) Which of the following is an ownership security?
 a) Debenture b) T-Bill
 c) Equity Share d) Commercial Paper
- 3) Which of these is a regulator of the money market?
 a) LIC b) RBI
 c) SBI d) IRDA
- 4) What is the full form of SEBI?
 a) Securities and Exchange Bank of India
 b) Securities and Exchange Board of India
 c) Stock Exchange Bank of India
 d) State Exchange Board of India
- 5) Gilt-edged securities are issued by _____.
 a) Companies b) Co-operative banks
 c) Government d) Traders
- 6) FIMMDA stands for _____.
 a) Fixed Investment Market Development Agency
 b) Foreign Investment Management and Development Association
 c) Fixed Income Money Market and Derivatives Association
 d) Finance India Management and Development Agency
- 7) What is the meaning of 'No-par stock'?
 a) Stock without interest b) Stock with no fixed face value
 c) Stock with fixed dividend d) Stock sold at discount

- 8) Which is a short-term instrument?
a) Equity share	b) Certificate of Deposit
c) Government bond	d) Preference share

B) True or False. 04

- 1) Preference shares get preference over equity shares for dividend.
- 2) Commercial papers are long-term securities.
- 3) Derivatives reduce financial risk.
- 4) STCI is part of the derivatives market.

Q.2 Write short answers. 12

- a) What is capital market?
- b) What is meant by FDI?
- c) Mention any two types of debentures.
- d) Write two features of money market.

Q.3 Attempt the following. (Short Notes). 12

- a) Types of Government Securities
- b) Role of RBI in financial system

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) What are ownership and creditorship securities? Explain with examples.

OR

- b) Describe the features and structure of money market in India.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) What is the importance of derivatives market in India? Explain its types.

OR

- b) Explain the meaning of globalization in financial markets. Describe its impact.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Administration
Business Administration - III (Organizational Behaviour)
(G08-DSC-305)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) संघटनेत ——— म्हणजे प्रतिक्रियाशील संसाधन.

अ) मानव	ब) भांडवल
क) यंत्रसामग्री	ड) साहित्य
 - २) संघटनात्मक ——— म्हणजे मानवाची समज, भाकित आणि नियंत्रण.

अ) मूल्य	ब) संस्कृती
क) धारणा	ड) वर्तन
 - ३) ——— ही दिलेल्या परिस्थितीत व्यक्तीच्या मानसिक भौतिक प्रणालीची बेरीज आहे.

अ) व्यक्तिमत्त्व	ब) शिक्षण
क) मूल्य	ड) नीतिशास्त्र
 - ४) ——— ही कच्चा डेटा जाणण्याची, फिल्टर करण्याची आणि सुधारित करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) संवेदना	ब) आकलनशक्ती
क) उत्तेजन	ड) परिस्थिती
 - ५) कार्यप्रेरणा ही प्रामुख्याने ——— संकल्पना आहे.

अ) मानसिक	ब) शारीरिक
क) जैविक	ड) सामाजिक
 - ६) वैयक्तिक मूल्ये, संस्कृती आणि पर्यावरण ——— शिस्तीशी संबंधित आहे.

अ) मानसिक	ब) शारीरिक
क) समाजशास्त्र	ड) मानववंशशास्त्र

- ७) --- हा वैयक्तिक वर्तनाचा चरित्रात्मक घटक आहे.
अ) वय ब) लिंग
क) शिक्षण ड) सर्व
- ८) --- संघटनात्मक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी संस्थेने स्थापन केलेला गट.
अ) औपचारिक ब) अनौपचारिक
क) स्वास्य ड) मैत्री

ब) सत्य की बरोबर ते सांगा.

08

- १) शारीरिक वैशिष्ट्ये, कुटुंब आणि आनुवंशिकता हे व्यक्तिमत्वाचे निर्धारक नाहीत.
- २) कार्यप्रेरणा ही एक सामाजिक प्रक्रिया आहे.
- ३) गट वर्तन म्हणजे फक्त एकटे काम करणाऱ्या व्यक्तींचे वर्तन.
- ४) प्रभावी टीमवर्कसाठी चांगल्या संवाद कौशल्याची आवश्यकता नसते.

प्र.२ टिपा लिहा.

੧੨

- अ) संघटनात्मक वर्तन
ब) व्यक्तिमत्त्व
क) संघटनात्मक संस्कृती
ड) संघाची प्रभावीता

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) संघटनात्मक वर्तनात योगदान देणाऱ्या विद्याशाखा स्पष्ट करा.
ब) बदलाला विरोध करण्याची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) गटाचे वेगवेगळे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) संघटनात्मक वर्तनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) कर्ट लेविनचे बदल व्यवस्थापन मॉडेल स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अब्राहम मास्लोच्या गरजा कार्यप्रेरणा सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration
Business Administration - III (Organizational Behaviour)
(G08-DSC-305)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) In organization _____ is reactive resource.
a) Human b) Capital
c) Machinery d) Material
- 2) Organisational _____ is understanding, prediction and control of human.
a) Value b) Culture
c) Perception d) Behaviour
- 3) _____ is the sum total of an individual's psycho-physical system in a given situation.
a) Personality b) Learning
c) Value d) Ethics
- 4) _____ is process of sensing, filtering, and modifying raw data.
a) Sensation b) Perception
c) Stimulation d) Situation
- 5) Motivation is mainly _____ concept.
a) Psychological b) Physiological
c) Biological d) Social
- 6) Individual values, culture and environment is related to _____ discipline.
a) Psychological b) Physiological
c) Sociology d) Anthropology
- 7) _____ is the biographical factor of individual behaviour.
a) Age b) Sex
c) Education d) All

8) _____ group established by the organization to achieve organizational goals.

- a) Formal
- b) Informal
- c) Interest
- d) Friendship

B) State whether True or False. 04

- 1) Physical features, family and heredity are not determinants of personality.
- 2) Motivation is a Social process.
- 3) Group behaviour refers only to the behaviour of individuals working alone.
- 4) Effective teamwork do not requires good communication skills.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Organisational Behaviour
- b) Personality
- c) Organisational Culture
- d) Team Effectiveness

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) Explain the contributing disciplines to Organizational Behaviour.
- b) Explain the causes to Resistance to Change.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the different types of Group.
- OR**
- b) Explain the importance of Organisational Behaviour.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the Kurt Lewin's change Management Model.
- OR**
- b) Explain the Abraham Maslow's Need Theory of Motivation.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Management
Business Organization and Management - I (G08-DSC-307)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०२-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) एम बी ओ ची संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ) सी. के. प्रल्हाद ब) पिटर ड्रकर
 क) एल्टोन मेयो ड) हेनरी फेयोल
- २) — प्रकारची संघटना ज्यामध्ये नियम, कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या लेखी स्वरूपात दिल्या जातात.
 अ) औपचारिक संघटना ब) अनौपचारिक संघटना
 क) धोरणात्मक संघटना ड) यापैकी काहीही नाही
- ३) व्यवस्थापक किती अधीनस्थांना व्यवस्थापित करू शकतो याला — म्हणतात.
 अ) प्रतिनिधीमंडळ ब) व्यवस्थापनाचा कालावधी
 क) विकास ड) वरील सर्व
- ४) — ही संघटनात्मक रचना नाही.
 अ) रेषा आणि कर्मचारी ब) कार्यात्मक
 क) लवचिक ड) उत्पादन
- ५) उत्पादकता — संसाधनांमध्ये मोजता येते.
 अ) कामगार आदाने
 ब) साहित्य आदाने
 क) जमीन आणि भांडवल आदाने
 ड) वरीलपैकी सर्व

६) आभासी संघटनात्मक रचनेचे ——— फायदे आहेत.

- अ) जागतिक प्रतिभेची उपलब्धता
- ब) लवचिकतेचे वाढ
- क) खर्च-प्रभावीता
- ड) वरीलपैकी सर्व

७) ——— हे रेषीय संघटनेचे दुसरे नाव आहे.

- अ) मॅट्रिक्स संघटन
- ब) कार्यात्मक संघटन
- क) लष्करी संघटन
- ड) प्रकल्प संघटन

८) श्रम उत्पादकता ——— या सूत्राद्वारे मोजली जाते.

अ) $\frac{\text{एकूण उत्पादन}}{\text{निव्वळ भांडवल गुंतवणूक}}$	ब) $\frac{\text{एकूण उत्पादन}}{\text{भूमिधारकाचा खर्च}}$
क) $\frac{\text{एकूण उत्पादन}}{\text{झालेला एकूण खर्च}}$	ड) $\frac{\text{एकूण उत्पादन}}{\text{एकूण श्रमिक तास}}$

ब) बरोबर की चूक लिहा.

०४

- १) औपचारिक आणि अनौपचारिक ह्या संघटनेच्या दोन अंतर्गत रचना आहेत.
- २) मॅट्रिक्स संघटन रचना ही दोन किंवा अधिक रचनांचे संयोजन असते.
- ३) ग्रेकुना यांच्या मते, व्यवस्थापनाचा कालावधी पर्यवेक्षणाच्या कार्यक्षमतेवर परिणाम करत नाही.
- ४) अचूक नियोजन, पुरेसे भांडवल, मानवी संसाधन व्यवस्थापन यामुळे उत्पादकतेत वाढ होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) व्यवसाय संघटनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) प्रकल्प संघटनेच्या रचनेचे गुण लिहा.
- क) उद्दिष्टानुसार व्यवस्थापन (एमबीओ) चे फायदे लिहा.
- ड) औद्योगिक उत्पादकता सुधारण्यासाठी उपाययोजना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तरे लिहा.

१२

- अ) औपचारिक संघटनेचे फायदे आणि तोटे लिहा.
- ब) उद्दिष्टानुसार व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) व्यवसाय संघटना म्हणजे काय? व्यवसाय संघटनेची कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) कार्यात्मक संघटन रचना म्हणजे काय? कार्यात्मक संघटन रचनेचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) व्यवस्थापन कालावधी म्हणजे काय? व्यवस्थापन कालावधीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Management
Business Organization and Management - I (G08-DSC-307)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options.

08

- 1) The concept of MBO was introduced by _____.
a) C. K. Prahlad b) Peter Drucker
c) Elton Mayo d) Henri Fayol
- 2) _____ type of organization the rules, duties and responsibilities are given in writing.
a) Formal organization b) Informal organization
c) Strategic organization d) None of these
- 3) The number of subordinates that a manager can manage is called _____.
a) Delegation b) Span of Management
c) Development d) All of the above
- 4) _____ is not a type of organization structure.
a) Line & Staff b) Functional
c) Flexible d) Product
- 5) Productivity can be measured in _____ resources.
a) Labour Input b) Material Input
c) Land & Capital Input d) All of these
- 6) The virtual organizational structure has _____ advantages.
a) Availability of global talent
b) Increased flexibility
c) Cost-effectiveness
d) All of the above
- 7) _____ is another name of line organization.
a) Matrix Organization b) Functional Organization
c) Military Organization d) Project Organization

- 8) Productivity of labour is measure by _____ formula.
- a) Total Production/Net capital invested
 - b) Total Production/Cost of land
 - c) Total Production/Total expenditure
 - d) Total Production/Total labours hours

B) Fill in the blanks/True or False.

04

- 1) Formal and Informal Organizations are the two internal structures of the organization.
- 2) A matrix organization structure is a combination of two or more structures.
- 3) According to Graicuna, span of management does not affect efficiency of supervision.
- 4) Accurate planning, adequate capital, and human resource management lead to increased productivity.

Q.2 Answer the following.

12

- a) Explain the importance of Business Organization.
- b) Write the merits of Project Organization Structure.
- c) Write the benefits of Management by Objectives.
- d) Explain the measures to improve industrial productivity.

Q.3 Answer the following. (Short Answers)

12

- a) Write the merits & demerits of Formal Organization.
- b) Write the characteristics of Management by Objectives.

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)

12

- a) What is Business Organization? Explain the functions of Business Organization.

OR

- b) What is Functional Organization Structure? Explain the merits & demerits of Functional Organization Structure.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer/Problem) (Any One)

12

- a) What is Span of Management? Explain the factors affecting Span of Management.

OR

- b) What is Productivity? Explain the factors affecting industrial productivity.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Insurance
Advanced Insurance - III (Insurance and Salesmanship)
(G08-DSC-309)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) विक्री कौशल्याचा मुख्य उद्देश कोणता आहे?
 - अ) मागणी निर्माण करणे
 - ब) ग्राहकांची फसवणूक करणे
 - क) उत्पादनाची गुणवत्ता कमी करणे
 - ड) जाहिरात थांबविणे
- २) एक चांगल्या विक्रेत्याकडे काय असावे?
 - अ) उद्धटपणा
 - ब) संवाद कौशल्य
 - क) आळशीपणा
 - ड) बेईमानी
- ३) ग्राहक म्हणजे कोण?
 - अ) उत्पादक
 - ब) जाहिरातदार
 - क) वैयक्तिक वापरासाठी खरेदी करणारी व्यक्ती
 - ड) घाऊक व्यापारी
- ४) हरकती हाताळण्याचा टप्पा महत्त्वाचा असतो कारण:
 - अ) ग्राहक रागावतो
 - ब) विश्वास निर्माण होतो
 - क) खर्च वाढतो
 - ड) वेळ वाया जातो
- ५) भरती म्हणजे काय?
 - अ) सर्वोत्तम उमेदवाराची निवड
 - ब) कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे
 - क) उमेदवारांना अर्ज करण्यास आकर्षित करणे
 - ड) कर्मचाऱ्यांना कामावरून काढणे

- ६) खालीलपैकी कोणता अंतर्गत भरतीचा स्त्रोत आहे?
- अ) जाहिरात ब) महाविद्यालयीन मुलाखत
- क) बढती ड) रोजगार कार्यालय
- ७) प्रशिक्षण कोणाला दिले जाते?
- अ) फक्त ग्राहकांना
- ब) फक्त निवृत्त कर्मचार्यांना
- क) कौशल्य सुधारण्यासाठी कर्मचार्यांना
- ड) स्पर्धकांना
- ८) कार्यस्थळी प्रशिक्षण म्हणजे काय?
- अ) घरी अभ्यास करणे
- ब) फक्त व्हिडीओ पाहणे
- क) काम करत असताना शिकणे
- ड) केवळ वर्गातील शिक्षण

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

08

- १) विक्री कौशल्याचा उद्देश फक्त नफा कमावणे असतो.
- २) ग्राहकांच्या हरकती दुर्लक्षित करणे हे चांगल्या विक्रीचे लक्षण आहे.
- ३) अर्ज मिळाल्यावर लगेचच निवड प्रक्रिया पूर्ण होते.
- ४) कार्यस्थळी प्रशिक्षण म्हणजे घरी शिकणे.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) विक्री कौशल्य संकल्पना
ब) खरेदी प्रेरणा
क) भरती प्रक्रिया
ड) विक्री कौशल्यातील नैतिकता

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) चांगल्या विक्रेत्याचे गुण स्पष्ट करा.
ब) विक्रेत्याला प्रशिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१३

- अ) विक्री कौशल्य़ाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) ग्राहकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) भरतीचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रशिक्षण पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance
Advanced Insurance - III (Insurance and Salesmanship)
(G08-DSC-309)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) What is the main objective of salesmanship?
 - a) To create demand
 - b) To deceive customers
 - c) To reduce product quality
 - d) To stop advertising
- 2) A good salesman should have _____.

a) Rudeness	b) Communication skills
c) Laziness	d) Dishonesty
- 3) Who is a consumer?
 - a) Manufacturer
 - b) Advertiser
 - c) Person who buys for personal use
 - d) Wholesaler
- 4) The stage of handling objections is important because _____.

a) Customer gets angry	b) Helps in building trust
c) Increases cost	d) Wastes time
- 5) Recruitment means _____.
 - a) Selecting the best candidate
 - b) Training employees
 - c) Attracting candidates to apply for jobs
 - d) Dismissing employees
- 6) Which of the following is an internal source of recruitment?

a) Advertisement	b) Campus interview
c) Promotion	d) Employment exchange

- 7) Training is given to _____.
a) Only customers
b) Only retired employees
c) Employees to improve skills
d) Competitors
- 8) On-the-job training means _____.
a) Studying at home
b) Watching training videos only
c) Learning while doing the job
d) Only classroom learning

B) State whether True or False.

04

- 1) The main objective of salesmanship is only to earn profit.
2) Ignoring customer objections is a sign of good selling.
3) Selection is completed as soon as applications are received.
4) On-the-job training means learning at home.

Q.2 Write Short Notes.

12

- a) Concept of Salesmanship
b) Buying Motive
c) Recruitment
d) Ethics in Salesmanship

Q.3 Answer the following questions.

12

- a) Explain the Qualities of Salesman.
b) Explain the Need of Training for Salesman.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) Explain the Importance of Salesmanship.
OR
b) Explain the Classification of Customers.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) Explain the Sources of Recruitments.
OR
b) Explain the Methods of Trainings.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Cost Accounting
Introduction to Cost Accounting (Paper – III) (G08-DSC-311)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Cost accounting mainly deals with _____.
a) Income b) Costs
c) Assets d) Liabilities
- 2) Costs classified by variability are fixed and _____.
a) Current b) Variable
c) Direct d) Indirect
- 3) The unit of measurement of product or service is called cost _____.
a) Unit b) Center
c) Ledger d) Record
- 4) A cost accounting system integrated with financial accounts is called _____ system.
a) Non-integral b) Integral
c) Hybrid d) Partial
- 5) The smallest segment of activity for cost collection is a cost _____.
a) Unit b) Ledger
c) Centre d) Statement
- 6) The sum of direct material, direct labour, and direct expenses is called _____ cost.
a) Prime b) Joint
c) Fixed d) Marginal
- 7) Costs classified by function include production and _____.
a) Sales b) Loans
c) Taxes d) Assets
- 8) Costs that cannot be traced to a single product are _____ costs
a) Direct b) Marginal
c) Fixed d) Indirect

B) True or False. 04

- 1) Cost accounting helps in decision-making and planning.
- 2) Indirect costs are also called overheads.
- 3) Cost accounting systems are the same for all industries.
- 4) Variable costs remain constant irrespective of output.

Q.2 Write Short Notes / Solve the Problems. 12

- a) Objectives of Cost Accounting
- b) Define Cost Accounting
- c) Unit Costing
- d) Fixed Cost

Q.3 Answer the following questions. 12

- a) Distinguish between fixed costs, variable costs.
- b) Difference between the Cost Unit and Cost Centre.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Discuss the scope of cost accounting in modern business organizations.

OR

- b) Write a detailed note on the importance of cost classification in cost control.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 12

- a) What is a cost unit? Give examples of cost units used in different industries.

OR

- b) Explain how cost accounting assists in planning, control, and decision-making.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Statistics
Business Statistics (Paper - III) (G08-DSC-313)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Variance of the set of observations is 64 then standard deviation is _____.
a) 64 b) 32
c) 8 d) -8
- 2) In Regression analysis, the variable that is being predicted is known as _____ variable.
a) Dependent b) Independent
c) Response d) Both a and c
- 3) Which of the following is the best measure of central tendency?
a) Mode b) Median
c) Quartiles d) Mean
- 4) Coefficient of Variation is _____ measure of dispersion.
a) Absolute b) Both a and c
c) Relative d) None of these
- 5) The correlation coefficient between income and Expenditure is _____.
a) Positive b) Zero
c) Negative d) Both a and c
- 6) If X and Y changes in the same direction then the value of r is _____.
a) Zero b) Positive
c) Negative d) None of these
- 7) _____ divide the data into four equal parts.
a) Quartiles b) Median
c) Deciles d) Percentiles

- 8) The appropriate measure of dispersion for open-end classification is ____.
- a) Standard Deviation b) Mean Deviation
c) Quartile Deviation d) None of these

B) True or False.**04**

- 1) Two regression lines always intersect at (0, 0).
- 2) Standard Deviation can never be negative.
- 3) Karl Pearson's Correlation coefficient lies between 0 to 1.
- 4) Variance is Absolute measure of dispersion.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Define Range and Its Relative measure.
- b) Define Positive and Negative Correlation with example.
- c) Obtain Lower Quartile and D_7 from the following data:
35, 40, 21, 45, 25, 29, 38, 32
- d) Explain the Requirements of Good Measures of Central tendency.

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Calculate mean, median and mode for the following data:
61, 62, 63, 61, 63, 64, 64, 64, 60, 65, 63, 65, 66, 64, 60, 66, 59, 68, 67, 70
- b) Define Correlation. Explain Scatter Diagram in details.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Calculate mean, median and mode for the following data.

Wages in Rs.	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of Persons	9	13	25	30	23	12	8

OR

- b) Define Regression. Explain the line of regression Equations and state the properties of regression coefficient.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Calculate an appropriate measure of dispersion for the following data

Age in years	Below 20	20-30	30-40	40-50	50 and above
No. of Workers	2	10	28	20	12

OR

- b)** Explain the Types of correlation. Obtain Rank correlation for the following data

X	20	11	72	65	43	29	50
Y	60	63	26	35	43	51	37

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Economics
Economics of Money and Finance - I (G08-DSC-316)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) नाणेबाजार हा ——— साठी आवश्यक बाजार आहे.
अ) दीर्घकालीन निधी ब) मध्यमकालीन निधी
क) अल्पकालीन निधी ड) वरील सर्व
- २) पैशाच्या पुरवठ्याची M3 ही ——— संकल्पना आहे.
अ) व्यापक ब) संकुचित
क) मर्यादित ड) यापैकी नाही
- ३) विनिमयाचे माध्यम हे पैशाचे ——— प्रकारचे कार्य आहे.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) आनुषंगिक ड) इतर
- ४) ——— हा वित्तीय व्यवस्थेचा प्रमुख घटक आहे.
अ) वित्तीय साधने ब) वित्तीय बाजार
क) वित्तीय संस्था ड) वरील सर्व
- ५) किंमत स्थैर्य हे ——— विषयक धोरणाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.
अ) सोने ब) वस्तु
क) चलन ड) वरील सर्व
- ६) ——— ही बिगर बँकिंग वित्तीय संस्था आहे.
अ) राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँक ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ड) भू-विकास बँक
- ७) ज्या पैशात पतपैसा निर्माण करण्याची शक्ति असते त्यास ——— असे म्हणतात.
अ) तटस्थ पैसा ब) कृतीशील पैसा
क) पांढरा पैसा ड) उच्च शक्ति पैसा

- ८) रिझर्व्ह बँकेची स्थापना — या वर्षी झाली.
 अ) १९३१ ब) १९३५
 क) १९४७ ड) १९६०

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) रेपो दर हे रिझर्व्ह बँकेच्या पतधोरणाचे साधन आहे.
- २) मूल्य संग्रहण हे पैशाचे प्राथमिक कार्य आहे.
- ३) कोषागार हुंडी हे नाणेबाजाराचे साधन आहे.
- ४) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ही एक भारतातील बिगर बँकिंग वित्तीय संस्था आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) पैशाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) संघटित नाणेबाजाराचा अर्थ स्पष्ट करा.
- क) वित्तीय रचनेचा अर्थ स्पष्ट करा.
- ड) चलनविषयक धोरण म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा.

१२

- अ) वित्ताचे प्रकार
- ब) हवाला बाजार

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) पैशाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) मंदी आणि चलनवाढीच्या काळात चलनविषयक धोरणाचा वापर स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) आर्थिक विकासातील भारतीय नाणेबाजाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) अर्थव्यवस्थेतील वित्ताची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Economics
Economics of Money and Finance - I (G08-DSC-316)**

Day & Date: Thursday, 02-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Money market is essentially a market for _____.
a) Long Term Fund b) Medium Term Fund
c) Short Term Fund d) All the above
- 2) M3 is the _____ concept of supply of money.
a) Broad b) Narrow
c) Limited d) None of these
- 3) Medium of exchange is the _____ function of money.
a) Primary b) Secondary
c) Contingent d) Other
- 4) The chief component of the financial system is _____.
a) Financial instrument b) Financial market
c) Financial institutions d) All of the above
- 5) The Price stability is a prime objective of _____ policy.
a) Gold b) Commodities
c) Monetary d) All of the above
- 6) _____ is non-banking financial institution.
a) National Housing Bank b) State Bank of India
c) Regional Rural Bank d) Land Development Bank
- 7) The money which possesses ability to create of credit money is called as _____.
a) Neutral money b) Active money
c) White money d) High powered money
- 8) Reserve Bank of India established in _____ year.
a) 1931 b) 1935
c) 1947 d) 1960

B) True or False. 04

- 1) Repo rate is the tool of RBI's monetary policy.
- 2) Store of value is primary function of money.
- 3) Treasury bill is the instrument of money market.
- 4) State Bank of India is one of non-banking financial institution in India.

Q.2 Write Short Answers. 12

- a) Explain the concept of money.
- b) Explain the meaning of organized money market.
- c) Explain the meaning of Financial System.
- d) What is Monetary Policy.

Q.3 Write Short Notes. 12

- a) Kinds of Finance
- b) Hawala Market

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the various functions of money.

OR

- b) Explain the application of monetary policy in recession and inflation period.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the role of Indian money market in economic development.

OR

- b) Explain the role of the finance in economy.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.कॉम. (सत्र – III) (New) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Marathi (G08-AEC-301)

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) निबंध शब्दाचा अर्थ बांधणे, गुंफणे, जुळवणे असा आहे असे कोणी म्हटले आहे?
- अ) रा. ग. जाधव
ब) मो. रा. वाळंबे
क) अनिल वझे
ड) यापैकी नाही
- २) 'निबंध रचना तंत्र आणि कौशल्ये' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
- अ) अनिल वझे
ब) आरती पाटील
क) सुलभा प्रभुणे
ड) मोहन पाटील
- ३) निबंधाचा तीन स्तरांमध्ये विचार करावा असे कोणी सांगितले?
- अ) मॉन्टेन
ब) हक्सले
क) जोशी
ड) पोप
- ४) बाळशास्त्री जांभेकरांनी दर्पण हे वृत्तपत्र कधी सुरू केले?
- अ) १८३१
ब) १८३२
क) १८३३
ड) १८३४

0२

- १) निबंध एक स्वतंत्र साहित्यप्रकार आहे.
- २) आधुनिक निबंध साहित्य हे गद्यातच नसते.

03

- अ) निबंध लेखनाचे व्यवहारिक उपयोजन सविस्तर लिहा.
ब) निबंधाची भाषाशैली कशी असावी ते लिहा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
निबंध लेखन म्हणजे काय सांगून त्याचे प्रकार सविस्तर लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) वर्णनात्मक निबंध म्हणजे काय थोडक्यात लिहा.
किंवा
ब) कथात्मक निबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) निबंध लेखनाचे मूलभूत तत्वे लिहा.
किंवा
ब) वैचारिक निबंध लेखनाचे चळवळीतील योगदान सविस्तर लिहा.

Seat No.	

वार, तारीख: शनिवार, ०४-०४-२०२६
समय: दोपहर १२:०० से ०१:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0६

- १) आधुनिक भारतीय भाषा का काल ——— है।
अ) इ. स. पूर्व ५०० से इ. स. पूर्व १०००
ब) इ. स. पूर्व ६०० से ११०० तक
क) इ. स. पूर्व १५०० से इ. स. पूर्व ५००
ड) इ. स. पूर्व १००० से अब तक
- २) 'हिंदी' शब्द 'हिंद' ——— प्रत्यय के योग से बना है।
अ) ईक ब) वद
क) इक ड) चर
- ३) सिंधी भाषा कि अपनी लपि ——— है।
अ) कैथी ब) शकरी
क) लंडा ड) गुरुमुखी
- ४) गुजरात नाम का संबंध ——— जाति से है।
अ) गुर्जर ब) राजपुत
क) जाट ड) घुमंतू
- ५) "चार कोस पर पानी बदले ——— कोस पर पानी"।
अ) छह ब) नौ
क) पाँच ड) आठ
- ६) राजस्थान की ——— केंद्रीय बोली भाषा है।
अ) मारवाडी ब) बघेली
क) बुंदेली ड) मगही

- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) पूर्वी हिंदी बोलियों के नाम लिखिए।
 - ब) पाली भाषा की दो विशेषताएँ लिखिए।
 - क) हिंदी भाषा की उपभाषा कौन-कौन सी है।
 - ड) अपभ्रंश भाषा का परिचय दिजिए।
- प्र.३ टिप्पणी लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) हिंदी शब्द की व्युत्पत्ति।
 - ब) पश्चिमी हिंदी।
 - क) हिंदी भाषा के इतिहास का काल विभाजन।
 - ड) प्राकृत भाषा।
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १२
- अ) हिंदी भाषा का उद्भव और विकास लिखिए।
अथवा
 - ब) आधुनिक भारतीय भाषाओं का उद्भव और विकास लिखिए।

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2026
Urdu – I (G08-AEC-306)**

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

(A) 1 واردات----- کا افسانوی مجموعہ ہے۔

- (A) پریم چند
(B) راجندر سنگھ بیدی
(C) کرشن چندر
(D) حیات اللہ انصاری

(2) پریم چند کا پہلا افسانہ----- ہے۔

- (A) صلہ ماتم
(B) دنیا کا سب سے انمول رتن
(C) کفن
(D) یہی میرا وطن ہے۔

(3) افسانہ 'آوارہ گرد' میں ایک----- لڑکے کی کہانی ہے۔

- (A) امریکن
(B) جرمن
(C) افریکن
(D) انڈین

(4) قرۃ العین حیدر کے والد کا نام----- ہے۔

- (A) سجاد حسین
(B) سجاد ظہیر
(C) سجاد حیدر یلدرم
(D) سجاد عظیم

02

(B) صحیح یا غلط کی نشاندہی کیجیے۔

(1) کفن پریم چند کا پہلا افسانہ ہے۔

(A) صحیح
(B) غلط

(2) آوارہ گرد قرۃ العین حیدر کا افسانہ ہے۔

(A) صحیح
(B) غلط

06

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔

(1) پریم چند کی افسانہ نگاری پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(2) قرۃ العین حیدر کی افسانہ نگاری پر مختصر نوٹ لکھیے۔

06

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔

افسانہ کے اجزائے ترکیبی کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔

قرۃ العین حیدر کی شخصیت پر مفصل نوٹ لکھیے۔

OR

افسانہ آوارہ گرد کا تحقیقی و تنقیدی جائزہ لیجیے۔

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

پریم چند کی شخصیت پر مفصل نوٹ لکھیے۔

OR

افسانہ کفن کا تحقیقی و تنقیدی جائزہ لکھیے۔

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
English (G08-AEC-307)**

Day & Date: Saturday, 04-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Miss. Pushpa smiles _____.
a) seldom b) even for no reason
c) for a reason d) never
- 2) _____ is grown in the waster of the Ghaghara River.
a) Cotton b) Paddy
c) Wheat d) Groundnuts
- 3) The child had gone with his _____ to the fair.
a) granny b) uncle
c) friends d) parents
- 4) In the story, *The Banyan Tree*, a young boy is living with his grandparents in _____.
a) Pune b) Malgudi
c) Delhi d) Dehradun

B) Say whether the following sentences are true or false. 02

- 1) Raman falls ill in the story Doctor's World.
- 2) Pushpa's father was a diplomat in Bulsar or Surat.

Q.2 Answer the questions in brief. (Any Two) 06

- a) How is the nature of Miss. Pushpa T.S.?
- b) Comment on the theme of the poem *Pilgrimage*.
- c) Explain how does the poet sensitize and highlights the fact that trees are living things?
- d) Discuss the theme of the poem *The Ghaghara in Spate*.

Q.3 Write short answer to the following question. (Any one) 06

- a) Comment on the experiences the child have gone through when he is lost in the fair.
- b) Comment on the theme of the poem *On Killing a Tree*.

Q.4 Answer the following question. (Any One) **06**

a) Comment on the friendship of Gopal and Dr. Raman.

OR

b) Comment on the friendship between the boy and the squirrel from *The Old banyan Tree*.

Q.5 Answer the following question. (Any One) **06**

a) Comment on the theme of *The Lost Child*.

b) Comment on the nature and profession of Dr. Raman.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Accountancy**Fundamentals Of Auditing (Paper - IV) (G08-DSC-302)**

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) हिशेबपुस्तकाची व पत्रकाची तपासणी ——— मार्फत केली जाते.

अ) कारकून

ब) लेखापरीक्षक

क) लेखापाल

ड) व्यवस्थापक

२) चार्टर्ड अकौंटंट ॲक्ट ——— साली इंडियन इंस्टीटयुट ऑफ चार्टर्ड अकौंटंट या संस्थेने संमत केला.

अ) १९३२

ब) १९४८

क) १९४९

ड) १९८६

३) रुग्णालयाच्या लेखापरीक्षणात, मालसाठा पडताळणीत प्रामुख्याने ——— या बाबीवर लक्ष केंद्रीत केले जाते.

अ) वैद्यकीय साहित्य आणि औषधे

ब) फर्निचर साठा

क) कर्मचारी रेकॉर्ड

ड) विम्याचे दावे

४) कंपनीच्या प्रथम लेखापरीक्षकाची नियुक्ती कंपनीच्या नोंदणी झाल्यापासून ——— महिन्यात करावी लागते

अ) सहा

ब) तीन

क) दोन

ड) एक

५) कंपनी कायदयानुसार खालीलपैकी कोणाची कंपनीचा लेखापरीक्षक म्हणून नियुक्ती करता येत नाही?

अ) कोणतेही नोंदणीकृत प्रमंडळ

ब) कंपनीचा अधिकारी

क) कंपनीचा संचालक

ड) वरीलपैकी सर्व

- ६) ——— हा कागदोपत्री पुरावा आहे, ज्यामुळे पुस्तकातील नोंदी अधिकृत आहेत याची खात्री होते.
- अ) प्रमाणके ब) मूल्यांकन
क) घसारा ड) सत्यापन
- ७) आर्थिक वर्षाच्या शेवटी पूर्ण लिहून झालेल्या लेखापुस्तकाचे परीक्षण केले जाते त्यास ——— लेखापरीक्षण असे म्हणतात.
- अ) परिव्यय लेखापरीक्षण ब) मध्यावधी लेखापरीक्षण
क) अंतिम लेखापरीक्षण ड) अंतर्गत लेखापरीक्षण
- ८) लेखापरीक्षणाची मुख्य तत्त्वे ——— आहेत.
- अ) सचोटी ब) वस्तुनिष्ठता
क) गोपनीयता ड) वरीलपैकी सर्व

ब) बरोबर किंवा चूक सांगा.

08

- १) भागभांडवल लेखापरीक्षणासाठी भागप्रमाणपत्र आणि भागधारक नोंदवही या बाबी महत्वाचे आहेत.
- २) लेखापरीक्षणाचा मुख्य उद्देश चुका आणि फसवणूक शोधणे आणि त्यांना आळा घालणे हा आहे.
- ३) लेखापरीक्षण कार्यक्रम म्हणजे, लेखापरीक्षण प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर तयार केल्या जाणाऱ्या कार्याची यादी होय.
- ४) रोकडकिर्दीचे प्रमाणन हे लेखापरीक्षणातील महत्वाचा पैलू आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

੧੨

- अ) यंत्र आणि यंत्रसामग्रीचे सत्यापन
ब) सत्यापनाचा अर्थ लिहा.
क) लेखापरीक्षण म्हणजे काय?
ड) अंतर्गत तपासणी म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) लेखापरीक्षणाचे उद्देश स्पष्ट करा.
ब) लेखापरीक्षकाचे फौजदारी उत्तरदायित्व स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) ना-नफा संस्थेचे (Non-Profit Organization) लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) मर्यादीत कंपनीच्या लेखापरीक्षकांची कर्तव्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) सत्यापन म्हणजे काय? खालील बाबींचे सत्यापन कसे कराल?

- १) गुंतवणूक
- २) ऋणको
- ३) मालसाठा

किंवा

ब) बँकेचे लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Accountancy
Fundamentals Of Auditing (Paper - IV) (G08-DSC-302)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Examination of books of accounts and statements is done by _____.
a) Clerk b) Auditor
c) Accountant d) Manager
- 2) The Chartered Accountant Act was Passed by the Indian Institute of Chartered Accountant in _____.
a) 1932 b) 1948
c) 1949 d) 1986
- 3) In hospital audits, stock verification mainly focuses on _____.
a) Medical supplies and drugs
b) Furniture Inventory
c) Employee Records
d) Insurance Claims
- 4) The first auditor shall be appointed by the directors of the company within _____ month from the registration.
a) 6 months b) 3 months
c) 2 months d) 1 (one) month
- 5) Which of the following person is not appointed as an auditor by the company Act.
a) Any registered company b) Officer of the company
c) Director of the company d) All of the above
- 6) _____ is the documentary evidence by which the entries in the books of accounts may be proved.
a) Vouchers b) Valuation
c) Depreciation d) Verification
- 7) _____ audit is conducted after the end of the financial year when all the books of accounts are closed.
a) Cost audit b) Interim audit
c) Final audit d) Internal audit

- 8) The main principles of auditing are _____.
a) Integrity b) Objectivity
c) Confidentiality d) All of the above

B) State True or False.

04

- 1) Share certificates and shareholders register are important in auditing of share capital.
- 2) The main objective of an audit is to detect and prevent errors and frauds.
- 3) An audit programme is a checklist of audit procedures prepared after the audit is completed.
- 4) Vouching of cash transactions is an important aspect of auditing.

Q.2 Answer the following.

12

- Verification of Plant and Machinery
- Meaning of Verification
- Meaning of Auditing
- Meaning of Internal check

Q.3 Answer the following.

12

- Explain the objectives of Auditing
- Explain the criminal liabilities of an Auditor.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the points to be considered while carrying out an audit of a Non-profit organization.

OR

- b) Explain the duties of an Auditor of limited company.**

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a) What do you mean by verification verify the following items:

- 1) Investment
- 2) Debtors
- 3) Stock in trade

OR

- b)** What are the special points to be kept in view while conducting the audit of banks? Explain.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Banking**Advanced Bank Management (Paper - IV) (G08-DSC-304)**

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) खालीलपैकी कोणते व्यापारी बँकेचे कार्य नाही?
 - अ) ठेवी स्वीकारणे
 - ब) कर्ज देणे
 - क) चलन जारी करणे
 - ड) रेमिटन्स सेवा पुरवणे
- २) ग्राहक टिकवून ठेवणे (Customer retention) कोणत्या भागात मोडते?
 - अ) सीआरएम (CRM)
 - ब) आरबीआय मार्गदर्शक सूचना
 - क) एचआरएम (HRM)
 - ड) सारफेसी (SARFAESI)
- ३) रिटेल बँकिंगमध्ये कोणते ग्राहक येतात?
 - अ) वैयक्तिक ग्राहक
 - ब) कॉर्पोरेट ग्राहक
 - क) आंतरराष्ट्रीय ग्राहक
 - ड) ग्रामीण शेतकरी
- ४) कर्ज धोरण कोणाच्या मार्गदर्शक तत्वांवर आधारित असावे?
 - अ) सेबी (SEBI)
 - ब) आरबीआय (RBI)
 - क) एनपीसीआय (NPCI)
 - ड) आयआरडीएआय (IRDAI)
- ५) एनपीए (NPAs) म्हणजे काय?
 - अ) नॉन परफॉर्मिंग असेट्स
 - ब) नॅशनल पेमेंट ॲक्ट
 - क) न्यू प्रॉडक्ट असेट्स
 - ड) नॉन पॉलिसी असेट्स
- ६) बँकांसाठी कोणती गुंतवणूक बंधनकारक आहे?
 - अ) म्युच्युअल फंड
 - ब) एसएलआर आवश्यकता
 - क) विदेशी शेअर्स
 - ड) कॉर्पोरेट बाँड्स

- ७) आर्थिक समावेशनामधील SHG चे पूर्ण रूप काय आहे?
 अ) सेल्फ हेल्प ग्रुप (Self Help Group)
 ब) सिक्व्युअर हेल्प ग्रँट
 क) स्मॉल हाऊसिंग ग्रुप
 ड) सिंपल हेल्प गाईड
- ८) बँकांमधील एचआरएम शी संबंधित घटक कोणता आहे?
 अ) प्रशिक्षण (Training) ब) कर्ज
 क) एटीएम सेवा ड) युपीआय (UPI)

ब) बरोबर/चूक ते लिहा.

08

- १) बँकांमधील कर्ज धोरण ठरवण्याची जबाबदारी आरबीआयची आहे.
 २) एसएलआर म्हणजे सांविधिक तरलता गुणोत्तर (Statutory Liquidity Ratio).
 ३) मोबाईल बँकिंग हे आउटसोर्सिंगचे उदाहरण आहे.
 ४) बदल (Transfer) ही बँकांमधील एचआरएमची एक कार्यप्रक्रिया आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (लघुत्तरी प्रश्न)

१२

- अ) बँकिंग लोकपाल (Banking Ombudsman) योजनेची उद्दिष्टे सांगा.
 ब) बँकांसाठी एसएलआरची आवश्यकता स्पष्ट करा.
 क) आर्थिक समावेशनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ड) बँकांमधील एचआरएमचे निर्देशक कोणते आहेत ते सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा.

१२

- अ) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन (CRM) यावर संक्षिप्त टिपणी लिहा.
 ब) विविध प्रकारच्या ग्राहकांना (कॉर्पोरेट व आंतरराष्ट्रीय) पुरवल्या जाणाऱ्या सेवांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

१२

- अ) एनपीए व्यवस्थापन व त्यांचे वर्गीकरण यावर चर्चा करा.
 किंवा
 ब) बँकेच्या गुंतवणूक धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

१२

- अ) भारतातील आर्थिक समावेशनाचे महत्त्व चर्चा करा.
 किंवा
 ब) बँकांमधील एचआरएममध्ये प्रशिक्षण व प्रेरणा यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Banking
Advanced Bank Management (Paper - IV) (G08-DSC-304)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which is NOT a function of commercial banks?
 - a) Accepting deposits
 - b) Granting loans
 - c) Issuing currency
 - d) Providing remittances
- 2) Customer retention is a part of _____.
 - a) CRM
 - b) RBI guidelines
 - c) HRM
 - d) SARFAESI
- 3) Which customers fall under retail banking?
 - a) Individual customers
 - b) Corporate customers
 - c) International clients
 - d) Rural farmers
- 4) Loan policy must follow the guidelines of _____.
 - a) SEBI
 - b) RBI
 - c) NPCI
 - d) IRDAI
- 5) NPAs stand for _____.
 - a) Non-Performing Assets
 - b) National Payment Act
 - c) New Product Assets
 - d) Non-Policy Assets
- 6) Which investment is compulsory for banks?
 - a) Mutual Funds
 - b) SLR requirement
 - c) Foreign shares
 - d) Corporate bonds
- 7) SHG in financial inclusion stands for _____.
 - a) Self Help Group
 - b) Secure Help Grant
 - c) Small Housing Group
 - d) Simple Help Guide
- 8) Which factor is related to HRM in banks?
 - a) Training
 - b) Loans
 - c) ATM services
 - d) UPI

B) True or False. 04

- 1) RBI is responsible for formulating loan policy in banks.
- 2) SLR means Statutory Liquidity Ratio.
- 3) Mobile banking is an example of outsourcing.
- 4) Transfer is one of the functions of HRM in banks.

Q.2 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) State the objectives of Banking Ombudsman Scheme.
- b) What are the SLR requirements for banks?
- c) Explain the meaning of financial inclusion.
- d) What are the indicators of HRM in banks?

Q.3 Attempt the following. (Short Notes) 12

- a) Write a short note on Customer Relationship Management (CRM).
- b) Explain services to different categories of customers - Corporate and International.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Discuss the management of NPAs and their classification.

OR

- b) Explain Bank's Investment Policy and its significance.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Discuss the importance of Financial Inclusion in India.

OR

- b) Explain the importance of training and motivation in HRM of banks.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Administration - III
Office Management (G08-DSC-306)

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) कार्यालयीन व्यवस्थापनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) खर्च वाढवा
 - ब) क्षेत्रीय कामाचे पर्यवेक्षण करा
 - क) सुरळीत कार्यप्रवाह आणि कार्यक्षमता सुनिश्चित करा
 - ड) स्पर्धा वाढवा
- २) खालीलपैकी कोणते कार्यालयीन व्यवस्थापनाचे कार्य नाही?
 - अ) नियोजन
 - ब) आयोजन
 - क) उत्पादन
 - ड) नियंत्रण
- ३) कार्यालयीन व्यवस्थापकाकडे खालीलपैकी कोणते कौशल्य असणे आवश्यक आहे?
 - अ) शेती कौशल्य
 - ब) तांत्रिक कौशल्ये
 - क) संवाद आणि नेतृत्व कौशल्ये
 - ड) क्रिडा कौशल्ये
- ४) कार्यालयीन निवासस्थानांचा संदर्भ आहे ——.
 - अ) कर्मचार्यांची निवास व्यवस्था
 - ब) कर्मचार्यांसाठी वाहनांची व्यवस्था करणे
 - क) वस्तूंची वाहतूक
 - ड) योग्य कामाची जागा आणि लेआउट प्रदान करणे
- ५) कार्यालयीन संवादाचा सर्वात महत्वाचा घटक कोणता आहे?
 - अ) मनोरंजन
 - ब) अभिप्राय
 - क) शांतता
 - ड) आवाज

- ६) क्षैतिज कार्यालय मांडणी योग्य असते जेव्हा ----.
- अ) मोठे क्षेत्रफळ असते
 - ब) जागा मर्यादित असते
 - क) कर्मचारी घरून काम करतात
 - ड) उभ्या रचनेची आवश्यकता असते
- ७) कार्यालय व्यवस्थापनात अनुक्रमणिका खालील गोष्टींमध्ये मदत करते ----.
- अ) माहिती लपवणे
 - ब) नोंदी जलद पुर्नप्राप्त करणे
 - क) कामाचा ताण वाढवणे
 - ड) नोंदी कमी करणे
- ८) खालीलपैकी कोणता पत्रव्यवहाराचा अंतर्गत प्रकार आहे?
- अ) क्लायंटला ईमेल करा
 - ब) मेमो
 - क) पुरवठादाराला पत्र
 - ड) कुरिअर

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

०४

- १) कार्यालयीन व्यवस्थापनाचा उद्देश उत्पादकता आणि कार्यक्षमता सुधारणे आहे.
- २) तोंडी संवाद हा कार्यालयीन संवादाचा भाग नाही.
- ३) अनुक्रमणिका वेळ वाया घालवते आणि कार्यालयांमध्ये ते टाळले पाहिजे.
- ४) कार्यालयीन पत्रव्यवहार भविष्यातील संदर्भासाठी उपयुक्त आहे.

प्र.२ लहान टिपा लिहा.

१२

- अ) कार्यालय व्यवस्थापन
- ब) कार्यालयीन संदेशवहन
- क) अनुक्रमणिका
- ड) कार्यालय रचना

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) कार्यालय प्रमुखाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) पत्रव्यवहाराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) कार्यालय व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) व्यवसाय आणि सरकारमध्ये पत्रव्यवहाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) चांगल्या फाइलिंग सिस्टमच्या मूलभूत गोष्टी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कार्यालय व्यवस्थापन आणि संघटनेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration - III
Office Management (G08-DSC-306)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) What is the primary objective of office management?
 - a) Increase expenditure
 - b) Supervise field work
 - c) Ensure smooth workflow and efficiency
 - d) Promote competition
- 2) Which of the following is not a function of office management?
 - a) Planning
 - b) Organizing
 - c) Manufacturing
 - d) Controlling
- 3) An office manager must have which of the following skills?
 - a) Farming skills
 - b) Technical skills
 - c) Communication and leadership skills
 - d) Athletic skills
- 4) Office accommodations refer to _____.
 - a) Lodging of employees
 - b) Arranging vehicles for staff
 - c) Transport of goods
 - d) Providing suitable working space and layout
- 5) What is the most important element of office communication?
 - a) Entertainment
 - b) Feedback
 - c) Silence
 - d) Noise
- 6) Horizontal office layout is suitable when _____.
 - a) There is a large area
 - b) Space is limited
 - c) Employees work from home
 - d) Vertical structure is needed

- 7) Indexing in office management helps in _____.
a) Hiding information
b) Quick retrieval of records
c) Increasing workload
d) Reducing records
- 8) Which of the following is an internal form of correspondence?
a) Email to a client b) Memo
c) Letter to supplier d) Courier

B) State whether True or False. 04

- 1) Office management aims to improve productivity and efficiency.
2) Oral communication is not a part of office communication.
3) Indexing wastes time and should be avoided in offices.
4) Office correspondence is useful for future reference.

Q.2 Write Short Notes. 12

- a) Office Management
b) Office Communication
c) Indexing
d) Office Layout

Q.3 Answer the following question. 12

- a) Explain the Role of an Office Manager.
b) Explain the Various forms of Correspondence.

Q.4 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Explain the Importance of Office Management.

OR

- b) Explain the Importance of Correspondence in Business and Government.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Explain the Essentials of Good Filing System.

OR

- b) Explain the Principles of Office Management and Organization.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Management
Fundamentals of Marketing Mgt. - I (G08-DSC-308)

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) विपणनातील दूरदृष्टीअभाव (मार्केटिंग मायोपिया) ही संकल्पना कोणी दिली?

अ) फिलीप कोटलर	ब) थिओडोर लेव्हिट
क) पीटर ड्रकर	ड) हेन्री फेयोल

२) विपणन व्यवस्थापन प्रामुख्याने कोणाशी संबंधित आहे?

अ) उत्पादनाशी	ब) ग्राहक समाधानाशी
क) वित्त व मनुष्यबळाशी	ड) कच्च्या मालाशी

३) “ग्राहक म्हणजे राजा” असे कोणते तत्त्व सांगते?

अ) विक्री तत्त्व	ब) विपणन तत्त्व
क) सामाजिक तत्त्व	ड) उत्पादन तत्त्व

४) पारंपारिक विपणन कोणावर भर देते?

अ) ग्राहक गरजांवर	ब) उत्पादन व विक्रीवर
क) द्विमार्गी संवादावर	ड) डिजिटल माध्यमांवर

५) खालीलपैकी कोणता मानसशास्त्रीय घटक आहे?

अ) कुटुंब	ब) संस्कृती
क) प्रेरणा	ड) व्यवसाय

६) बाजारपेठ विभाजन म्हणजे बाजाराची विभागणी कोणत्या प्रकारच्या गटात करणे?

अ) समरूपी गटात	ब) अनियमित गटात
क) एकाच गटात	ड) विविध गटात

७) खरेदी नंतरचे वर्तन म्हणजे काय?

अ) गरज ओळखणे	ब) समाधान किंवा असमाधान
क) पर्यायांची तुलना	ड) माहिती शोधणे

- ८) खालीलपैकी कोणता विभाजनाचा आधार नाही?
अ) भौगोलिक	ब) लोकसंख्यात्मक
क) वर्तनाधारित	ड) तांत्रिक

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

0%

- १) आधुनिक विपणनाचा मुख्य भर ग्राहक समाधानावर आहे.
- २) बाजारपेठ संशोधन हे विपणन व्यवस्थापनाचे महत्त्वाचे कार्य आहे.
- ३) भौगोलिक विभाजन हे वय, लिंग व उत्पन्न यावर आधारित असते.
- ४) ग्राहक वर्तन फक्त आर्थिक घटकावर अवलंबून असते.

प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा.

१२

- अ) विपणनातील दूरदृष्टीअभाव (मार्केटिंग मायोपिया)
 ब) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन
 क) खरेदीनंतरचे ग्राहक वर्तन
 ड) बाजारपेठ विभाजन

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा .

୧୨

- अ) गरज, इच्छा आणि मागणी उदाहरणासह स्पष्ट करा.
ब) बाजारपेठ विभाजनाचे आधार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

੧੨

- अ) ग्राहक समाधान व ग्राहक आनंद स्पष्ट करा व त्याचे आधुनिक विपणनातील महत्त्व सांगा.

किंवा

- ब) विपणन व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करून, विपणन व्यवस्थापनाची मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) ग्राहक वर्तणूक संकल्पना स्पष्ट करून, ग्राहक वर्तणुकीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) विपणनाचे सूक्ष्म व स्थूल पर्यावरण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Management
Fundamentals of Marketing Mgt. - I (G08-DSC-308)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The term *Marketing Myopia* was given by _____.
a) Philip Kotler b) Theodore Levitt
c) Peter Drucker d) Henry Fayol
- 2) Marketing management is mainly concerned with _____.
a) Production only b) Customer satisfaction
c) Finance and HR d) Raw material procurement
- 3) "Customer is King" is the essence of which concept?
a) Selling Concept b) Marketing Concept
c) Societal Concept d) Product Concept
- 4) Traditional marketing focuses on _____.
a) Customer needs b) Production and sales
c) Two-way communication d) Digital platforms
- 5) Which of the following is a psychological factor influencing consumer behaviour?
a) Family b) Culture
c) Motivation d) Occupation
- 6) Market segmentation is the process of dividing a market into _____.
a) Homogeneous groups b) Random groups
c) One single group d) Heterogeneous groups
- 7) Post-purchase behaviour mainly refers to _____.
a) Need recognition
b) Consumer satisfaction or dissatisfaction
c) Comparing alternatives
d) Information search
- 8) Which of the following is NOT a base of segmentation?
a) Geographic b) Demographic
c) Behavioral d) Technological

B) True or False. 04

- 1) Customer satisfaction is the main focus of modern marketing.
- 2) Market research is one of the important functions of marketing management.
- 3) Geographic segmentation is based on age, gender and income.
- 4) Consumer behaviour is affected only by economic factors.

Q.2 Short Notes. 12

- a) Marketing Myopia
- b) Modern Marketing
- c) Post-Purchase Behaviour
- d) Market Segmentation

Q.3 Attempt the following. 12

- a) Define needs, wants and demands with examples.
- b) Explain the bases of market segmentation.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Define Customer Satisfaction and Customer Delight. Discuss their importance in modern marketing.

OR

- b) Explain the concept of marketing management and explain the main functions of marketing management.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain concept of consumer behavior and discuss the factors affecting consumer behavior.

OR

- b) Explain Micro and Macro environment of Marketing.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Insurance - IV
Insurance and Risk Management (G08-DSC-310)

वार, दिनांक: सोमवार, ०६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८
- १) जोखीम व्यवस्थापन प्रक्रियेतील पहिली पायरी ——— आहे.
 अ) जोखीम टाळणे ब) जोखीम ओळख
 क) विमा ड) जोखीम मूल्यांकन
 - २) ——— अशा परिस्थितीचा संदर्भ देते जिथे निकाल निश्चित नसतो.
 अ) अनिश्चितता ब) तोटा
 क) विमा ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - ३) उच्च जोखीम असलेल्या पॉलिसींसाठी ——— प्रकारचा पुनर्विमा अधिक योग्य आहे का?
 अ) करार पुनर्विमा ब) पर्यायी पुनर्विमा
 क) प्रमाणित पुनर्विमा ड) नुकसान पुनर्विम्याचा अतिरेक
 - ४) पुनर्विम्याचा मुख्य उद्देश ——— आहे.
 अ) दाव्यांमुळे होणारे नुकसान टाळण्यासाठी
 ब) पॉलिसीधारकांसाठी प्रीमियम कमी करण्यासाठी
 क) विमा कंपन्यांचा नफा वाढविण्यासाठी
 ड) विमा कंपनीसाठी जोखीम वाढविण्यासाठी
 - ५) विम्यात अंडररायटिंग का आवश्यक आहे?
 अ) विमाधारकाची पैसे देण्याची तयारी निश्चित करणे
 ब) जोखीम मूल्यांकन करणे आणि कव्हरच्या अटी निश्चित करणे
 क) एजंटचे कमिशन वाढवणे
 ड) दाव्याच्या निपटाराला गती देणे

- ६) ——— ही अंडररायटिंग प्रक्रियेतील अंतिम पायरी आहे.
 अ) स्वीकृती किंवा नकार निर्णय जारी करणे
 ब) समर्पण मूल्य मोजणे
 क) दाव्याची कागदपत्रे दाखल करणे
 ड) बोनस प्रमाणपत्र पाठविणे
- ७) ——— म्हणजे बाजारातील घटकांमधील हालचालींमुळे गुंतवणुकीचे मूल्य कमी होण्याचा धोका.
 अ) विपणन जोखीम ब) बाजारपेठ जोखीम
 क) विशेष जोखीम ड) चालू जोखीम
- ८) जोखीम आधारित भांडवलाचे ——— प्रकार आहेत.
 अ) चालू जोखीम ब) विशेष जोखीम
 क) गैर-तांत्रिक जोखीम ड) यापैकी सर्व

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) जोखीम निर्माण करणे ही जोखीम हाताळण्याची एक पद्धत आहे.
- २) रिट्रोसेशन म्हणजे पुनर्विमा कंपनी स्वतःचा धोका दुसऱ्या विमा कंपनीकडे हस्तांतरित करते.
- ३) विमा अंडररायटिंगमुळे जोखमींची प्रतिकूल निवड टाळण्यास मदत होते.
- ४) जोखीम व्यवस्थापन ही एक अशी प्रक्रिया आहे जी संस्थेचे नुकसान करणाऱ्या धोकादायक कार्ये आणि धोरणांचे व्यवस्थापन करते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) विमा अंडररायटिंगची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- ब) पुनर्विमा आणि विमा उतरवणे यातील फरक लिहा.
- क) चालू जोखीम आणि विशेष जोखीम म्हणजे काय?
- ड) जोखीम हाताळण्याच्या पद्धती कोणत्या आहेत?

प्र.३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

१२

- अ) विम्यामधील जोखीम व्यवस्थापन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) विमा अंडररायटिंग प्रक्रियेतील पायऱ्या लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विमा कंपन्यांच्या जोखीम प्रोफाइलवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विमा अंडररायटिंग म्हणजे काय? अंडररायटरने केलेल्या क्रियाकलापांवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) पुनर्विमा म्हणजे काय? पुनर्विम्याची गरज आणि कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
ब) जोखीम म्हणजे काय? जोखीमचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance - IV
Insurance and Risk Management (G08-DSC-310)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) The first step in risk management process is _____.
 a) Risk Avoidance b) Risk Identification
 c) Insurance d) Risk Evaluation
- 2) _____ Refers to a situation where outcome is not certain.
 a) Uncertainty b) Loss
 c) Insurance d) None of the above
- 3) _____ type of reinsurance is more suitable for high risk policies.
 a) Treaty reinsurance b) Facultative reinsurance
 c) Proportional reinsurance d) Excess of loss reinsurance
- 4) _____ is the main purpose of reinsurance.
 a) To avoid loss due to claims
 b) To reduce the premiums for policyholders
 c) To increase the profits for insurers
 d) To increase the risks for the insurer
- 5) Why is underwriting necessary in insurance?
 a) To determine the insured's willingness to pay
 b) To assess the risk and decide terms of coverage
 c) To increase the agent's commission
 d) To speed up claim settlement
- 6) _____ is the final steps in underwriting process.
 a) Issuing acceptance or rejection decision
 b) Calculating surrender value
 c) Filing claim documents
 d) Sending bonus certificate
- 7) _____ is the risk that the value of an investment will decrease due to moves in market factors.
 a) Marketing Risk b) Market Risk
 c) Special Risk d) Current Risk

- 8) There are _____ types of risk-based capital.
- a) Current risk
 - b) Special risk
 - c) Non-technical risk
 - d) All of these

B) True or False.**04**

- 1) Risk creation is a method of handling risk.
- 2) Retrocession means reinsurer transfers its own risk to another insurance company.
- 3) Insurance underwriting helps avoid adverse selection of risks.
- 4) Risk Management is a process to manage dangerous functions and policies that cause losses to an organization.

Q.2 Write Short Answers.**12**

- a) Explain the need for insurance underwriting.
- b) Write the difference between reinsurance and retrocession.
- c) What are Current Risks & Special Risks?
- d) What are Methods of handling risks?

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Explain the Risk Management Process in Insurance.
- b) Write the Steps involved in the process of insurance underwriting.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One)**12**

- a) Explain the Factors affecting Risk Profile of Insurers.

OR

- b) What is insurance underwriting? Explain the Factors affect the activities performed by the underwriter.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One)**12**

- a) What is Re-insurance? Explain the Need and Functions of Reinsurance.

OR

- b) What is risk? Explain the types of risk.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

Advanced Cost Accounting

Unit costing and Job Costing (Paper - IV) (G08-DSC-312)

Day & Date: Monday, 06-04-2026

Max. Marks: 60

Time: 12:00 PM To 02:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) In case product produced or jobs undertaken are of diverse nature, the system of costing to be used should be _____.
a) Process Costing b) Operating Costing
c) Job Costing d) Purchase Costing
- 2) Direct expenses are also known as _____.
a) Overhead expenses b) Process Expenses
c) Chargeable Expenses d) Fixed Expenses
- 3) The most suitable cost system where the products differ in type of materials and work performed is _____.
a) Job Costing b) Process Costing
c) Operating Costing d) All of the above
- 4) Indirect material cost is a part of _____.
a) Prime cost b) Factory overhead
c) Chargeable expenses d) Fixed Expenses
- 5) Unit costing is applicable where _____.
a) product produced are unique and products are same
b) dissimilar articles are produced as per customer specification
c) homogeneous articles are produced on large scale
d) products made require different raw material
- 6) The main purpose of cost accounting is to _____.
a) maximize profits,
b) help in inventory valuation
c) provide information to management for decision making
d) Aid in the fixation of selling price

- 7) The main points of distinction between job and contract costing includes _____.
 a) length of time to complete
 b) big jobs
 c) Activities to be done outside the factory area
 d) All of the above
- 8) In order to determine cost of the products or services, different business firms follow _____.
 a) Different techniques of costing
 b) Uniform Costing
 c) Different Methods of Costing
 d) Budget and Budgetary Control

B) True or False.**04**

- 1) A production order is an order received from a customer for particular jobs.
- 2) Factory overhead costs are all manufacturing costs incurred in the factory except for direct materials and direct labours and direct expenses.
- 3) The sum of direct labour and factory overheads is termed conversion cost.
- 4) In contract costing, the unit of cost is a job.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Cost of Work Certified in Contract Costing
- b) Retention Money
- c) Cost of Material Consumed
- d) Factory Cost

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Objectives of Cost Sheet
- b) Job Cost Card / Sheet

Q.4 Answer the following question. (Any one)**12**

- a) ABC Ltd has a manufacturing capacity of 3,000 units. From the records of company, the following data are available.

Unit Manufactured	2,000 units
Direct Material	Rs. 30,000
Direct Wages	Rs. 12,000
Factory Overheads	Rs.16 per unit

Assuming that the company charges a profit of 20% on selling price, find out selling price per unit.

OR

- b) What is Job Costing? Explain the advantages and disadvantages of Job Costing.

Q.5 Answer the following question. (Any one)

- a) The following information has been obtained from the records of XYZ Ltd.

Particulars	Amount (Rs.)
Cost of Raw Material	
- On 1 st April 2024	60,000
- On 31 st March 2025	50,000
Cost of Work in Progress	
- On 1 st April 2024	12,000
- On 31 st March 2025	15,000
Cost of Stock of Finished Goods	
- On 1 st April 2024	90,000
- On 31 st March 2025	1,10,000
Purchase of Raw Material during the year	4,80,000
Wages paid	2,40,000
Factory Overheads	1,00,000
Administrative Overheads (related to production)	50,000
Selling and Distribution Overheads	25,000
Sales	10,00,000

Prepare a Cost Sheet

OR

- b) What is Cost Sheet? Explain the elements of Cost Sheet.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistics
Business Statistics (Paper - IV) (G08-DSC-314)**

Day & Date: Monday, 06-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) An event which contains only one element is called _____. Event.
 - a) Elementary
 - b) Compound
 - c) Null
 - d) Sure
- 2) The events $B_1, B_2, \dots, B_n$ in Bayes' theorem form a _____.
 - a) Subset of A
 - b) Partition of the sample space
 - c) Independent set of outcomes
 - d) Complement of A
- 3) If A and B are mutually exclusive, then $P(A \cap B) =$ _____.
 - a) $P(A) + P(B)$
 - b) 0
 - c) 1
 - d) $P(A) - P(B)$
- 4) If A and B are independent events, then $P(A|B) =$ _____.
 - a) $P(B)$
 - b) 1
 - c) $P(A)$
 - d) 0
- 5) If $\Omega = \{1, 2, 3\}$, the total number of elements in $P(\Omega)$ _____.
 - a) 1
 - b) 3
 - c) 6
 - d) 8
- 6) If A and B are independent, then $P(A \cap B) =$ _____.
 - a) $P(A)/P(B)$
 - b) $P(A) - P(B)$
 - c) $P(A) * P(B)$
 - d) $P(A) + P(B)$
- 7) Which of the following statements is true?
 - a) $P(A)$ can be less than 0
 - b) $P(A)$ can be greater than 1
 - c) $P(A) = 2$ for certain events
 - d) $0 \leq P(A) \leq 1$

- 8) The event that does not occur is called _____ event.
a) Elementary	b) Compound
c) Null	d) Sure

B) True or False**04**

- 1) In the pack of cards there will be 12 picture cards.
- 2) In tossing three coins the total number of outcomes are 9.
- 3) The probability of null event is not zero
- 4) If the odds ratio in the favors of event A is $a: b$ then $P(A) = \frac{a}{a+b}$

Q.2 Answer the following questions.**12**

- a) Define Conditional Probability.
- b) State any three examples of experiments.
- c) Explain Pairwise independence of events.
- d) Define probability in terms of odds ratio.

Q.3 Answer the following questions.**12**

- a) State the axiomatic definition of probability. Prove the following results
 - i) $P(\Phi) = 0$
 - ii) $P(A^c) = 1 - P(A)$
- b) Define Experiment and sample space. Write down the sample space for throwing two dice simultaneously.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Explain the partition of sample space. State and prove the Baye's-theorem.

OR

- b) A Bag contain 25 tickets marked with numbers 1 to 25. One ticket is drawn at random find the probability that number on ticket is
 - i) Divisible by 2
 - ii) multiple of 5 or 10
 - iii) multiple of 3

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define Independence of events. If A and B are independence events then show that A^c and B are independence

OR

- b) Let $S = \{1, 2, \dots, 25\}$, $A = \{1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25\}$,
 $B = \{2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 23, 25\}$

Find the probability of the following events.

- i) A
- ii) B
- iii) Both A or B occur
- iv) Both A and B occur
- v) None of A and B occur
- vi) A occur but B not occur

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Accountancy
Introduction to Income Tax Paper - I (G08-VSC-301)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Income from sale of shares held for more than one year is classified under _____.
 a) Income from Business b) Income from Other Sources
 c) Capital Gains d) House Property
- 2) _____ is not eligible for deduction under Section 80D?
 a) Health insurance premium
 b) Preventive health check-up
 c) Life insurance premium
 d) Medical expenditure on senior citizens
- 3) A Hindu Undivided Family (HUF) is taxed as _____.
 a) Partnership Firm b) Company
 c) Separate legal entity d) Individual
- 4) Salary received from a foreign company by a resident is _____.
 a) Fully exempt
 b) Taxable only in the foreign country
 c) Taxable in India
 d) Taxable only if remitted to India

B) True or False. 02

- 1) Deduction under Section 80G is allowed for donations made to political parties.
- 2) Agricultural income is fully exempt from tax under the Indian Income Tax Act.

Q.2 Answer the following. (Short Note /Short Problem/ Short Answer) 06

- a) Write a short note on Taxable Entities under the Income Tax Act.
- b) Briefly explain any three allowances received by an employee and their tax treatment.

Q.3 Answer the following. (Short Note /Short Problem/ Short Answer) 06

Explain the method of computation of taxable income under the head "Income from Salaries", including treatment of perquisites and allowances.

Q.4 Answer the following: (Any One) (Long Answer/ Problem) 06

- a) Explain the concept of residents and non-residents for income tax purposes. How does residential status affect the scope of total income?
- b) Mr. Arvind earns the following during the financial year:
- o Salary: ₹5,00,000
 - o House Property Income: ₹ 60,000
 - o Bank Interest: ₹ 20,000
 - o Eligible Deduction under Section 80C: ₹1,50,000
- Compute his Gross Total Income, deductions, and Total Taxable Income.

Q.5 Attempt the following: (Any One) (Long Answer/ Problem) 06

- a) Define and explain the various methods of tax payment including self-assessment tax, TDS, and advance tax.
- b) Describe any three common exemptions available under Section 10 of the Income Tax Act, with examples.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६

**Advanced Banking
Digital Banking Paper - I (G08-VSC-302)**

वार, दिनांक: मंगळवार ०७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते १:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा. ०४

१) भारतातील सर्वात लोकप्रिय डिजिटल पेमेंट प्रणाली कोणती आहे?

- अ) UPI ब) NEFT
क) RTGS ड) धनादेश

२) भारतात UPI कोणती संस्था चालवते?

- अ) SEBI ब) RBI
क) NPCI ड) IRDAI

३) कोणत्या तंत्रज्ञानाच्या मदतीने मोबाईल ॲप्स वापरून पैसे दिले जातात?

- अ) क्लाऊड बँकींग ब) मोबाईल वॉलेट
क) ATM ड) POS मशीन

४) भारतात सर्वप्रथम कोणता कार्ड सुरू झाला?

- अ) क्रेडीट कार्ड ब) डेबिट कार्ड
क) प्रीपेट कार्ड ड) व्हर्च्युअल कार्ड

ब) चूक की बरोबर ते सांगा ०२

- १) IMPS द्वारे २४x७ तत्काळ पैसे पाठवता येतात.
२) डिजिटल पेमेंटमध्ये एन्क्रिप्शनचा वापर होत नाही.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (लघुउत्तर) ०६

- अ) डिजिटल बँकिंगची व्याख्या करा व त्याचे महत्व सांगा.
ब) दोनस्तरीय प्रमाणीकरण (2FA) यावर थोडक्यात नोंद लिहा.

- प्र.३ खालील लघुनिबंध लिहा. 0६
विविध प्रकारच्या मोबाईल वॉलेट्सचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) 0६
अ) डिजिटल बँकिंगचा विकासक्रम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) डिजिटल पेमेंट प्रणालीमध्ये NPCI ची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) 0६
अ) डिजिटल पेमेंटमधील आव्हाने स्पष्ट करा.
किंवा
ब) डिजिटल पेमेंटसाठी वापरले जाणारे सुरक्षा उपाय स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Banking
Digital Banking Paper - I (G08-VSC-302)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04**
- 1) Which is the most popular digital payment system in India?
 - a) UPI
 - b) NEFT
 - c) RTGS
 - d) Cheque
 - 2) Which organization manages UPI in India?
 - a) SEBI
 - b) RBI
 - c) NPCI
 - d) IRDAI
 - 3) Which technology allows payment using mobile apps?
 - a) Cloud banking
 - b) Mobile wallet
 - c) ATM
 - d) POS machine
 - 4) Which card was introduced first in India?
 - a) Credit card
 - b) Debit card
 - c) Prepaid card
 - d) Virtual card
- B) True and False 02**
- 1) IMPS allows 24×7 instant fund transfer.
 - 2) Encryption is not used in digital payments.
- Q.2 Answer the following. (Short Answers) 06**
- a) Define Digital Banking and explain its significance.
 - b) Write a short note on Two Factor Authentication (2FA).
- Q.3 Answer the following. (Short Notes) 06**
- Explain different types of Digital Wallets.
- Q.4 Attempt the following questions. (Any One) (Long Answer) 06**
- a) Explain the evolution of Digital Banking.
- OR**
- b) Discuss the role of NPCI in digital payment systems.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) (Long Answer)

06

a) Explain the challenges in digital payments.

OR

b) Describe the security measures used in digital payments.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Administration
Management Information System (G08-VSC-303)

वार, दिनांक: मंगळवार ०७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

१) ——— ही एक प्रणाली आहे जी व्यवस्थापनाच्या निर्णय प्रक्रियेसाठी माहिती प्रदान करते.

अ) टीपीएस	ब) एमआयएस
क) सीआरएम	ड) ईआरपी

२) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचा मुख्य उद्देश व्यवस्थापकांना ——— माहिती पुरवणे हा आहे.

अ) कालबाह्य	ब) यादृच्छिक
क) सुसंगत आणि वेळेवर	ड) छापील

३) एक ——— म्हणजे अशी संभाव्य धोकादायक गोष्ट जी दुर्बलतेचा फायदा घेऊ शकते.

अ) धोरण	ब) धोका
क) नियंत्रण	ड) पासवर्ड

४) फायरवॉलचा वापर अनधिकृत प्रवेश ——— करण्यासाठी केला जातो.

अ) प्रोत्साहित करण्यासाठी	ब) परवानगी देण्यासाठी
क) प्रतिबंध करण्यासाठी	ड) बॅकअप घेण्यासाठी

ब) खालील वाक्ये चूक कि बरोबर ते लिहा. ०२

- १) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली प्रामुख्याने उच्च पातळीच्या व्यवस्थापनाद्वारे निर्णय घेण्यासाठी वापरले जाते
- २) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली आधारित निर्णय सामान्यतः अधिक सुसंगत आणि डेटा-आधारित असतात.

- प्र.२ थोडक्यात खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 0६
अ) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे घटक.
ब) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली नैतिक मुद्दे.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे महत्त्व.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
अ) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवसायातील निर्णय प्रक्रियेमध्ये व्यवस्थापन माहिती प्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
अ) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे फायदे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीमधील कायदेशीर आणि नियामक पैलू स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Administration
Management Information System (G08-VSC-303)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is a system that provides information to support managerial decision making.

a) TPS	b) MIS
c) CRM	d) ERP
- 2) The main objective of MIS is to provide _____ information to managers.

a) outdated	b) random
c) relevant and timely	d) printed
- 3) A _____ is a potential danger that can exploit a vulnerability.

a) policy	b) threat
c) control	d) password
- 4) A firewall is used to _____ unauthorized access.

a) encourage	b) allow
c) prevent	d) back up

B) True and False. 02

- 1) MIS is mainly used by top-level management for decision making.
- 2) Decisions based on MIS are generally more consistent and data-driven.

Q.2 Answer the following. (Short Notes) 06

- a) Components of MIS
- b) Ethical Issues in Information Systems

Q.3 Answer the following. 06
Importance of MIS

- Q.4 Answer the following questions. (Any One) (Long Answer) 06**
- a)** Explain Types of Information Systems.
 - b)** Role of MIS in Business Decision-Making
- Q.5 Answer the following questions. (Any One) (Long Answer) 06**
- a)** Explain Benefits of MIS.
 - b)** Explain Legal and Regulatory Aspects of MIS.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६

Business Management
Retail Management Skills (G08-VSC-304)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) ——— व्यवस्थापन कौशल्ये यशासाठी आणि ग्राहकांच्या समाधानासाठी महत्त्वाची आहेत.

अ) किरकोळ	ब) उत्पादन
क) आर्थिक	ड) सामाजिक

२) किरकोळ विक्रेता म्हणजे अशी व्यक्ती जी वस्तू ——— मध्ये विकते.

अ) मोठ्या प्रमाणात	ब) कमी प्रमाणात
क) अ) आणि ब) दोन्ही	ड) तोटा

३) किरकोळ विक्रीमध्ये ——— शी थेट संवाद असतो.

अ) उत्पादक	ब) ग्राहक
क) घाऊक विक्रेता	ड) वरील सर्व

४) ——— म्हणजे ग्राहकाने उत्पादनासाठी दिलेली अंतिम किंमत.

अ) किरकोळ किंमत	ब) देणगी
क) बक्षीस	ड) व्याज

ब) सत्य की असत्य ते लिहा.

०२

- १) माहिती प्रणाली ही अशी साधने, हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर आहेत जी किरकोळ विक्रेत्यांना गतिमान वातावरणात यश मिळविण्यात मदत करतात.
- २) स्टोअर प्रशासन स्टोअरच्या परिसराची स्वच्छता आणि देखभाल सुनिश्चित करते.

प्र.२ टिपा लिहा.

०६

- अ) इन्व्हेंटरी व्यवस्थापन
ब) ग्राहक सेवा

- प्र.३ किरकोळ विक्रीतील कल स्पष्ट करा. 0६
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक) 0६
- अ) किरकोळ किंमतींवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) किरकोळ विक्रीची कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक) 0६
- अ) किरकोळ विक्री व्यवस्थापन कौशल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) किरकोळ माहिती प्रणाली स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Management
Retail Management Skills (G08-VSC-304)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ management skills are vital for success, driving customer satisfaction.

a) Retail	b) Production
c) Financial	d) Social
- 2) Retailer is a person who sells the goods in a _____.

a) Large quantities	b) Small quantities
c) Both a) and b)	d) Loss
- 3) In retailing there is a direct interaction with _____.

a) Producer	b) Customer
c) Wholesaler	d) All of these
- 4) _____ refers to the final price a customer pays for a product.

a) Retail pricing	b) Donation
c) Reward	d) Interest

B) True or False. 02

- 1) Information systems are the tools; hardware and software that help retailers achieve success in a dynamic environment.
- 2) Store administration ensures cleanliness and maintenance of the store premises.

Q.2 Answer the following. (short notes) 06

- a) Inventory management
- b) Customer Service

Q.3 Explain the trends in retailing. 06

Q.4 Attempt the following questions. (Long Answer) (Any One) 06

- a) Explain the factors influencing retail prices.

OR

- b) Explain the functions of retailing.

Q.5 Attempt the following questions. (Long Answer) (Any One)

06

a) Explain the importance of retail management skill.

OR

b) Explain the retail information system.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Economics

Money and Financial System - I (G08-VSC-305)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) UPI म्हणजे ——— होय.

- अ) United Payments Interface
- ब) Unified Payments Interface
- क) Union Payments Interface
- ड) Unions Payments Institute

२) ——— याचे खाते बँकेत उघडता येत नाही.

- अ) भारतीय नागरिक
- ब) अशिक्षित व्यक्ति
- क) मानसिक व्यंग व्यक्ति
- ड) वरील सर्व

३) ——— हे रोकडविरहित व्यवहाराचे माध्यम नाही.

- अ) एन इ एफ टी
- ब) आर टी जी एस
- क) डेबिट कार्ड
- ड) धनादेश

४) ——— हे व्यापारी बँकेचे द्वितीय कार्य आहे.

- अ) पतनिर्मिती
- ब) पैशाचे स्थानांतरण
- क) ठेवी स्वीकारणे
- ड) यापैकी नाही

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

०२

- १) भारतामध्ये एकात्मिक भरणा पद्धतीची (यूपीआय) सुरुवात सन २०२० मध्ये झाली.
- २) पतनिर्मिती हे व्यापारी बँकाचे द्वितीय कार्य आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

०६

- अ) पत निर्मिती
- ब) कोअर बँकिंग

- प्र.३ टिपा लिहा. 0६
मोबाईल बँकिंग
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) बँक खातेधारकांचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पत निर्मितीच्या मर्यादा लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) व्यापारी बँकांची प्राथमिक कार्ये लिहा.
किंवा
ब) बँकातील नवीन तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Economics
Money and Financial System - I (G08-VSC-305)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) UPI means _____.
 a) United Payments Interface
 b) Unified Payments Interface
 c) Union Payments Interface
 d) Unions Payments Institute
- 2) _____ cannot open account in the bank.
 a) Indian citizen b) Illiterate person
 c) Mentally disable person d) All of above
- 3) _____ is not a medium of cashless transaction.
 a) NEFT b) RTGS
 c) Debit card d) Bank Cheque
- 4) _____ is the secondary function of commercial bank.
 a) Credit creation b) Remittance of fund
 c) Accept deposit d) None of these

B) True or False. 02

- 1) In India Unified Payment Interface (UPI) is started in the year 2020.
- 2) Credit creation is secondary function of Commercial Bank.

Q.2 Write Short Answers. 06

- a) Credit creation
- b) Core banking

Q.3 Write Short Note. 06

Mobile banking

Q.4 Answer the following question. (Any One) 06

a) Explain the types of bank account holders.

OR

b) Explain the limitations of credit creation.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 06

a) Explain the primary functions of commercial banks.

OR

b) Explain the role of technology in banking.

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Business Statistics
Practical - III (G08-VSC-306)**

Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives form the given alternatives. 04

- If Upper quartile is 75, Lower quartile is 25 then Quartile deviation is _____.
a) 50 b) 25
c) 75 d) 0.5
- If $r = 0.4$ and $b_{yx} = 0.8$ the b_{xy} is _____.
a) 1.2 b) 0.2
c) 0.4 d) 0.9
- If the Spearman's rank correlation coefficient is 1 then the correlation between two variables is _____.
a) Perfect positive b) No correlation
c) Perfect negative d) None of these
- If largest observations is 200 and smallest observations is 50 then coefficient of range is _____.
a) 150 b) 250
c) 1.66 d) 0.6

B) True or False. **02**

- 1) The value of Karl Pearson's correlation coefficient can be 1.2
- 2) Standard deviation of specific data is 16, then its variance is 256.

Q.2 Answer the following. **06**

- a)** Compute A.M., Median and mode of the data given below
8, 6, 10, 8, 5, 8.
- b)** Obtain Quartile deviation of the following data:
125, 70, 156, 100, 190, 173, 250.

Q.3 Attempt the following.**06**

Calculate Spearman's rank correlation for the following data.

Price (X)	53	98	95	81	75	61	59	55
Demand (Y)	47	25	32	37	30	40	39	45

Q.4 Attempt the following. (Any One)**06****a)** Find Q.D. and its coefficient for the following data.

Marks	10	20	30	40	50	60	70
No. of students	6	9	15	28	12	6	3

OR**b)** Obtain mean and mode of the following data.

Wage in Rs.	25	35	45	55	65
No. of workers	3	12	20	10	5

Q.5 Attempt the following. (Any One)**06****a)** Compute Karl Pearson's correlation coefficient for the following data.

X	0	2	4	5	6
Y	3	4	5	4	5

OR**b)** Obtain coefficient of variation from the following data.

Class	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
Freq.	3	7	11	15	12	8	4

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Insurance
Entrepreneurial Skills for Insurance Sector (G08-VSC-307)

वार, दिनांक: मंगळवार ०७-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडा.

०४

१) ——— कौशल्ये म्हणजे क्षमता आणि ज्ञान ज्याचा वापर उद्योजकता निर्माण करण्यासाठी आणि विकसित करण्यासाठी केला जातो.

अ) नवोपक्रम	ब) संगणक
क) व्यवस्थापकीय	ड) नेतृत्व

२) ——— कौशल्य म्हणजे पैशाचे प्रभावीपणे व्यवस्थापन करण्यासाठी आवश्यक असलेले ज्ञान आणि क्षमता.

अ) विपणन	ब) आर्थिक
क) उत्पादन	ड) व्यवस्थापकीय

३) ——— म्हणजे व्यक्तींच्या गटावर प्रभावर टाकून ध्येये साध्य करण्याची क्षमता.

अ) नेतृत्व	ब) नियोजन
क) नियंत्रण	ड) निर्णय घेणे

४) ——— कौशल्यांमध्ये नेतृत्व, व्यवसाय व्यवस्थापन, वेळ व्यवस्थापन, सर्जनशील विचारसरणी आणि समस्या सोडवणे यासारख्या विविध कौशल्यांचा समावेश होतो.

अ) व्यवस्थापकीय	ब) उद्योजक
क) मानवी	ड) आर्थिक

ब) सत्य की असत्य ते लिहा.

०२

- १) व्यवसाय यशस्वीरित्या सुरू करण्यासाठी, चालवण्यासाठी आणि वाढवण्यासाठी उद्योजकाला मजबूत व्यवस्थापन कौशल्ये आवश्यक असतात.
- २) उद्योजकांना त्यांच्या संघांना प्रेरणा आणि प्रेरित करण्याची आवश्यकता नाही.

- प्र.२ टिपा लिहा. 0६
- अ) नेतृत्व कौशल्य
ब) सांघिक कामाचे कौशल्य
- प्र.३ नाविन्यपूर्ण व्यवसाय कल्पनांचा विकास स्पष्ट करा. 0६
- प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक) 0६
- अ) विमा क्षेत्रात उद्योजकीय कौशल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आर्थिक कौशल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) उद्योजकीय मानसिकतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) व्यवसाय व्यवस्थापन कौशल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Insurance
Entrepreneurial Skills for Insurance Sector (G08-VSC-307)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ skill are the abilities and knowledge used to generate, develop entrepreneur.

a) Innovation	b) Computer
c) Managerial	d) Leadership
- 2) _____ skills refer to the knowledge and abilities needed to manage money effectively.

a) Marketing	b) Financial
c) Production	d) Managerial
- 3) _____ is the ability to influence a group of individuals to achieve set goals.

a) Leadership	b) Planning
c) Controlling	d) Decision making
- 4) _____ skills include various skill sets such as leadership, business management, time management, creative thinking and problem-solving.

a) Managerial	b) Entrepreneur
c) Human	d) Financial

B) True and False 02

- 1) An entrepreneur needs strong management skills to successfully start, operate, and grow a business.
- 2) Entrepreneurs no need to inspire and motivate their teams.

Q.2 Answer the following. (Short Notes) 06

- a) Leadership Skills
- b) Teamwork Skills

Q.3 Explain the development of innovative business idea. 06

Q.4 Attempt the following question. (Any One) (Long Answer) 06

a) Explain the importance of entrepreneurial skill in Insurance sector.

OR

b) Explain the types of financial skills.

Q.5 Attempt the following question. (Any One) (Long Answer) 06

a) Explain the importance of entrepreneurial mindset.

OR

b) Explain the types of business management skills.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Cost Accounting
Marginal Costing and Break-Even Analysis Paper - I (G08-VSC-308)**

Day & Date: Tuesday, 07-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) Marginal costing considers only which cost?
 - a) Fixed
 - b) Variable
 - c) Semi-variable
 - d) Overheads
- 2) Contribution = Sales – _____
 - a) Profit
 - b) Fixed cost
 - c) Variable cost
 - d) Total cost
- 3) Key factor in product mix decision is _____
 - a) Contribution
 - b) Profit
 - c) Sales
 - d) Overheads
- 4) CVP analysis studies the relationship between cost, volume, and _____
 - a) Output
 - b) Profit
 - c) Loss
 - d) Total cost

B) True or False. 02

- 1) $P/V \text{ ratio} = \text{Contribution} \div \text{Sales} \times 100$
- 2) At break-even point, there is always a profit.

Q.2 Answer the following. 06

- a) State three features of marginal costing.
- b) Write a note on Break-even point.

Q.3 Attempt the following. 06

Explain the concept of marginal costing. State its features, advantages, and limitations.

Q.4 Attempt the following. (Any One)**06**

- a) If a company sells a product at Rs. 100 per unit.
Variable cost per unit = Rs.60
Fixed cost = Rs.40,000
If it sells 1,500 units, then Profit will be?

OR

- b) Explain the term "Contribution." How is it useful in profit planning?

Q.5 Attempt the following. (Any One)**06**

- a) If in a company,
Selling price per unit = Rs. 20
Variable cost per unit = Rs. 12
Fixed cost = Rs. 40,000
Sales = 6000 Units
Then, find out Break-even point (units) and profit?

OR

- b) Explain the role of marginal costing in profit planning and managerial decision making.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Accountancy
Auditing Paper - I (G08-DSM-308)

वार, दिनांक: बुधवार, ०८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) लेखापरीक्षण योजना तयार करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते तत्त्व सर्वात महत्त्वाचे आहे?
 - अ) पक्षकाराच्या कर्मचाऱ्यांचे ज्ञान मिळवणे
 - ब) पक्षकाराच्या व्यवसायाचे ज्ञान मिळवणे
 - क) पक्षकाराच्या विक्रेत्यांचे ज्ञान मिळवणे
 - ड) पक्षकाराला लागू असलेल्या कर कायद्यांचे ज्ञान मिळवणे
- २) खालीलपैकी — हे व्यावसायिक नीतिमतेचे नियमन करणारे मूलभूत तत्त्व नाही.
 - अ) व्यावसायिक क्षमता आणि योग्य काळजी
 - ब) सचोटी
 - क) वस्तुनिष्ठता
 - ड) स्वातंत्र्याचे रक्षण
- ३) — लेखापरीक्षण नमुना निवडीचे फायदे आहेत.
 - अ) हे लेखापरीक्षकाचा कामाचा ताण कमी करणे
 - ब) हे वेळ आणि खर्च वाचवतो
 - क) हे सांख्यिकीय नमुना पद्धतींवर आधारित असल्याने विश्वासाह निकाल देते
 - ड) वरील सर्व
- ४) चांगल्या लेखापरीक्षण अहवालासाठी खालीलपैकी कोणते आवश्यक गुणधर्म आहेत?
 - अ) साधेपणा
 - ब) स्पष्टता
 - क) वस्तुनिष्ठता
 - ड) वरील सर्व

५) 'ऑडिट' हा शब्द लॅटिन शब्द ऑडियरपासून आला आहे; ज्याचा अर्थ
—— असा होतो.

- अ) फाडणे ब) घालणे
क) ऐकणे ड) साफ करणे

६) अंतर्गत नियंत्रणामध्ये —— समाविष्ट आहे.

- अ) प्रशासकीय नियंत्रण ब) लेखा नियंत्रण
क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) लेखापरीक्षण अहवाल नियंत्रण

७) —— म्हणजे आर्थिक आणि बिगर-आर्थिक माहितीमधील संभाव्य
संबंधांचे विश्लेषण करून आर्थिक माहितीचे मूल्यांकन करणे होय.

- अ) विश्लेषणात्मक प्रक्रिया
ब) वस्तुनिष्ठ प्रक्रिया
क) लेखापरीक्षण निष्कर्षांचे संप्रेषण
ड) लेखापरीक्षण समायोजन

८) —— प्रभावी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे राखण्यासाठी जबाबदार आहे.

- अ) वैधानिक लेखापरीक्षक ब) लेखापरीक्षण समिती
क) व्यवस्थापन ड) भागधारक

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

08

- १) अंतर्गत नियंत्रण प्रणालींच्या प्रभावीतेबद्दल लेखापरीक्षण पुरावे मिळविण्यासाठी नियंत्रण चाचणी केली जाते.
- २) लेखापरीक्षण अहवालांमध्ये संबोधित व्यक्तीचा पत्ता देण्याची आवश्यकता नाही.
- ३) "नीतिशास्त्र" या शब्दाचा अर्थ नैतिक तत्त्वे आहेत जी एखाद्या व्यक्तीच्या वर्तनावर किंवा त्याच्या क्रियाकलापांवर नियंत्रण ठेवतात.
- ४) अंतर्गत नियंत्रण प्रणालीची देखभाल ही वैधानिक लेखापरीक्षकाची जबाबदारी आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) लेखापरीक्षकांचे स्वातंत्र्य
ब) अंतर्गत लेखापरीक्षण
क) लेखापरीक्षणात लेखापरीक्षण कागदपत्रांची भूमिका
ड) लेखापरीक्षण निष्कर्षांचे संप्रेषण

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) अंतर्गत नियंत्रण म्हणजे काय? अंतर्गत नियंत्रणाच्या मूल्यांकनाच्या पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) लेखापरीक्षण जोखमीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) लेखापरीक्षण म्हणजे काय? व्यवसायात लेखापरीक्षणाची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लेखापरीक्षण प्रक्रिया आणि तंत्रे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) लेखापरीक्षण अहवाल म्हणजे काय? लेखापरीक्षण अहवालातील घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लेखापरीक्षण नियोजन म्हणजे काय? योग्य लेखापरीक्षण नियोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Accountancy
Auditing Paper - I (G08-DSM-308)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose correct alternative from the options. 08

- 1) Which of the following is most important principle for formulating an audit plan?
 - a) Gaining knowledge of client's workforce
 - b) Gaining knowledge of client's Business
 - c) Gaining knowledge of client's vendors
 - d) Gaining knowledge of tax laws applicable to client
- 2) _____ of the following is not a fundamental principle governing professional ethics.
 - a) Professional competence and due care
 - b) Integrity
 - c) Objectivity
 - d) Safeguards to independence
- 3) Benefits of Audit Sampling are _____.
 - a) It reduces the workload of the auditor
 - b) It saves time and cost
 - c) It gives dependable result as it is based on statistical sampling methods
 - d) All of the above
- 4) Which of the following are the essential characteristics of a good audit report?

a) Simplicity	b) Clarity
c) Objectivity	d) All of the above
- 5) The term 'Audit' is derived from a Latin word Audire; which means to _____.

a) Tear	b) Wear
c) Hear	d) Clear
- 6) Internal Control comprises _____.

a) Administrative Control	b) Accounting Control
c) both a and b	d) Audit Report Control

- 7) _____ means evaluation of financial information through analysis of possible relationships among both financial and non-financial data.
- a) Analytical procedures
 - b) Substantive procedures
 - c) Communication of audit findings
 - d) Audit Adjustments
- 8) _____ is responsible for maintaining effective internal financial controls.
- a) Statutory Auditor
 - b) Audit Committee
 - c) Management
 - d) Shareholders

B) True or False

04

- 1) Test of Control are performed to obtain audit evidence about the effectiveness of internal controls systems.
- 2) There is no need of addressee in the Auditors Report.
- 3) The term 'Ethics' means moral principles which govern a person's behaviour or his conducting of an activity.
- 4) Maintenance of Internal Control System is the responsibility of the Statutory Auditor.

Q.2 Answer the following.

12

- a) Auditor Independence
- b) Internal Audit
- c) Role of working papers in audit
- d) Communication of audit findings

Q.3 Answer the following.

- a) What is Internal Control? Briefly explain the methods of evaluation of internal Control.
- b) Explain the types of audit risks.

12

Q.4 Attempt the following. (Any One)

12

- a) What is Auditing? Explain the role and significance of auditing in business.

OR

- b) Explain the Audit Procedures and Techniques.

Q.5 Attempt the following. (Any One)

12

- a) What is Audit Report? Explain the contents of audit report.

OR

- b) What is Audit Planning? Explain the importance of proper audit planning.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Banking
International Banking & Finance (Paper – I) (G08-DSM-301)

वार, दिनांक: बुधवार, ०८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) चलन रूपांतरण म्हणजे काय?
 - अ) नाणी नोटांमध्ये बदलणे
 - ब) परकीय चलनाचे सोन्यात रूपांतर
 - क) स्थानिक चलनाचे परकीय चलनात रूपांतर करण्याची मुभा
 - ड) वरीलपैकी एकही नाही
 - २) खालीलपैकी कोणते देयक संतुलन (Balance of payment) चे घटक आहे?
 - अ) उत्पन्न कर
 - ब) चालू खाती (Current Account)
 - क) मालमत्ता कर
 - ड) वरीलपैकी एकही नाही
 - ३) सुवर्ण मानक प्रणाली कशावर आधारित आहे?
 - अ) चांदीचे मूल्य
 - ब) शेअर बाजार
 - क) सोने राखवलेले भांडार
 - ड) फक्त कागदी पैसे
 - ४) SDR म्हणजे काय?
 - अ) विशेष आहरण हक्क
 - ब) विशिष्ट ठेव प्रमाण
 - क) मानक कर्ज गुणोत्तर
 - ड) सरळ ठेव हक्क
 - ५) कोणत्या प्रकारचे विनिमय दर मागणी आणि पुरवठ्यावर अवलंबून असते?
 - अ) स्थिर विनिमय दर
 - ब) सुवर्ण मानक
 - क) लवचिक विनिमय दर
 - ड) पेग्ड
 - ६) आंतरराष्ट्रीय बँकिंगची कोणती क्रिया नाही?
 - अ) निर्यात वित्तपुरवठा
 - ब) आयात वित्तपुरवठा
 - क) किरकोळ दुकान चालवणे
 - ड) डेरिव्हेटिव्ह सेवा

७) बिटकॉइन म्हणजे काय?

- अ) क्रेडिट कार्ड ब) क्रिप्टोकरन्सी
क) कागदी चलन ड) बँकेचे कर्ज

८) NRI खाती कोण उघडतो?

- अ) स्थानिक शेतकरी ब) सरकारी अधिकारी
क) प्रवासी भारतीय ड) गृहिणी

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

08

- १) देयक संतुलन नेहमी अधिशेष दाखवतो.
- २) सुवर्ण मानक प्रणालीमध्ये सोने रूपांतरण शक्य असते.
- ३) मुक्त विनिमय दर (Free Float) सरकार नियंत्रित करते.
- ४) एल. सी. (Letter of Credit) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात वापरली जाते.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) देयक संतुलन म्हणजे काय?
ब) ब्रेटन वुड्स प्रणाली अपयशी होण्याची दोन कारणे लिहा.
क) एनआरआय खाती म्हणजे काय?
ड) क्रिप्टोकरन्सीचे दोन फायदे लिहा.

प्र.३ थोडक्यात माहिती लिहा.

१२

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंगची वैशिष्ट्ये
ब) युरोपियन आर्थिक प्रणाली (European Monetary System)

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) स्थिर विनिमय दर प्रणालीचे प्रकार उदाहरणासह समजावून सांगा.
किंवा
ब) निर्यात व आयात वित्तपुरवठा यामध्ये आंतरराष्ट्रीय बँकांचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) क्रिप्टोकरन्सी म्हणजे काय? तिचे फायदे व तोटे लिहा.
किंवा
ब) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक प्रणाली समजावून सांगा, सुवर्ण मानक व SDR यांचा समावेश करून.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Banking
International Banking & Finance (Paper - I) (G08-DSM-301)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) What is meant by currency convertibility?
 - a) Changing coins into notes
 - b) Changing foreign currency into gold
 - c) Freedom to convert local currency into foreign currency
 - d) None of the above
- 2) Which of the following is a component of Balance of Payment?
 - a) Income tax
 - b) Current Account
 - c) Property Tax
 - d) None of the above
- 3) The gold standard system is based on _____.
 - a) Silver value
 - b) Stock exchange
 - c) Gold reserves
 - d) Paper money only
- 4) SDR stands for _____.
 - a) Special Drawing Rights
 - b) Specific Deposit Ratio
 - c) Standard Debt Ratio
 - d) Simple Deposit Rights
- 5) Which type of exchange rate is decided by demand and supply?
 - a) Fixed
 - b) Gold standard
 - c) Flexible
 - d) Pegged
- 6) Which is not a function of International Banking?
 - a) Export Finance
 - b) Import Finance
 - c) Local grocery selling
 - d) Derivative Offering
- 7) What is Bit coin?
 - a) A credit card
 - b) A crypto currency
 - c) A paper currency
 - d) A bank loan
- 8) NRI accounts are opened by _____.
 - a) Local farmers
 - b) Government officers
 - c) Nonresident Indians
 - d) Housewives

B) True or False **04**

- 1) Balance of Payment always shows a surplus.
- 2) Gold standard allows free currency exchange in gold.
- 3) Free float exchange rate is government controlled.
- 4) Letter of Credit is used in international trade.

Q.2 Answer the following. (Short Answers) **12**

- a) What is Balance of Payment?
- b) Write any two reasons for the failure of the Bretton Woods system.
- c) What are NRI accounts?
- d) Mention any two advantages of crypto currency.

Q.3 Attempt the following. (Short Notes) **12**

- a) Features of International Banking
- b) European Monetary System

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) **12**

- a) Explain the types of Fixed Exchange Rate systems with examples.

OR

- b) Discuss the functions of International Banks in Export and Import Finance.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) **12**

- a) Describe the concept of crypto currency. Write its advantages and disadvantages.

OR

- b) Explain the International Monetary System with focus on Gold Standard and SDR.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Administration

Fundamentals of Entrepreneurship - I (G08-DSM-302)

वार, दिनांक : बुधवार, ०८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) ——— उद्योजकाला व्यवहार्यता आणि नफा क्षमतेचे पद्धतशीरपणे मूल्यांकन करण्यास मदत करते.

- अ) प्रकल्प अहवाल ब) बैठक अहवाल
क) कार्यक्रम अहवाल ड) सामान्य अहवाल

२) ——— प्रक्रिया ही एक संरचित दृष्टिकोन आहे जी उद्योजकांना आणि संस्थांना त्यांचे ध्येय निश्चित करण्यास, रणनीती स्थापित करण्यास आणि सुरळीतपणे सुनिश्चित करण्यास मदत करते.

- अ) ताण नियोजन ब) व्यवसाय नियोजन
क) कामाचे नियोजन ड) उत्पादन नियोजन

३) उद्योजकतेचे महत्त्व यामध्ये ——— समाविष्ट आहे.

- अ) नफा मिळवणे ब) सर्जनशीलता
क) जोखीम पत्करणे ड) हे सर्व

४) उद्योजकता ——— साठी उपयुक्त आहे.

- अ) आर्थिक विकास ब) रोजगार निर्मिती
क) राहणीमान सुधारणे ड) हे सर्व

५) सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास कायदा ———.

- अ) २००० ब) २००५
क) २००६ ड) २००८

६) ——— मंत्रालयाने एमएसएमईसाठी उद्यम नोंदणी सुरु केली?

- अ) अर्थ मंत्रालय
ब) वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालय
क) सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग मंत्रालय
ड) शिक्षण मंत्रालय

- ७) ——— हा प्रकल्पाच्या पैलूंबद्दल माहिती असलेला लेखी अहवाल आहे.
 अ) प्रकल्प अहवाल ब) उद्यम आधार
 क) आधार कार्ड ड) प्रगती अहवाल
- ८) ——— च्या मते, उद्योजकाचे प्रभावी कार्य म्हणजे उपक्रमात नावीन्य आणणे.
 अ) शुम्पीटर ब) नाईट
 क) मॅकक्लेलंड ड) अँडम स्मिथ

ब) सत्य की असत्य

0४

- १) प्रकल्प अहवाल हा एक दस्तऐवज आहे जो प्रस्तावित व्यवसायाच्या एकूण चित्राची तपशीलवार माहिती देत नाही.
- २) सामाजिकदृष्ट्या जबाबदार उद्योजक म्हणजे नैतिक पद्धतींचा वापर करणारा.
- ३) व्यवसाय कल्पना ही एक संकल्पना आहे जी पैसे कमविण्यासाठी वापरली जाते.
- ४) यशस्वी उद्योजकासाठी संवाद कौशल्याची आवश्यकता नसते.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) अहवाल लेखन
- ब) व्यवसाय कल्पना
- क) उद्योजकता
- ड) सामाजिक जबाबदारी

प्र.३ खालील प्रश्नाचे लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) शुम्पीटर यांचा नावीन्यपूर्ण सिद्धांत
- ब) उद्यम आधारचे महत्त्व

प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) उद्योजकांसमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) व्यवसाय उपक्रमांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) आर्थिक विकासात उद्योजकांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration
Fundamentals of Entrepreneurship - I (G08-DSM-302)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks:60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ helps an entrepreneur systematically evaluate the viability and profitability.
 - a) A project report
 - b) Meeting report
 - c) Program report
 - d) General report
- 2) _____ process is a structured approach that helps entrepreneurs and organizations define their goals, establish strategies, and ensure the smooth.
 - a) Stress planning
 - b) Business planning
 - c) Work planning
 - d) Production planning
- 3) Importance of Entrepreneurship includes _____.
 - a) Gain profit
 - b) Creativity
 - c) Risk bearing
 - d) All of these
- 4) Entrepreneurship is useful for the _____.
 - a) Economic development
 - b) Creation for employment
 - c) Improving standard of living
 - d) All of these
- 5) The Micro, Small and Medium Enterprises Development Act _____.
 - a) 2000
 - b) 2005
 - c) 2006
 - d) 2008
- 6) _____ ministry introduced the Udyam registration for MSMEs.
 - a) Ministry of Finance
 - b) Ministry of Commerce and Industry
 - c) Ministry of Micro, Small and Medium Enterprises
 - d) Ministry of Education
- 7) _____ is a written report containing information on project aspects.
 - a) Project report
 - b) Udyam Aadhar
 - c) Aadhar card
 - d) Progress report

- 8) According to _____ the effective function of an entrepreneur is to start innovation in venture.
- a) Schumpeter
 - b) Knight
 - c) McClelland
 - d) Adam Smith

B) True or False. 04

- 1) A Project Report is a document which not provides details on the overall picture of the proposed business.
- 2) A socially responsible entrepreneur is someone who use of ethical practices.
- 3) A business idea is a concept that use to make money.
- 4) Communication skill is not required for the successful entrepreneur.

Q.2 Answer the following. (Short Note) 12

- a) Report Writing
- b) Business Ideas
- c) Entrepreneurship
- d) Social responsibility

Q.3 Attempt the following. (Short Answer) 12

- a) Innovation Theory by Schumpeter
- b) Importance of Udyam Aadhar

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the challenges faced by entrepreneurs.

OR

- b) Explain the types of business ventures.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 12

- a) Explain the role of entrepreneurs in economic development.

OR

- b) Explain the importance of micro, small and medium enterprises.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Management

Fundamentals of Human Resource Management – I (G08-DSM-303)

वार, दिनांक: बुधवार, ०८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) संघटनेत ——— म्हणजे प्रतिक्रियाशील संसाधन.

अ) मानव

ब) भांडवल

क) यंत्रसामग्री

ड) साहित्य

२) मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे कोणते कार्य कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणाशी संबंधित आहे?

अ) कर्मचारी भरती

ब) विकास

क) भरती

ड) वेतनपट

३) बाह्य भरतीचा स्त्रोत कोणता नाही?

अ) कॅम्पस मुलाखती

ब) कर्मचाऱ्यांचे रेफरल्स

क) पदोन्नती

ड) रोजगार संस्था

४) मानव संसाधन नियोजन मधील पहिले पाऊल म्हणजे ———.

अ) मनुष्यबळाची मागणी अंदाजित करणे

ब) भरती

क) निवड

ड) प्रशिक्षण

५) मानव संसाधन व्यवस्थापनाचा ——— मुख्य उद्देश आहे.

अ) मनुष्यबळ कमी करणे

ब) लोकांचे प्रभावीपणे व्यवस्थापन करणे

क) उत्पादनांच्या किंमती वाढवणे

ड) प्रशिक्षण टाळणे

- ६) नोकरी विश्लेषणाचा मुख्य परिणाम म्हणजे ———.
- नोकरीचे तपशील आणि नोकरीचे वर्णन
 - पगार स्लिप
 - भरती पत्र
 - पदोन्नती यादी
- ७) मानव संसाधन नियोजनचा ——— प्रमुख उद्देश आहे.
- कर्मचाऱ्यांचे फायदे कमी करणे
 - मनुष्यबळाची कमतरता किंवा अधिशेष टाळणे
 - ओव्हरटाइम काम वाढवणे
 - मानव संसाधन विभाग काढून टाकणे
- ८) नोकरीच्या वर्णनात ——— समाविष्ट आहे.
- नोकरीसाठी आवश्यक कौशल्ये
 - कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या
 - प्रशिक्षण योजना
 - बोनस योजना

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये प्रशासकीय आणि धोरणात्मक दोन्ही कार्ये समाविष्ट असतात.
- कर्मचाऱ्यांची निवड भरतीनंतर होते.
- नोकरी विश्लेषण भरती आणि प्रशिक्षणासाठी माहिती प्रदान करते.
- मानव संसाधन नियोजन म्हणजे योग्य कौशल्ये असलेले लोक योग्य संख्येने उपलब्ध आहेत याची खात्री करणे.

प्र.२ लहान टीप लिहा.

१२

- मानव संसाधनाचे स्वरूप
- नोकरीचे वर्णन
- भरती धोरण
- मानव संसाधन नियोजन

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- मानव संसाधन व्यवस्थापकाचे गुण स्पष्ट करा.
- मानव संसाधन नियोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.

१२

किंवा

- नोकरीचे वर्णन आणि नोकरीचे तपशील यातील फरक स्पष्ट करा.

- प्र.५ अ) मानव संसाधन नियोजनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
किंवा
ब) भरतीचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

१२

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

Business Management

Fundamentals of Human Resource Management – I (G08-DSM-303)

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026

Max. Marks: 60

Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) In organization _____ is reactive resource.
 - a) Human
 - b) Capital
 - c) Machinery
 - d) Material
- 2) Which function of Human Resource Management deals with employee training?
 - a) Staffing
 - b) Development
 - c) Recruitment
 - d) Payroll
- 3) Which is not a source of external recruitment?
 - a) Campus interviews
 - b) Employee referrals
 - c) Promotions
 - d) Employment agencies
- 4) The first step in Human Resource Planning is _____.
 - a) Forecasting manpower demand
 - b) Recruitment
 - c) Selection
 - d) Training
- 5) The main objective of Human Resource Management is to _____.
 - a) Reduce workforce
 - b) Manage people effectively
 - c) Increase product prices
 - d) Avoid training
- 6) The main outcome of job analysis is _____.
 - a) Job specification and job description
 - b) Salary slip
 - c) Recruitment letter
 - d) Promotion list

- 7) A key purpose of Human Resource Planning is to _____.
a) Reduce employee benefits
b) Avoid manpower shortage or surplus
c) Increase overtime work
d) Eliminate HR department
- 8) A job description includes _____.
a) Skills needed for the job
b) Duties and responsibilities
c) Training plan
d) Bonus scheme

B) State whether True or False.

04

- 1) Human Resource Management includes both administrative and strategic functions.
- 2) Employee selection comes after recruitment.
- 3) Job Analysis provides information for recruitment and training.
- 4) Human Resource Planning is about ensuring the right numbers of people with the right skills are available.

Q.2 Write Short Notes.

12

- a) Nature of Human Resource
- b) Job Description
- c) Recruitment Policy
- d) Human Resource Planning

Q.3 Attempt the following questions.

12

- a) Explain the qualities of Human Resource Manager.
- b) Explain the importance of Human Resource Planning.

Q.4 a) Explain the functions of Human Resource Management.

12

OR

- b) Explain the difference between Job Description and Job Specification.

Q.5 a) Explain the process of Human Resource Planning.

12

OR

- b) Explain the sources of Recruitment.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६

Business Economics

Business Macro Economics - I (G08-DSM-304)

वार, दिनांक : बुधवार, ०८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) — या अर्थतज्ञाने अंशलक्ष्मी व समग्रलक्ष्मी अर्थशास्त्र या संकल्पना सर्वप्रथम उपयोगात आणल्या.

अ) केन्स

ब) प्रो. बोल्लिंग

क) रॅग्नर फ्रिश

ड) डॉ. मार्शल

२) प्रत्येक पुरवठा आपत्ती — निर्माण करतो.

अ) खरेदी शक्ती

ब) मागणी

क) निर्यात

ड) आयात

३) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन = स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन — —.

अ) आयात

ब) निर्यात

क) घसारा

ड) यापैकी नाही

४) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे एका वर्षात उत्पादन झालेल्या वस्तु व सेवांचे — मूल्य होय.

अ) पैशातील

ब) सामाजिक

क) राजकीय

ड) यापैकी नाही

५) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ या सूत्रात T म्हणजे — होय.

अ) पैशाचा भ्रमणवेग

ब) पैशाची संस्था

क) एकूण व्यवहारांची संख्या

ड) यापैकी नाही

६) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती = $\frac{\Delta C}{?}$ अ) ΔI ब) ΔP क) ΔY ड) ΔO

- ७) — यांच्या मतानुसार भाववाढ पूर्ण रोजगारी नंतर घडून येते.
अ) हॉट्रे ब) जे. बी. से.
क) शुंपीटर ड) केन्स
- ८) केन्सच्या रोजगार विषयक सिद्धांतात — वर भर देण्यात आला.
अ) परिणामकारक मागणी ब) परिणामकारक पुरवठा
क) एकूण निर्यात ड) एकूण आयात

ब) खालील विधाने चुक की बरोबर ते लिहा.

04

- १) सर्वसाधारण किंमतपातळी हा स्थूल अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
- २) जेव्हा किंमत पातळी वाढते तेव्हा पैशाचे मूल्य घटते.
- ३) रोजगार व्याज व पैसाविषयक सर्वसाधारण सिद्धांत हा ग्रंथ रॅग्नर फ्रिश यांनी लिहिला.
- ४) पैशाचे मूल्य कमी होऊन किंमत पातळी वाढते अशी अवस्था म्हणजे चलन घट होय.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) स्थूल व्यावसायिक अर्थशास्त्राच्या मर्यादा
ब) राष्ट्रीय उत्पन्न आकडेवारीचे महत्त्व
क) किंमत निदर्शिकांचे महत्त्व
ड) फिशरचा विनिमय समीकरण

प्र.३ टिपा लिहा.

१२

- अ) 'से' चा बाजार विषयक सिद्धांत
ब) उपभोग फलन निश्चित करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय? राष्ट्रीय उत्पन्नांच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ब) स्थूल अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) चलनघट म्हणजे काय? चलन घटीची कारणे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कॅन्सचा रोजगार विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Economics
Business Macro Economics - I (G08-DSM-304)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The concepts of Micro and Macro Economics were first introduced by _____.
a) Keynes b) Boulding
c) Ragnar Frish d) Dr Marshall
- 2) Supply creates its own _____.
a) Purchasing power b) Demand
c) Exports d) Imports
- 3) Net National Product = Gross National Product – _____.
a) Import b) Export
c) Depreciation d) None of these
- 4) National Income means _____ value of goods and services produced in a year.
a) Money b) Social
c) Political d) None of these
- 5) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ in this equation 'T' stands for _____.
a) Velocity of money b) Quantity of money
c) Total transaction d) None of these
- 6) Marginal propensity to consume = $\frac{\Delta C}{?}$ _____.
a) ΔI b) ΔP
c) ΔY d) ΔO
- 7) According to _____ the inflation occurs after the full employment.
a) Hawtrey b) J. B. Say
c) Schumpeter d) Keynes

- 8) Central focus point of Keynesian theory of employment is _____.
 a) Effective Demand b) Effective Supply
 c) Total Export d) Total Import

B) True or False.**04**

- 1) General price level is a subject matter of Macro Economics.
- 2) When the price level rises the value of money is decreases.
- 3) The general theory of employment interest and money this book is associated with Ragnar Frish.
- 4) Deflation is a state in which the value of money falls with rise in prices.

Q.2 Write short answers.**12**

- a) Limitations of Business Macro Economics
- b) Importance of National Income Data
- c) Importance of Index Number
- d) Fisher's Transaction Approach

Q.3 Write Short Notes.**12**

- a) Explain the Say's Law of Market.
- b) Explain the determinants of consumption function.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) What is National Income? Explain the different concepts of National Income.

OR

- b) Explain the nature and scope of Macro Economics.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) What is Deflation? Explain the causes of Deflation.

OR

- b) Explain the Keynesian Employment Theory.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistics
Fundamental of Statistics - I (G08-DSM-305)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ Index number is an ideal index number.
 - a) Laspeyres's
 - b) Paasche's
 - c) Fisher's
 - d) All of above
- 2) In sampling with replacement, an element can be chosen _____.
 - a) less than once
 - b) more than once
 - c) only once
 - d) difficult to tell
- 3) In time series data is arranged _____.
 - a) Geographically
 - b) Qualitatively
 - c) Chronologically
 - d) None of these
- 4) Sampling is used in situations _____.
 - a) Testing blood of the patients
 - b) Testing quality of crackers
 - c) Purchasing grains from the market
 - d) All the above
- 5) Irregular variations in time series are caused by _____.
 - a) Earthquakes
 - b) War in country
 - c) Floods in the state
 - d) All the above
- 6) If all the units of a population are surveyed, it is called a _____.
 - a) Random sampling
 - b) Random sample
 - c) Sampled population
 - d) Complete enumeration
- 7) Simple random samples can be drawn with the help of _____.
 - a) random numbers table
 - b) lottery method
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 8) Increase in an industrial production is an example of _____.
 - a) Secular trend
 - b) Seasonal variations
 - c) Cyclical variations
 - d) Irregular variations

B) True or False.**04**

- 1) A sample consists of any fraction of population.
- 2) Stratified random sampling is appropriate when the population is homogeneous.
- 3) In time series data is arranged according to area.
- 4) Index number of base year is taken as 100.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Explain stratified random sampling.
- b) Find Paasche's price index if Laspeyres's and Fisher's price indices are 124 and 125 respectively.
- c) Explain the term population and sample with example.
- d) Fit a trend line to the following data by graphic method.

Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Profits	65	95	85	115	110	120	130

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Calculate five yearly moving averages and plot original and trend values on same graph.

Year	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Value	100	105	115	95	90	97	80	65	75	70	80

- b) State and explain the problems in the construction of index numbers.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) What is simple random sampling? Explain Simple random sampling with and without replacement.

OR

- b) Construct the Laspeyres's, Paasche's and Fisher's Price index number for 2000 from the following data.

Commodities	1995		2000	
	Price (Rs.)	Quantity	Price (Rs.)	Quantity
A	6	50	10	56
B	2	100	2	120
C	4	60	6	60
D	10	30	12	24
E	8	40	12	36

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define time series. State its uses. Explain, components of time series.

OR

- b) Define Price, Quantity and value index number. Compute price index number using simple aggregative method.

Items	Wheat	Rice	Pulses	Milk	Cloth
P ₀	20	31	40	16	20
P ₁	23	38	44	20	30

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Insurance

Entrepreneurship and Insurance - I (G08-DSM-306)

वार, दिनांक : बुधवार, ०८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) उद्योजकता — साठी उपयुक्त आहे.

अ) आर्थिक विकास	ब) रोजगार निर्मिती
क) राहणीमान सुधारणे	ड) हे सर्व

२) — च्या मते, उद्योजकाचे प्रभावी कार्य म्हणजे उपक्रमात नावीन्य आणणे.

अ) शुम्पीटर	ब) नाईट
क) मॅकक्लेलंड	ड) अँडम स्मिथ

३) — प्रक्रिया ही एक संरचित दृष्टिकोन आहे जी उद्योजकांना आणि संस्थांना त्यांचे ध्येय निश्चित करण्यास, रणनीती स्थापित करण्यास आणि सुरळीतपणे सुनिश्चित करण्यास मदत करते.

अ) ताण नियोजन	ब) व्यवसाय नियोजन
क) कामाचे नियोजन	ड) उत्पादन नियोजन

४) नवीन व्यवसाय सुरु करणाऱ्या, निर्माण करणाऱ्या आणि व्यवस्थापित करणाऱ्या व्यक्तीला — असे म्हटले जाऊ शकते.

अ) नेता	ब) व्यवस्थापक
क) व्यावसायिक	ड) उद्योजक

५) नवोपक्रम म्हणजे —.

अ) नवीन कल्पनांची निर्मिती	ब) नवीन कल्पनांची उत्क्रांती
क) सर्जनशीलतेच्या विरुद्ध	ड) नवीन कल्पनांचे यशस्वी शोषण

- ६) नवीन उपक्रमाची व्यवसाय योजना महत्त्वाची असते कारण ——.
 अ) ते इतरांना उपक्रमासाठी निधी देण्यास प्रवृत्त करण्यास मदत करते
 ब) उपक्रमाची व्यवहार्यता प्रदर्शित करण्यास मदत करू शकते.
 क) उद्दिष्टे निश्चित करून व्यवसाय क्रियाकलापांसाठी मार्गदर्शक प्रदान करते
 ड) वरील सर्व
- ७) उत्पादनाची समानता ही ——— मार्केटिंगमधील प्रमुख आव्हान आहे.
 अ) विमा ब) रूग्णालय
 क) हॉटेल ड) या सर्व
- ८) ——— ही संधी ओळखण्याची प्रक्रिया आहे.
 अ) उद्योजकता ब) अभ्यास
 क) व्यवस्थापन ड) प्रेरणा

ब) सत्य की असत्य.

08

- १) व्यवसाय कल्पना ही एक संकल्पना आहे जी पैसे कमविण्यासाठी वापरली जाते.
- २) स्पर्धा ही विमा विक्रीचे आव्हान नाही.
- ३) नवीन उपक्रमांसाठी प्रधानमंत्री मुद्रा योजना मदत करते.
- ४) यशस्वी उद्योजकाचा सर्वात महत्त्वाचा गुण म्हणजे आवड.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) स्वतः वित्तपुरवठा
ब) व्यवसाय योजना
क) उद्योजकता
ड) विमामधील विपणन अवाहने

પ્ર.૩ ખાલીલ ટિપા લિહા. (લઘુ ઉત્તર લિહા.)

१२

- अ) शुम्पीटर यांचा नवोन्मेष सिद्धांत
ब) नवीन उपक्रमांसाठी सरकारी योजना

प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक)

82

- अ) यशस्वी उद्योजकाचे गुण स्पष्ट करा. किंवा
ब) व्यवसाय उपक्रमांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) आर्थिक विकासात उद्योजकांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विमा पॉलिसी विकण्याच्या पद्धती आणि धोरणे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance
Entrepreneurship and Insurance - I (G08-DSM-306)**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Entrepreneurship is useful for the _____.
 a) Economic development
 b) Creation for employment
 c) Improving standard of living
 d) All of these
- 2) According to _____ the effective function of an entrepreneur is to start innovation in venture.
 a) Schumpeter
 b) Knight
 c) McClelland
 d) Adam Smith
- 3) _____ process is a structured approach that helps entrepreneurs and organizations define their goals, establish strategies, and ensure the smooth.
 a) Stress planning
 b) Business planning
 c) Work planning
 d) Production planning
- 4) An individual who starts, creates and manages a new business can be called as _____.
 a) A Leader
 b) A Manager
 c) A Professional
 d) An Entrepreneur
- 5) Innovation is _____.
 a) The generation of new ideas
 b) The evolution of new ideas
 c) The opposite of creativity
 d) The successful exploitation of new ideas
- 6) A new venture's business plan is important because _____.
 a) It helps to persuade others to commit funding to the venture
 b) Can help demonstrate the viability of the venture
 c) Provides a guide for business activities by defining objectives
 d) All the above

- 7)** Product similarity is the major challenge in _____ marketing.
- a) Insurance b) Hospital
c) Hotel d) All of these
- 8)** _____ is the process of identifying opportunities.
- a) Entrepreneurship b) Study
c) Management d) Motivation

B) True or False.

04

- 1) A business idea is a concept that uses to make money.
- 2) Competition is not a challenge of insurance marketing.
- 3) Pradhan Mantri Mudra Yojana scheme is helped for the new ventures.
- 4) Passion is the most important trait of a successful entrepreneur

Q.2 Answer the following. (Short Notes)

12

- a) Self-financing
- b) Business Plan
- c) Entrepreneurship
- d) Challenges in Insurance Marketing

Q.3 Attempt the following. (Short Answer)

12

- a) Innovation Theory by Schumpeter
- b) Government Schemes for new ventures

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)

12

- a) Explain the qualities of a successful entrepreneur.**

OR

- b) Explain the types of business ventures.**

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)

12

- a)** Explain the role of entrepreneurs in economic development

OR

- b) Explain the methods and strategies for selling insurance policies.**

Day & Date: Wednesday, 08-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Page 1 of 2

B) True or False.**04**

- 1) Process costing is used when production is continuous and units are homogeneous.
- 2) Abnormal loss is included in the cost of goods produced.
- 3) All joint products must be sold immediately at split-off.
- 4) Each unit in process costing is separately identifiable.

Q.2 Write short notes/Solve the problem. (Any Three)**12**

- a) What is operating costing? Mention three industries where it is applied?
- b) What is abnormal gain? How is it treated in process accounts?
- c) What is a by-product? How are by-products valued and accounted for?
- d) Write a short note on Process Costing.

Q.3 Answer the following.**12**

- a) Distinguish between joint products and by-products.
- b) Differentiate between normal loss and abnormal loss in process costing.

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Explain the concept of process costing. How is it different from job costing? Also describe its advantages and limitations.

OR

- b) What is operating costing? Discuss its scope, objectives, and usefulness in service industries like transport.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Bharat Transport Company is running a bus between Solapur to Pune. The distance from Solapur to Pune is 100 Kilo meters. The seating capacity of the bus is 50 passengers. The following particulars are taken from the books of the company for the month of April

Particulars	Amount (Rs.)
Wages of Driver, Conductor and Cleaner	3,000
Supervision Expenses	1,500
Diesel, Oil etc.	6,000
Repairs and Maintenance	1,500
Taxation and Insurance	2,000
Depreciation	3,000
Interest and other Charges	2,500

The actual passengers carried were 80% of the capacity. The bus runs on all the days.

The bus made one round trip per day. Find out the cost per passenger kilo meter.

OR

- b) What are the features of operating costing? How is an operating cost sheet prepared?

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
ENGLISH
Language and Literature - I (G08-GE-OE-301)**

Day & Date: Thursday, 09-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

06

- 1) Note making helps in _____.
 a) Remembering main ideas b) Writing poetry
 c) Storytelling d) Memorizing word meanings
- 2) A good summary should be _____.
 a) Long and detailed b) Short and clear
 c) Full of examples d) Without main points
- 3) The story *A Devoted Son* is written by _____.
 a) R. K. Narayan b) Anita Desai
 c) Khushwant Singh d) Ruskin Bond
- 4) In *The Nightingale and the Rose*, the Nightingale sacrifices _____.
 a) Its song b) Its life
 c) A jewel d) A red rose from the garden
- 5) _____ is not a feature of note making?
 a) Use of headings b) Use of symbols and abbreviations
 c) Full sentences everywhere d) Highlighting main points
- 6) The theme of *A Devoted Son* mainly deals with _____.
 a) Success and family expectations
 b) Magic and fantasy
 c) War and peace
 d) Love and betrayal

Q.2 Answer the following. (Any Two)

06

- a) What are the key steps in making a summary?
- b) Mention any three advantages of note making.
- c) Write about the central conflict in *A Devoted Son*.
- d) What message does Oscar Wilde convey through *The Nightingale and the Rose*?

Q.3 Answer the following. (Any One)**06**

- a) Read the following passage carefully and make notes on the key ideas.**

Education is the key to national development. It not only provides knowledge and skills but also shapes the character of individuals. A good education system helps in reducing poverty, promoting equality, and creating opportunities for employment. Today, education is not limited to classrooms; technology has made learning global and accessible. Online courses, digital libraries, and interactive tools are changing the way people learn. Along with academic learning, value education and skill training are equally important. An educated society is better equipped to face challenges, contribute to progress, and maintain peace and harmony.

- b) Read the following passage carefully and write a summary in about one-third length in your own words.**

The importance of exercise in daily life cannot be denied. Exercise not only keeps the body fit but also refreshes the mind. People who exercise regularly enjoy good health, both physically and mentally. Walking, jogging, yoga, swimming, and cycling are some of the most popular forms of exercise. Exercise improves blood circulation, strengthens muscles, and increases immunity against diseases. In the modern age of machines, people have become less active. Most jobs today require long hours of sitting, which causes health problems such as obesity, diabetes, and heart disease. Exercise helps to overcome these lifestyle-related issues. Apart from physical benefits, exercise reduces stress, improves concentration, and helps in developing self-discipline. Doctors recommend at least 30 minutes of moderate exercise every day. It is not necessary to go to a gym; even simple activities like gardening, playing outdoor games, or taking the stairs can be beneficial. Regular exercise brings energy, confidence, and positivity in life. Thus, exercise should be considered not just a habit but a necessity for a happy and healthy life.

Q.4 Answer the following broad question. (Any One)**12**

- a) Discuss the theme, characters and ending of *A Devoted Son* by Anita Desai.**

OR

- b) Explain the symbolism used in Oscar Wilde's *The Nightingale and the Rose*.**

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Cooperative Development – I (G08-GE-OE-302)

वार, दिनांक : गुरुवार, ०९-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) ——— यांना सहकार चळवळीचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
 अ) रॉबर्ट ओवेन ब) स्मिथ
 क) विलियम किंग ड) यापैकी नाही
- २) सहकारी संस्थेच्या नोंदणीसाठी किमान ——— सभासदांची आवश्यकता असते.
 अ) १० ब) २०
 क) ३० ड) ४०
- ३) जागतिक सहकार चळवळीचा उगम ——— या देशातून झाला.
 अ) जर्मनी ब) भारत
 क) फ्रान्स ड) इंग्लंड
- ४) ——— हा सहकाराचा पाया आहे.
 अ) नफा ब) सेवा
 क) व्याज ड) यापैकी नाही
- ब) चूक किंवा बरोबर लिहा. ०२**
- १) सहकार हे एक राजकीय प्रकारचे संघटन आहे.
 २) सहकारी संस्थेचे संचालक सभासदांमधून निवडले जातात.
- प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. ०६**
- अ) सहकाराची वैशिष्ट्ये
 ब) नाफेड
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. ०६**
- आर्थिक विकासातील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
- अ) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळ स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) नाबार्डच्या कार्याची चर्चा करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
- अ) सहकाराची आधुनिक तत्त्वे सांगा.
किंवा
- ब) जर्मनीतील सहकारी पतपुरवठा चळवळीची चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Cooperative Development – I (G08-GE-OE-302)**

Day & Date: Thursday, 09-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) _____ is known as father of co-operative movement.

a) Robert Own	b) Adam Smith
c) Willian King	d) None of these
- 2) The minimum number of members required for registration of co-operative society is _____.

a) 10	b) 20
c) 30	d) 40
- 3) The world co-operative movement originated from _____ country.

a) Germany	b) India
c) France	d) England
- 4) _____ is the foundation of co-operation.

a) Profit	b) Service
c) Interest	d) None of these

B) True and False. 02

- 1) Co-operative is a Political type of Organization.
- 2) The directors of the co-operative society are elected among the members.

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) Features of Co-operation
- b) NAFED

Q.3 Write the answer of following. 06

Explain the role of cooperation in Economic Development.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the Consumer co-operative movement in England.

OR

- b) Discuss the functions of NABARD.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) State the Modern Principles of cooperation.

OR

b) Discuss the cooperative credit movement in Germany.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Applied Statistics – I (G08-GE-OE-303)**

Day & Date: Thursday, 09-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the given alternatives. 04

- Cyclical variations caused by _____.
 - wars
 - flood
 - earthquakes
 - None of these
- In the notations of index numbers, "1" stands for _____.
 - Base period
 - Current period
 - Normal period
 - Abnormal period
- Number of commodities selected for computation of index number should not be _____.
 - Too small
 - Too large
 - Both a and b
 - None of these
- The components of time series that is attached to short-term fluctuation is _____.
 - Seasonal Variations
 - Cyclical Variations
 - Irregular Variations
 - All of the above

B) True or False. **02**

- 1) Index number is called as economic Thermometer.
- 2) In time series data is arranged according to time.

Q.2 Answer the questions. **06**

- a) Define time series. State its use.
- b) Value index number

Q.3 Attempt the following. **06**

Calculate 3 yearly moving averages for the following data

Year	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Production	21	22	23	25	24	22	25	26	27	26

Q.4 Attempt the following: (Any One)**06**

- a) Explain the problems in the construction of index numbers.

OR

- b) Fit a trend line to the following data by graphic method.

Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Profits	65	95	85	115	110	120	130

Q.5 Attempt the following: (Any One)**06**

- a) Compute price index number using simple aggregative method and simple average of relative method.

Items	Wheat	Rice	Pulses	Milk	Cloth
P_0	20	31	40	16	20
P_1	23	38	44	20	30

OR

- b) Explain Seasonal variations and Cyclical variations of time series.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) नेतृत्वाचा अर्थ सांगा.
 ब) नियोजनाचे महत्त्व सांगा.
 क) अहवाल लेखनाची संकल्पना लिहा.
 ड) राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षणाचे प्रमुख निर्देशक सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) संवाद कौशल्येचे महत्त्व लिहा.
 ब) प्रश्नावलीची रचना यावर चर्चा करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) स्वयंसेवकाची संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) सामाजिक-आर्थिक सर्वेक्षणाची गरज आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
National Service Scheme (G08-CC-301)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) _____ it involves effectively assessing candidates and gathering meaningful information.
 - a) Interview
 - b) Training
 - c) Planning
 - d) Questionnaire
- 2) The headquarters of National Sample Survey Organization is located at _____.
 - a) Delhi
 - b) Jaipur
 - c) Mumbai
 - d) Kolkata
- 3) The main types of communication skills are divided into four categories: verbal, nonverbal, written, and _____.
 - a) Invisible
 - b) Non-written
 - c) Visual
 - d) Non-verbal
- 4) A person who works voluntarily, without any remuneration _____.
 - a) Headmaster
 - b) Principal
 - c) Volunteers
 - d) Programme Officer
- 5) Census is conducted in India every _____ year.
 - a) 12
 - b) 10
 - c) 05
 - d) 08
- 6) _____ means the ability to guide, inspire, and motivate individuals or groups to achieve common goals.
 - a) Leadership
 - b) Training
 - c) Planning
 - d) Interview

Q.2 Answer the following questions. (Any Two) 06

- a) State the Meaning of Leadership.
- b) State the Importance of Planning.
- c) Write the Concept of Report Writing.
- d) State the Major Indicator of National Family Health Survey.

- Q.3 Write Short answer to questions. (Any One) 06**
- a)** Write the Importance of Communication Skills.
 - b)** Discuss the Design of Questionnaire.
- Q.4 Broad Question. (Any One) 12**
- a)** Explain the Concept and Characteristics of Volunteerism.
 - b)** Explain the Need and Process of Social-Economics Survey.

Page 1 of 2

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
National Cadet Corps (G08-CC-302)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:00 AM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **04**

- 1) _____ is a newly raised N.C.C. directorate.

a) Uttaranchal	b) Maharashtra
c) Rajasthan	d) None of these
- 2) Tree plantation is a part of _____.

a) drill	b) weapon training
c) social service	d) None of these
- 3) _____ gave the slogan, 'Jai Jawan, Jai Kisan'.

a) Jawaharlal Nehru	b) Lal Bahadur Shastri
c) Mahatma Gandhi	d) None of these
- 4) There are _____ NCC directorates in India.

a) 14	b) 15
c) 16	d) 17

Q.2 Attempt any two of the following questions. **04**

- a) Write down the names of camps in NCC.
- b) Write the types of leadership.
- c) Write down the eligibility conditions for blood donation.

Q.3 Write a short note. **03**

Social service activities done in N.C.C.

Q.4 Describe the basic leadership traits. **04**

OR

Describe the duties & rights of an ideal citizen.

Seat No.	

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
Sports (G08-CC-303)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:००

कमाल गुणः १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

0%

- १) आधुनिक ऑलिंपिक स्पर्धा ——— साली सुरु झाली.
अ) १८८० ब) १८९६
क) १९२४ ड) १९४८
- २) ऑलिंपिक झेंडयावर ——— वर्तुळे आहेत.
अ) ५ ब) ७
क) ४ ड) ११
- ३) डेकॅथलॉन मध्ये ——— क्रीडा प्रकार असतात.
अ) १० ब) ७७
क) १७ ड) ७
- ४) ——— हा स्प्रिंट (जलद धावणे) या क्रीडा प्रकारात मोडत नाही.
अ) १०० मी ब) २०० मी
क) ४०० मी ड) १५०० मी

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

03

- अ) ऑलिंपिक जोट आणि त्याचे महत्त्व.
ब) मैदानी स्पर्धेमध्ये मध्यमगती धावणे मध्ये कोणकोणते क्रीडा प्रकार आहेत?
क) मैदानी स्पर्धेमध्ये अडथळा शर्यत.
ड) पॅथलॉन आणि हॅण्टथलॉन यांच्यातील फरक लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

04

- अ) मैदानी स्पर्धेमध्ये फेकीच्या क्रीडा प्रकारची नावे सांगून त्याची कृती लिहा.
ब) ऑलिंपिक समारंभातील उद्घाटन समारंभ आणि समारोप समारंभ सविस्तर लिहा.

Set **P**

**B.Com. (Semester-III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Co-Curricular Course
Sports (G08-CC-303)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:00 AM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Multiple choice questions.

04

- 1)** The Modern Olympic Games began in the year _____.
a) 1880 b) 1896
c) 1924 d) 1948
- 2)** There are _____ circles on the Olympic flag.
a) 5 b) 7
c) 4 d) 11
- 3)** In decathlon _____ sports are divided into categories.
a) 10 b) 77
c) 17 d) 7
- 4)** In _____ event sprint (fast running) is not consider.
a) 100 m b) 200 m
c) 400 m d) 1500 m

Q.2 Short Notes. (Any Three)

06

- Olympic Torch and their importance.
- Types of sports that are in the middle speed in field competitions.
- Obstacle race in field competitions in detail.
- Difference between the pentathlon and the heptathlon.

Q.3 Long answer questions. (Any One)

05

- Name the sports of throwing in field competitions and write its action.
- Write in detail the opening ceremony and closing ceremony of the Olympic Games.

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
Health, Wellness and Fitness (G08-CC-304)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:००

कमाल गुण: १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

०४

- १) जागतिक आरोग्य संघटना (WHO) मानसिक आरोग्याची व्याख्या कशी करते?
 - अ) रोगाचा अभाव
 - ब) अशी चांगली अवस्था ज्यात व्यक्ती स्वतःच्या क्षमता ओळखते
 - क) जीवनात कुठलाही ताण नसणे
 - ड) केवळ शारीरिक तंदुरुस्ती
- २) खोल श्वसनाचा मुख्य फायदा कोणता आहे?
 - अ) रक्तातील ऑक्सिजनची पातळी वाढते
 - ब) हाडे मजबूत होतात
 - क) उंची वाढते
 - ड) केस वाढतात
- ३) फिटनेस ॲप्सचा मुख्य उद्देश काय असतो?
 - अ) आरोग्याचे निरीक्षण करणे
 - ब) मोबाईलची बॅटरी वाढवणे
 - क) इंटरनेट स्पीड वाढवणे
 - ड) गेम खेळणे
- ४) प्राथमिक उपचाराचा मुख्य उद्देश काय असतो?
 - अ) जीव वाचवणे
 - ब) आजार पसरवणे
 - क) रुग्णालय उभारणे
 - ड) औषध तयार करणे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

०६

- अ) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय?
- ब) फिटनेस ॲप्स म्हणजे काय?
- क) स्ट्रेचिंग का महत्त्वाचे आहे?
- ड) प्राथमिक उपचार म्हणजे काय?
- इ) खोल श्वसन करण्याची एक पद्धत सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0५

- अ) व्यायामादरम्यान दुखापत टाळण्यासाठी योग्य पद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय? त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) मानसिक आरोग्य जपण्यासाठी उपाय सांगा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Health, Wellness and Fitness (G08-CC-304)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:00 AM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) How does the World Health Organization (WHO) define mental health?
 - a) Absence of disease
 - b) A state of well-being in which an individual realizes their own abilities
 - c) Having no stress in life
 - d) Only physical fitness
- 2) What is the main benefit of deep breathing?
 - a) Increases oxygen level in the blood
 - b) Strengthens bones
 - c) Increases height
 - d) Hair growth
- 3) What is the main purpose of fitness apps?
 - a) To monitor health
 - b) To increase mobile battery life
 - c) To increase internet speed
 - d) To play games
- 4) What is the main aim of first aid?

a) To save life	b) To spread disease
c) To build a hospital	d) To make medicine

Q.2 Write Short Answers. (Any Three) 06

- a) What is mental health?
- b) What are fitness apps?
- c) Why is stretching important?
- d) What is first aid?
- e) Mention one method of deep breathing.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One)

05

- a)** Explain the importance of proper methods to prevent injuries during exercise.
- b)** What is mental health? Explain its concept.
- c)** Describe the measures to maintain mental health.

Seat No.	

कमाल गुणः १५

0%

- 03

- 04

- Page 1 of 2

Seat No.	

Set

P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Yoga Education (G08-CC-305)**

Day & Date: Friday, 10-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:00 AM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) _____ is a useful solution for reducing mental stress.
 - a) Sleep
 - b) Junk food
 - c) Yoga
 - d) Mobile games
- 2) Regular practice of yoga provides _____ health benefits.
 - a) Obesity is reduced
 - b) Increases concentration
 - c) Increases immunity
 - d) All the above options are correct
- 3) The main benefit of Pranayama _____.
 - a) Improves the digestive system
 - b) The mind becomes calm
 - c) Improves blood circulation
 - d) All the above options are correct
- 4) Pranayama has an _____ effect on stress.
 - a) Reduces anxiety
 - b) Gets angry
 - c) The mind is restless
 - d) All the above options are correct

Q.2 Write short answers to the following questions. 06

- a) Misconceptions about yoga in the present day.
- b) Explain the concept of yoga.
- c) Write down the information history of Yoga.

Q.3 Write the answers to the following questions. (Any One) 05

- a) Explain the understanding and misconceptions about yoga postures.
- b) Explain the effects of yoga on physical and mental health.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
- अ) गोंधळ या लोककला प्रकाराबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
 ब) ललितकलांशी संबंधित चार प्रसिद्ध कलाकारांची नावे लिहा.
 क) शिल्पकला म्हणजे काय? थोडक्यात लिहा.
 ड) वक्तृत्व म्हणजे काय? संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ टिप्पणी लिहा. 0६
- ‘कलेचे महत्त्व’ या विषयी सविस्तर उत्तर लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पथनाट्य म्हणजे काय सांगून, त्याचे समाजातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) ललितकलांची संकल्पना, प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Set P

**B.Com. (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Culture (G08-CC-306)**

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1)** Tabla playing is related to which form of Fine Arts (Lalitkala)?
a) Drama b) Literature
c) Painting d) Music
- 2)** Which of the following does not fall under the concept of 'Fine Arts' (Lalitkala)?
a) Music b) Sculpture
c) Literature d) Sports
- 3)** Which of the following is primarily included in 'Folk Art'?
a) Gondhal b) Writing
c) Rangoli d) Elocution
- 4)** Which of the following is a famous Indian folk musical instrument?
a) Dholki b) Guitar
c) Piano d) Thavil
- 5)** How many 'Shuddha Swaras' (Notes) are there in music?
a) One b) Three
c) Seven d) Twenty
- 6)** The text 'Natyashastra' is related to which subject?
a) Ayurveda b) Dramatics
c) Engineering d) Sports

Q.2 Write Short Answers. (Any Three) **06**

- Write brief information about the folk art form 'Gondhal'.
- Name four famous artists associated with Fine Arts (Lalitkala).
- What is Sculpture? Explain briefly.
- What is Elocution? Explain the concept.

Q.3 Write Short Note. 06

Write a detailed answer on the "Importance of Art."

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

a) Define Street Play (Pathnatya) and explain its importance in society.

OR

b) Explain the concept, types, and importance of Fine Arts (Lalitkala).

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Accountancy
Advanced Company Accounts (Paper - V) (G08-DSC-401)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Yield Method is also known as _____.
 - a) Assets Method
 - b) Earnings Method
 - c) Capital Method
 - d) Dividend Method
- 2) Under Average Profit Method, goodwill is calculated as _____.
 - a) Average profit $\times$ Number of years' purchase
 - b) Super profit $\times$ Number of years' purchase
 - c) Capital employed $\times$ Normal rate
 - d) Average profit $\div$ Normal rate
- 3) Internal reconstruction refers to _____.
 - a) Formation of a new company
 - b) Liquidation of a company
 - c) Reorganization of capital within the existing company
 - d) Amalgamation of two companies
- 4) Which of the following is NOT a method of internal reconstruction?
 - a) Reduction of share capital
 - b) Alteration of share capital
 - c) Issue of bonus shares
 - d) Amalgamation
- 5) Amalgamation means _____.
 - a) Purchase of one company by another
 - b) Combining two or more companies into one
 - c) Liquidation of a company
 - d) Internal reconstruction
- 6) In absorption, the vendor company _____.
 - a) Continues to exist
 - b) Is liquidated
 - c) Becomes subsidiary
 - d) Is reconstructed

- 7) In voluntary liquidation, the liquidator is appointed by _____.
a) Tribunal b) Creditors
c) Shareholders d) Government
- 8) Which of the following is a preferential creditor?
a) Trade creditors b) Debenture holders
c) Outstanding wages d) Equity shareholders

B) True or False.

04

- i) Super profit is the excess of actual profit over normal profit.
- ii) Internal reconstruction is adopted when a company is over-capitalized.
- iii) Assets and liabilities are taken over at book values in absorption.
- iv) Liquidation expenses are paid first out of realized assets.

Q.2 Answer the following.

12

- a)** The profits of a firm for the last 3 years were.

Year	Profit (₹)
2022	40,000
2023	50,000
2024	60,000

Calculate the value of Goodwill on the basis of 2 years' purchase of average profits.

- b)** Write a short note on Reduction of Share Capital.
- c)** A Ltd. purchased the business of B Ltd. and agreed to make the following payments:
- ₹ 50,000 in cash
 - ₹ 60,000 by issuing equity shares of ₹ 10 each at par
 - ₹ 20,000 by issuing 10% debentures
- Calculate the Purchase Consideration
- d)** A liquidator is entitled to a remuneration of 5% on assets realized and 2% on the amount paid to unsecured creditors.
- The following information is given:
- Assets realized ₹ 4,00,000
 - Amount paid to unsecured creditors ₹ 1,50,000
- Calculate the liquidator's remuneration.

Q.3 Attempt the following.

12

- a) Following information pertains to Care Corporation Ltd.
10000, 12% preference shares of Rs. 10 each	100000
25000 equity shares of Rs. 10 each	250000
Average Annual Profits before tax	200000
Income tax	30%
Transfer to Reserves	20%
Normal return in similar industry	25%
- Mr. Careful holds 200 equity shares of the Company. He has requested you to value his share holdings on the basis of above information.

- b) X Ltd. has an issued capital of ₹ 10,00,000 divided into 1,00,000 equity shares of ₹ 10 each fully paid.
The company has suffered losses and its Balance Sheet shows a debit balance of Profit & Loss A/c ₹ 3,00,000 and Goodwill ₹ 1,00,000 in Internal Reconstruction. The company decided to reduce its share capital as follows:
- Equity shares of ₹10 each are reduced to ₹ 7 each fully paid.
 - The amount so reduced is used to:
 - Write off Goodwill
 - Write off Debit balance of Profit & Loss A/c
- Pass the necessary Journal Entries.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) The Balance Sheets of A Ltd. and B Ltd. as on 31st March 2025 are as follows:

Balance Sheets (₹)

Liabilities	A Ltd.	B Ltd.	Assets	A Ltd.	B Ltd.
Equity Share Capital (₹ 10)	5,00,000	2,00,000	Fixed Assets	4,00,000	1,80,000
General Reserve	1,00,000	40,000	Investments	50,000	20,000
Profit & Loss A/c	50,000	30,000	Stock	1,20,000	70,000
Creditors	70,000	50,000	Debtors	80,000	40,000
			Cash	70,000	10,000
Total	7,20,000	3,20,000	Total	7,20,000	3,20,000

Terms of Amalgamation:

- A Ltd. absorbs B Ltd.
 - Shareholders of B Ltd. are to be issued 3 equity shares of ₹ 10 each in A Ltd. for every 2 shares held in B Ltd.
 - Amalgamation is in the nature of Merger.
- You are required to:
- Calculate Purchase Consideration
 - Pass Journal Entries in the books of A Ltd.
 - Prepare Balance Sheet of A Ltd. after amalgamation

OR

- b) Good Luck Ltd., went into voluntary liquidation on 31st March, 2025 when its Balance Sheet was as under.

Balance Sheet

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
Paid up Capital 18,800	-	Goodwill	40,000
Equity Shares of Rs. 10 each	1,88,000	Property	54,000
Bank Overdraft (Unsecured)	90,000	Plant and Machinery	1,52,000
Sundry Creditors:		Vehicles	30,000
Preferential	7,400	Stock	82,000
Partly Secured	60,800	Debtors	74,000

Unsecured	1,41,800	Cash	14,000
		P & L A/c	42,000
	4,88,000		4,88,000

The Liquidator realized the assets as follows:

Property (which was used to pay partly secured creditors) Rs. 44,000, Machinery Rs. 1,28,000, Vehicle Rs. 20,000, Stock Rs. 1,20,000, Debtors Rs. 70,000. The expenses of liquidation amounted to Rs. 3,800 and liquidators' remuneration was fixed at 3% on all assets realized excluding cash.

You are required to prepare the Liquidators Final Statement of Account.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

a) The Balance Sheet of National Ltd. As 31st December, 2025 was as follows:

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital:		Goodwill	15,000
2,000 Preference Shares of	-	Freehold Property	2,00,000
Rs. 1000 each	2,00,000	Plant	3,00,000
4,000 Equity Shares of		Stock	50,000
Rs. 100 each	4,00,000	Debtors	40,000
5% Mortgage Debentures	1,00,000	Profit and Loss	2,45,000
Bank Overdraft	50,000		
Creditors	1,00,000		
	8,50,000		8,50,000

The company got the following scheme of internal reconstruction approved by the court:

- 1) The preference shares to be reduced to Rs. 75 per share, fully paid.
- 2) The equity shares to be reduced by Rs. 63.50 per share.
- 3) The debenture holders took over the stock and book debts in full satisfaction of the amount due to them.
- 4) The Goodwill Account to be eliminated.
- 5) The freehold properties to be depreciated by 50%.
- 6) The value of plant to be increased by Rs 50,000.
- 7) The Profit and Loss to be eliminated.

Give journal entries for the above and prepare the revised Balance Sheet.

OR

b) Balance sheet of India Steel Ltd. Is as follows as on 31st March 2025.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Equity shares of Rs. 10 each Rs. 8		Fixed Asset 900000	
Paid	800000	Less depreciation <u>110000</u>	790000
Reserves	200000	Goodwill	80000
Profit and loss a/c	20000	Current Assets	490000
10% Debentures	100000	Discount on Debentures	<u>10000</u>
Current Liabilities	<u>250000</u>		
	1370000		1370000

- 1) Fixed Assets and Goodwill are revalued at Rs. 750000 and 100000 respectively.
- 2) The net profit after tax for the immediately three preceding years are Rs. 110000, Rs 105000, and Rs 145000 of which 25% were transferred to reserves.
- 3) Normal rate of return is 10%

Compute the value of Company's shares by
Net Asset Method and Yield value method (both)

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Banking
Advanced Banking and Finance (Paper – V) (G08-DSC-403)

वार, दिनांक: बुधवार, १५-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) भारताची मध्यवर्ती बँक कोणती आहे?

अ) एसबीआय	ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
क) नाबार्ड	ड) पंजाब नॅशनल बँक
 - २) खालीलपैकी कोणते ठेव खाते आहे?

अ) म्युच्युअल फंड	ब) मुदत ठेव (Fixed Deposit)
क) शेअर्स	ड) बॉन्ड्स
 - ३) भारतातील विमा क्षेत्राचे नियमन कोण करते?

अ) RBI	ब) SEBI
क) IRDA	ड) PFRDA
 - ४) KYC चा पूर्ण अर्थ काय आहे?

अ) Know Your Customer	ब) Keep Your Cash
क) Know Your Credit	ड) Keep Your Customer
 - ५) खालीलपैकी कोणती डिजिटल पेमेंट प्रणाली आहे?

अ) चेक	ब) डिमांड ड्राफ्ट
क) UPI	ड) पासबुक
 - ६) अंतर्गत प्रक्रिया अयशस्वी झाल्यामुळे कोणता धोका निर्माण होतो?

अ) क्रेडिट धोका	ब) बाजार धोका
क) ऑपरेशनल धोका	ड) तरलता धोका
 - ७) खालीलपैकी कोणत्या गुंतवणुकीत जास्त धोका आणि जास्त परतावा असतो?

अ) मुदत ठेव	ब) बचत खाते
क) शेअर्स	ड) विमा

- ८) NBFC चा पूर्ण अर्थ काय आहे?
- अ) National Banking Finance Company
 - ब) Non-Banking Financial Company
 - क) New Banking Finance Company
 - ड) Non-Business Finance Company

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०४

- १) RBI भारतातील चलनविषयक धोरण नियंत्रित करते.
- २) म्युच्युअल फंड ही पूर्णपणे जोखममुक्त गुंतवणूक आहे.
- ३) AML मार्गदर्शक तत्वे बेकायदेशीर आर्थिक व्यवहार रोखण्यास मदत करतात.
- ४) ग्रीन बँकिंग पर्यावरणपूरक पद्धतींना प्रोत्साहन देते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (लघुउत्तर)

१२

- अ) व्यापारी बँक म्हणजे काय?
- ब) बचत खाते म्हणजे काय?
- क) क्रेडिट धोका स्पष्ट करा.
- ड) SEBI म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) भारतातील बँकांचे प्रकार
- ब) भारतातील डिजिटल पेमेंट प्रणाली

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बॅंकेल III नियम स्पष्ट करा व त्यांचे महत्त्व सांगा.

किंवा

- ब) RBI ची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विविध ठेव खात्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) बँकांना भेडसावणारे विविध धोके आणि त्यांचे व्यवस्थापन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Banking
Advanced Banking and Finance (Paper – V) (G08-DSC-403)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) Which bank is known as the central bank of India?
 - a) SBI
 - b) RBI
 - c) NABARD
 - d) PNB
- 2) Which of the following is a type of deposit account?
 - a) Mutual Fund
 - b) Fixed Deposit
 - c) Shares
 - d) Bonds
- 3) Which institution regulates the insurance sector in India?
 - a) RBI
 - b) SEBI
 - c) IRDA
 - d) PFRDA
- 4) KYC stands for _____.
 - a) Know Your Customer
 - b) Keep Your Cash
 - c) Know Your Credit
 - d) Keep Your Customer
- 5) Which of the following is a digital payment system?
 - a) Cheque
 - b) Demand Draft
 - c) UPI
 - d) Passbook
- 6) Which risk arises due to failure of internal processes?
 - a) Credit Risk
 - b) Market Risk
 - c) Operational Risk
 - d) Liquidity Risk
- 7) Which investment has generally high risk and high return?
 - a) Fixed Deposit
 - b) Savings Account
 - c) Shares
 - d) Insurance
- 8) NBFC stands for _____.
 - a) National Banking Finance Company
 - b) Non-Banking Financial Company
 - c) New Banking Finance Company
 - d) Non-Business Finance Company

B) True or False. **04**

- 1) RBI controls monetary policy in India.
- 2) Mutual funds are risk-free investments.
- 3) AML guidelines help prevent illegal financial activities.
- 4) Green banking promotes environmentally friendly practices.

Q.2 Answer the following. (Short Answer) **12**

- a) Define Commercial Banks.
- b) What is a Savings Account?
- c) Explain Credit Risk.
- d) What is SEBI?

Q.3 Answer the following. (Short Notes) **12**

- a) Types of Banks in India
- b) Digital Payments in India

Q.4 Answer the following question. (Any One) **12**

- a) Explain Basel III norms and their importance.

OR

- b) Discuss the role and functions of RBI.

Q.5 Answer the following question. (Any One) **12**

- a) Explain different types of Deposit Accounts.

OR

- b) Describe various risks faced by banks and their management techniques.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Administration (Paper – V)
Logistic Management (G08-DSC-405)

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

- १) लॉजिस्टिक्स हा पुरवठा साखळीचा एक भाग आहे जो ——— च्या पुढील आणि उलट प्रवाहाशी संबंधित असतो.
अ) वस्तू ब) सेवा
क) रोकड पैसा ड) वरील सर्व
- २) ——— हे लॉजिस्टिक्स सिस्टीमचे घटक आहेत.
अ) वाहतूक ब) गोदाम
क) इन्व्हेंटरी मॅनेजमेंट ड) वरील सर्व
- ३) ——— हे लॉजिस्टिक्स मॅनेजरचे क्षेत्र नाही.
अ) इन्व्हेंटरी ब) खरेदी
क) गोदाम ड) मार्केटिंग
- ४) लॉजिस्टिक्सचे उद्दिष्ट ——— आहे.
अ) जलद प्रतिसाद ब) एकत्रित हालचाल
क) दृश्यमानता निर्माण करणे ड) वरील सर्व
- ५) लॉजिस्टिक्स हा सामान्यतः ——— चा उपसंच मानला जातो.
अ) विपणन
ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन
क) मानव संसाधन व्यवस्थापन
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ६) गोदाम व्यवस्थापन ही ——— प्रक्रिया आहे.
अ) धोरणात्मक ब) अनियोजित
क) जोखीम ड) यापैकी काहीही नाही

- ७) तयार वस्तू कच्चा माल किंवा पुरवद्याची वाहतूक ——— आहे.
अ) खरेदी ब) विपणन
क) उत्पादन ड) रसद
- ८) जागतिक लॉजिस्टिक्समधील अडथळ्यांमध्ये ——— यांचा समावेश आहे.
अ) पायाभूत सुविधा ब) नियामक अडथळे
क) आर्थिक गुंतागुंत ड) वरील सर्व

ब) सत्य की असत्य.

08

- १) वाहतूक नैसर्गिक संसाधनांपर्यंत पोहोचते आणि व्यापाराला चालना देते.
- २) ग्राहक सेवा म्हणजे खरेदी करणाऱ्यांना कंपनीकडून दिले जाणारे सहाय्य आणि सल्ला.
- ३) कुरिअर सेवा घरोघरी पोहोचवण्यावर लक्ष केंद्रित करत नाहीत.
- ४) वेअरहाऊसिंग सेवांमध्ये वस्तूंचे स्टोरेज, हाताळणी, इन्व्हेंटरी व्यवस्थापन आणि अंतिम ग्राहकांपर्यंत पोहोचण्यापूर्वी त्यांचे वितरण यांचा समावेश असतो.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) लॉजिस्टिक्सचा इतिहास
ब) ग्राहक सेवा
क) जागतिक पुरवठा साखळी
ड) कुरिअर मार्गदर्शक तत्वे

प्र.३ खालील प्रश्नाचे लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) गोदामाचे फायदे स्पष्ट करा.
ब) लॉजिस्टिक्सचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घउत्तर) (कोणताही एक)

१२

- अ) लॉजिस्टिक्स व्यवस्थापनाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लॉजिस्टिक्स आउटसोर्सिंगचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) जागतिक लॉजिस्टिक्समधील अडथळे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) वाहतुकीचे प्रकार आणि फायदे स्पष्ट करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration (Paper – V)
Logistic Management (G08-DSC-405)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Logistics is the part of supply chain involved with the forward and reverse flow of _____.
a) Goods b) Services
c) Cash d) All of the above
- 2) _____ is the elements of logistics system.
a) Transportation b) Warehousing
c) Inventory management d) All of the above
- 3) _____ is not an area of the logistics manager.
a) Inventory b) Purchasing
c) Warehousing d) Marketing
- 4) The objective of logistics is _____.
a) Rapid response b) Consolidated movement
c) Create visibility d) All of the above
- 5) Logistics is typically considered as a subset of _____.
a) Marketing b) Supply chain management
c) HRM d) None of the above
- 6) Warehouse management is the _____ process.
a) Strategic b) Unplanned
c) Risk d) None of these
- 7) The transportation of finished goods, raw materials, or supplies is _____.
a) Procurement b) Marketing
c) Production d) Logistics
- 8) Barriers to global logistics includes _____.
a) infrastructure b) regulatory hurdles
c) financial complexities d) All of the above

B) True or False.**04**

- 1) Transportation provides access to natural resources and promotes trade.
- 2) Customer service is the assistance and advice provided by a company to those who buy.
- 3) Courier services are not focus on door-to-door delivery.
- 4) Warehousing services involve the storage, handling, inventory management, and distribution of goods before they reach end customers.

Q.2 Answer the following. (Short Notes)**12**

- a) History of Logistics
- b) Customer Service
- c) Global Supply Chain
- d) Courier Guidelines

Q.3 Answer the following. (Short Answer)**12**

- a) Explain the Benefits of Warehousing.
- b) Explain the importance of logistics

Q.4 Answer the following question. (Any One) (Long Answer)**12**

- a) Explain the Role of Logistics Management.

OR

- b) Explain the Benefits of Logistics Outsourcing.

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer)**12**

- a) Explain the Barriers to Global Logistics.

OR

- b) Explain the Types and Benefits of Transportations.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Management
Business Organization and Management - II (G08-DSC-407)

वार, दिनांक: बुधवार, १५-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) अधिकारांचे सोपविणे म्हणजे ——.

अ) फक्त जबाबदारी देणे	ब) फक्त अधिकार देणे
क) अधिकार व जबाबदारी देणे	ड) फक्त उत्तरदायित्व देणे
 - २) विकेंद्रीकरण म्हणजे ——.

अ) अधिकारांचे केंद्रीकरण	ब) निर्णय अधिकारांचे वितरण
क) अधिकार काढून टाकणे	ड) जबाबदारी काढून टाकणे
 - ३) विभागीकरण म्हणजे ——.

अ) कर्मचारी नेमणे	ब) काम विभागात विभागणे
क) प्रशिक्षण देणे	ड) कामगारांवर नियंत्रण
 - ४) निरीक्षण म्हणजे ——.

अ) नियोजन करणे	ब) अधिनस्तांना मार्गदर्शन करणे
क) कर्मचारी भरती	ड) वेतन ठरवणे
 - ५) पर्यवेक्षक काम करतो ——.

अ) उच्च स्तरावर	ब) मध्यम स्तरावर
क) कनिष्ठ स्तरावर	ड) बाह्य स्तरावर
 - ६) युक्तिकरण मुख्यतः — संबंधित आहे.

अ) विपणन	ब) उत्पादन पद्धती
क) विक्री	ड) लेखांकन
 - ७) MIS पुरवतो ——.

अ) फक्त कच्चा डेटा	ब) निर्णयासाठी माहिती
क) फक्त आर्थिक अहवाल	ड) फक्त लिपिकीय काम

- ८) MIS चे पूर्ण रूप आहे ——.
 अ) Management Internal System
 ब) Management Information System
 क) Marketing Information System
 ड) Managerial Information Service

ब) सत्य की असत्य.

08

- १) अधिकारांचे सोपविणे म्हणजे अधिकार देणे.
 २) विभागीकरणामुळे विशेषीकरण होते.
 ३) निरीक्षण हे निर्देशन कार्याचा भाग आहे.
 ४) MIS नियोजन व नियंत्रणात मदत करतो.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) विकेंद्रीकरण
 ब) विभागीकरण
 क) युक्तिकरण
 ड) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली (MIS)

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) अधिकार सोपविण्याची तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) पर्यवेक्षकाचे गुण स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) अधिकार सोपविण्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) विभागीकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) युक्तिकरणाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Management
Business Organization and Management-II (G08-DSC-407)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Delegation of authority means _____.
 - a) Transfer of responsibility only
 - b) Transfer of authority only
 - c) Transfer of authority with responsibility
 - d) Transfer of accountability only
- 2) Decentralisation refers to _____.
 - a) Concentration of power at top level
 - b) Distribution of decision-making authority
 - c) Elimination of authority
 - d) Removal of responsibility
- 3) Departmentation is the process of _____.
 - a) Appointing employees
 - b) Dividing work into departments
 - c) Giving training
 - d) Controlling workers
- 4) Supervision means _____.
 - a) Planning work
 - b) Directing and guiding subordinates
 - c) Recruiting employees
 - d) Fixing wages
- 5) Supervisor works at _____.
 - a) Top level
 - b) Middle level
 - c) Lower level
 - d) External level
- 6) Rationalisation mainly relates to _____.
 - a) Marketing
 - b) Production methods
 - c) Sales promotion
 - d) Accounting
- 7) MIS provides _____.
 - a) Raw data only
 - b) Information for decision making
 - c) Only financial reports
 - d) Only clerical work

- 8) Full form of MIS is _____.
a) Management Internal System
b) Management Information System
c) Marketing Information System
d) Managerial Information Service

B) True or false.

04

- 1) Delegation includes transfer of authority.
- 2) Departmentation helps in specialization.
- 3) Supervision is a part of directing function.
- 4) MIS helps in planning and control.

Q.2 Write short notes.

12

- a) Decentralisation
- b) Departmentation
- c) Rationalisation
- d) Management Information System

Q.3 Answer the following questions.

12

- a) Explain the Principles of Delegation.
- b) Explain the Qualities of Supervisor.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the Advantages and Disadvantages of Delegation.

OR

- b) Explain the Importance of Departmentation.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

- a) Explain the Different Aspects of Rationalisation.

OR

- b) Explain the Objectives of Management Information System.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६

Advanced Insurance (Paper - V)

Health Insurance (G08-DSC-409)

वार, दिनांक: बुधवार, १५-०४-२०२६

कमाल गुणः ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

04

१) प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना ---- सरकारने सुरू केली आहे.

अ) महाराष्ट्र

ब) भारतीय

क) दिल्ली

ੳ) ਪੰਜਾਬ

२) ——— ही जगातील सर्वात मोठी आरोग्य विमा योजना आहे.

अ) पीएमजेएवाय

બ) પીએમજેઆયઓ

ક) પીએમઓ

ड) पीएमपीएल

૩) IRDA મ્હણજે ---.

अ) भारतीय जोखीम विकास प्राधिकरण

ब) विमा नियामक विकास प्राधिकरण

क) गुंतवणूक विमा नियामक विकास प्राधिकरण

ड) यापैकी काहीही नाही

४) --- विमा वैद्यकीय आणीबाणीच्या वेळी आर्थिक मदत प्रदान करतो.

અ) આગ

ब) सागरी

क) पीक

ड) आरोग्य

५) कर्मचारी राज्य विमा कायदा ----.

अ) १९४७

ब) १९४८

क) १९५६

ੳ) ੧੧੧੧

६) कर्मचारी राज्य विमा योजना — शहरात सुरू करण्यात आली.

अ) मुंबई

ब) कानपुर

क) जयपुर

ड) सोलापूर

७) आयुष्मान भारत योजना ——— साली सुरु झाली.

अ) २०१६

ब) २०१८

क) २००२

ड) २०२४

८) ——— ही एक स्वतंत्र नियामक संस्था आहे जी पॉलिसीधारकाच्या हिताचे रक्षण करते.

अ) आयआरडीएआय

ब) आयसीआयसीआय

क) एसबीआय

ड) आरबीआय

ब) सत्य की असत्य.

०४

१) नूतनीकरण सूचना ही एक आठवण आहे.

२) भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (IRDAI) ही एक वैधानिक संस्था आहे.

३) प्रधानमंत्री जन धन योजना २०२० मध्ये सुरु झाली.

४) आरोग्य विमा हा करार नाही

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

अ) प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना

ब) आगाऊ प्रीमियम भरणे

क) नूतनीकरण सूचना

ड) प्रधान मंत्री सुरक्षा विमा योजना

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (लघु उत्तर)

१२

अ) पॉलिसी दस्तऐवजीकरणातील अटी आणि हमी स्पष्ट करा.

ब) दाव्याच्या प्रक्रियेतील भागधारकाचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घउत्तर) (कोणताही एक)

१२

अ) आरोग्य विम्यामधील आव्हाने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आरोग्य विमा उत्पादने स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) आरोग्य विम्यात भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतातील आरोग्य व्यवस्थेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance (Paper - V)
Health Insurance (G08-DSC-409)**

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana is started by _____ Government.
 - a) Maharashtra
 - b) Indian
 - c) Delhi
 - d) Punjab
- 2) _____ is the world largest health assurance scheme.
 - a) PMJAY
 - b) PMJIO
 - c) PMO
 - d) PMPL
- 3) IRDA stands for _____.
 - a) Indian Risk Development Authority
 - b) Insurance Regulatory Development Authority
 - c) Investment Insurance Regulatory Development Authority
 - d) None of These
- 4) _____ insurance provides financial support during medical emergencies.
 - a) Fire
 - b) Marine
 - c) Crop
 - d) Health
- 5) Employees' State Insurance Act of _____.
 - a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1956
 - d) 1991
- 6) Employees' State Insurance Scheme was inaugurated in _____ city.
 - a) Mumbai
 - b) Kanpur
 - c) Jaipur
 - d) Solapur
- 7) Ayushman Bharat Yojana started in _____ year.
 - a) 2016
 - b) 2018
 - c) 2002
 - d) 2024
- 8) _____ is an independent regulatory body that protects the policyholder's interests.
 - a) IRDAI
 - b) ICICI
 - c) SBI
 - d) RBI

B) True or False. 04

- 1) A renewal notice is a reminder.
- 2) Insurance Regulatory and Development Authority of India (IRDAI) is a statutory body.
- 3) Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana started in 2020.
- 4) Health insurance is not a contract.

Q.2 Answer the following. (Short Notes) 12

- a) Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana
- b) Payment of premium in advance
- c) Renewal notice
- d) Pradhan Mantri Suraksha Bima Yojana.

Q.3 Answer the following. (Short Answer) 12

- a) Explain the Conditions and Warranties in Policy Documentation.
- b) Explain the Stakeholder in claim process.

Q.4 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the Challenges in Health Insurance.

OR

- b) Explain the Health Insurance Products.

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer) 12

- a) Explain the role of Insurance Regulatory and Development Authority of India in Health Insurance.

OR

- b) Explain the factors affecting the health system in India.

**Seat
No.**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

Max. Marks: 60

08

- 1) Standard costing is a technique of cost _____.
 - a) Control
 - b) Reduction
 - c) Allocation
 - d) Absorption
- 2) Material cost variance is the difference between standard cost and _____ cost.
 - a) Estimated
 - b) Marginal
 - c) Actual
 - d) Budgeted
- 3) Labour rate variance arises due to change in wage _____.
 - a) Time
 - b) Efficiency
 - c) Rate
 - d) Hours
- 4) Variance reports are prepared for _____.
 - a) Workers
 - b) Customers
 - c) Management
 - d) Suppliers
- 5) Standard costs are _____ costs.
 - a) Actual
 - b) Estimated
 - c) Historical
 - d) Opportunity
- 6) Difference between standard and actual cost is called _____.
 - a) Variance
 - b) Profit
 - c) Loss
 - d) Margin
- 7) Material usage variance is related to material _____.
 - a) Cost
 - b) Price
 - c) Value
 - d) Quantity
- 8) Variable overhead efficiency variance is related to _____.
 - a) Time
 - b) Cost
 - c) Output
 - d) Price

B) True or False.**04**

- 1) Standard costing involves the use of predetermined costs.
- 2) Variance reports help management in cost control.
- 3) Material usage variance is concerned with the price of materials.
- 4) Idle time variance is always favourable.

Q.2 Write the Short Notes.**12**

- a) Objectives of standard costing
- b) Material cost variance
- c) Overhead cost variance
- d) Standard price = ₹5 per kg
Actual price = ₹6 per kg
Actual quantity used = 100 kg
Material Price Variance =?

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Discuss the advantages and limitations of standard costing.
- b) Explain labour cost variance and its components.

Q.4 Attempt the following question. (Any One)**12**

- a) Explain the Reporting of Variances. Discuss its Importance and Principles.

OR

- b) Standard labour for producing 500 Units
Standard Hour = 250 hrs
Standard Rate = 20 per hour
Actual Hour Worked = 270 Hrs
Actual Rate = 22 per share
Compute the following Variances:
 - i) Labour Cost Variance
 - ii) Labour Rate Variance
 - iii) Labour Efficiency Variance

Q.5 Answer the following question. (Any One) (Long Answer)**12**

- a) Explain in details Labour Rate Variance and Labour Efficiency Variance.

OR

- b) Standard Quantity = 5 Kg
Standard Price = ₹10 per Kg
Actual Quantity = 6 Kg
Actual price = ₹12 per Kg
Compute the following Variances:
 - i) Material Price Variance
 - ii) Material Usage Variance
 - iii) Material Cost Variance

Day & Date: Wednesday, 15-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculator is allowed.

08

- Page 1 of 2

B) True or False.**04**

- i) $0! = 0$
- ii) The curve of normal distribution is bell shaped.
- iii) If A and B are mutually exclusive then $p(A \cup B) = P(A) + P(B)$.
- iv) The central line of control chart can be broad line.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) In how many arrangements the word 'EXTREME' can be arranged?
- b) Define Conditional Probability. State Addition and Multiplication law of probability.
- c) Explain Process control in Statistical Quality control.
- d) Find n if, $\frac{1}{9!} + \frac{1}{10!} = \frac{n}{11!}$

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Define Event. Explain its types with examples.
- b) Find how many total arrangements can be made of the following words when all letters taken at a time.
 - i) Mattresses
 - ii) Alleles

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define the following terms with one example.
 - i) Permutation
 - ii) Combination
 - iii) Factorial
 - iv) Sample Space

OR

- b) Draw mean and range control charts for the following data.

Sample No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean	11.2	11.8	10.8	11.6	11	9.6	10.4	9.6	10.6	10
Range	7	4	8	5	7	4	8	4	7	9

(Given $n = 5$, $A_2 = 0.58$, $D_3 = 0$ and $D_4 = 2.11$)**Q.5 Answer the following question. (Any One)****12**

- a) Define Binomial and Normal distribution. State the properties of normal distribution.

OR

- b) Two dice are thrown simultaneously find probability of:
 - i) Sum of two numbers is more than 9
 - ii) Sum of two numbers is multiple of 5
 - iii) Sum of two numbers is greater than or equal to 10
 - iv) Difference of two numbers is zero

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र – IV) (New) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

MARATHI - II

वैचारिक लेखन तंत्र आणि कौशल्य (G08-AEC-401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०४

- १) वैचारिक लेखनाचे वैशिष्ट्य खालीलपैकी कोणते नाही?
 - अ) तर्क शुद्धता
 - ब) सुसंगतता
 - क) वस्तुनिष्ठता
 - ड) काल्पनिकता
- २) वैचारिक लेखनाची भाषा कशी असावी?
 - अ) अलंकारिक
 - ब) काल्पनिक
 - क) साधी
 - ड) यापैकी नाही
- ३) वैचारिक लेखन तंत्र सुधारण्यासाठी कशाची आवश्यकता असते?
 - अ) कल्पना
 - ब) अलंकारिकता
 - क) विचार मंथन
 - ड) यापैकी नाही
- ४) स्पष्टता व नेमकेपणा कोणत्या लेखनासाठी आवश्यक आहे?
 - अ) कथा
 - ब) कादंबरी
 - क) ललित
 - ड) वैचारिक

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

०२

- १) वैचारिक लेखन केवळ माहिती देण्यापुरते असते.
- २) वैचारिक लेखनात व्यक्तीच्या मताला महत्त्व असते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०६

- अ) वैचारिक लेखनाचे प्रकार किती व कोणते?
- ब) वैचारिक लेखनात विषयाची निवड कशी करायची असते ते सांगा.
- क) वैचारिक लेखनाची मूल्यांकन पद्धती लिहा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 0६
लेखन कौशल्य
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) लेखन प्रकारची पहिली पायरी कोणती?
किंवा
ब) वैचारिक लेखनाचा उपयोग लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) वैचारिक लेखन कौशल्य सुधारण्याचे तंत्र लिहा.
किंवा
ब) वैचारिक लेखनाच्या स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	

HINDI - II

आधुनिक भारतीय भाषा – हिंदी (G08-AEC-402)

कमाल गुणः ३०

समय: दोपहर १२:०० से ०१:३०

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0६

- १) सत्यनारायण के पुत्र का नाम ---- था।
अ) गोंविंददास ब) कमलदास
क) शिवदास ड) चारुदास
- २) कृष्ण मोहन झा का ---- प्रमुख काव्य है।
अ) तारों की धूल ब) परिमल
क) साकेत ड) गुंजन
- ३) सुर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' का विवाह ---- से हुआ था।
अ) मोनिका देवी ब) शंकुतला देवी
क) मनोहरा देवी ड) लक्ष्मी देवी
- ४) हिंदी में लिंग के प्रकार ---- हैं।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) सात
- ५) "जिस वाक्य में एक प्रधान वाक्य और एक या अधिक आश्रित उपवाक्य होते हैं उसे ---- वाक्य कहते हैं।
अ) उपसर्ग ब) संयुक्त
क) साधारण ड) मिश्र
- ६) क्रिया शब्दों में हुआ, 'हुए' 'हुई' के मानक रूप के संबंध में ---- विकल्प सही है।
अ) दुआ, दुये, हुयी ब) हुआ, हुए, हुई
क) हूअ, दुय, दुर ड) इनमें से कोई नहीं है

- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) पुल्लिङ्ग और स्त्रीलिङ्ग की परिभाषा दीजिए।
 ब) साधारण वाक्य किसे कहते हैं? यह बताकर उसका एक उदाहरण लिखिए।
 क) 'हिजडे' कविता की भाषा शैली लिखिए।
 ड) 'ईश्वरी न्याय' कहानी के दो प्रमुख पात्र का परिचय दीजिए।
- प्र.३ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। (४ में से २) 0६
- अ) निम्नलिखित पुल्लिङ्गी शब्दों के अंत में 'इन' प्रत्यय जोड़कर स्त्रीलिङ्ग शब्द बनाए—
 १) चमार — २) ग्वाला — ३) तेली —
 ब) वर्तनी के मानकीकरण के अनुसार विभक्ति चिन्हों के नियम स्पष्ट कीजिए।
 क) रचना के आधार पर वाक्यों के प्रकार बताकर प्रत्येक प्रकार का एक उदाहरण लिखिए।
 ड) "दो, टुक कलेजे के करता पछताता, पथ पर आता" इस पंक्ति का क्या अर्थ है?
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १२
- अ) 'ईश्वरीय न्याय' कहानी की कथावस्तु लिखिए।
 अथवा
 ब) 'हिजेड' कविता का भावार्थ लिखिए।

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Ability Enhancement
URDU – II
Urdu Inshaiya Nigari (G08-AEC-406)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

04

سوال نمبر 1. (A) صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

- (1) انشائیہ لکھنے کا کیا فائدہ ہے؟
(A) غور و فکر کی صلاحیت آتی ہے
(B) حقائق بیان کرنا
(C) تفریح کے لیے
(D) رپورٹ تیار کرنا

(2) انشائیہ "مردہ بدست زندہ" کس نے لکھا؟

- (A) سر سید احمد خان
(B) مولانا حالی
(C) مرزا فرحت اللہ بیگ
(D) منشی پریم چند

(3) انشائیہ "عزت" کس نے لکھا؟

- (A) سعادت حسن منٹو
(B) سر سید احمد خان
(C) مولانا ابوالکلام آزاد
(D) رجب علی بیگ سرور

(4) اردو انشائیہ نگاری کا آغاز باقاعدہ کس سن میں ہوا؟

- (A) اٹھارویں صدی
(B) انیسویں صدی
(C) بیسویں صدی
(D) سترہویں صدی

02

سوال نمبر 1. (B) خانہ پری کیجئے / صحیح یا غلط۔

(1) انشائیہ غور و فکر کی صلاحیت پیدا کرتا ہے۔

- (A) صحیح
(B) غلط

(2) انشائیہ مطلب قانونی دستاویز ہے

(B) غلط

(A) صحیح

06

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔

(1) انشائیہ نگاری کی مختلف تعریفیں بیان کیجیے؟

(2) انشائیہ نگاری کی اہمیت و افادیت بیان کیجیے؟

06

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے۔

مرزا فرحت اللہ بیگ کا مختصر تعارف بیان کیجیے۔

06

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھیے۔ (کوئی ایک)

(1) اردو انشائیہ نگاری کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالیے؟

(2) "مردہ بدست زندہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجیے؟

06

سوال نمبر.5. مفصل جواب لکھیے۔

(1) زبان و بیان کے اعتبار سے "مردہ بدست زندہ" کی خصوصیات بیان کیجیے؟

(2) سر سید احمد خان کی حیات و خدمات پر مفصل نوٹ لکھیے؟

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1) The body of the fisherman's daughter in *Hunger* poem is compared with _____.

- a) rubber b) gold
c) silver d) pipe

2) In the poem "*Sunrise*" the sky was thundering because it was very _____.

- a) baffled b) sad
c) happy d) angry

3) _____ received Padma Bhushan award for her immense contribution to the field of social work.

- a) Sudha Murty b) Reena Shah
c) R. Tagore d) Dilip Chitre

4) An essay *Unity of Mind* is written by _____.

- a) M.K. Gandhi b) R. Tagore
c) Dr. Abdul Kalam d) Reena Shah

- 1) Dr. Abdul Kalam's concept of '*Unity of Minds*' emphasizes that India's strength lies in its pluralistic tradition.
- 2) Sudha Murty earned her B.E. in Electrical and Electronics Engineering.

- Comment on the theme of the poem *The Right Image*.
- Describe Sudha Murty as an iconic, resilient leader.
- Comment on the theme of the poem *Hunger* by Jayant Mahapatra.
- Who questions the sun? Why?

Q.3 Attempt the following question. (Any One) **06**

- a) The 'Hunger' in the poem symbolizes the sexual desires of the speaker. Discuss.
- b) What efforts need to be taken, according to Dr. Kalam, for making India a developed nation?

Q.4 Attempt the following. (Any One) **06**

Comment on the central idea of the essay *Unity of Mind*.

OR

Critically appreciate the poem *The House of My Childhood* by Dilip Chitre.

Q.5 Attempt the following. (Any One) **06**

What are the things that R. Tagore has asserted in the prose *The Nation*?

OR

Comment on the journey of Sudha Murty as an engineer & philanthropist.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Accountancy
Financial Statement Analysis (Paper – VI) (G08-DSC-402)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Statement of cash flow includes _____.
 - a) Financing Activities
 - b) Operating Activities
 - c) Investment Activities
 - d) All of the these
- 2) Current Ratio is calculated as _____.
 - a) Current Assets / Current Liabilities
 - b) Current Liabilities / Current Assets
 - c) Liquid Assets / Current Liabilities
 - d) Net Profit / Sales
- 3) Funds Flow Statement shows _____.
 - a) Cash inflows only
 - b) Changes in working capital
 - c) Profit earned
 - d) Capital employed
- 4) Cash Flow Statement is prepared as per _____.
 - a) AS-2
 - b) AS-10
 - c) AS-3
 - d) AS-6
- 5) Operating activities include _____.
 - a) Issue of shares
 - b) Purchase of fixed assets
 - c) Cash from customers
 - d) Dividend paid
- 6) Financial statements include _____.
 - a) Balance Sheet only
 - b) Profit & Loss Account only
 - c) Cash Flow Statement only
 - d) All of the Above
- 7) Quick Ratio excludes _____.
 - a) Inventory
 - b) Cash
 - c) Debtors
 - d) Bank Balance

- 8) Funds Flow Statement is useful for _____.
a) Tax calculation b) Financial analysis
c) Cost control d) Inventory valuation

B) Fill in the blanks/True or False.

04

- 1) Cash Flow Statement shows inflow and outflow of _____.
- 2) Ratio analysis is a tool of _____ accounting.
- 3) Funds Flow Statement is based on changes in _____ capital.
- 4) Financial statements have certain _____ which affect analysis.

Q.2 Answer the following. (Short Notes/Short Problems)

12

- Explain the limitations of financial statements.
- State any three advantages of ratio analysis.
- Meaning of Funds Flow Statement
- Sources of cash in Cash Flow Statement

Q.3 Attempt the following.

12

- a) From the following information of Onkar Limited calculate Working Capital.

**Balance sheet
as on 31/03/2023**

Liabilities	Amt. Rs.	Assets	Amt. Rs.
Share Capital	1,00,000	Building	50,000
Debentures	2,00,000	Machinery	50,000
Sundry Creditors	30,000	Furniture	50,000
Bills Payable	40,000	Cash in Hand	1,00,000
		Cash at Bank	1,00,000
		Sundry Debtors	20,000
	3,70,000		3,70,000

- b)** Explain the difference between Funds Flow Analysis and Cash Flow Analysis.

Q.4 Answer the following question. (Long Answer/Problem) (Any One)

12

- a) From the following information prepare Balance Sheet of Maharashtra Ltd. as on 31st March 2024. Also show your workings.
Current ratio	2.5
Liquidity ratio	1.5
Working capital	Rs. 60000
Proprietary ratio	0.75
(Fixed Assets to Proprietary ratio)	
Reserve and Surplus	Rs. 40000
Bank overdraft	Rs. 10000
There are no long-term debts or fictitious assets	

OR

- b)** Explain the steps involved in Financial Statement Analysis with suitable examples.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

- a) From the following Balance sheet of A Ltd make out.
- Statement of charges in the working capital and
 - Fund-Flow statement

Balance Sheets

Liabilities	2022-23	2023-24	Assets	2022-23	2023-24
Equity share capital 8% Redeemable	3,00,000	4,00,000	Goodwill	1,15,000	90,000
Prf. share capital	1,50,000	1,00,000	Lands and Buildings	2,00,000	1,70,000
General Reserve	40,000	70,000	Plant	80,000	2,00,000
Profit and Loss A/c	30,000	48,000	Debtors	1,60,000	2,00,000
Proposed dividend	42,000	50,000	Stock	77,000	1,09,000
Creditors	55,000	83,000	Bill Receivable	20,000	30,000
Bill payable	20,000	16,000	Cash in hand	15,000	10,000
Provision for					
Taxation	40,000	50,000	Cash at bank	10,000	8,000
	6,77,000	8,17,000		6,77,000	8,17,000

Additional Information:

- Depreciation of Rs. 10,000 and Rs. 20,000 have been charged on plant and building respectively 2022-23 and 2023-24
- An interim dividend of Rs. 20,000 have been paid in 2023-24
- Income tax Rs. 35,000 has been paid during the year 2023-24

OR

- b) Discuss in detail the types of ratios used in Ratio Analysis and their significance in evaluating financial performance.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Banking

Advanced Bank Management (Paper - VI) (G08-DSC-404)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) बँकेचे उद्दिष्ट ठरवण्याचे कार्य कोणते आहे?

अ) नियंत्रण	ब) नियोजन
क) कर्मचारी भरती	ड) मार्गदर्शन

२) कर्ज जोखीम मुख्यतः कशामुळे निर्माण होते?

अ) व्याजदर बदल	ब) कर्जदाराने कर्ज न फेडणे
क) प्रणाली बिघाड	ड) तरलतेचा अभाव

३) बाझेल III मानके मुख्यतः कशावर भर देतात?

अ) ग्राहक सेवा	ब) भांडवल पर्याप्तता व जोखीम व्यवस्थापन
क) विपणन धोरण	ड) शाखा विस्तार

४) रिलेशनशिप बँकिंगचा मुख्य उद्देश काय आहे?

अ) अल्पकालीन नफा	ब) दीर्घकालीन ग्राहक निष्ठा
क) कर्मचारी कमी करणे	ड) खाते बंद करणे

५) बाजार जोखीम कशाशी संबंधित आहे?

अ) कर्मचारी फसवणूक	ब) बाजारभावातील बदल
क) कर्ज थकबाकी	ड) रोख टंचाई

६) बँकांमध्ये CRM चा वापर कशासाठी केला जातो?

अ) कागदपत्रे वाढवण्यासाठी	ब) ग्राहक संबंध सुधारण्यासाठी
क) सेवा कमी करण्यासाठी	ड) शाखा बंद करण्यासाठी

७) अंतर्गत प्रक्रियांतील त्रुटींमुळे कोणती जोखीम निर्माण होते?

अ) कर्ज जोखीम	ब) बाजार जोखीम
क) कार्यकारी जोखीम	ड) तरलता जोखीम

८) कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी म्हणजे ——. .

- अ) नफा वाढवणे
- ब) समाजाप्रती जबाबदारी
- क) तोट्याच्या शाखा बंद करणे
- ड) कर्मचारी कपात

ब) चूक की बरोबर.

08

- १) नियोजन हे व्यवस्थापनाचे पहिले कार्य आहे.
- २) तरलता जोखीम ही भांडवल पर्याप्ततेच्या अभावामुळे होते.
- ३) बाझेल मानके फक्त रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया कडून जारी केली जातात.
- ४) बँकिंग व्यवहारांमध्ये विश्वासासाठी नैतिकता महत्त्वाची आहे.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) बँक व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या.
- ब) बँकिंगमधील कर्ज जोखीम स्पष्ट करा.
- क) बँकिंगमधील बाजार विभाजन म्हणजे काय?
- ड) बँकिंगमधील नैतिकतेचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) बँकांमधील व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) बँकिंगमधील विविध प्रकारच्या जोखीम स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकांमधील नफा नियोजन व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भांडवल पर्याप्तता व बाझेल I, II, III, मानकांची चर्चा करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) बँकिंग सेवा सुधारण्यात CRM ची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) बँकांमधील कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स व CSR स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester – IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Banking
Advanced Bank Management (Paper- VI) (G08-DSC-404)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which function of management involves setting goals for the bank?
 - a) Controlling
 - b) Planning
 - c) Staffing
 - d) Directing
- 2) Credit risk mainly arises due to _____.
 - a) Change in interest rates
 - b) Failure of borrower to repay loan
 - c) System failure
 - d) Lack of liquidity
- 3) Basel III norms mainly focus on _____.
 - a) Customer service
 - b) Capital adequacy and risk management
 - c) Marketing strategies
 - d) Branch expansion
- 4) Relationship banking mainly aims at _____.
 - a) Short-term profits
 - b) Long-term customer loyalty
 - c) Reducing staff
 - d) Closing accounts
- 5) Market risk is related to _____.
 - a) Employee fraud
 - b) Change in market prices
 - c) Loan default
 - d) Cash shortage
- 6) CRM in banks is used to _____.
 - a) Increase paperwork
 - b) Improve customer relationship
 - c) Reduce services
 - d) Close branches
- 7) Which risk arises due to failure of internal processes?
 - a) Credit risk
 - b) Market risk
 - c) Operational risk
 - d) Liquidity risk

- 8) Corporate Social Responsibility means _____.
 a) Maximizing profit
 b) Responsibility towards society
 c) Closing loss-making branches
 d) Reducing employees

B) True or False.**04**

- 1) Planning is the first function of management.
- 2) Liquidity risk occurs due to lack of capital adequacy.
- 3) Basel norms are issued by Reserve Bank of India only.
- 4) Ethics are important for trust in banking operations.

Q.2 Write short answers.**12**

- a) Define bank management.
- b) Explain credit risk in banking.
- c) What is market segmentation in banking?
- d) State the importance of ethics in banking.

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) Explain the functions of management in banks.
- b) Describe types of risks in banking.

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain profit planning in banks and its importance.

OR

- b) Discuss capital adequacy and Basel I, Basel II and Basel III norms.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain the role of CRM in improving banking services.

OR

- b) Discuss corporate governance and CSR in banks.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Administration
Sales & Distribution Management (G08-DSC-406)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) विक्री व्यवस्थापन मुख्यतः ——— संबंधित आहे.
 - अ) वस्तूंचे उत्पादन
 - ब) विक्री क्रियांचे नियोजन, मार्गदर्शन व नियंत्रण
 - क) फक्त जाहिरात
 - ड) फक्त बाजार संशोधन
- २) विक्री व्यवस्थापनाचे मुख्य उद्दिष्ट ——— आहे.
 - अ) उत्पादन वाढवणे
 - ब) विक्री व नफा वाढवणे
 - क) खर्च कमी करणे
 - ड) स्पर्धा दूर करणे
- ३) विक्री नियोजनामध्ये मुख्यतः ——— समाविष्ट असते.
 - अ) विक्री प्रतिनिधी नेमणे
 - ब) विक्री उद्दिष्टे व धोरणे ठरवणे
 - क) उत्पादनांची जाहिरात करणे
 - ड) वस्तूंचे उत्पादन करणे
- ४) विक्री उद्दिष्टे ——— असावीत
 - अ) अस्पष्ट
 - ब) अवास्तव
 - क) स्पष्ट व मोजता येण्यासारखी
 - ड) फक्त निश्चित
- ५) टोटल लॉजिस्टिक सिस्टमचे मुख्य उद्दिष्ट ——— काय आहे?
 - अ) फक्त वाहतुकीचा खर्च कमी करणे
 - ब) एकूण लॉजिस्टिक खर्च कमी करणे आणि ग्राहक सेवा सुधारणा
 - क) जाहिरात वाढवणे
 - ड) अधिक उत्पादने विकणे

- ६) खालीलपैकी कोणता टोटल लॉजिस्टिक सिस्टमचा घटक नाही?
 अ) ऑर्डर प्रक्रिया ब) इन्व्हेंटरी व्यवस्थापन
 क) मार्केटिंग संशोधन ड) वाहतुक

- ७) खालीलपैकी कोणता प्रत्यक्ष वितरण चॅनेल आहे?
 अ) उत्पादक थेट ग्राहकाला विकतो
 ब) उत्पादक घाऊक विक्रेत्या मार्फत विकतो
 क) उत्पादक किरकोळ विक्रेत्या मार्फत विकतो
 ड) उत्पादक प्रतिनिधी/एजंटमार्फत विकतो

- ८) खालीलपैकी कोणता अप्रत्यक्ष वितरण चॅनेल चे उदाहरण आहे?
 अ) उत्पादक → किरकोळ विक्रेता → ग्राहक
 ब) उत्पादक → ग्राहक
 क) उत्पादक → कंपनी वेबसाइट → ग्राहक
 ड) उत्पादक → फॅक्टरी आउटलेट → ग्राहक

ब) सत्य की असत्य

08

- १) विक्री व्यवस्थापनामध्ये विक्री दलाचे नियोजन, संघटन, मार्गदर्शन आणि नियंत्रण यांचा समावेश होतो.
- २) विक्री व्यवस्थापकांची विक्री कर्मचाऱ्यांच्या भरती आणि प्रशिक्षणात कोणतीही भूमिका नाही.
- ३) वितरण मध्यस्थ उत्पादन योग्य वेळ आणि योग्य ठिकाणी ग्राहकांपर्यंत पोहोचविण्यात मदत करतात.
- ४) वितरण मध्यस्थांची आर्थिक स्थिरता, वितरण साखळी निवडीत महत्वाची नाही.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) विक्री व्यवस्थापन
- ब) विक्री प्रोत्साहन
- क) विपणन वितरण मार्ग धोरण
- ड) वितरण वितरण मार्गाचे वर्गीकरण

प्र.३ खालील प्रश्नाचे लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) विक्री व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) विक्री अंदाज पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) विक्री व्यवस्थापनातील उदयोन्मुख प्रवृत्ती स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विक्री व्यवस्थापकांच्या भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) वितरण वाहिनी भागीदारांच्या निवडीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण द्या.

किंवा

ब) वितरण व्यवस्थापनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration
Sales & Distribution Management (G08-DSC-406)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Sales Management mainly deals with _____.
 - a) Production of goods
 - b) Planning, directing and controlling sales activities
 - c) Advertising only
 - d) Market research only
- 2) The main objective of sales management is _____.
 - a) Increasing production
 - b) Maximizing sales and profits
 - c) Reducing cost
 - d) Eliminating competition
- 3) Sales planning mainly involves _____.
 - a) Hiring salesmen
 - b) Setting sales objectives and strategies
 - c) Advertising products
 - d) Producing goods
- 4) Sales objectives should be _____.
 - a) Unclear
 - b) Unrealistic
 - c) Clear and measurable
 - d) Fixed only
- 5) Total Logistic System primarily aims at _____.
 - a) Reducing transportation costs only
 - b) Minimizing total logistics cost and improving customer service
 - c) Increasing advertising
 - d) Selling more products
- 6) Which of the following is NOT a component of the Total Logistic System?
 - a) Order Processing
 - b) Inventory Management
 - c) Marketing Research
 - d) Transportation

- 7) Which of the following is a direct distribution channel?
- a) Manufacturer selling directly to consumers
 - b) Manufacturer selling through wholesalers
 - c) Manufacturer selling through retailers
 - d) Manufacturer selling through agents
- 8) Which of these is an example of an indirect distribution channel?
- a) Manufacturer → Retailer → Consumer
 - b) Manufacturer → Consumer
 - c) Manufacturer → Company website → Consumer
 - d) Manufacturer → Factory outlet → Consumer

B) True or false.**04**

- 1) Sales management involves planning, organizing, directing, and controlling the sales force.
- 2) Sales managers have no role in recruitment and training of salespeople.
- 3) Channel partners help in making the product available to customers at the right place and time.
- 4) Financial stability of a channel partner is not important in channel selection.

Q.2 Answer the following. (Short Note)**12**

- a) Sales Management
- b) Sales Promotions
- c) Marketing channels strategy
- d) Classification of distribution channels

Q.3 Answer the following. (Short Answer)**12**

- a) Importance of sales management
- b) Sales forecasting methods

Q.4 Answer the following question. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain emerging trends in sales management.

OR

- b) Explain Roles played by sales managers.

Q.5 Answer the following question. (Long Answer) (Any One)**12**

- a) Explain factors affecting selection of distribution channel partners.

OR

- b) Explain scope of distribution management.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Management
Fundamentals of Marketing mgt. - II (G08-DSC-408)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) उत्पादनामध्ये कोणाचा समावेश होतो?
 - अ) फक्त वस्तू
 - ब) फक्त सेवा
 - क) वस्तू व सेवा
 - ड) फक्त कल्पना
- २) खालीलपैकी ग्राहक वस्तू कोणती आहे?
 - अ) यंत्र
 - ब) साबण
 - क) कच्चा माल
 - ड) साधन
- ३) उत्पादन जीवनचक्रातील पहिला टप्पा कोणता आहे?
 - अ) वाढ
 - ब) घसरण
 - क) परिचय
 - ड) परिपक्वता
- ४) खर्च अधिक किंमत पद्धत म्हणजे ——.
 - अ) खर्च + नफा
 - ब) बाजार किंमत
 - क) मागणी किंमत
 - ड) स्पर्धात्मक किंमत
- ५) वितरण साखळी काय निर्माण करते?
 - अ) स्वरूप उपयोगिता
 - ब) वेळ उपयोगिता
 - क) खर्च उपयोगिता
 - ड) किंमत उपयोगिता
- ६) थेट वितरण म्हणजे ——.
 - अ) उत्पादक → घाऊक विक्रेता
 - ब) उत्पादक → किरकोळ विक्रेता
 - क) उत्पादक → ग्राहक
 - ड) घाऊक विक्रेता → ग्राहक

- ७) विक्रय वृद्धी ही कोणत्या प्रकारची क्रिया आहे?
 अ) दीर्घकालीन क्रिया ब) अल्पकालीन क्रिया
 क) कायमस्वरूपी क्रिया ड) कायदेशीर क्रिया
- ८) नेटवर्क मार्केटिंग संबंधित आहे ----.
 अ) अप्रत्यक्ष विक्री ब) सरकारी विक्री
 क) थेट विक्री ड) ऑनलाईन विक्री

ब) चूक की बरोबर लिहा.

०४

- १) किंमत म्हणजे ग्राहकाने दिलेली रक्कम.
- २) पॅकेजिंग उत्पादनाचे संरक्षण करते.
- ३) वितरण वाहिनी उत्पादन व ग्राहक यांना जोडते.
- ४) विक्रय वृद्धी ही दीर्घकालीन क्रिया आहे.

प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा.

१२

- अ) उत्पादनाची वैशिष्ट्ये
- ब) किंमत ठरविण्याची उद्दिष्टे
- क) वितरण साखळीचे प्रकार
- ड) विक्रय वृद्धीची तंत्रे/पद्धती

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१२

- अ) नवीन उत्पादन विकास प्रक्रिया
- ब) किंमत निर्णयावर परिणाम करणारे घटक

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) उत्पादनाचा अर्थ स्पष्ट करा व उत्पादन जीवनचक्र समजावून सांगा.
 किंवा
- ब) किंमत ठरविण्याची उद्दिष्टे व पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) वस्तू आवेष्टन किंवा पॅकेजिंग म्हणजे काय त्याची कार्ये व भूमिका स्पष्ट करा.
 किंवा
- ब) नेटवर्क मार्केटिंग म्हणजे काय? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Management
Fundamentals of Marketing mgt. - II (G08-DSC-408)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) A product includes _____.
a) Only goods b) Only services
c) Goods and services d) Only ideas
- 2) Which of the following is a consumer good?
a) Machine b) Soap
c) Raw material d) Tool
- 3) The first stage of Product Life Cycle is _____.
a) Growth b) Decline
c) Introduction d) Maturity
- 4) Cost plus pricing means _____.
a) Cost + Profit b) Market price
c) Demand price d) Competition price
- 5) Distribution channel creates _____.
a) Form utility b) Time utility
c) Cost utility d) Price utility
- 6) Direct distribution means _____.
a) Manufacturer to Wholesaler
b) Manufacturer to Retailer
c) Manufacturer to Consumer
d) Wholesaler to Consumer
- 7) Sales promotion is a _____.
a) Long term activity b) Short term activity
c) Permanent activity d) Legal activity
- 8) Network marketing is related to _____.
a) Indirect selling b) Government selling
c) Direct selling d) Online selling

- B) True or False.** **04**
- 1) Price is the amount paid by the customer.
 - 2) Packaging protects the product.
 - 3) Distribution channel connects producer and consumer.
 - 4) Sales promotion is a long-term activity.

- Q.2 Write Short Notes.** **12**
- a) Features of Product
 - b) Objectives of Pricing
 - c) Types of Distribution Channels
 - d) Sales Promotion Techniques

- Q.3 Answer the following questions.** **12**
- a) New Product Development Process.
 - b) Factors Affecting Pricing Decisions.

- Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)** **12**
- a) Explain the meaning of Product and discuss Product Life Cycle.
- OR**
- b) Explain the objectives and methods of pricing.

- Q.5 Answer the following question in detail. (Any One)** **12**
- a) Explain what product packaging is, its functions and role.
- OR**
- b) What is Network Marketing? Explain its importance.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Insurance (Paper - VI)
Motor Insurance (G08-DSC-410)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** ०८
- १) सर्व मोटार वाहनांना — विम्याचे संरक्षण मिळाले पाहिजे.
 - अ) तृतीय पक्ष
 - ब) व्यापक
 - क) जीवन विमा
 - ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - २) मोटार वाहन कायदा — आहे.
 - अ) १९८८
 - ब) १९९८
 - क) १९८९
 - ड) १९९५
 - ३) भारत सरकारने सर्व वाहन मालकांसाठी — विमा अनिवार्य केला आहे.
 - अ) अग्नि
 - ब) सागरी
 - क) पीक
 - ड) तृतीय – पक्ष
 - ४) मोटार वाहन कायदा नुसार मोटार वाहन चालविण्याची वयोमर्यादा — आहे.
 - अ) १८ वर्षे आणि त्याहून अधिक
 - ब) २१ वर्षे
 - क) ३० वर्षे
 - ड) १६ वर्षे
 - ५) — मध्ये अर्जदाराचे वय, आरोग्य, जीवनशैली, रोजगार आणि वैद्यकीय इतिहासाचे मूल्यांकन करणे समाविष्ट आहे
 - अ) अंडररायटिंग
 - ब) नूतनीकरण
 - क) तृतीय पक्ष
 - ड) हे सर्व
 - ६) विम्याचे प्रमाणपत्र हे — विम्याचा पुरावा आहे.
 - अ) औपचारिक
 - ब) अनौपचारिक
 - क) तात्पुरते
 - ड) महत्त्वाचे

७) अंडररायटिंगमुळे विमा संरक्षणाचे ——— निश्चित करण्यास मदत होते.

- अ) जोखीम आणि प्रीमियम ब) कल्पना
क) नफा ड) प्रक्रिया

८) मोटार विमा हा ——— आहे.

- अ) करार ब) जुगार
क) लॉटरी ड) वरील सर्व

ब) सत्य की असत्य.

०४

- १) तृतीय – पक्ष विमा आवश्यक दायित्व कव्हर प्रदान करतो.
- २) विमा अंडररायटिंग ही जोखीम निश्चित करण्यासाठी मूल्यांकन करण्याची प्रक्रिया आहे.
- ३) नूतनीकरण सूचना ही आठवण करून देणारी गोष्ट नाही.
- ४) व्यापक विमा स्वतःचे नुकसान आणि तृतीय – पक्ष दायित्वे दोन्ही कव्हर करतो.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) सर्वसमावेशक पॉलिसी
ब) नूतनीकरण सूचना
क) तृतीय पक्ष विमा
ड) विम्याचे प्रमाणपत्र

प्र.३ खालील प्रश्नाचे लघु उत्तर लिहा.

१२

- अ) मोटार वाहनांचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) मोटार विम्याचा इतिहास स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) मोटार विम्याची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मोटार विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) मोटार विम्यामध्ये तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) तृतीय-पक्ष दाव्याच्या निपटारा प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance (Paper - VI)
Motor Insurance (G08-DSC-410)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) All motor vehicles must be covered by ____ Insurance.
 - a) Third party
 - b) Comprehensive
 - c) Life
 - d) None of the above
- 2) The Motor Vehicles Act is _____.
 - a) 1988
 - b) 1998
 - c) 1989
 - d) 1995
- 3) The Indian government has made ____ insurance compulsory for all vehicle owners.
 - a) Fire
 - b) Marine
 - c) Crop
 - d) Third-party
- 4) Age limit for driving motor vehicle as per Motor Vehicle Act is _____.
 - a) 18 years and above
 - b) 21 years
 - c) 30 years
 - d) 16 years
- 5) ____ entails evaluating the applicant's age, health, lifestyle, employment, and medical history.
 - a) Underwriting
 - b) Renewal
 - c) Third party
 - d) All of these
- 6) Certificate of Insurance is ____ proof of insurance.
 - a) Formal
 - b) Informal
 - c) Temporary
 - d) Important
- 7) Underwriting helps determine the ____ of an insurance coverage.
 - a) Risk and premium
 - b) idea
 - c) profit
 - d) process
- 8) Motor insurance is a _____.
 - a) Contract
 - b) Gambling
 - c) Lottery
 - d) All of the above

B) True or false. 04

- 1) Third-party insurance provides essential liability coverage
- 2) Insurance underwriting is the process of evaluating a risk to determine
- 3) A renewal notice is not a reminder.
- 4) Comprehensive insurance covers both own damage and third-party liabilities.

Q.2 Answer the following. (Short Note) 12

- a) Comprehensive Policy
- b) Renewal notice
- c) Third Party Insurance
- d) Certificate of insurance

Q.3 Answer the following questions. (Short Answer) 12

- a) Explain the Types of motor vehicles.
- b) Explain the History of Motor Insurance.

Q.4 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Explain the Characteristics and Importance of Motor Insurance.

OR

- b) Explain the types of motor Insurance.

Q.5 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Explain the Role of Technology in Motor Insurance.

OR

- b) Explain the Third Party Claim Settlement Procedure.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Cost Accounting
Advanced Costing Paper - VI (Budgeting and Budgetary Control)
(G08-DSC-412)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Budget period depends upon _____.
 a) The type of budget b) The nature of business
 c) The length of trade cycles d) All of the above
- 2) The main objective of budgetary control is _____.
 a) To define the goal of the firm
 b) To coordinate different departments
 c) To plan to achieve its goals
 d) All of the above
- 3) The classification of fixed and variable cost is useful for the preparation of _____.
 a) Master Budget b) Flexible Budget
 c) Cash Budget d) Capital Budget
- 4) Which of the following is usually a short-term budget _____.
 a) Capital Expenditure Budget
 b) Research and Development Budget
 c) Cash Budget
 d) Sales Budget
- 5) A budget designed to remain unchanged irrespective of the level of activity actually attained is called _____.
 a) Fixed Budget b) Flexible Budget
 c) Zero-Based Budget d) Performance Budget
- 6) The budgets are classified on the basis of _____.
 a) Time b) Function
 c) Flexibility d) All of the above

- 7) Which of the following is Function Wise Budget _____.
a) Fixed Budget b) Sales Budget
c) Flexible Budget d) Master Budget
- 8) A _____ is one which presents the purposes and objectives for which funds are required.
a) Performance Budgeting
b) Production Budget
c) Plant Utilisation Budget
d) Research and Development Cost Budget

B) True or False.

04

- 1) Zero Based Budgeting cannot be used for Decision making.
- 2) Cash budget shows the expected sources and utilisation of cash.
- 3) A budget is expressed in financial or Quantitative terms.
- 4) A budget is prepared for a specified period.

Q.2 Answer the following.

12

- a) Advantages of Zero-based Budgeting
- b) Performance Budgeting
- c) Essential Steps for preparing Budget
- d) Limitations of Budgetary Control

Q.3 Attempt the following.

12

- a) Objectives of Budgetary Control
- b) Essential Characteristics of Budget

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

- a)** A Factory which expect to operate 7,000 hours, i.e. at 70% level of activity, gives details of expenses as under:

Variable expenses	Rs. 1,260
Semi-variable expenses	Rs. 1,200
Fixed expenses	Rs. 1,800

The semi variable expenses go up by 10% between 85% and 95% activity and by 20% above 95% activity.

Prepare a flexible budget for 80%, 90% and 100% activities. also find out recovery rate per hour.

OR

- b) What is Zero Based Budgeting? List down the steps involved in zero based budgeting.**

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a)** From the following information of manufacturing company, Prepare the Master Budget for the next year.

Sales	Rs. 8,00,000
Direct Material Cost	60% of Sales
Direct Wages	20 workers @ Rs. 150 per month
Factory Overheads:	
- Indirect Labour	
Works Manager	Rs. 500 per month
Foreman	Rs. 400 per month
Stores and Spares	2.5% on Sales
Depreciation on Machinery	Rs. 12,600
Light and Power	Rs. 3,000
Repairs and Maintenance	Rs. 8,000
Other Sundries	10% on Direct Wages
Administration, Selling & Distribution Expenses	Rs. 36,000 per year

OR

- b)** What is Budget? Explain Different types of Budgets.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Advanced Accountancy
Mobile Accounting Paper- II (G08-SEC-401)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Mobile accounting is important to small business for _____.
 - a) Real – Time Financial Updates
 - b) Improved Efficiency and Time Saving
 - c) Accessibility and Convenience
 - d) All of the above
- 2) Mobile Accounting Apps allows user to exports reports in _____ formats for easy sharing with accountant, partners and managements.

a) PDF or Excel or CSV	b) PDF only
c) Excel Only	d) CSV Only
- 3) Which of the following is a feature of payroll automation?
 - a) Ignoring tax compliance
 - b) Generating only paper payslips
 - c) Integration with attendance system
 - d) Manual Bank transfers
- 4) Basic functions of mobile accounting apps are _____.
 - a) expense tracking and categorization
 - b) budgeting and financial planning
 - c) invoicing, receipts and payments management
 - d) All of the above

B) True or False. 02

- 1) Mobile Accounting refers to accounting processes performed using mobile devices and apps.
- 2) Data security is not a concern in mobile accounting system.

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) Cloud Integration in Mobile Accounting
- b) Tax Management on Mobile Platforms

Q.3 Answer the following. 06
Explain the Benefits and Limitations of using Mobile phones for accounting.

Q.4 Answer the following. (Any One) 06

a) Explain the role of cloud computing in mobile accounting.

OR

b) Explain the key financial reports generated in Mobile Accounting Apps.

Q.5 Answer the following. (Any One) 06

a) Explain the evolution of accounting from traditional methods to mobile based system.

OR

b) Explain the Cash Flow monitoring using mobile App.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

ADVANCED BANKING

Digital Banking (Paper - II) (G08-SEC-402)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०४

- १) ——— हा मोबाईल बँकिंगचा उपयोग आहे.
 - अ) खात्यामधील शिल्लक पाहणे
 - ब) पैसे हस्तांतरीत करणे
 - क) बिल भरणे
 - क) वरील सर्व
- २) पीअर टु पीअर कर्ज हे ——— कर्ज आहे.
 - अ) प्रत्यक्ष
 - ब) अप्रत्यक्ष
 - क) परोक्ष
 - ड) यापैकी नाही
- ३) क्रिप्टो करन्सी हे ——— चलन आहे.
 - अ) कागदी
 - ब) डिजिटल
 - क) वस्तु
 - ड) धातु
- ४) फोन पे हे ——— डिजिटल पेमेंट ॲप आहे.
 - अ) अमेरिकन
 - ब) रशियन
 - क) भारतीय
 - ड) यापैकी नाही

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

०२

- १) बिट कॉईन हे चलन ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानावर आधारित आहे.
- २) फिनटेक म्हणजे फायनान्शियल टेक्नॉलॉजी होय.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

०६

- अ) डिजिटल बँकिंग ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) बँकिंग क्षेत्रामध्ये चॅटबॉट्स चे महत्व सांगा.

प्र.३ टीप लिहा.

०६

ए. आय. आणि ग्राहक संबंध व्यवस्थापन

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) इंटरनेट बँकिंग ची वैशिष्ट्ये सांगा.
- किंवा
- ब) ए. आय ची बँकिंग क्षेत्रातील भुमिका सांगा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
- अ) मोबाईल बँकींग चे महत्त्व सांगा.
- किंवा
- ब) क्रिप्टो कटन्सींचे फायदे सांगा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026**

**ADVANCED BANKING
Digital Banking (Paper - II) (G08-SEC-402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Mobile banking are useful for _____.
 a) Checking account balance
 b) Transferring money
 c) Paying bills
 d) All the above
- 2) Peer to Peer finance is _____ finance.
 a) Direct
 b) Indirect
 c) Derived
 d) None of these
- 3) Crypto currency is _____ currency.
 a) Paper
 b) Digital
 c) Commodity
 d) Metal
- 4) Phone Pe is a _____ digital payment app.
 a) American
 b) Russian
 c) Indian
 d) None of these

B) True and False 02

- 1) Bitcoin currency is based on block chain technology.
- 2) Fin Tech means financial technology.

Q.2 Write Short Answers. 06

- a) Explain the concept of digital banking.
- b) State the importance of Chatbots in banking sector.

Q.3 Short Note. 06

AI and customer relationship management.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) State the features of Internet banking.

OR

- b) State the role of AI in Banking sector.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) State the importance of mobile banking.

OR

b) State advantages of crypto currency.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल — २०२६

**Business Administration
Event Management (G08-SEC-403)**

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४
- १) समारंभ आयोजित करण्याची पहिली पायरी ——— आहे.
अ) अंदाजपत्रक तयार करणे ब) मूल्यमापन
क) नियोजन ड) अहवाल तयार करणे
- २) ——— समारंभाच्या यशस्वी अंमलबजावणीस जबाबदार असतो.
अ) प्रायोजक ब) प्रेक्षक
क) समारंभ व्यवस्थापक ड) कलाकार
- ३) ——— समारंभ हा समारंभाचा प्रकार नाही.
अ) कॉर्पोरेट ब) सामाजिक
क) सांस्कृतिक ड) नैसर्गिक
- ४) स्थळाची निवड अवलंबून ——— असते.
अ) सहभागींची संख्या ब) कार्यक्रमाचा प्रकार
क) अंदाजपत्रक ड) वरील सर्व
- ब) चूक की बरोबर ते सांगा ०२
- १) समारंभ आयोजनात अंदाजपत्रक महत्त्वाचे नाही.
२) वेळेचे व्यवस्थापन समारंभ वेळेत पूर्ण करण्यात मदत करते.
- प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. ०६
- अ) समारंभ व्यवस्थापन
ब) समारंभ व्यवस्थापनातील तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. ०६
- चांगल्या समारंभ नियोजकाचे गुण स्पष्ट करा.

- प्र.४ अ) समारंभचे प्रकार स्पष्ट करा. 0६
किंवा
ब) समारंभ व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ) समारंभ व्यवस्थापनाचे घटक स्पष्ट करा. 0६
किंवा
ब) विविध समारंभसाठी समारंभ व्यवस्थापकांची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Max. Marks: 30

Page 3 of 4

Q.5 a) Explain the Components of Event Management.

06

OR

b) Explain the Role of Event Managers for different Events.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

BUSINESS MANAGEMENT

Event Management Skills (G08-SEC-404)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) समारंभ व्यवस्थापनामध्ये मुख्यतः ——— समाविष्ट असते.
 - अ) फक्त सजावट
 - ब) समारंभांचे नियोजन, आयोजन व अंमलबजावणी
 - क) फक्त जाहिरात
 - क) तिकीट विक्री
- २) ——— समारंभाच्या यशस्वी अंमलबजावणीस जबाबदार असतो.
 - अ) प्रायोजक
 - ब) प्रेक्षक
 - क) समारंभ व्यवस्थापक
 - ड) कलाकार
- ३) खालीलपैकी ——— हा समारंभाचा प्रकार नाही.
 - अ) कॉर्पोरेट समारंभ
 - ब) सामाजिक समारंभ
 - क) सांस्कृतिक समारंभ
 - ड) नैसर्गिक घटना
- ४) ——— टप्प्यात उद्दिष्टे ठरविणे व अर्थसंकल्प तयार करणे समाविष्ट असते.
 - अ) अंमलबजावणी टप्पा
 - ब) नियोजन टप्पा
 - क) मूल्यमापन टप्पा
 - ड) समाप्ती टप्पा

ब) चूक की बरोबर ते सांगा ०२

- १) समारंभाचे नियोजन व अंमलबजावणी करण्यास जबाबदार असणाऱ्या व्यक्तीस समारंभ व्यवस्थापक म्हणतात.
- २) वेळेचे व्यवस्थापन समारंभ वेळेत पूर्ण करण्यात मदत करते.

प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. ०६

- अ) समारंभ व्यवस्थापन
- ब) नेतृत्व आणि संघ व्यवस्थापन

- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. 0६
समारंभ व्यवस्थापनाचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) समारंभचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) समारंभ व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कौशल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) समारंभ व्यवस्थापनातील समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
BUSINESS MANAGEMENT
Event Management Skills (G08-SEC-404)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) Event management mainly involves _____.
 - a) Only decoration
 - b) Planning, organizing and execution of events
 - c) Advertising only
 - d) Ticket selling
- 2) _____ is responsible for the successful execution of an event.
 - a) Sponsor
 - b) Audience
 - c) Event Manager
 - d) Performer
- 3) _____ of the following is NOT a type of event.
 - a) Corporate event
 - b) Social event
 - c) Cultural event
 - d) Natural event
- 4) _____ stage involves deciding objectives and budgeting.
 - a) Execution stage
 - b) Planning stage
 - c) Evaluation stage
 - d) Closing stage

B) True and False 02

- 1) The person responsible for planning and execution of an event is called event Manager.
- 2) Time management helps in completing the event on schedule.

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) Event Management
- b) Leadership and Team management

Q.3 Write Short Answers. 06

Explain the Stages of Event Management.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the Types of Events.

OR

- b) Explain the Importance of Event Management.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) Explain the Types of Skills.

OR

b) Explain the problems in Event Management.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Economics

Money and Financial System – II (G08-SEC-405)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०४

१) RBI ने पैसा पुरवठ्याची ——— संकल्पना स्वीकारली.

अ) एम १

ब) एम २

क) एम ३

ड) एम ४

२) किंमत स्थिरता हे ——— धोरणाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

अ) वस्तू

ब) चलनविषयक

क) सोने

क) वरील सर्व

३) विनिमयाचे माध्यम हे पैशाचे ——— कार्य आहे.

अ) प्राथमिक

ब) दुय्यम

क) आकस्मिक

ड) इतर

४) भांडवल बाजार ——— कालीन वित्त पुरवठ्याशी संबंधित आहे.

अ) अल्प

ब) मध्यम

क) दीर्घ

ड) अतिअल्प

ब) सत्य की असत्य.

०२

१) रिझर्व्ह बँकेच्या पत नियंत्रण धोरणाचे दोन संख्यात्मक उपाय आहेत.

२) नाणेबाजार दोन बाजारात विभागलेला आहे.

प्र.२ थोडक्यात उत्तर लिहा.

०६

अ) एम १

ब) हुंडी बाजार

प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा.

०६

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६

अ) नाणेबाजार म्हणजे काय? भारतीय नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पैशाची व्याख्या सांगून पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६

अ) वित्त संकल्पना स्पष्ट करा आणि आर्थिक विकासातील वित्ताची भूमिका यावर चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे मौद्रिक धोरण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Economics
Money and Financial System – II (G08-SEC-405)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) RBI accepted _____ concept for money supply.
 - a) M1
 - b) M2
 - c) M3
 - d) M4
- 2) The price stability is a prime objective of _____ policy.
 - a) Commodities
 - b) Monetary
 - c) Gold
 - d) All of the above
- 3) Medium of exchange is the _____ function of Money.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Contingent
 - d) Other
- 4) Capital Market is related with _____ term funds.
 - a) Short
 - b) Medium
 - c) Long
 - d) Very short period

B) True or False 02

- 1) There is Two Quantitative measures of RBI's credit control policy.
- 2) Money market is divided into Two Markets.

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) M1
- b) Bill Market

Q.3 Answer the following questions. 06

State the Functions of Reserve Bank of India.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) What is money market? Explain the features of Indian money market.

OR

- b) State the definition of money and explain the functions of money.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

06

a) Explain the concept of finance and discuss the role of finance in economic development.

OR

b) Explain the Monetary policy of Reserve Bank of India.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल — २०२६

Advanced Insurance

Company Law: Procedure And Compliance (G08-SEC-407)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०४

१) कंपनी म्हणजे कायद्याने निर्माण केलेली — व्यक्ती होय.

अ) कायदेशीर

ब) कृत्रिम

क) नैसर्गिक

ड) तांत्रिक

२) — हे कंपनीची व्याप्ती, उद्दिष्टे आणि बाह्य पक्षांशी असलेले संबंध परिभाषित करते.

अ) कंपनी घटनापत्रक

ब) कंपनी नियमावली

क) कंपनीचे चिन्ह

क) कंपनीचे नाव

३) — म्हणजे भागधारकांच्या वतीने कंपनीचे कामकाज चालविण्यासाठी निवडलेली व्यक्ती होय.

अ) व्यवस्थापक

ब) संचालक

क) मुख्य कार्यकारी अधिकारी

ड) कायदेशीर सल्लागार

४) वार्षिक सर्वसाधारण सभा दर — एकदा घेणे कायदेशीररित्या बंधनकारक आहे.

अ) आठवडा

अ) महिना

क) वर्ष

क) दिवस

ब) सत्य की असत्य.

०२

अ) कंपनी सचिवाची नियुक्ती कंपनीच्या संचालक मंडळाकडून केली जाते.

ब) पूर्णवेळ संचालक म्हणजे असा संचालक जो कंपनीत पूर्णवेळ नोकरी करत असतो.

- प्र.२ टिपा लिहा. 0६
अ) कंपनी सचिव
ब) कंपनीचा अजेंडा
- प्र.३ दीर्घ उत्तर लिहा. 0६
कंपनीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घ उत्तर) (कोणताही एक) 0६
अ) कंपनी बैठकीचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कंपनी घटनापत्रकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) कंपनीच्या बैठकांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कंपनी नियमावलीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance
Company Law: Procedure And Compliance (G08-SEC-407)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- 1) A company is a _____ person created by law.
 - a) Legal b) Artificial
 - c) Natural d) Technical
- 2) _____ defines the company's scope, objectives, and relationship with external parties.
 - a) Memorandum of Association
 - b) Articles of Association
 - c) Company symbol
 - d) Company Name
- 3) _____ is the person elected to conduct the affairs of a company on behalf of the shareholders.
 - a) Manager b) Director
 - c) CEO d) Legal Advisor
- 4) An Annual General Meeting is legally mandated to be held once every _____.
 - a) Week b) Month
 - c) Year d) Day

B) True or False. 02

- 1) A Company Secretary is appointed by the Board of Directors of a company.
- 2) A whole-time director refers to a director who has been in employment of the company on a fulltime basis.

Q.2 Write Short Notes. 06

- a) Company Secretary
- b) Company Agenda

Q.3 Answer the following long answer. 06

Explain features of company.

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One) 06

a) Explain the types of company meetings.

OR

b) Explain the importance of Memorandum of Association.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 06

a) Explain the importance of company meetings.

OR

b) Explain the importance of Articles of Association.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Cost Accounting
Cost Audit and Reporting (G08-SEC-408)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) Cost audit in India is governed by _____.
a) Companies Act b) Income Tax Act
c) SEBI Act d) Banking Regulation Act
- 2) Section related to cost audit under Companies Act, 2013 is _____.
a) Section 128 b) Section 135
c) Section 148 d) Section 177
- 3) Appointment of cost auditor is done by _____.
a) Central Government b) Shareholders
c) Audit Committee d) Board of Directors
- 4) Cost auditor must be a member of _____.
a) ICAI b) ICSI
c) ICMAI d) RBI

B) True or False. 02

- 1) The main objective of cost audit is cost control and cost reduction.
- 2) Cost audit report is prepared before conducting cost audit.

Q.2 Answer the following questions. 06

- a) Advantages of Cost Audit
- b) Scope of Cost Audit

Q.3 Answer the following questions. 06

Explain the Techniques and Procedure of Cost Audit.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06

- a) Explain the Regulatory Framework of Cost Audit in India.

OR

- b) Explain the Role of Cost Audit in Cost Control and Cost Reduction.

Q.5 Answer the following question. (Any One)

06

a) Distinguish between Financial Audit and Cost Audit.

OR

b) Explain the Need and Importance of Cost Audit.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Advanced Banking
International Banking & Finance (Paper - II) (G08-DSM-401)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **०८**
- १) कोणती बँक विविध देशांमध्ये सेवा देते?
 - अ) स्थानिक बँक
 - ब) सहकारी बँक
 - क) आंतरराष्ट्रीय बँक
 - ड) ग्रामीण बँक
 - २) कोणत्या बाजारात परकीय चलनाची खरेदी-विक्री होते?
 - अ) भांडवली बाजार
 - ब) मुद्रा बाजार
 - क) परकीय चलन बाजार
 - ड) वस्तु बाजार
 - ३) लेटर ऑफ क्रेडिट (L/C) प्रामुख्याने कशासाठी वापरले जाते?
 - अ) देशांतर्गत व्यापार
 - ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
 - क) किरकोळ बँकिंग
 - ड) वैयक्तिक कर्ज
 - ४) FEMA चा पूर्ण अर्थ काय आहे?
 - अ) Foreign Exchange Management Act
 - ब) Federal Exchange Market Act
 - क) Financial Exchange Management Act
 - ड) Foreign Economic Market Act
 - ५) विनिमय दर बदलल्यामुळे कोणता धोका निर्माण होतो?
 - अ) पत धोका
 - ब) राजकीय धोका
 - क) चलन धोका
 - ड) कार्यकारी धोका
 - ६) PPP सिद्धांत कोणाशी संबंधित आहे?
 - अ) व्याजदर
 - ब) महागाई
 - क) विनिमय दर
 - ड) व्यापार धोरण

- ७) आंतरराष्ट्रीय व्यापार वित्त कोण प्रोत्साहन देते?
- अ) मध्यवर्ती बँक ब) व्यापारी बँक
क) विकास बँक ड) वरील सर्व
- ८) बँक हमी ही कोणाकडून दिली जाते?
- अ) निर्यातदार ब) आयातदार
क) बँक ड) सरकार

ब) सत्य की असत्य

08

- १) आंतरराष्ट्रीय बँका सीमापार व्यापारास मदत करतात.
- २) परकीय चलन बाजार फक्त एका देशात चालतो.
- ३) लेटर ऑफ क्रेडिट आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील धोका कमी करते.
- ४) FEMA भारतातील परकीय चलन व्यवहार नियंत्रित करते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१२

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंगची व्याख्या द्या.
ब) परकीय चलन बाजारातील कोणतेही तीन सहभागी लिहा.
क) व्यापार वित्ताचे महत्त्व सांगा.
ड) चलन हेजिंग म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (लघु उत्तर)

१२

- अ) जागतिक व्यापारात आंतरराष्ट्रीय बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) क्रयशक्ती समता (PPP) सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) परकीय चलन बाजारातील व्यवहार व सहभागी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) निर्यात-आयात वित्तपुरवठ्यात बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

੧੨

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकिंगमधील राजकीय, आर्थिक व चलन धोके स्पष्ट करा.
किंवा
ब) FEMA व भारतातील परकीय चलन व्यवस्थापनातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Banking
International Banking & Finance (Paper - II) (G08-DSM-401)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Which bank provides services across different countries?
 - a) Local bank
 - b) Cooperative bank
 - c) International bank
 - d) Rural bank
- 2) Which market deals with buying and selling of foreign currencies?
 - a) Capital market
 - b) Money market
 - c) Forex market
 - d) Commodity market
- 3) Letter of Credit is mainly used in: _____.
 - a) Domestic trade
 - b) International trade
 - c) Retail banking
 - d) Personal loans
- 4) FEMA stands for: _____.
 - a) Foreign Exchange Management Act
 - b) Federal Exchange Market Act
 - c) Financial Exchange Management Act
 - d) Foreign Economic Market Act
- 5) Which risk arises due to changes in exchange rates?
 - a) Credit risk
 - b) Political risk
 - c) Currency risk
 - d) Operational risk
- 6) PPP theory is related to: _____.
 - a) Interest rate
 - b) Inflation
 - c) Exchange rate
 - d) Trade policy
- 7) Which institution promotes international trade finance?
 - a) Central bank
 - b) Commercial bank
 - c) Development bank
 - d) All of the above
- 8) Bank guarantee is a promise made by: _____.
 - a) Exporter
 - b) Importer
 - c) Bank
 - d) Government

- B) True or false.** **04**
- 1) International banks help in cross-border trade.
 - 2) Forex market operates only within one country.
 - 3) Letter of Credit reduces risk in international trade.
 - 4) FEMA controls foreign exchange transactions in India.

- Q.2 Answer the following.** **12**
- a) Define international banking.
 - b) Write any three participants in the foreign exchange market.
 - c) State the importance of trade finance.
 - d) What is currency hedging?

- Q.3 Attempt the following. (Short Answer)** **12**
- a) Explain the role of international banks in global trade.
 - b) Describe Purchasing Power Parity (PPP) theory.

- Q.4 Attempt the following. (Long Answer) (Any One)** **12**
- a) Explain foreign exchange market operations and its participants.
- OR**
- b) Discuss the role of banks in export and import financing.

- Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer)** **12**
- a) Explain political, economic, and currency risks in international banking.
- OR**
- b) Describe FEMA and its importance in foreign exchange management in India.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Business Administration
Fundamentals of Entrepreneurship - II (G08-DSM-402)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८**
- १) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाचा प्राथमिक उद्देश ——— आहे.
 - अ) सरकारी क्षेत्रात नोकऱ्या देणे
 - ब) संभाव्य उद्योजकांना ओळखणे, प्रेरित करणे आणि प्रशिक्षण देणे
 - क) लहान व्यवसायांवरील कराचा बोजा वाढवणे
 - ड) परदेशी वस्तूंच्या आयातीला प्रोत्साहन देणे
 - २) ——— ही सामाजिक-आर्थिक समस्या सोडवण्यासाठी उद्योजकता विकास कार्यक्रम सर्वात प्रभावी आहे.
 - अ) वाढती लोकसंख्या
 - ब) बेरोजगारी
 - क) निरक्षरता
 - ड) ग्लोबल वॉर्मिंग (जागतिक तापमानवाढ)
 - ३) स्वतःचा व्यवसाय सुरू करणाऱ्या आणि त्याचे व्यवस्थापन करणाऱ्या महिलेला ——— म्हणतात.
 - अ) महिला उद्योजक
 - ब) व्यवस्थापक
 - क) कर्मचारी
 - ड) ग्राहक
 - ४) अनेक महिला स्वतःचा छोटा व्यवसाय ——— साठी सुरू करतात.
 - अ) प्रसिद्ध होण्यासाठी
 - ब) लोकांना भेटणे टाळण्यासाठी
 - क) जास्त कर भरण्यासाठी
 - ड) आर्थिक स्वातंत्र्य मिळवण्यासाठी

- ५) हरित उद्योजकतेचा मुख्य उद्देश ——— आहे.
 अ) पर्यावरणाच्या हानीकडे दुर्लक्ष करून जास्तीत जास्त नफा मिळवणे
 ब) पर्यावरणीय समस्या सोडवणारा आणि शाश्वततेला प्रोत्साहन देणारा व्यवसाय निर्माण करणे
 क) पॅकेजिंगमध्ये प्लास्टिकचा वापर वाढवणे
 ड) केवळ मोठ्या प्रमाणावरील औद्योगिक उत्पादनावर लक्ष केंद्रित करणे
- ६) सामाजिक उद्योजकाचा प्राथमिक उद्देश ——— असतो.
 अ) वैयक्तिक संपत्ती आणि चैनीच्या वस्तू वाढवणे
 ब) केवळ सरकारसाठी काम करणे
 क) बाजारातील सर्व प्रकारची स्पर्धा नष्ट करणे
 ड) शाश्वत व्यवसाय सांभाळून सकारात्मक सामाजिक किंवा पर्यावरणीय बदल घडवून आणणे
- ७) रतन टाटा यांनी टाटा सन्सचे अध्यक्षपद ——— वर्षी स्वीकारले.
 अ) १९८१
 ब) १९९१
 क) १९९५
 ड) २०००
- ८) फाल्गुनी नायर या ——— प्रसिद्ध भारतीय कंपनीच्या संस्थापक आणि सीईओ आहेत.
 अ) मित्रा
 ब) नायका
 क) पर्पल
 ड) शुगर कॉस्मेटिक्स

ब) सत्य की असत्य

०४

- १) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश पहिल्या पिढीतील उद्योजकांना स्वतःचे उद्योग उभारण्यास मदत करणे हा आहे.
- २) भारत सरकारच्या व्याख्येनुसार, महिला उद्योजक म्हणजे असा उद्योग ज्याची मालकी आणि नियंत्रण महिलांकडे असून भांडवलामध्ये त्यांचा किमान ५१% आर्थिक हिस्सा असतो.
- ३) सामाजिक उद्योजकाचे प्राथमिक ध्येय वैयक्तिक संपत्ती वाढवणे आणि भागधारकांसाठी नफा मिळवणे हे असते.
- ४) टाटा समूहाचे अध्यक्ष म्हणून काम करणारे रतन टाटा हे टाटा कुटुंबातील पहिले व्यक्ति होते.

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (टिपा लिहा)

१२

- अ) ग्रामीण उद्योजकता विकास कार्यक्रम
- ब) ग्रामीण उद्योजकता
- क) हरित उद्योजकता
- ड) उद्योजकता आणि कौशल्य विकास कार्यक्रम

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. १२
- अ) कृषी उद्योजकता स्पष्ट करा.
- ब) सचिन बन्सल यांची प्रमुख कामगिरी स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) उद्योजकता विकास कार्यक्रमांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) कृषी उद्योजकतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) सामाजिक उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) रतन टाटा यांच्या प्रमुख कामगिरी स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Administration
Fundamentals of Entrepreneurship - II (G08-DSM-402)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) _____ is the primary focus of an Entrepreneurship Development Program (EDP).
 - a) To provide jobs in the government sector
 - b) To identify, motivate, and train potential entrepreneurs
 - c) To increase the tax burden on small businesses
 - d) To encourage imports of foreign goods
- 2) EDPs are most effective in solving this _____ socio-economic problem.
 - a) Overpopulation
 - b) Unemployment
 - c) Illiteracy
 - d) Global warming
- 3) A woman who starts and manages her own business is called a _____.
 - a) Woman Entrepreneur
 - b) Manager
 - c) Employee
 - d) Customer
- 4) _____ is the main reason many women start their own small business.
 - a) To become famous
 - b) To avoid meeting people
 - c) To pay more taxes
 - d) To gain financial independence
- 5) _____ is the main goal of Green Entrepreneurship.
 - a) To maximize profit regardless of environmental damage
 - b) To create a business that addresses environmental problems and promotes sustainability
 - c) To increase the use of plastic in packaging
 - d) To focus only on large-scale industrial manufacturing
- 6) _____ is the primary objective of a Social Entrepreneur.
 - a) To maximize personal wealth and luxury
 - b) To work exclusively for the government
 - c) To eliminate all forms of competition in the market
 - d) To create positive social or environmental change while maintaining a viable business

- 7) In _____ year did Ratan Tata take over as the Chairman of Tata Sons.
a) 1981 b) 1991
c) 1995 d) 2000
- 8) Falguni Nayar is the founder and CEO of _____ prominent Indian company.
a) Myntra b) Nykaa
c) Purplle d) Sugar Cosmetics

B) True or False.

04

- 1) The main objective of an EDP is to help first-generation entrepreneurs set up their own enterprises.
- 2) According to the Government of India, a woman entrepreneur is defined as an enterprise owned and controlled by women having a minimum financial interest of 51% of the capital.
- 3) The primary goal of a social entrepreneur is to maximize personal wealth and profit for shareholders.
- 4) Ratan Tata was the first person from the Tata family to serve as the Chairman of the Tata Group.

Q.2 Answer the following. (Short Notes)

12

- a)** Rural Entrepreneurship Development Program
b) Rural Entrepreneurship
c) Green Entrepreneurship
d) Entrepreneurship and Skill Development Program

Q.3 Attempt the following. (Short Answers)

12

- Explain Agricultural Entrepreneurship.
- Explain Sachin Bansal's Major Achievements.

Q.4 Attempt the following. (Any One) (Long Answer)

12

- a) Explain Types of Entrepreneurship Development Programs.**

OR

- b) Explain Importance of Agricultural Entrepreneurship.**

Q.5 Attempt the following. (Any One) (Long Answer)

12

- a) Explain Features of Social Entrepreneurship.**

OR

- b) Explain Ratan Tata's Major Achievements.**

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Business Management

Fundamentals of Human Resource Management -II (G08-DSM-403)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) कर्मचारी निवडीमध्ये ——— चा समावेश होतो.
 - अ) मुलाखत तंत्राची निश्चिती
 - ब) कार्यप्रेरणा
 - क) कौशल्य विकास
 - ड) कार्य मूल्यांकन
- २) कर्मचारी निवड करताना उमेदवाराची तर्कशक्ती, निर्णयक्षमता आणि आकलनशक्ती मोजण्यासाठी ——— चा प्रामुख्याने वापर केला जातो.
 - अ) कल चाचणी
 - ब) संपादन चाचणी
 - क) बुद्धिमत्ता चाचणी
 - ड) तांत्रिक चाचणी
- ३) निश्चित ध्येय साध्य करण्यासाठी कर्मचाऱ्यांच्या ज्ञानात व कार्यकौशल्यात वाढ करण्यासाठी केल्या जाणाऱ्या संघटित प्रयत्नांना ——— असे म्हणतात.
 - अ) प्रेरणा
 - ब) प्रशिक्षण
 - क) बढती
 - ड) यापैकी नाही
- ४) जेव्हा कर्मचाऱ्याला त्याच्या प्रत्यक्ष कामाच्या जागी वरिष्ठ किंवा पर्यवेक्षकाच्या देखरेखीखाली प्रशिक्षण मिळते, तेव्हा त्यास ——— म्हणतात.
 - अ) प्रत्यक्ष कामावर प्रशिक्षण
 - ब) कार्य-बाह्य प्रशिक्षण
 - क) उमेदवारी प्रशिक्षण
 - ड) नवशिक्यांचे प्रशिक्षण
- ५) नोकरी मूल्यांकनामध्ये 'व्यक्तीचे' मापन न करता, त्या व्यक्तीने केलेल्या ——— मूल्यमापन केले जाते.
 - अ) वर्तनाचे
 - ब) कौशल्याचे
 - क) अनुभवाचे
 - ड) कामाचे

- ६) — या पद्धतीमध्ये पर्यवेक्षक व कर्मचारी मिळून वास्तवात साध्य होतील अशी निश्चित उद्दिष्टे ठरवितात.
 अ) उद्दिष्टाधिष्ठित व्यवस्थापन पद्धती
 ब) केंद्र तपासणी पद्धती
 क) मनुष्यबळ हिशेबलेखन पद्धती
 ड) यापैकी नाही
- ७) जेव्हा एखाद्या कर्मचार्याला सध्याच्या पदावरून अधिक जबाबदारी आणि उच्च वेतनश्रेणी असलेल्या पदावर नियुक्त केले जाते, तेव्हा त्यास — म्हणतात.
 अ) बदली
 ब) बढती
 क) पदावनती
 ड) यापैकी नाही
- ८) कर्मचारी मनोबल ही एक — अवस्था आहे जी कर्मचार्याच्या कामाप्रती असलेल्या दृष्टिकोनावरून समजते.
 अ) शारीरिक
 ब) आर्थिक
 क) सामाजिक
 ड) मानसिक

ब) बरोबर की चूक ते लिहा.

०४

- १) नोकरीसाठी अर्ज केलेल्या सर्वच उमेदवारांची मुलाखत घेणे अनिवार्य असते.
- २) प्रभावी प्रशिक्षणासाठी कर्मचार्यांच्या प्रशिक्षणाची गरज ओळखून त्याचे नियोजन करणे आवश्यक असते.
- ३) कृती मूल्यांकन कर्मचार्याच्या वैयक्तिक कामगिरीचे मूल्यांकन करते.
- ४) कर्मचार्याची बदली ही केवळ त्याला शिक्षा देण्यासाठीच केली जाते.

प्र.२ टिपा लिहा.

१२

- अ) कर्मचारी निवड
- ब) प्रत्यक्ष कामावर प्रशिक्षण
- क) कार्य मूल्यांकन
- ड) पदावनती

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१२

- अ) कर्मचारी प्रशिक्षण म्हणजे काय ते सांगून चांगल्या प्रशिक्षणाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- ब) कर्मचारी बढतीचे महत्त्व विशद करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

१२

- अ) कर्मचारी निवड कार्यपद्धती मधील टप्पे विशद करा.

किंवा

- ब) कर्मचारी प्रशिक्षणाची गरज सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक)

१२

अ) कृती मूल्यांकनाच्या पद्धती विशद करा.

किंवा

ब) कर्मचारी मनोबल म्हणजे काय? कर्मचारी मनोबलाचे महत्त्व स्पष्ट करून मनोबल वाढवण्यासाठी कोणते उपाय योजले पाहिजेत ते सांगा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Management
Fundamentals of Human Resource Management -II (G08-DSM-403)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) Employee selection includes _____.
 a) determination of interview techniques
 b) work motivation
 c) skill development
 d) Job evaluation
- 2) To measure a candidate's reasoning, decision-making, and comprehension during selection mainly _____ is used.
 a) aptitude test b) achievement test
 c) intelligence test d) technical test
- 3) The organized efforts made to increase the knowledge and skills of employees to achieve a specific goal are called _____.
 a) motivation b) training
 c) promotion d) none of these
- 4) When an employee receives training at his actual place of work under the supervision of a senior or supervisor, it is called _____.
 a) on-the-job training b) off-the-job training
 c) candidate training d) learners' training
- 5) In job evaluation, instead of measuring the individual, the evaluation is done of the person's _____.
 a) behaviour b) skill
 c) experience d) work
- 6) In the _____ method, the supervisor and the employee together set definite objectives that are realistically achievable.
 a) Management by Objectives (MBO)
 b) Assessment Centre
 c) Human Resource Accounting
 d) none of these

- 7) When an employee is appointed from their current position to a position with greater responsibility and a higher pay scale, it is called _____.
a) transfer b) promotion
c) demotion d) none of these
- 8) Employee morale is a _____ state, which is understood from the employee's attitude towards work.
a) physical b) financial
c) social d) mental

B) True or false.

04

- 1) It is mandatory to interview all candidates who have applied for the job.
- 2) For effective training, it is necessary to identify the training needs of employees and plan the training accordingly.
- 3) Performance appraisal evaluates the individual performance of an employee.
- 4) An employee's transfer is done only for the purpose of punishing the employee.

Q.2 Write Short Notes.

12

- a) Employee selection
- b) On-the-job training
- c) Job Evaluation
- d) Demotion

Q.3 Attempt the following.

12

- a) What is employee training? Explain the principles of good training.
- b) Explain the importance of employee promotion.

Q.4 Attempt the following. (Any One)

12

- a) Explain the stages in the employee selection procedure.**

OR

- b) Explain the need and types of employee training.**

Q.5 Attempt the following. (Any One)

12

- a)** Explain the methods of performance appraisal.

OR

- b)** What is employee morale? Explain the importance of employee morale and suggest measures to improve it.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६

Business Economics

Business Macro Economics - II (G08-DSM-404)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) व्यापारचक्राच्या ---- अवस्था आहेत.

अ) दोन	ब) तीन
क) चार	ड) सहा

२) जी. एस. टी हे ---- कराचे उदाहरण आहे.

अ) प्रत्यक्ष
ब) अत्यक्ष
क) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष दोन्ही
ड) यापैकी नाही

३) सार्वजनिक खर्च हे ---- या धोरणाचे साधन आहे.

अ) राजकोषीय	ब) चलनाविषयक
क) परकीय	ड) यापैकी नाही

४) एका चलनाची अन्य चलनात व्यक्त केलेली किंमत म्हणजे ---- होय.

अ) व्यापार शर्ती	ब) व्यापारतोल
क) व्यवहारतोल	ड) विनिमय दर

५) शुंपीटर यांच्या मते, ---- हे व्यापार चक्राचे प्रमुख कारण आहे.

अ) नवप्रवर्तन	ब) पतपैसा
क) पैशाचे मुल्य	ड) पैसा

६) ---- हा सार्वजनिक आयव्ययचा अभ्यास विषय आहे.

अ) कर विश्लेषण	ब) सार्वजनिक खर्च विश्लेषण
क) अंदाजपत्रक विश्लेषण	ड) वरील सर्व

- ७) मंदीच्या काळात ——— अंदाजपत्रक उपयुक्त असते.
अ) समतोल ब) तुटीचे
क) शिलकी ड) वरील सर्व
- ८) दोन किंवा दोनपेक्षा अधिक देशात होणाऱ्या व्यापारास ——— व्यापार असे म्हणतात.
अ) राष्ट्रीय ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय ड) वरील सर्व

ब) चूक की बरोबर ते लिहा.

0%

- १) अँडम स्मिथ यांच्या मते, व्यापार चक्र ही सर्वस्वी चलनजन्य घटना आहे.
- २) सार्वजनिक आयव्यय हे सार्वजनिक सत्तेच्या उत्पन्न आणि खर्चाशी संबंधित आहे.
- ३) शिलकी अंदाजपत्रकात सरकारचे उत्पन्न हे खर्चापेक्षा जास्त असते.
- ४) मागासलेल्या देशांचा व्यवहारतोल हा अनुकूल असतो.

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- अ) सार्वजनिक आयव्यय आणि खाजगी आयव्यय यामधील फरक सांगा.
ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा.

१२

- अ) व्यापार चक्राच्या अवस्था
ब) अंदाजपत्रकाचे प्रकार

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) शुंपीटर यांचा व्यापारचक्राचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
ब) अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? अप्रत्यक्ष कराचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय? तुटीच्या अर्थभरण्याची उद्दिष्ट्ये सांगा.
किंवा
ब) व्यवहारतोलाच्या असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Economics
Business Macro Economics - II (G08-DSM-404)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 08

- 1) There are _____ phases of trade cycle.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Six
- 2) GST is a example of _____ tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Both direct and in direct
 - d) None of these
- 3) Public expenditure is the basic instrument of _____ policy.
 - a) Fiscal
 - b) Monetary
 - c) Foreign
 - d) All the above
- 4) _____ is only a price of one currency quoted in terms of another currency.
 - a) Terms of trade
 - b) Balance of trade
 - c) Balance of Payments
 - d) Rate of exchange
- 5) According to Schumpeter, _____ is the main cause of trade cycle.
 - a) Innovation
 - b) Credit money
 - c) Value of money
 - d) Money
- 6) _____ is the subject matter of Public Finance.
 - a) Tax analysis
 - b) Public expenditure analysis
 - c) Budget analysis
 - d) All the above
- 7) In Depression period _____ budget is useful.
 - a) Balanced
 - b) Deficit
 - c) Surplus
 - d) All the above
- 8) A trade between two or more country is called as _____ trade.
 - a) National
 - b) Interstate
 - c) International
 - d) All the above

B) True or False. 04

- 1) According to Adam Smith, trade cycle is purely monetary phenomenon.
- 2) Public Finance is concerned with the income and expenditure of Public authorities.
- 3) In Surplus budget, income of the Government is greater than the expenditure.
- 4) Balance of payments are favorable for backward counters.

Q.2 Write Short Answers. 12

- a) State the difference between Public Finance and Private Finance.
- b) State the advantages of international trade.

Q.3 Write Short Notes. 12

- a) Phases of Business cycle.
- b) Types of Budget.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Explain the Schumpeter theory of trade cycle.

OR

- b) What is indirect tax? Explain the merits and demerits of indirect tax.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) What is deficit financing? State the objectives of deficit financing.

OR

- b) Explain the causes of disequilibrium in Balance of Payments.

- 8) Which measures of dispersion is affected by extreme values?
- a) Range b) Quartile Deviation
c) Variance d) Standard deviation

B) True or False.

04

- 1) If both variables change in same direction, then there will be negative correlation between these two variables.
- 2) Inter Quartile range is half of Quartile deviation.
- 3) With usual notations, $r = \sqrt{b_{xy} + b_{yx}}$
- 4) Mean is based on all observations.

Q.2 Answer the following.

12

- State both regression equations and state the properties of regression coefficients.
- Given variance = 5, $n = 10$, $\Sigma X = 160$. Find the coefficient of S.D. and C. V.
- Discuss the requirements of good measures of Dispersion.
- Find the median of the distribution whose mean is 26.8 and mode is 30.1.

Q.3 Attempt the following.

12

- a)** Compute Karl Pearson's correlation coefficient for the following data.

X	0	2	4	5	6
Y	3	4	5	4	5

- b) Explain Scatter diagram in details.**

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) Define correlation. Calculate the Spearman's rank correlation coefficient from the following data.

X	48	33	40	9	16	16	65	24	16	57
Y	13	13	24	6	15	4	20	9	6	19

OR

- b)** Calculate most suitable measures of dispersion and its relative measure for the following data.

Ages in years	Below 20	20-30	30-40	40-50	50 & above
No. of persons	2	10	28	20	12

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) The following table gives the age of cars of a certain make and annual maintenance cost, obtain the regression equation for cost related to age.

Age of Car (X) (Years)	2	4	6	8
Annual maintenance cost (Y) (Rs. in 100)	10	20	25	30

OR

- b)** State various measures of central tendency. Compute mean, median and mode for the following data:

Wages in Rs.	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of Persons	9	13	25	30	23	12	8

Seat No.	

Set **P**

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६

Advanced Insurance**Entrepreneurship and Insurance - II (G08-DSM-406)**

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

१) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाचे मुख्य ध्येय ——— आहे.

- अ) शारीरिक श्रम प्रदान करणे
- ब) संभाव्य उद्योजकांना प्रेरित करणे आणि प्रशिक्षित करणे
- क) नवीन व्यवसायांना निरुत्साहित करणे
- ड) सरकारी कर वाढवणे

२) खालीलपैकी ——— हा उद्योजकता विकास कार्यक्रमाचा पहिला टप्पा आहे.

- अ) प्रशिक्षण टप्पा
- ब) पाठपुरावा टप्पा
- क) पूर्व-प्रशिक्षण (निवड) टप्पा
- ड) मूल्यमापन टप्पा

३) 'कृषी उद्योजकता' म्हणजे ———.

- अ) पारंपारिक उदरनिर्वाहाची शेती
- ब) शेती आणि उद्योजकतेचे एकत्रीकरण
- क) शेतात मजूर म्हणून काम करणे
- ड) शेतीमध्ये तंत्रज्ञान टाळणे

४) 'महिला उद्योजकता' म्हणजे ———.

- अ) मोठ्या कंपनीत कर्मचारी म्हणून काम करणाऱ्या महिला
- ब) एखादी महिला किंवा महिलांचा समूह जो व्यवसाय सुरू करतो, त्याचे आयोजन करतो आणि चालवतो
- क) केवळ घरातील कामे सांभाळणाऱ्या महिला
- ड) महिलांच्या आरोग्यासाठी सरकारी योजना

- ५) 'हरित उद्योजकता' चा प्राथमिक कल ——— असतो.
 अ) औद्योगिक कचरा वाढवणे
 ब) केवळ उच्च गती उत्पादांवर लक्ष केंद्रित करणे
 क) कोणत्याही तंत्रज्ञानाचा वापर टाळणे
 ड) पर्यावरणाच्या समस्या सोडवणारे आणि शाश्वत व्यवसाय निर्माण करणे
- ६) 'सामाजिक उद्योजकाचे' प्राथमिक ध्येय ——— असते.
 अ) वैयक्तिक संपत्ती वाढवणे
 ब) व्यवसायाच्या माध्यमातून सामाजिक, सांस्कृतिक किंवा पर्यावरणीय समस्या सोडवणे
 क) सरकारी कार्यालयात काम करणे
 ड) कर भरणे टाळणे
- ७) विमा क्षेत्रात उद्योजकांसाठी खालीलपैकी ——— ही प्राथमिक व्यवसायाची संधी आहे.
 अ) चलनी नोटांची छपाई करणे
 ब) शेअर बाजार निर्देशांकावर नियंत्रण ठेवणे
 क) वैद्यकीय उपकरणांचे उत्पादन करणे
 ड) स्वतंत्र विमा एजन्सी किंवा ब्रोकरेज (मध्यस्थी संस्था) सुरू करणे
- ८) उद्योजक 'मायक्रो-इन्शुरन्स' / सूक्ष्म-विम्यामध्ये ——— लक्ष्य करून संधी शोधू शकतात.
 अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांना
 ब) उच्च उत्पन्न असलेल्या व्यक्तींना
 क) अल्प उत्पन्न असलेल्या व्यक्तींना आणि अल्पभूधारक शेतकऱ्यांना
 ड) आंतरराष्ट्रीय विमान कंपन्यांना

ब) खालील विधाने सत्य की असत्य ते लिहा.

08

- १) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाचा प्राथमिक उद्देश केवळ उद्योजकांना आर्थिक कर्ज उपलब्ध करून देणे हा आहे.
- २) ग्रामीण उद्योजकतेमुळे गावातून शहरांकडे लोकांचे स्थलांतर होते.
- ३) सामाजिक उद्योजक सामाजिक समस्यांवर उपाय शोधण्यासाठी व्यवसाय तंत्रांचा वापर करतात.
- ४) भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण ही भारतातील विमा व्यवसायांसाठी कायदेशीर मानके नियंत्रित करणारी प्राथमिक संस्था आहे.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १२
- अ) ग्रामीण उद्योजकता विकास कार्यक्रम
 ब) किरकोळ विक्री उद्योजकता
 क) जिल्हा उद्योग केंद्र
 ड) महिला उद्योजकता
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १२
- अ) सामाजिक उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) पारंपारिक विरुद्ध आधुनिक विमा मॉडेल्स/प्रतिमाने
- प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाची गरज स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) महिला उद्योजकांना येणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) हरित उद्योजकतेची गरज स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) विमा क्षेत्रातील व्यवसाय संधी स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Insurance
Entrepreneurship and Insurance - II (G08-DSM-406)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) _____ is the main goal of an Entrepreneurship Development Programme (EDP).
 - a) To provide physical labor
 - b) To motivate and train potential entrepreneurs
 - c) To discourage new businesses
 - d) To increase government taxes
- 2) _____ of the following is the first stage of an EDP.
 - a) Training Phase
 - b) Follow-up Phase
 - c) Pre-training (Selection) Phase
 - d) Evaluation Phase
- 3) 'Agripreneurship' means _____.
 - a) Traditional subsistence farming
 - b) Integration of agriculture with entrepreneurship
 - c) Working as a laborer on a farm
 - d) Avoiding technology in agriculture
- 4) _____ is Women Entrepreneurship.
 - a) Women working as employees in a large firm
 - b) A woman or group of women who initiate, organize, and run a business enterprise
 - c) Women managing household chores only
 - d) A government scheme for women's health
- 5) _____ is the primary focus of Green Entrepreneurship.
 - a) Maximizing industrial waste
 - b) Focusing only on high-speed manufacturing
 - c) Avoiding the use of any technology
 - d) Creating businesses that solve environmental problems and are sustainable

- 6) _____ is the primary mission of a Social Entrepreneur.
- To maximize personal wealth
 - To solve social, cultural, or environmental problems through business
 - To work for a government office
 - To avoid paying taxes
- 7) _____ of the following is a primary business opportunity for entrepreneurs in the insurance sector.
- Printing currency notes
 - Controlling the stock market index
 - Manufacturing medical equipment
 - Becoming an Independent Insurance Agency or Brokerage
- 8) Entrepreneurs can find opportunities in 'Micro-insurance' by targeting _____.
- Multi-national corporations
 - High-net-worth individuals
 - Low-income individuals and small-scale farmers
 - International airline companies

B) Write the following sentences True or False.

04

- The primary goal of an Entrepreneurship Development Programme is only to provide financial loans to entrepreneurs.
- Rural entrepreneurship leads to the migration of people from villages to cities.
- Social entrepreneurs use business techniques to find solutions to social problems.
- Insurance Regulatory and Development Authority of India is the primary body that regulates legal standards for insurance businesses in India.

Q.2 Answer the following. (Short Note)

12

- Rural Entrepreneurship Development Program
- Retail Entrepreneurship
- District Industries Centre
- Women Entrepreneurship

Q.3 Attempt the following. (Short Answer)

12

- Explain Social Entrepreneurship Features.
- Traditional vs. Modern Insurance Models.

Q.4 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)

12

- Explain Need of Entrepreneurship Development Programme.
- Explain problems faced by Women Entrepreneurs.

Q.5 Answer the following questions. (Long Answer) (Any One)

12

- Explain Need of Green Entrepreneurship.
- Explain Business opportunities in insurance sector.

Max. Marks: 30

Page 1 of 2

Q.4 Answer the following: (Any One) 06

- a) Discuss the theme and imagery in "*My Dead Dream*" by Sarojini Naidu.
- b) Explain the central idea of "*Break, Break, Break*" by Alfred Lord Tennyson.

Q.5 Attempt the following: (Any One) 06

- a) Critically appreciate the poem "*Christmas*" by Toru Dutt.
- b) Discuss the significance of nature in "*Trees*" by Joyce Kilmer.

Set	P

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

कमाल गुणः ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

08

- १) भारतीय सहकारी पतपुरवठा संरचना ——— आहे.
अ) तीन स्तरीय ब) दोन स्तरीय
क) एकांगी ड) यापैकी काहीही नाही
- २) प्राथमिक कृषी सहकारी पतसंस्था ——— मुदत कर्ज देतात.
अ) दीर्घ ब) अल्पकालीन
क) मध्यम ड) यापैकी काहीही नाही
- ३) सहकारी पतसंस्था कायदा १९०४ चा मुख्य उद्देश ——— कर्ज देणे हा होता.
अ) कृषी ब) औद्योगिक
क) विपणन ड) उपभोग
- ४) महाराष्ट्रातील खालीलपैकी कोणता राज्यस्तरीय दुग्ध महासंघ सर्वोच्च आहे?
अ) आरे ब) महानंदा
क) अमूल ड) गोकुळ

OR

- १) भारतातील पहिला सहकारी साखर कारखाना दिल्ली येथे स्थापन झाला.
- २) राज्य सहकारी बँकेला सहकारी पतपुरवठा चळवळीत शिखर बँक म्हणून ओळखले जाते.

03

- अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या समस्या
ब) दुग्ध सहकारी संस्थांची भूमिका

03

भारतातील प्राथमिक सहकारी कृषी पतसंस्थांना भेडसावणाऱ्या समस्या सांगा आणि त्या सोडवण्यासाठी उपाय सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) महाराष्ट्रातील साखर कारखान्यांच्या समस्या आणि आवश्यक उपाययोजना सांगा.

किंवा

ब) महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा, १९६० मधील मुख्य तरतुदी सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) नागरी सहकारी बँकेचे महत्त्व सविस्तर सांगा.

किंवा

ब) सहकारी विपणन संस्थांच्या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

Set

P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Cooperative Development - II (G08-GE-OE-402)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) The structure of Indian co-operative credit supply is _____.
 - a) Three tier
 - b) Two tiered
 - c) Monolithic
 - d) None of these
- 2) Primary agricultural credit co-operative societies provide _____ term loan.
 - a) Long
 - b) Short
 - c) Medium
 - d) None of these
- 3) The main objective of co-operative credit society act 1904 was to provide _____ Credit.
 - a) Agricultural
 - b) Industrial
 - c) Marketing
 - d) Consumption
- 4) Which, amongst the following, is the apex state-level Dairy federation in Maharashtra?
 - a) Aarey
 - b) Mahanand
 - c) Amul
 - d) Gokul

B) Write True or False. **02**

- 1) India's first co-operative sugar factory was established at Delhi.
- 2) State Co-operative Bank is known as apex bank in Co-operative Movement.

Q.2 Write Short Answer. **06**

- a) Problems of District Central Cooperative Bank**
b) Role of Dairy Cooperatives

Q.3 Answer the following question. 06

State the problems faced by primary agricultural credit co-operative society in India and give remedies to solve them.

Q.4 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) State the problems and necessary measures of Maharashtra sugar factories?

OR

b) State the main provisions of Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960.

Q.5 Attempt the following questions. (Any One) 06

a) State the Importance of Urban co-operative bank in Detail.

OR

b) Explain the Problems of Marketing Cooperatives in Detail.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistics
Applied Statistics - II (G08-GE-OE-403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 04

- The correlation coefficient between Improvement in medical field and Death rate is _____.
a) Zero correlation b) Negative correlation
c) Positive correlation d) None of these
- Central line for $\bar{C}$ chart is _____.
a) $\bar{C}$ b) $\bar{R}$
c) $\bar{X}$ d) $\bar{C} + 3\bar{C}$
- If $\text{Cov}(X, Y) = 12, r = 0.4$ and $\text{var}(X) = 9$ then b_{xy} is _____.
a) 0.75 b) 1.25
c) 0.12 d) 1.33
- A defective unit is a unit which contains more than allowable number of _____.
a) defects b) defectives
c) mean d) None of these

B) True and False 02

- R chart is used to control variability of characteristics.
- With usual notations, $r = \sqrt{b_{xy} + b_{yx}}$

Q.2 Answer the following. 06

- State both regression equations and give interpretation of Karl Pearson's correlation coefficient.
- Explain the advantages of S.Q.C

Q.3 Answer the following. 06

Compute Karl Pearson's correlation coefficient for the following data.

X	0	2	4	5	6
Y	3	4	5	4	5

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**06****a)** Explain the construction of mean and range chart.**OR****b)** Calculate Spearman's rank correlation coefficient for the following data:

Price (X)	53	98	95	81	75	61	59	55
Demand (Y)	47	25	32	37	30	40	39	45

Q.5 Answer the following questions. (Any One)**06****a)** Draw mean and range control charts for the following data.

Sample No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean	11.2	11.8	10.8	11.6	11	9.6	10.4	9.6	10.6	10
Range	7	4	8	5	7	4	8	4	7	9

(Give $n = 5, A_2 = 0.58, D_3 = 0$ and $D_4 = 2.115$)**OR****b)** If $n = 10, \sum X = 35, \sum Y = 170, \sum X^2 = 145, \sum Y^2 = 3426$ and $\sum XY = 680$
Find regression equation X on Y .

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
NSS (G09-CC-401)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४**
- १) खालीलपैकी कोणता पर्याय पर्यावरणीय संकटाशी संबंधित आहे?
 अ) आर्थिक असमतोल
 ब) सामाजिक संघर्ष
 क) पर्यावरणीय (परिस्थितिक) संतुलनात बिघाड
 ड) राजकीय अस्थिरता
- २) मुख्यत्वे — हा वायु जागतिक तापमान वाढीस जबाबदार आहे.
 अ) ऑक्सिजन
 ब) नायट्रोजन
 क) कार्बन डायऑक्साइड
 ड) हायड्रोजन
- ३) रा.से.यो. चे पूर्ण रूप — हे आहे.
 अ) राष्ट्रीय सेवा योजना
 ब) राष्ट्रीय सामाजिक सेवा
 क) राष्ट्रीय विद्यार्थी योजना
 ड) राष्ट्रीय सहाय्य प्रणाली
- ४) आव्हान प्रशिक्षण शिबीर हे — यांच्यासाठी आहे.
 अ) औद्योगिक कामगार
 ब) रा.से.यो. स्वयंसेवक
 क) शेतकरी
 ड) शिक्षक
- ब) योग्य की अयोग्य ते लिहा. ०२**
- १) पृथ्वीच्या तापमानात होणाऱ्या हळूहळू वाढीस जागतिक तापमान वाढ म्हणतात.
 २) रा.से.यो. चे ब्रीदवाक्य नॉट यु बट मी हे आहे.
- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे द्या. ०६**
- अ) पर्यावरण ऱ्हासाची कारणे द्या.
 ब) आव्हान प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे संक्षिप्त उत्तर द्या. 0६
पर्यावरण संकटाचा अर्थ, कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) नैसर्गिक आपत्ती आणि त्यांचे समाज आणि पर्यावरणावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा
ब) पर्यावरण जागरूकता आणि संवर्धन कार्यक्रमांमध्ये रा.से.यो स्वयंसेवकांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) 0६
अ) औद्योगिक आणि रासायनिक आपत्ती आणि त्यांची कारणे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आवाहन आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण सविस्तरपणे सांगा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
NSS (G09-CC-401)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple Choice Questions. 04

- 1) _____ of the following refers to Environmental crisis.
 - a) Economic imbalance
 - b) Social conflict
 - c) Disturbance in ecological balance
 - d) Political instability
- 2) _____ gas is primarily responsible for global warming.
 - a) Oxygen
 - b) Nitrogen
 - c) Carbon dioxide
 - d) Hydrogen
- 3) Full form for NSS is _____.
 - a) National Service Scheme
 - b) National Social Service
 - c) National Student Scheme
 - d) National Support System
- 4) Avhan training is provided to _____.
 - a) Industrial workers
 - b) NSS volunteers
 - c) Farmers
 - d) Teacher

B) True or False 02

- 1) The gradual increase in earth's temperature is called as global warming.
- 2) The motto of NSS is "Not You but me".

Q.2 Answer the following. 06

- a) Discuss causes of environmental degradation.
- b) Objectives of Avhan training.

Q.3 Answer the following. 06

Explain in detail the meaning, causes, and effects of environmental crisis.

Q.4 Attempt the following. (Any One) 06

a) Explain natural disasters and their impacts on society and environment.

OR

b) Discuss the role of NSS volunteers in environmental awareness and conservation programmes.

Q.5 Attempt the following. (Any One) 06

a) Explain industrial and chemical disasters and their causes.

OR

b) Explain Avhan disaster management training in detail.

Seat No.	

Set	P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
NCC (G09-CC-402)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: १५

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेल्या योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०४

- १) नेतृत्व हे ——— प्रकारचे असतात.

अ) पाच	ब) तीन
क) दोन	ड) चार
- २) 'जय जवान, जय किसान' घोषणा ——— यांनी दिली.

अ) जवाहरलाल नेहरू	ब) लाल बहादूर शास्त्री
क) महात्मा गांधी	ड) यापैकी एकही नाही
- ३) NGO म्हणजे ———.

अ) Non Governmental Organization	
ब) Net Government Organ	
क) Net Government Organizer	
ड) None of these	
- ४) भारताचे प्रथम नागरिक ——— आहेत.

अ) राष्ट्रपती	ब) पंतप्रधान
क) राज्यपाल	ड) भारताचे सरन्यायाधीश

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०४

- अ) आदर्श नागरिकाचे अधिकार सांगा.
- ब) समाजसेवेची उद्देश लिहा.
- क) रक्तदानाचे महत्त्व लिहा.

प्र.३ टिप लिहा

०३

स्व-प्रेरणेसाठीचे प्रमुख मापदंड कोणते आहेत?

प्र.४ नेतृत्वाचे मूलभूत गुण सविस्तर लिहा.

०४

किंवा

भारतीय नागरिकांच्या आचारसंहितेवर टिप लिहा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
NCC (G09-CC-402)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative and fill in the blanks **04**

- 1) Leaderships are _____ types.

a) Five	b) Three
c) Two	d) Four

- 2) _____ gave the slogan, 'Jai Jawan, Jai Kisan'.

a) Jawaharlal Nehru	b) Lal Bahadur Shastri
c) Mahatma Gandhi	d) None of these

- 3) NGO stands for _____.

a) Non-Governmental Organization
b) Net Government Organ
c) Net Government Organizer
d) None of these

- 4) The first citizen of India is _____.

a) The President	b) The Prime Minister
c) The Governor	d) The Chief Justice of India

Q.2 Attempt of the following questions. (Any Two) **04**

- a) State rights of an ideal citizen.
- b) Write down the aims of social service.
- c) Write down the importance of blood donation.

Q.3 Write Note. **03**

What are the key parameters for self-motivation?

Q.4 Describe the basic leadership traits. **04**

OR

Write note on Honor Code of Indian Citizen.

Seat No.	

कमाल गुणः १५

0%

- 03

- 04

- Page 1 of 2

Seat No.	

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

1) The ability of the body joints to move through their full range of motion is called _____.

- a) Strength
b) Flexibility
c) Speed
d) Balance

a) WHR b) BMI
c) VO₂ max d) 1-RM

a) Cool-down
b) Warm-up
c) Stretching
d) Sprinting

a) Weight Training b) Circuit Training
c) Gym d) Interval Training

- Circuit Training
- Importance of Warm-up
- Health-Related Physical Fitness
- Importance of Physical Education

- What is Physical Fitness? Explain the various components of fitness in detail.
- Describe the various types of training methods in detail.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Co-Curricular Course
Health Wellness, Fitness (G09-CC-404)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:००

कमाल गुण: १५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

- १) जागतिक आरोग्य संघटना (WHO) मानसिक आरोग्याची व्याख्या कशी करते?
 - अ) रोगाचा अभाव
 - ब) अशी चांगली अवस्था ज्यात व्यक्ती स्वतःच्या क्षमता ओळखते
 - क) जीवनात कुठलाही ताण नसणे
 - ड) केवळ शारीरिक तंदुरुस्ती
- २) खोल श्वसनाचा मुख्य फायदा कोणता आहे?
 - अ) रक्तातील ऑक्सिजनची पातळी वाढते
 - ब) हाडे मजबूत होतात
 - क) उंची वाढते.
 - ड) केस वाढतात
- ३) फिटनेस ॲप्सचा मुख्य उद्देश काय असतो?
 - अ) आरोग्याचे निरीक्षण करणे
 - ब) मोबाईलची बॅटरी वाढवणे
 - क) इंटरनेट स्पीड वाढवणे
 - ड) गेम खेळणे
- ४) प्राथमिक उपचाराचा मुख्य उद्देश काय असतो?
 - अ) जीव वाचवणे
 - ब) आजार पसरवणे
 - क) रुग्णालय उभारणे
 - ड) औषध तयार करणे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) ०६

- अ) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय?
- ब) फिटनेस ॲप्स म्हणजे काय?
- क) स्ट्रेचिंग का महत्वाचे आहे?
- ड) प्राथमिक उपचार म्हणजे काय?
- इ) खोल श्वसन करण्याची एक पध्दत सांगा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

०५

- अ) व्यायामादरम्यान दुखापत टाळण्यासाठी योग्य पध्दतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय? त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) मानसिक आरोग्य जपण्यासाठी उपाय सांगा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Health Wellness, Fitness (G09-CC-404)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Max. Marks: 15

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 04

- 1) How does the World Health Organization (WHO) define mental health?
 - a) Absence of disease
 - b) A state of well-being in which an individual realizes their own abilities
 - c) Having no stress in life
 - d) Only physical fitness
- 2) What is the main benefit of deep breathing?
 - a) Increases oxygen level in the blood
 - b) Strengthens bones
 - c) Increases height
 - d) Hair growth
- 3) What is the main purpose of fitness apps?
 - a) To monitor health
 - b) To increase mobile battery life
 - c) To increase internet speed
 - d) To play games
- 4) What is the main aim of first aid?
 - a) To save life
 - b) To spread disease
 - c) To build a hospital
 - d) To make medicine

Q.2 Write short answers. (Any Three) 06

- a) What is mental health?
- b) What are fitness apps?
- c) Why is stretching important?
- d) What is first aid?
- e) Mention one method of deep breathing.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 05

- a) Explain the importance of proper methods to prevent injuries during exercise.
- b) What is mental health? Explain its concept.
- c) Describe the measures to maintain mental health.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

०५

अ) आसनांचे शारीरिक व मानसिक फायदे लिहा.

किंवा

ब) ध्यान व रिलॅक्सेशनचे फायदे स्पष्ट करा.

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- 1) Ahimsa, Satya, Asteya, Brahmacharya and Aparigraha are the rules of _____.
 - a) Niyama
 - b) Yama
 - c) Asana
 - d) Pranayam
- 2) According to Yogashastra, food is of _____ types.
 - a) Sattvic, Rajasic and Tamasic
 - b) Sweet, Sour and Salty
 - c) Cooked, Raw and Steamed
 - d) Vegetarian, Non-vegetarian and Fruitarian
- 3) The word 'Pranayama' is made up of two words _____ and _____.
 - a) Prana and Ayama
 - b) Prana and Dhyana
 - c) Breath and Asana
 - d) Mind and Ayama
- 4) Meditation reduces mental _____.
 - a) Happiness
 - b) Stress
 - c) Power
 - d) Concentration

- Yogic Routine
- Rajasic Diet
- Importance of Pranayama
- Meaning of Meditation
- Types of Relaxation

a) Explain the Physical and Mental Benefits of Asanas.
OR
b) Explain the Benefits of Meditation and Relaxation.

- प्र.२ खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
- अ) पोवाडा या लोककला प्रकाराबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
 ब) शिल्पकलेसाठी लागणाऱ्या आवश्यक घटकांची माहिती लिहा.
 क) संगीत म्हणजे काय थोडक्यात लिहा.
 ड) भजन आणि भारुडात वापरल्या जाणाऱ्या वाद्यांची नावे लिहा.
- प्र.३ टिप्पणी लिहा. 0६
- प्रभावी वक्ता होण्यासाठी आवश्यक बाबी कोणत्या आहेत? सविस्तर उत्तर लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) ललितकलांची संकल्पना, प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) मुकनाट्य (Mime) म्हणजे काय सांगून, त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Co-Curricular Course
Culture (G09-CC-406)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) Bharud is a form of art related to which of the following fine arts?
 - a) Drama
 - b) Literature
 - c) Painting
 - d) Folk Art
- 2) Saint Eknath is famous for which of the following folk art forms?
 - a) Painting
 - b) Sculpture
 - c) Literature
 - d) Bharud
- 3) 'Dialogue' is the medium of which art form?
 - a) Painting
 - b) Sculpture
 - c) Rangoli
 - d) Drama
- 4) In which of the following types of drama are dialogues NOT used?
 - a) Skit
 - b) One-act play
 - c) Street Play
 - d) Mime
- 5) The text 'Natyashastra' is related to which subject?
 - a) Ayurveda
 - b) Drama
 - c) Architecture
 - d) Sports
- 6) Which of the following is NOT a famous Indian folk instrument?
 - a) Sambal
 - b) Dholki
 - c) Harmonium
 - d) Daf

Q.2 Answer the following in brief. (Any Three) 06

- a) Write a short note on the folk art form 'Powada'.
- b) Write information about the essential elements required for 'Sculpture'.
- c) Briefly explain what is meant by 'Music'.
- d) List the names of the musical instruments used in 'Bhajan' and 'Bharud'.

Q.3 Write a Short Note. 06

What are the essential requirements to become an effective speaker?
Write a detailed answer.

Q.4 Answer the following question. (Any One)

12

a) Explain the concept, types, and importance of Fine Arts (Lalitkala)

OR

b) What is Mime (Muknatya)? Explain its key characteristics.

Seat No.	

Set **P**

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Business Statistic (Paper – VI) (G08-DSC-414)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of soundless calculators is allowed.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which of the following is Probability distribution?
 - a) (0.2, 0.6, 0.3)
 - b) (0.4, 0.6)
 - c) (0.1, 0.7)
 - d) (0.5, 1)
- 2) Which of the following is the mean of Discrete uniform distribution?
 - a) $\frac{n(n+1)}{2}$
 - b) $\frac{n(n+1)(n+2)}{2}$
 - c) $\frac{n(n+1)}{4}$
 - d) $\frac{(n+1)}{2}$
- 3) If C is any constant then Expectation of C is _____.
 - a) C
 - b) 0
 - c) $2C$
 - d) cannot be determined
- 4) If X follows $G(P)$ then _____.
 - a) Mean = Variance
 - b) Mean $\neq$ Variance
 - c) Mean < Variance
 - d) Mean > Variance
- 5) If $V(X) = 7$, then $V(3X + 9) =$ _____.
 - a) 7
 - b) 49
 - c) 21
 - d) 63
- 6) Let X has Poisson distribution with mean 3, then its variance is _____.
 - a) 3
 - b) 5
 - c) 6
 - d) 9
- 7) If $F(X)$ be the C. D. F. of X then $F(-\infty) =$ _____.
 - a) 1
 - b) 0
 - c) ∞
 - d) None of these
- 8) In Binomial variate the probability of success in each trial is _____.
 - a) Constant
 - b) Variable
 - c) Conditional
 - d) Unconditional

B) True or False.**04**

- i) The probability generating function of Bernoulli distribution is $q + ps$.
- ii) The first order central moment is always one.
- iii) The totality of probability mass function is 5.
- iv) For Negative Binomial distribution mean is always less than variance.

Q.2 Answer the following.**12**

- a) Define Discrete Uniform distribution and find its mean.
- b) Define Cumulative distribution function and state its properties.
- c) If the mean and variance of Binomial distribution are 6 and 2 respectively. Find the parameters of the distributions.
- d) If the probability that a target is destroyed on any shot is 0.3, what is probability that it would be destroyed on 4th attempt?

Q.3 Attempt the following.**12**

- a) The p. m. f. of random variable X is given in the following table.

X	0	1	2	3
$P(X)$	0.3	0.4	0.2	0.1

Find first four raw moments.

- b) Define:
 - i) Probability mass function
 - ii) Median of univariate random variable
 - iii) Mode of univariate random variable

Q.4 Answer the following question. (Any One)**12**

- a) Define Binomial distribution, state its additive property and find its mean variance.

OR

- b) The random variable X has following p. m. f.

X	0	1	2	3	4	5	6
$P(X)$	k	$3k$	$5k$	$7k$	$9k$	$11k$	$13k$

Find:

- i) k
- ii) $P(X < 4)$
- iii) $P(X \geq 5)$
- iv) $P(3 < X \leq 6)$
- v) C.D.F. of X

Q.5 Answer the following question. (Any One)

12

a) The p. m. f. of random variable x is

X	1	2	3	4
$P(x)$	k	$2k$	$3k$	$4k$

Find

- i) K
- ii) $E(X)$
- iii) $V(X)$
- iv) $E(4x - 2)$
- v) $V(4x - 2)$

OR

b) Define Poisson distribution. Find its mean and variance.

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Advanced Accountancy - II (G08-DSM-408)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct answer from the following alternatives. 08

- 1) An error of treating revenue expenditure as capital expenditure is an error of _____.
a) Omission b) Commission
c) Principle d) Compensating
- 2) Suspense Account is opened when _____ does not tally.
a) Balance Sheet b) Trial Balance
c) Profit & Loss d) Trading A/c
- 3) The minimum amount payable to the landlord irrespective of output is called _____.
a) Short workings b) Minimum Rent
c) Royalties d) Surplus
- 4) Short workings is the excess of Minimum Rent over _____.
a) Actual Royalty b) Output
c) Fixed Royalty d) Sales
- 5) Under the Straight Line Method, the amount of depreciation _____ every year.
a) Increases b) Decreases
c) Remains constant d) Fluctuates
- 6) The persons who enter into a joint venture agreement are called _____.
a) Partners b) Co-ventures
c) Shareholders d) Directors
- 7) Which method of depreciation takes into account the interest on the capital invested in the asset?
a) Annuity Method b) Straight Line Method
c) Depreciation Method d) Reducing Balance Method
- 8) Joint Venture is a _____ partnership.
a) Permanent b) Temporary
c) General d) Limited

B) True or false. 04

- 1) Rectification of errors made before preparing the Trial Balance requires opening a Suspense Account.
- 2) Depreciation is charged only on fixed tangible assets.
- 3) Minimum rent is also known as Dead Rent.
- 4) A Joint Venture is a continuing business forever.

Q.2 Answer the following. (Short note) 12

- a) Explain 'Errors of Principle' with an example.
- b) What is 'Short Workings' in Royalty Accounts?
- c) State three main causes of Depreciation.
- d) Distinguish between Joint Venture and Partnership.

Q.3 Answer the following. 12

- a) Agrawal and Sons Solapur made Furniture for their own office on 1st October 2021. For this they had spent Rs. 72,000 on Materials and Rs.32,000 On Wages.
The estimated life of the Furniture is to be for 10 years and its expected scrap value at the end of it would be Rs. 24,000.
They close the books of accounts on 31st March every year.
Show the Furniture A/c for first Three Years.
- b) Rectify the following errors which are located in the books of Mr. Kiran
 - 1) Sale of old Furniture for ₹ 2,000 treated as sale of goods.
 - 2) ₹ 15,000 paid of Salary to Mr. Ram, stands debited to his Personal Account,
 - 3) An amount of ₹ 7,000 withdrawn by the proprietor for his personal use has been debited to Trade Expenses A/c.
 - 4) Cash received from Mr. Shinde ₹ 500 was credited to Mr. Sawant.
 - 5) Repairs for Building was debited to Building account ₹ 500.
 - 6) ₹ 1,500 received as interest was credited to Commission Account.

Q.4 Answer the following question. (Any One) 12

- a) Bengal Coal Limited leased a colliery on 1st January, 2021 at minimum rent of ₹ 15,000 merging into a royalty of ₹ 1 per ton with stipulation to recoup short workings over the first three years of the lease. The output for the first four years of the lease was 8,000, 13,000, 21,000, and 18,000 tons respectively. Prepare analytical table and give the necessary journal entries in the books of Bengal Coal Limited.

OR

- b) What do you mean by 'Royalty'? Point out the importance of minimum rent in the royalty agreement.

Q.5 Answer the following question. (Any One)**12**

- a)** Ram, Mohan and Rahim were partners in a joint venture, each contributing ₹ 5,000.
Ram purchased goods for ₹ 13,000 and also supplied goods worth ₹ 1,000 from his stock.
Rahim also supplied goods to the value of ₹ 1,500 from stock and his expenses in connection with the supplying of goods on account of joint venture amounted to 50.
Ram paid ₹ 250 for expenses in connection with the joint venture.
Ram sold goods on behalf of the joint venture and realized ₹ 20,800.
Ram was entitled to a commission of 5% on sales.
Unsold goods amounting to ₹ 500 were taken over by Mohan.
Ram settled accounts of Mohan and Rahim by Bank draft.
Prepare Joint Venture Account and Mohan and Rahim accounts in Ram's Books.

OR

- b)** Distinguish joint venture from Joint Venture and partnership.

Seat No.	

Set P

बी.कॉम. (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Economics of Money and Finance - II (G08-DSC-416)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) NBFC चा विस्तार (पूर्ण रूप) खालीलप्रमाणे आहे.
 - अ) Non-Banking Financial Company
 - ब) National Bank Finance Corporation
 - क) New Banking Finance Company
 - ड) यांपैकी काहीही नाही
- २) भारतातील बँकिंग क्षेत्राची सर्वोच्च नियामक संस्था खालीलपैकी कोणती आहे?
 - अ) सेबी
 - ब) आर बी आय
 - क) आय आर डी ए आय
 - ड) नाबार्ड
- ३) बँकिंग सुधारणांशी संबंधित समिती खालीलपैकी कोणती आहे?
 - अ) नरसिंहम समिती
 - ब) सच्चर समिती
 - क) केळकर समिती
 - ड) यांपैकी काहीही नाही
- ४) RTGS चा विस्तार (पूर्ण रूप) खालीलप्रमाणे आहे.
 - अ) Real Time Gross settlement
 - ब) Rapid Transfer general system
 - क) Real Transfer Global system
 - ड) यांपैकी काहीही नाही
- ५) BSE खालीलपैकी कोणत्या शहरात स्थित आहे?
 - अ) मुंबई
 - ब) दिल्ली
 - क) चेन्नई
 - ड) कोलकाता
- ६) भारतातील निधी हस्तांतरणाची खालीलपैकी कोणती पद्धत इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपाची आहे?
 - अ) डिमांड ड्राफ्ट
 - ब) बँकर्स चेक
 - क) यु पी आय
 - ड) यांपैकी काहीही नाही

- ७) कोअर बँकिंग सोल्युशन म्हणजे काय?
- केवळ ग्रामीण भागात पुरवल्या जाणाऱ्या बँकिंग सेवा
 - विविध शाखांमध्ये उपलब्ध असलेली केंद्रीकृत, ऑनलाइन आणि रिअल टाइम बँकिंग सेवा
 - केवळ ATM सेवा
 - केवळ मोबाईल बँकिंग सेवा
- ८) खालीलपैकी कोणता बाजार दीर्घकालीन निधी आणि रोख्यांचा व्यवहार करतो?
- मुद्रा बाजार
 - वस्तू बाजार
 - परकीय चलन बाजार
 - भांडवल बाजार

ब) सत्य की असत्य

०४

- IMPS ही एक 'ऑफलाइन पेमेंट प्रणाली' नाही.
- कोअर बँकिंग मुळे कोणत्याही शाखेतून बँकिंग व्यवहार करणे शक्य होते.
- ATM चा विस्तार (पूर्ण रूप) 'All Time Money' असा होतो.
- फॉरेक्स मार्केट मध्ये केवळ देशांतर्गत चलनाचे व्यवहार केले जातात.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१२

- ई- बँकिंग म्हणजे काय?
- क्रेडिट कार्ड म्हणजे काय?
- बँकर्स चेक संकल्पना स्पष्ट करा.
- परकीय संस्थात्मक गुंतवणूक म्हणजे काय?

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा.

१२

- नरसिंहम समिती - II च्या बँकिंग सुधारणांविषयीच्या शिफारसी.
- अनुत्पादक मालमत्ता. (NPAs)

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- भारतातील भांडवल बाजार आणि त्याचे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
- आधुनिक बँकिंगमध्ये तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- निधी हस्तांतरणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
किंवा
- भारतीय रिझर्व्ह बँकेची (RBI) कार्ये सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set	P

**B.Com. (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Economics of Money and Finance-II (G08-DSC-416)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 12:00 PM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) NBFC stands for _____.
 a) Non-Banking Financial Company
 b) National Bank Finance Corporation
 c) New Banking Finance Company
 d) None of these
- 2) The apex regulatory body of banking in India is _____.
 a) SEBI
 b) RBI
 c) IRDAI
 d) NABARD
- 3) Which committee is related to banking reforms?
 a) Narasimham Committee
 b) Sachar Committee
 c) Kelkar Committee
 d) None of these
- 4) RTGS stands for _____.
 a) Real Time Gross Settlement
 b) Rapid Transfer General System
 c) Real Transfer Global System
 d) None of these
- 5) BSE is located in _____.
 a) Mumbai
 b) Delhi
 c) Chennai
 d) Kolkata
- 6) Which of the following is an Electronic method of remittance in India?
 a) Demand Draft
 b) Banker's Cheque
 c) UPI
 d) None of these
- 7) Core Banking Solution refers to _____.
 a) Banking services provided only in rural areas
 b) Centralized online real-time banking across branches
 c) Only ATM services
 d) Only mobile banking

- 8) Which market deals in long-term funds and securities?
- a) Money Market
 - b) Commodity Market
 - c) Forex Market
 - d) Capital Market

B) True or false. 04

- 1) IMPS is not an offline payment system.
- 2) Core Banking allows banking from any branch.
- 3) ATM stands for All Time Money
- 4) Forex market deals with only domestic currency.

Q.2 Answer the following in short. 12

- a) What is E-Banking?
- b) What is credit card?
- c) Explain the Banker's Cheque.
- d) What is Foreign Institutional Investment?

Q.3 Write the Short Notes 12

- a) Recommendations regarding bank reforms of Narasimhan Committee-II
- b) Non-Performing Assets (NPAs)

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain Capital Market in India and its components.

OR

- b) Explain the role of technology in modern banking.

Q.5 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Explain various methods of remittance of funds.

OR

- b) Write the functions of RBI in detail.